



# BERETNING

OM

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUNDS  
VIRKSOMHET I 1920

VED

JOHS. M. P. ØDEGAARD



KRISTIANIA  
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI  
1921

## Indledning.

Den faglige situation ved aarets begyndelse var meget spændt. Stagnationen i bedriftslivet, som tok sin begyndelse allerede i førstningen av 1919, øket stadig, saa arbeidsledigheten hadde allerede i de første maaneder av aaret antat et betydelig omfang.

Flere store bedrifter og hele industrier stanset efterhvert og øket arbeidsløsheten, saa den ved aarets utgang var enorm. Den indtraadte nedgangsperiode hadde uten tvil sin store indflydelse paa arbeidsgivernes stilling til den forestaaende lønsbevægelse, og man merket straks man kom til forhandlinger, at den har indtat det standpunkt: «Ingen lønsforhøielse». Det var indlysende at der maatte bli kamp, og for Arbeidsmandsforbundet, der praktisk talt stod foran lønsrevision for det overveiende flertal av medlemmerne, var stillingen alvorlig.

Som følge av de stadig stigende priser paa livsfornødenhetene var arbeidernes krav om forbedringer av lønningene fuldt berettiget og de reiste krav opretholdtes i sin fulde utstrækning.

Foruten lønskravene var kravet om en mere tilfredsstillende bestemmelse om opnaaelse av retten til ferie, av de mest aktuelle likesom feriens forlængelse fra 1 til 2 uker. Arbeidsgivernes holdning til disse krav var ogsaa helt avvisende.

Kampen syntes saaledes uundgaaelig, og det var alle tegn paa at en stor generalkamp var forestaaende.

Spørsmålet om 8-timers dagen var ikke længere aktuelt efter lovfæstelsen 1919.

Efter resultatløse forhandlinger mellem partene blev mæglingsforhandlinger optat. Men det var heller ikke mulig at opnaa nogen enighet ad den vei, og Riksmæglingsmanden meddelte derfor Regjeringen i skrivelse av 18. mai, at han ikke fandt at kunne fortsætte mæglingsforhandlingene, da han ansaa det nytteløst at fremsætte noget mæglingsforslag til bilæggelse av konflikten.

Den 21. mai fremsattes kongelig resolution, gaaende ut paa at tvisten skulde avgjøres ved anvendelse av den midlertidige voldgiftslov, og den 3. juni paabegyndtes voldgiftsrettens forhandlinger med tvisten vedkommende jernindustrien. Voldgiftsrettens første dom faldt den 22. juni.

Foruten jernindustrien skulde følgende tvister avgjøres av den nedsatte voldgiftsret:

Bygningsfagene, transportarbeiderne, herunder losse- og lastearbeiderne rundt kysten, Norsk Hydro, møbelindustrien, elektrikerfaget, bergverkerne, skofabrikkene, møllerne, baker- og konditorfaget, bryggeriene, glasverkerne, undtagen Drammen, Høvik og Hadelands glasverker.

Voldgiftsretten bestod av:

Høiesteretsjustitiarius K. Thinn, formand. Øvrige medlemmer: Overbestyrer Johan Fasting, direktør Per Mortensen, direktør Andr. Falkenberg og bestyrer Sverre Iversen. Som voldgiftsrettens sekretær var opnævnt sekretær i høiesteret J. Fabricius.

Arbeidsmandsforbundet har været interessert i følgende saker: Jernindustrien, bygningsfagene, Norsk Hydro, bergverkerne, møllerne, bryggerierne og glasverkerne.

Foruten forannævnte spørsmål blev ogsaa tvisten angaaende løns- og arbeidsvilkaarene for kularbeiderne i Kristiania indbragt for voldgiftsretten til avgjørelse, efter at begge parter var enig om at avgjøre tvisten ved frivillig voldgift.

Dom i denne sak blev avsagt den 7. december.

#### Forbundets 25-aars jubilæum.

Den 13. april kunde forbundet feire sin 25-aarige fødselsdag. I den anledning arrangeredes den 18. april en festlig tilstelning med kunstnerisk underholdning i Kommunelokalet med adgang kun for forbundets medlemmer foruten de indbudte repræsentanter fra Arbeidernes faglige Landsorganisation, Det norske Arbeiderparti og broderforbundene i de skandinaviske lande, men hvorfra der kun var møtt repræsentant fra Svensk Grof- og fabriksarbeidereförbund, hr. Janne Jönsson.

Allerede i 1919 anmodet forretningsutvalget hr. Rich. Hansen om at utarbeide en historisk oversigt over forbundets virksomhet gjennom de 25 aar det har virket. Denne beretning forelaa fuldt færdig paa jubilæumsdagen under titelen «*Forbundets historie gennem 25 aar*». Beretningen er allerede tidligere tilsendt forbundets avdelinger og hvortil forøvrig henvises.

#### Hovedstyret.

Hovedstyret har bestaaet av:

Elias Volan, formand, Johs. M. P. Ødegaard, næstformand, A. Ahlstrand, kasserer, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim, Ingv. Olsen, Karl Kristiansen, Karl Berglind, Andr. Østbø, H. Hellebø, Ole P. Bonde, Gustav Sundbye, Kristian Moljord, Johan Iversen og Hans Moen.

Ingv. Olsen og Karl Kristiansen rykket op istedenfor Johs. Gulbrandsen og H. Becker, der traadte ut som medlemmer av utvalget i og med stiftelsen av Norsk Kommunearbeiderforbund.

Elias Volan fratraadte sin stilling som formand og medlem av hovedstyret den 1. oktober, da han var valgt til næstformand i Arbeidernes faglige Landsorganisation.

Fra 1. oktober overtoges formandsstillingen av næstformanden, og ifølge beslutning av hovedstyret i møte den 20. juli indtraadte Rich. Hansen som medlem av hovedstyret og skulde tillike i formandens fravær fungere som formand.

Hovedstyret har i aarets løp avholdt 2 møter, nemlig i dagene 20.—22. juli og 14.—17. oktober.

I forbindelse med møtet den 20.—22. juli var ogsaa samtlige industrikomiteer indkaldt til fællesmøte sammen med hovedstyrets medlemmer for at drøfte spørsmålet: Socialiseringen og bedriftsraadene. Dette møte avholdtes 19. juli.

Av andre spørsmål som behandledes i samme hovedstyremøte kan nævnes organiseringen av arbeiderne paa Spitsbergen. I den anledning besluttedes at forbundet foretar det som ansees nødvendig for at faa arbeiderne paa Spitsbergen og Bjørnøen organisert i tilslutning til forbundet og opta arbeidet for at faa fastsat løns- og arbeidsvilkaarene paa organisationsmessig maate. Som et ledd i disse bestræbelser besluttedes at utsende meddelelse til alle grube- og anlægsarbeiderforeninger samt faglige opplysningskontorer, at ingen av forbundets medlemmer kan gives tilladelse til at reise til Spitsbergen paa personlige kontrakter.

Man besluttet videre at rette en henstilling til Regjeringen om at paaskynde arbeidet med det offentliges overtagelse av radiotelegrafan paa samtlige steder paa Spitsbergen.

I samme møte besluttet hovedstyret at forhøie kontingenten til forbundskassen med 40 øre pr. uke for heltbetalende og 20 øre for halvtbetalende medlemmer.

I møte 21. juli fik forretningsutvalget hovedstyrets enstemmige bemyndigelse til at indkjøpe Jens Bjelkesgate 15 for en kjøpesum av indtil kr. 106 000.00 + tilhjelplingsomkostninger.

Hovedstyrets møte den 14.—17. oktober var sammenkaldt væsentlig av hensyn til konfliktsituationen ved statens anlæg, idet man fandt det paakrævet at drøfte denne sak i samlet hovedstyremøte, da utviklingen har medført at den av statens faste jernbanepersonale reiste lønsaksjon i væsentlig grad hadde influert paa anlægsarbeiderkonflikten. Hovedstyret besluttet derfor at henstille til sekretariatet at gjøre avgjørelsen for de faste funktionærer ved jernbanene avhengig av at der ogsaa blev en løsning av anlægsarbeidernes konflikt.

Foruten de her nævnte saker har hovedstyret behandlet en række spørsmål av mere indre organisationsmessig art.

#### Protokolkomiteen.

Protokolkomiteen har været samlet til møte i tiden 21.—24. juli til gjennomgaaelse av forretningsutvalgets protokoll for tidsrummet 14. januar til 30. juni. Protokollen for andet halvår er behandlet efter aarsskiftet.

### Forretningsutvalget.

Forretningsutvalget har bestaaet av Elias Volan, formand, Johs. M. P. Ødegaard, næstformand, A. Ahlstrand, kasserer, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim, Karl Kristiansen og Ingv. Olsen.

Fra 1. oktober, da Volan overtok stillingen som næstformand i Arbeidernes faglige Landsorganisation, har Rich. Hansen været medlem av forretningsutvalget.

Forretningsutvalget har i aarets løp avholdt 54 møter og behandlet 502 løns- og tvistesaker samt 294 saker vedrørende almindelige organisationsspørsmål. Ialt er behandlet 796 saker med en dagsorden der tilsammen har omfattet 1040 punkter.

### Hovedkontoret.

I aarets løp er inkommet til forbundets hovedkontor 8632 almindelige breve, 5199 bankobreve og anvisninger.

I samme tidsrum er avsendt 15 559 almindelige breve, 2187 bankobreve, 1432 telegrammer, 3842 tryksaker og 1077 pakker.

Kvartalsrapporten «Arbeidsmanden» er utkommet med 4 nr. med et gjennomsnittlig oplag av 29 000 eksemplarer.

### Det skandinaviske samarbeide.

I likhet med tidligere aar har forbundet sendt representanter til de andre skandinaviske lands broderorganisationers kongresser.

Den 19. september aapnedes Svensk Grov- och fabriksarbetareförbunds kongres i Stockholm. Som forbundets representanter møtte Johs. M. P. Ødegaard og A. Ahlstrand.

Den 22. november avholdtes i Kjøbenhavn en konferanse mellem representanter for Dansk Arbeidsmandsforbunds og Norsk Arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasser til drøftelse av spørsmålet om opprettelse av en gjensidighetsoverenskomst vedkommende arbeidsledighetskasserne, i likhet med hvad man tidligere i en række aar har hat angaaende andre forhold de skandinaviske land imellem. Som representanter møtte Johs. M. P. Ødegaard og Osw. Martinsen. Konferansen resulterte i et forslag til overenskomst som senere er tiltraadt av forretningsutvalget.

### Det internationale samarbeide.

Efter indbydelse fra det Hollandske fabrikarbeiderforbund deltok E. Volan og Rich. Hansen i forbundets kongres den 25.—27. oktober. Under denne kongres avholdtes en konferanse, hvor behandledes spørsmålet om de skandinaviske lands tilslutning til Den internationale Grov- og Fabrikarbeiderføderation. Forretningsutvalget besluttet at forbundet indmeldes i føderationen regnet fra 1. oktober 1920.

### Agitationen.

Til agitationen er der i aarets løp anvendt kr. 28 042.45. Derav er bevilget til de stedlige styrer kr. 13 772.80. Herav fremgaar at en væsentlig del av agitationen har været underhaandsagitation, utført av de stedlige kræfter, idet man paa grund av arbeidsmengden ikke har hat anledning til i nogen større utstrækning at benytte forbundets tillidsmænd til agitationsarbeide, utover hvad der i saa henseende har været mulig i forbindelse med andre reiser i forbundets tjeneste.

## Anlægsarbeidernes gruppe.

### Industrikomiteen

har bestaaet av Alfr. M. Nilsen, Ivar Smedsmo, Ole A. Berg og Johan Fagerlien.

Komiteen har været samlet til møte 7 ganger med ialt 11 møtedage.

Av saker som har været behandlet kan nævnes: Oversigt over lønsbevægelsen 1919, spørsmål om at reise krav ved statens anlæg, agitation blandt jernbanens ekstraarbeidere, den faglige situation ved anleggene, arbeidsstans ved statens anlæg og i forbindelse hermed utformning av kravene og opnævnelse av forhandlere, organisationsvirksomheten inden anlægsgruppen og i forbindelse hermed krav til forbundets hovedstyre om øket arbeidshjælp inden gruppen, organisationsformene, forberedelse av industrikonferanse for statens anlæg, opprop om bidrag til de streikende arbeidere ved statens anlæg og bidragenes fordeling til foreningene, agitationen blandt veiarbeiderne, eksklusion av Nore kraftarbeiderforening m. v.

### Industrikonferanse for statens anlæg.

Den 9. og 10. september avholdtes en industrikonferanse med repræsentanter for foreningene ved statens jernbane-, kraft- og reguleringsanlæg. Foranledningen hertil var den ved disse anlæg opstaatte konfliktsituation. Der møtte 42 repræsentanter for det samme antal foreninger. Der blev fattet en række beslutninger i saken.

### Agitation.

Efterhvert som arbeidet med løns- og tvistesaker har øket er det blit mindre tid til agitation. I 1920 har saaledes gruppens sekretær bare været ute paa 4 mindre agitationsreiser paa tilsammen 12 dage. Herunder holdt han 4 foredrag for 730 tilhørere. Under forhandlingsreiser har han holdt 3 foredrag for 250 tilhørere samt 1 foredrag i Kristiania for 800 tilhørere. Tilsammen 8 foredrag for 1780 tilhørere.

Angaaende agitationen blandt *jernbanens ekstraarbeidere* forelaa der for industrikomiteen i møte den 29. mars en skrivelse fra for-

manden i Hell—Sunnanbanens ekstraarbeiderforening, hvori han pekte paa nødvendigheten av agitation blandt disse arbeidere og tilbød han sig at ta en agitationstur. Forretningsutvalget hadde oversendt skrivelsen til industrikomiteen til uttalelse.

Industrikomiteen enedes om at uttale, at efter komiteens opfatning hører nærmest jernbanens ekstraarbeidere hjemme i Norsk Jernbaneforbund, hvorfor man ikke finder det paakrævet at Norsk Arbeidsmandsforbund søker at organisere disse arbeidere, idet man mener at Norsk Jernbaneforbund skulde være den nærmeste hertil. Skulde det imidlertid være foreninger av ekstraarbeidere, som ønsker optagelse i forbundet, finder man dog at dette bør imøtekommes, naar det sker paa vedkommende arbeideres eget initiativ.

Spørsmålet om agitation blandt *veiarbeiderne* har i aarets løp været under særskilt behandling. Anlægsarbeidernes industrikomité hadde i et krav til hovedstyret om mere arbeidshjælp inden gruppen pekt paa nødvendigheten av at opta et planmæssig agitations- og organisationsarbeide blandt veiarbeiderne. Hovedstyret bevilget derfor i møte den 22. juli kr. 5000.00 til denne virksomhet.

Den 3. august blev der omsendt et sirkulære til alle veiarbeiderforeninger med forespørsel om foreningene maatte ha en mand at foreslaa til dette arbeide. Det gik imidlertid meget trøgt med besvarelsene fra foreningene. Av 20 foreninger indløp der svar bare fra 6. Saken blev derefter behandlet av industrikomiteen den 11. september. Da man nu var kommet saa langt ut paa efteraaret og det forøvrig hadde været vanskelig at faa en brukbar plan, maatte man stille saken i bero. Saken vil rimeligvis komme op igjen i 1921.

### Forhandlingsreiser.

Av reiser som gruppeseekretæren har foretat i anledning forhandlinger kan nævnes: 3 reiser til Mørkfos—Solbergfosanlægget, 1 til Hakavik, 4 til Bergens kraftanlæg, 1 til Aust-Agder, 1 til Embretsfos, 3 til Raanaasfos, 1 til Valdres, 1 til Dovrebanen, 2 til Larvik og Tokleiv kraftanlæg, 1 til Rørosbanen, 3 til Sørlandsbanen, 2 til Stenkjær, 1 til Nore og Tunhøvd, 1 til Bratsbergbanen og 1 reise til Kongsvinger.

Til disse reiser har medgaat 106 dage. Agitations- og forhandlingsreiser ialt 118 dage.

### Møter.

Sekretæren har i aarets løp deltatt i 50 forhandlingsmøter, hvorav 22 utenbys og 28 indenbys, 22 mæglingsmøter, hvorav 8 utenbys og 14 indenbys, 42 møter med arbeiderne angaaende arbeidstvister m. v., hvorav 34 utenbys og 8 indenbys, 3 konferanser med jurister, 11 møtedage i industrikomiteen, 2 møtedage i industrikonferansen for statens anlæg, 24 forretningsutvalgsmøter, 5 møtedage i forbundets hovedstyre, 23 sekretariatmøter, 1 møte i Lands-

organisationens representantskap, 2 fællesmøter av samtlige forbundsstyrer, 7 møtedage paa Landsorganisationens kongres og 1 møte i den av kongressen valgte organisationskomité. Ialt har han deltatt i 198 møter.

Sluttelig kan nævnes, at han har været fraværende grundet sygdom i hjemmet i 4 dage. Han har ikke hatt nogen ferie. Av aarets 61 søn- og helligdage har han hatt fri 30.

### Medlemsbevægelsen.

Ved utgangen av aaret 1919 var der inden gruppen 116 foreninger med 7113 medlemmer.

I 1920 er der nedlagt eller overført til andre grupper 22 foreninger. Istedet derfor er der tilkommet 21 nye foreninger.

Ved aarets utgang var der ved statens jernbane-, kraft- og befæstningsanlæg 47 foreninger med 3036 medlemmer, 8 ekstraarbeiderforeninger ved (jernbanen) med 316 medlemmer, 19 veiarbeiderforeninger med 349 medlemmer, 41 foreninger ved forskjellige andre anlæg (kraftanlæg m. v.) med 2322 medlemmer. Tilsammen 115 foreninger med 6023 medlemmer.

Der er altsaa en tilbakegang paa 1 forening og 1090 medlemmer. Den væsentligste aarsak til nedgangen i medlemsantal maa søkes i den indtraadte økonomiske krise med derav følgende mindre arbeidsvirksomhet og konflikten ved statens anlæg, som spredte mange medlemmer utover andre kanter av landet, hvor de delvis har tatt andet arbeide. Delvis kan det vel ogsaa skyldes at agitationen er blitt tilsidesatt paa grund av det stadig voksende arbeide med løns- og tvistesaker.

### Gruppens administration.

Aar om andet har arbeidsmengden inden anlægsgruppen øket ganske betydelig. Dette er en naturlig følge av at virkefeltet efter hvert er blitt større. Flere foreninger er kommet til og der merkes en stigende forstaaelse av at man ogsaa maa bruke organisationen for at ivareta sine interesser. Det er heldigvis for længe siden forbi med de dage, da anlægsarbeiderne bare kastet redskapen og forlot arbeidsplassen, saa snart de ikke fandt forholdene tilfredsstillende, uten at gjøre forsøk paa at hitføre forbedringer. Nu er der det *organisationsmessige* arbeide for at *forbedre* forholdene, som der lægges vekt paa. Dette medfører en intensere virksomhet og stadige forsøk paa at finde nye og bedre former for ivaretagelse av sine økonomiske interesser.

Antallet av lønskrav og tvister har været stadig stigende. Mens der saaledes i 1913 kun var indregistrert i forbundet 6 løns- og tvistesaker som angik anlægsarbeiderne, var tallet steget til 76 løns- og tvistesaker i 1919 og til 96 i 1920.

Ved utgangen av 1913 var der 59 foreninger inden gruppen med 3169 medlemmer. I 1919 var tallene vokset til 116 foreninger

med 7113 medlemmer og i 1920 til 115 foreninger med 6023 medlemmer. Nedgangen i 1920 maa ansees at være rent midlertidig. Som man vil se er avdelings- og medlemsantal fordoblet og antallet av løns- og tvistesaker 16 ganger saa stort som dengang gruppesekretæren overtok sin stilling.

Industrikomiteen som var fuldt opmerksom paa at arbeidsmengden nu var blitt større end én mand kunde klare, tok derfor op til behandling spørsmålet om mere arbeidshjelp inden gruppen.

Saken oversendtes forbundets hovedstyre ved skrivelse av 21. juli 1920, hvori der gjordes noie rede for utviklingen inden gruppen, og hvori der paavistes at der maatte mere arbeidshjelp til dersom ikke mange av de foreliggende opgaver skulde bli forsømt, og konkludertes der med at hovedstyret skulde anta en mand til agitations- og organisationsarbeide blandt veiarbeiderne samt anta en kontorassistent for anlægsgruppen.

Saken behandledes i hovedstyremøte den 22. juli og resulterte i den tidligere omtalte bevilgning av kr. 5000.00 til agitation blandt veiarbeiderne, mens andragendet forøvrig blev avslaat.

For hovedstyrets møte den 17. oktober forela gruppens sekretær et andragende om godtgjørelse for tap av ferie. I en redegjørelse paaviste han at siden der i 1914 besluttet at tillidsmænd og funksjonærer skulde ha 3 ukers ferie aarlig, hadde han i løpet av 6 aar bare hatt tilsammen 32 fridage som kunde henregnes til ferie, og hadde han saaledes tilgode 84 feriedage.

Han forlangte derfor at der skulde træffes en ordning, saaledes at tillidsmændene kunde erholde ferie hvert aar i den vanlige ferietid.

Hovedstyret besluttet: Saken gir ikke anledning til nogen forøining fra hovedstyrets side.

Den 6. december sendte han om til gruppens foreninger en redegjørelse for forholdene inden gruppen og anmodet foreningene om at støtte kravet om en sekretær til.

I industrikomiteens møte den 22. december besluttet det at fremsende nyt krav til hovedstyret om ansættelse av en mand til for anlægsgruppen.

Saken vil bli forelagt hovedstyret i 1921.

### Lønsbevægelser og tvister.

*A/S Aura.*

Den i 1919 oprettede overenskomst blev opsagt til utløp 30. april 1920. Paa grund av at arbeidet praktisk tatt er indstillet, blev ingen ny overenskomst opprettet.

*Aust-Agder Fylkes Elektricitetsverk.*

Arbeidet ved verket bestaar i bygning av kraftledninger omkring i fylket. Arbeidsvilkaarene var i længere tid forholdsvis daarlige, hvorfor der høsten 1919 blev reist krav om forbedringer i ar-

beidsvilkaarene. Dette resulterte i at der i 1920 blev istandbragt overenskomst mellem verket og Sandaa Arbeiderforening, hvorunder arbeidstiden som tidligere hadde været 60 timer pr. uke, blev redusert til 48 timer. Mindstelønnen for akkordarbeide fastsattes til kr. 2.00 pr. time og timelønnen for dagarbeide til kr. 1.80 pr. time. Der gjennomførtes 6 dages ferie. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Bergens Kraftanlæg.*

Ved Bergens kraftanlæg i Samnanger indtraadte arbeidsstans den 1. mai 1920 og varte til 20. september 1920. Der blev allerede paa et forholdsvis tidlig stadium under konflikten oprettet tariff-avtale, hvori mindstelønnen fastsattes til kr. 2.40 pr. time og paa høifjeldet kr. 2.70 pr. time + et personlig tillæg av kr. 0.20 pr. time for de arbeidere som meldte sig tilbake til arbeidet inden 3 uker efter arbeidets gjenoptagelse. Videre fastsattes 12 dages ferie. Naar konflikten blev av saavidt lang varighet, skyldtes det at der ved anlegget var indtat endel streikebrytere, og var det for at faa disse fjernet at konflikten paagik saa længe. Resultatet blev en fullstendig seier for organisationen.

#### *Bodin komm. Kraftanlæg.*

Her indtraadte arbeidsstans den 8. mai 1920 og varte til 30. august 1920. Der blev oprettet overenskomst med timeløn av kr. 2.00 og 2.20 samt 6 dages ferie.

#### *Bremanger Kraftselskap.*

Her blev der oprettet anerkjendte arbeidsvilkaar med mindsteløn kr. 1.85 pr. time og 12 dages ferie. Der var ingen arbeidsstans. Forhandlingene førtes paa stedet.

I telegram til foreningen anmodet forbundet denne om ikke at akseptere lavere lønssats end kr. 2.00 pr. time, hvilket imidlertid foreningen ikke saa sig istand til at gjennomføre.

#### *Brødremoens Grustak, Slitu.*

Her opstod der en arbeidstvist i mars maaned. Saken ordnedes paa den maate at bestemmelsene ved Mørkfos—Solbergfosanlegget om mindsteløn og ferie blev gjort gjældende, samt opnaades et tillæg av kr. 3.00 pr. oplastet vogn. Der blev ikke oprettet bindende overenskomst.

#### *Electric Furnace Product Co., Saude.*

Fra Saude Arbeiderforening mottok vi i juli maaned en forespørsel angaaende bestemmelsene i voldgiftsdommen, med sigte paa en regulering av arbeidsforholdene paa stedet. Vi har imidlertid ikke mottat nogen underretning fra foreningen om resultatet.

#### *Embretsfos Fabrikkers anlæg.*

I mars maaned blev der ved anlegget indgaat en midlertidig avtale, hvorved mindstelønnen forhøiedes fra kr. 1.65 til 1.80—1.90—1.95 og kr. 2.05 pr. time efter arbeidets art. Senere er vistnok voldgiftsdommen i bygningsindustrien gjort gjældende. Der er ingen bindende overenskomst.

#### *Faslefosanlægget.*

Vi hadde her endel korrespondanse med foreningen angaaende ordningen av arbeidsvilkaarene. Vi har imidlertid ikke mottat nogen underretning om hvorvidt der blev truffet nogen endelig avtale.

#### *Glomfjord Smelteverk, A/S.*

Her indtraadte arbeidsstans den 10. juni og arbeidet gjenoptoges den 28. juni. Mindstelønnen blev forhøiet fra kr. 1.85 til 2.20 pr. time. Videre fastsattes en ferie paa 6 virkedage efter 6 maaneders tjeneste med et tillæg av 2 dage for hver maaned indtil 12 dages ferie efter 9 maaneders tjeneste. Overenskomsten gjælder indtil videre.

#### *Glomfjord A/S (kraftanlægget).*

Arbeidsstans indtraadte her samtidig som ved smelteverket. Imidlertid negtet staten, som er eier av kraftanlægget, bestemt at gaa med paa nogen forhøielse av mindstelønnen. Konflikten varte til 12. oktober og var der under denne tid gjentagne forhandlinger og konferanser, uten at det lykkedes at opnaa nogen forhøielse av mindstelønnen. Derimot blev der gjennomført 12 dages ferie efter 12 ukers tjeneste. Overenskomsten gjælder indtil videre.

#### *A/S Graakalbanen.*

Ved stedlige forhandlinger blev der i juni maaned opnaadd enighet om at arbeiderne skulde oppebære fuld løn under sygdom i indtil 3 maaneder. Betingelsen herfor var at arbeiderne skulde ha været i selskapets tjeneste i 6 maaneder. Denne bestemmelse gjælder dog ikke under ulykkestilfælder. Saken ordnes paa den maate, at selskapet utreder differansen mellem arbeidernes løn og kredssykekassens ydelser. Videre gjennomførtes 6 dages ferie efter 6 maaneders tjeneste, med et tillæg av 2 dage for hver maaned indtil 12 dage efter 9 maaneders tjeneste. Lønsvilkaarene blev foreløbig som før, idet arbeiderne blev lovet den samme løn som maatte bli gjennomført for arbeiderne ved Trondhjems kommune. Avtalen gjælder indtil videre.

#### *Haugesunds kommunale Kraftanlæg.*

Her paagik der en tid tvist om forstaaelsen av overenskomstens bestemmelser om ferie. Det var paa tale at indbringe saken for Arbeidsretten. Imidlertid blev der tilslut truffet en tilfredsstillende ordning ved forhandlinger.



*Hunfos nyanlæg.*

Her blev der i april maaned truffet en midlertidig ordning med forhøielse av mindstelønnen. Senere blev voldgiftsdommen i bygningsindustrien gjort gjældende.

*Hønefos kraftanlæg.*

Her blev der efter 11 dages arbejdsstans i mai maaned truffet aftale om en timeløn av kr. 2.40 og 6 dages ferie. Avtalen gjælder indtil videre.

*Istad kraftanlæg.*

Her blev der truffet aftale om en mindsteløn for dagarbejde av kr. 2.50 pr. time og for akkordarbejde kr. 2.25 pr. time om dagen og kr. 2.80 pr. time for natskift. Vi har ikke kunnet faa nogen oplysninger om hvad der var gjældende tidligere, ei heller om der blev gennemført ferie og hvorvidt overenskomsten gjælder paa nogen bestemt tid eller ikke. Arbejdernes interesser har for anledningen været ivaretaget av Molde og Omegns Samorganisation.

*Kampfoss kraftanlæg.*

Ved forhandlinger blev mindstelønnen i januar maaned forhøiet fra kr. 1.80 til kr. 2.25 pr. time. Videre gennemførtes 9 dages ferie. Senere paa aaret blev der reist nyt lønskrav, hvilket medførte en arbejdsstans som varte fra 24. juni til 23. september. Resultatet blev at overenskomsten ved Raanaasfosanlægget blev gjort gjældende. Mindstelønnen blev den samme som før, hvorimot feriedagenes antal forøkedes fra 9 til 12. Desuten opnaaddes et beløb av kr. 100.00 til ferieophold for hver av barakkekøkkene. Overenskomsten gjælder til 31. december 1921.

*Mørkfoss — Solbergfosanlægget.*

I januar maaned opstod der tvist ved Mørkfoss om godtgjørelse i henhold til gjældende reglement for ufrivillig skoft. Arbeidet blev nemlig staaende i nogle dage paa grund av mangel paa kraft. For den tid som arbejderne maatte skofte forlangte de godtgjørelse, hvilket krav anlægget imidlertid motsatte sig. Der blev saa besluttet arbejdsstans, men inden den kom til utbrudd, bøiet anlæggets ledelse sig og arbejdernes krav blev indrømmet.

I november maaned blev der reist lønskrav ved anlægget. Forhandlinger blev optat i december maaned, saken blev ikke avsluttet inden aarets utgang.

*Namsos kommunale kraftanlæg.*

Her blev der ved stedlige forhandlinger opnaadd en forhøielse av mindstelønnen fra kr. 2.00 til 2.25 + et høifjeldstillæg av 25 øre pr. time. Vi savner underretning om hvorvidt der blev gennemført ferie. Avtalen gjælder indtil videre.

*Nomelands kraftanlæg.*

Efter stedlige forhandlinger blev mindstelønnen forhøiet fra kr. 1.70 til kr. 2.00 pr. time. Ferien blev sat til 6 dage efter 6 maaneders tjeneste med tillæg av 1 dag for hver maaned indtil 12 dage efter 12 maaneders tjenestetid. Forbundet tilskrev foreningen og anmodet den om at forsøke at faa gennemført en bedre aftale, men dette saa foreningen sig ikke istand til at kunne gjøre. Den trufne aftale gjælder indtil videre. Der var ingen arbejdsstans.

*Nord-Trøndelag Elektricitetsverk.*

Her blev der ved forhandlinger i Stenkjær i mai maaned truffet aftale om forhøielse av mindstelønnen fra kr. 1.80 til kr. 2.25 pr. time. Videre fastsattes en ferie av 6 dage efter 6 maaneders tjeneste med tillæg av 2 dage for hver maaned indtil 12 dage efter 9 maaneders tjeneste. Ferielønnen fastsattes til 40 pct. over den til enhver tid gjældende mindsteløn. Overenskomsten gjælder til 31. mai 1921. Der var ingen arbejdsstans.

*Nordland Portland Cementfabriks anlæg.*

Ved forhandlinger mellem selskapet og Tysfjord faglige Samorganisation blev der fastsat overenskomst med mindsteløn av kr. 1.80 pr. time for Arbeidsmandsforbundets medlemmer. Overenskomsten omfatter ogsaa fagarbejderne, for hvilke der er fastsat en noget høiere mindsteløn. I overenskomsten er medtat de gamle feriebestemmelsene om en ukes ferie efter 6 maaneders tjeneste. Overenskomsten gjælder til 1. mai 1921. Der var arbejdsstans fra 22. mai til 19. juni 1920.

Efter konferanse med Træarbejderforbundet enedes vi om at tilskrive hver vore avdelinger med anmodning om at søke gennemført en bedre aftale. Herpaa har vi intet svar mottat.

*Nyanlægget — Thamshavn.*

Den gamle overenskomst blev opsagt av selskapet. Der blev ikke oprettet ny overenskomst.

*Raanaasfosanlægget.*

Ved Raanaasfosanlægget har der i aarets løp været en række arbeidstvister, som imidlertid alle er blit løst ved forhandlinger. For det første hadde vi en tvist angaaende dyrtidstillæg til 2 akkordlag. Tvisten hadde paagaat helt siden høsten 1918 og hadde vi under overveielse at bringe saken for retten. Det endte imidlertid med, at anlægget ved forhandlinger i mars maaned indrømmet arbejdernes krav. Videre hadde vi en tvist angaaende forstaaelsen av feriebestemmelsene i overenskomsten av 1919, idet anlægget utbetalte mindstelønnen under ferietiden. Det var hensigten at indbringe saken for Arbeidsretten. Imidlertid faldt der dom i Arbeidsretten i en lignende tvist mellem Jern- og Metalarbejderforbundet og Fr.stad

mek. Verksted. Etter dette gik anlægget med paa at beregne feriepengene efter arbeidernes gjennomsnittlige fortjeneste eller om arbeiderne saa maatte ønske efter 40 pct. tillæg til mindstelønnen. Arbeiderne aksepterte sidstnævnte alternativ, hvorefter efterbetaling av nævnte procenttillæg fandt sted. Senere opstod en tvist om hvordan man skulde forholde sig med det i overenskomsten av 1919 fastsatte dyrtidstillæg. Anlægget vilde beregne tillægget ind i akkordfortjenesten, mens arbeiderne fremdeles vilde ha tillægget utbetalt ved siden av hvad de ellers tjente. Resultatet blev, at det overlotes til Samorganisationen at ta bestemmelse om paa hvilken maate tillægget skulde utbetales.

I møte i Samorganisationen besluttet det at bibeholde den tidligere ordning.

I februar måned forela vi for Socialdepartementet et spørsmål om hvorvidt loven om arbeidstiden ogsaa skulde gjælde barakkekokkene ved anlægget. Departementet besvarte spørsmålet benegtende.

I juli måned blev der ved forhandlinger oprettet ny tariffavtale. Mindstelønnen forhøiedes fra kr. 1.20 + et dyrtidstillæg av kr. 0.60 til kr. 2.25 pr. time. Der fastsattes en ferie av 12 dage efter 12 ukers tjeneste. Fravær paa grund av sykdom eller militærtjeneste i et tidsrum av indtil 42 dage, fratrækkes ikke i tjenestetiden. Lønnen for ferien beregnes med et beløp som ligger 40 pct. over den til enhver tid gjældende mindsteløn. Avtalen gjælder til 31. mars 1922. Videre gjennomførtes overenskomst for barakkekokkene, hvilke er organiserte i sin egen forening. Der blev fastsat en løn av kr. 50.00 for hver hovedrengjøring, samt en løn for den almindelige rengjøring svarende til det beløp som arbeiderne betaler i barakketræk. Videre fastsattes en ferie av 14 virkedage efter 6 måneders tjeneste ved anlægget. Feriepengene beregnes efter den løn som kokkene gjennomsnittlig har opbebaaret saavel i barakketræk som kokkeløn, og utredes helt av anlægget.

#### *Rautos fabrikkers anlæg.*

Efter en arbeidsstans som varte fra 17.—29. juli enedes man om en forhøielse av mindstelønnen fra kr. 1.80 til kr. 2.05 pr. time, samt 12 dages ferie efter 12 ukers tjeneste. Overenskomsten gjælder til 31. mars 1922.

#### *Sølvbergfaldet (Salvesen & Thams).*

Efter forhandlinger mellem anlægget og Skjenaldalens Arbeidsmandsforening blev der i oktober måned truffet avtale om forhøielse av mindstelønnen fra kr. 1.60 til kr. 2.00 pr. time. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

#### *A/S Saudefaldene.*

I løpet av 1ste kvartal var der to gange indrapportert til forbundet tvist om trakasseringer. I begge tilfælder blev saken ordnet

etter en kortere arbeidsstans. Senere reistes krav om ferie, hvilket gjennomførtes til arbeidernes tilfredshet. Forøvrig har der ved anlægget ikke været nogen overenskomst, men har arbeiderne ved sin optræden paa arbeidspladsen til enhver tid varet sine interesser.

Den 31. oktober brændte der ned en barakke ved Sandvand. Herunder mistet de arbeiderne som bodde i barakken penger og eiendele til en samlet værdi av ca. 16 000 kroner. Der blev oversendt krav til anlægget om erstatning. Saken var ikke avgjort ved aarets utgang.

#### *Skar kraftanlæg.*

Ved stedlige forhandlinger opnaades en forhøielse av mindstelønnen fra kr. 1.90 til kr. 2.25 pr. time, samt 12 dages ferie efter 12 ukers tjenestetid. Overenskomsten, som skulde gjælde indtil videre, blev senere opsagt av anlægget til utløp 1. januar 1921.

#### *Tokleiv kraftanlæg.*

Her opstod der tidlig paa aaret en tvist om avskedigelse. Etter forhandlinger i Larvik med anlaggets overingeniør blev tvisten ordnet. Senere overgik anlægget til Vestfold fylke, og blev der da optat forhandlinger om tariffavtale. Mindstelønnen forhøiedes fra kr. 2.00 til kr. 2.25 pr. time og blev der fastsat 12 dages ferie efter 12 ukers tjeneste. Avtalen gjælder indtil videre.

#### *Trøndhjems komm. Elektricitetsverk.*

Høsten 1919 opstod der tvist om avskedigelse av foreningens formand. Dette foranlediget forbundet til at iverksætte blokade for tilgang av ny arbeidskraft, hvorefter anlægget maatte gaa med paa at gjenindta formanden i arbeidet.

Senere blev der oprettet tariffavtale, hvorefter mindstelønnen forhøiedes fra henholdsvis kr. 1.75 m. og kr. 1.95 til kr. 2.20 pr. time. Der fastsattes 12 dages ferie efter 6 måneders tjenestetid. Avtalen gjælder til 1. juli 1921.

Videre opstod der en tvist om forstaaelsen av feriebestemmelsene i den nye overenskomst. Saken, som besluttet indbragt for Arbeidsretten, var ikke avgjort ved aarets utgang.

#### *A/S Tyinfaldene.*

Forbundet forela for foreningen spørsmålet om hvorvidt man skulde gaa til opsigelse av overenskomsten. Foreningen fandt imidlertid ikke at kunne foreta opsigelse.

#### *Vaagsfjord kraftselskap.*

Efter en arbeidsstans som varte fra 1. til 23. juni blev der oprettet overenskomst, hvorefter mindstelønssatsene forhøiedes fra henholdsvis kr. 1.65, 1.75 og 1.80 til kr. 2.00 og 2.10 pr. time. Der fastsattes 6 dages ferie efter 6 måneders tjeneste. Overenskomsten gjælder til 21. juni 1921.

*Vinger kommunale kraftanlæg.*

Til at begynde med var mindstelønnen ved dette anlæg nede i kr. 1.30 pr. time. Ved forhandlinger i mars maaned blev man enig om, at tarifoverenskomsten for sten-, jord- og cementarbejderne i Kristiania skulde være gjældende. Efter at voldgiftsdommen i bygningsindustrien var faldt, blev der oprettet ny overenskomst, hvorefter mindstelønnen blev kr. 2.00 pr. time, samt fastsattes en ferie av 12 dage efter 12 ukers tjeneste. Overenskomsten skulde gjælde til 1. januar 1921. Der var ingen arbeidsstans.

*Vittingfos og Brufos kraftanlæg.*

Her blev der truffet avtale om forhøielse av mindstelønnen fra kr. 1.80 til kr. 2.25 pr. time, samt 6 dages ferie efter 6 maaneders tjeneste med tillæg av 2 dage for hver maaned indtil 12 dage efter 9 maaneders tjeneste. Fravær paa grund av sygdom eller militærtjeneste i et tidsrum av indtil 42 dage, fratrækkes ikke i tjenestetiden. Der var arbeidsstans fra 15.—31. mai. Avtalen gjælder indtil videre.

*Voldens kommunale Elektricitetsverk.*

Høsten 1919 opstod der tvist om trakassering av de organiserte arbeidere ved anlægget. Likesaa vilde ikke anlægget respektere den gjældende overenskomst. Efter en arbeidsstans, som varte fra 27. december 1919 til 24. januar 1920 maatte anlægget gaa med paa at gjenindta de organiserte arbeidere og at respektere overenskomsten.

**Norges Statsbaner.***Bergens distrikt.*

Arbejderne ved jernbanens anlægsarbeide ved Vossebanen og i omegn av Bergen reiste krav om at de samme bestemmelser angaaende løns- og arbeidsvilkaar, som var gjældende ved Statens anlæg, ogsaa skulde gjøres gjældende for disse arbeidere. Kravet blev indvilget.

*Gjøvikbanen.*

Her blev det av ekstraarbejderne reist krav om forbedringer i arbeidsvilkaarene. Det resulterte i at daglønsbetalingen blev hævet fra kr. 1.50 til kr. 1.80 pr. time. Mindsteløn i akkord fastsattes til kr. 1.50 pr. time. Der gjennemførtes ferie overensstemmende med bestemmelsene ved Statens anlæg. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

*Hell—Sunnanbanen.*

Her blev det av ekstraarbejderne reist krav om forbedring av arbeidsvilkaarene. Imidlertid drog det noksaa længe ut inden der kunde opnaaes en avgjørelse. Man blev derfor enig om at avvente jernbanestreiken og søke kravet løst i forbindelse med denne. Som

bekjendt endte jernbanestreiken med nederlag, og ekstraarbejderne ved Hell—Sunnanbanen og ved Merakerbanen. (hvilke ogsaa var interessert i de samme krav) delte skjæbne med det øvrige jernbanepersonale.

*Randsfjordbanen.*

Her blev der i mai maaned for arbejderne ved Skjærdalsbroens ombygning gjennemført en timeløn av kr. 2.00, samt familietillæg av kr. 1.00 for hustru og kr. 0.50 for hvert uforsørget barn pr. dag. For ekstraarbeidere ved linjen gjennemførtes kr. 14.00 pr. dag, samt familietillæg som ovenfor nævnt. Videre gjennemførtes ferie efter de samme regler som ved Statens anlæg. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

*Rørosbanen.*

For en del arbeidslag ved Rørosbanen blev der i august maaned fastsat en dagløn av kr. 2.00 pr. time. Desuten har der ved Rørosbanen ogsaa forekommet en del andre tvister som dels har blitt ordnet ved stedlige konferanser og dels efter korrespondanse mellem forbundet og arbeidsledelsen.

*Sag-, tomt- og impregneringsanstalten i Drammen.*

Her blev der i januar maaned reist krav om at den gjældende timeløn skulde betragtes som mindsteløn paa akkord. Kravet blev indvilget. Senere blev der reist nyt krav om forbedringer av lønsvilkaarene, ferie m. v. Dette krav førte til en noksaa langvarig arbeidsstans. Imidlertid hadde ogsaa Sag-, Tomt- og Høvleriarbeiderforbundet reist krav ved en række av Statens sagbruk og impregneringsanstalter, hvorfor en fællesoptræden blev istandbragt, og blev det overladt til nævnte forbund at ordne saken i sin helhet, hvorefter arbejderne stiftet avdeling i tilslutning til dette forbund.

*Jernbanestreiken.*

Under jernbanestreiken kom ogsaa en del av forbundets medlemmer ut i konflikt. Først under konflikten i Trondhjems distrikt, hvor ekstraarbejderne ved Rørosbanen, Hell—Sunnanbanen og Merakerbanen blev beordret at nedlægge arbeidet. Senere, da den almindelige jernbanestreik utbrøt, maatte ca. 750 av forbundets medlemmer nedlægge arbeidet. Blandt disse befandt sig anlægsarbeidere og andre ekstraarbeidere, rengjøringskvinder m. v.

**Statens anlæg.***Arbeidsindskrænkning, overflytning m. v.*

Ved arbeidets indskrænkning ved Sørlandsbanens 1. og 2. avdeling overflyttet en del arbeidere til Sørlandsbanens 8. avdeling ved Kragerø. Imidlertid opstod der tvist om bestemmelsene om overflytning, idet arbejderne kun fik godtgjørelse for jernbanefragten,

men ikke for dampskibsfragten. Da dette imidlertid ikke kunde betragtes som overflytning fra et anlæg til et andet, men som skiftning av arbeidsplads ved samme anlæg, gjorde vi gjældende at ogsaa dampskibsfragten og eventuelle skydsomkostninger skulde utredes av anlægget.

Ved henvendelse til Hovedstyret for Statsbanene fik vi medhold i vor fortolkning av bestemmelsen.

#### *Arbeidstidens inndeling.*

Fra forskjellige anlæg i nærheten av de større byer fremkom der krav om en forandring av arbeidstidens inndeling saaledes, at man kunde faa anledning til at slutte tidligere om lørdagen end de andre ukens dager. Kravet blev oversendt Hovedstyret for Statsbanene og blev imøtekommet under revisionen av arbeidsreglementet ved Statens anlæg.

#### *Dobbeltsporet Kristiania—Ljan.*

Her opstod der i mai maaned tvist om akkordprisen paa et arbeide. Det viste sig nemlig, at arbeidsledelsen ikke kunde faa arbeiderne til at overta en akkord som var forladt av et akkordlag paa grund av uenighet om betingelsene. Arbeidsledelsen fik derfor den opfatning, at arbeidet var blokert av foreningen og stillet krav om, at den formentlige blokade skulde ophæves. Da imidlertid foreningen nølet med at ta sig av saken, erklærte arbeidsledelsen lockout fra 7. juni. Da lockouten var ulovlig, henvendte vi os til en advokat. Denne indkaldte partene til konferanse og ved en av advokaten foretagen mægling blev der truffet en ordning, saaledes at lockouten kunde hæves.

#### *Dovrebanens 4. afdeling.*

Her opstod der i april maaned tvist om akkordpriser m. v., hvilket førte til at arbeidet blev nedlagt paa grustippen. Efter nogen faa dages stans blev saken tilfredsstillende ordnet.

#### *Hakavik kraftanlæg.*

Her opstod der i februar maaned tvist om akkordbetalingen ved transporten paa anlæggets heisebane. Tvisten førte til blokade av vedkommende arbeide. Der opnaades i mars maaned enighet, hvorunder arbeidernes krav i det væsentlige blev indrømmet.

#### *Kristiania Østbanestations utvidelses grustak.*

Her blev der av arbeiderne i april maaned reist krav om forhøielse av dagløn og akkordprisen. Vi savner underretning om resultatet.

#### *Linjebruddet ved Smørsten pr. Holmestrand.*

Et arbeidslag hadde været beskjæftiget med rensning og balastering i en tunnel. Da de var færdig hermed og skulde overta andet arbeide, vilde arbeidsledelsen slaa ned timelønnen fra kr. 2,25

til kr. 2,00 pr. time. Da arbeiderne ikke kunde gaa med herpaa, og arbeidsledelsen fastholdt sit standpunkt, blev arbeidet nedlagt den 17. april. Der var gjentagne gange forhandlinger og mægling uten at man kunde komme til enighet. Konflikten paagik fremdeles ved aarets utgang.

#### *Nore kraftanlæg.*

Her blev der i januar maaned reist krav om fjernelse av en streikbryter, og da arbeidsledelsen ikke vilde imøtekomme kravet, blev pladsene opsagt. Efter en del forhandlinger og konferanser blev imidlertid opsigelsen av pladsene tat tilbake, og endte det med at saken blev stillet i bero.

#### *Numedalsbanen.*

Vaaren 1920 blev der igangsatt en del forberedende arbeide ved Numedalsbanen. Det viste sig imidlertid at arbeiderne blev tilbudt meget daarlige arbeidsvilkaar, hvorfor arbeidet ved 4. afdeling blev nedlagt i mai maaned og avdelingen blokert. Saken var ikke ordnet ved aarets utgang.

#### *Sunnan—Grongbanens 1. afdeling.*

Her opstod der i mars maaned tvist om fjernelse av to mand grundet ukollegial optræden. Efter en liten rask aksjon fra foreningens side blev kravet imøtekommet.

I juni maaned opstod der tvist om betalingen for dagarbeide og ekstraarbeide i akkord. Da der ikke kunde opnaaes enighet, frasa akkordformændene sig sine stillinger, hvorved en del akkordlag blev uten formænd. Dette førte til at en stor del av arbeiderne blev avskediget med den begrundelse, at man ikke kunde drive arbeidet uten akkordformænd. Arbeidsstans indtraadte 21. juni. Da de øvrige arbeidere erfarte hvordan forholdet var, nedla ogsaa disse arbeidet, saaledes at der tilsidst blev fuldstændig arbeidsstans ved hele Sunnan-Grongbanen. Konflikten blev slaat sammen med en senere konflikt ved en del andre anlæg, hvilken vi skal omtale nedenfor, og var ikke avsluttet ved aarets utgang.

#### *Sørlandsbanens 2. afdeling.*

Her opstod der paa forsommeren tvist om arbeidstid og procenttillæg, idet arbeidsledelsen negtet at utbetale tillæg for natskift der hvor arbeidet dreves bare med et skift, men saaledes at dette strakte sig utover kvelden og natten. Saken fik en avgjørelse paa tilfredsstillende maate under revisionen av reglementet ved Statens anlæg.

#### *Sørlandsbanens 4. afdeling.*

Ved denne arbeidsplads var arbeidsforholdene helt fra den tid arbeidet blev igangsatt meget daarlige. Imidlertid forbedret de sig

en smule ved revisionen av arbeidsvilkaarene i 1918 og 1919, dog ikke mere end at de sammenlignet med andre anlæg fremdeles maatte anses som daarlige. I første kvartal 1920 opnaade arbeiderne en meget ringe fortjeneste, hvilket skapte en sterk misnøie. Der blev fra de forskjellige arbeidslag gjort forsøk paa at faa hævet arbeidsprisene, men da dette viste sig meget vanskelig, vilde de tre foreninger, som er ved denne avdeling, gaa til arbeidsstans i april maaned. Dette maatte vi imidlertid fraraade dem. Og paa et fællesmøte av alle tre foreninger den 25. april blev det besluttet ikke at gaa til arbeidsstans. Derimot besluttet man at blokere avdelingen for tilgang av ny arbeidskraft i den hensigt at man litt efter hvert skulde kunne fremtvinge bedre akkordbetingelser. Imidlertid reiste arbeidsledelsen krav om at blokaden for tilgang av ny arbeidskraft skulde hæves. Da foreningene ikke uten betingelser kunde gaa med herpaa, erklærte Staten lockout ved avdelingen fra 19. juni. Dette i forbindelse med en del andre ting, som vi nedenfor skal omtale, foranlediget organisationen til at erklære arbeidsstans ved en del andre anlæg, hvorom nærmere senere. Konflikten paagik fremdeles ved aarets utgang.

#### *Trondhjems stationsarrangement.*

Her blev der i juni maaned reist krav om høiere løn for dagarbeidet. Da der ikke ved forhandling kunde opnaaes en tilfredsstillende ordning blev der iverksat arbeidsstans den 10. juni. Konflikten paagik fremdeles ved aarets utgang, idet den blev medtat under den almindelige konflikt ved Statens anlæg.

#### *Vassdragsvæsenets forbygningsarbeide mot Brummunddalen.*

Allerede i mai maaned 1919 blev der reist lønskrav ved dette arbeide. Kravet førte imidlertid dengang ikke til noget resultat. Det blev optat paany i 1920 og resulterte i at mindstelønnen paa akkord blev fastsat til kr. 1.40 og kr. 1.50 og daglønsbetalingen til kr. 1.80 pr. time. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Konflikten ved Statens anlæg.*

Den 8. mars 1920 tilskrev Valøk Jernbanearbeiderforening forbundet og meddelte at den hadde besluttet at reise lønskrav og henstillet foreningen til anlægsarbeidernes industrikomiteé om at denne maatte ta sig av saken og foranledige at kravet kunde bli reist ved alle Statens anlæg. Saken behandledes av industrikomiteen den 29. mars. Industrikomiteen kom under sine overveielser til det resultat at den faglige situation laa noksaa ugunstig an for nærværende, hvorfor utsigtene til at kunne gjennomføre lønsbevægelse ved Statens anlæg i øieblikket var meget smaa. Paa den anden side mente industrikomiteen, at man ikke hadde adgang til at motsætte sig at krav blev reist, forsaavidt dette var medlemmenes bestemte vilje.

Dersom krav skulde stilles, var industrikomiteen av den opfatning, at kravet burde gjælde samtlige anlæg som indgaar under

arbeidsreglementet av 1919. Forsaavidt der skulde bli spørsmål om arbeidsstans, var man tilbøielig til at foreslaa, at stansen bare blev at iverksætte paa de steder, hvor forholdene laa slik an, at en arbeidsstans vilde kunne ha nogen virkelig betydning. Man fæstet sig særlig ved Dovrebanen, idet man var klar over, at det gjaldt for Staten at faa dette anlæg færdig i indeværende aar, hvorfor en arbeidsstans her vilde virke særlig generende for Staten. Forøvrig maatte det bli at undersøke, hvorvidt der eventuelt maatte være andre steder, hvor lignende hensyn kunde spille ind.

At iverksætte arbeidsstans ved alle anlæg fandt industrikomiteen for nærværende utilraadelig, men ventet man, at dersom man iverksatte en partiel blokade som ovenfor antydnet, vilde det være rettere, at de arbeidere som ikke blev inddrat i konflikten, ydet de i konflikten deltagende medlemmer en ekstra økonomisk støtte.

Gruppesekretæren fik i oppdrag at foreta en reise til Dovrebanen for nærmere at konferere med de stedlige styrer om saken, likesom han ogsaa fik i oppdrag at søke istandbragt møte med de stedlige styrer, eventuelt andre fællesmøter med repræsentanter fra foreningene ved de øvrige anlæg for indhentelse av opplysninger og planlæggelse av en eventuel aktion.

Man besluttet at forelægge saken for forretningsutvalget med forespørsel om, hvorvidt det vilde gi sin tilslutning til den fremgangsmaate som foran er anført.

Forretningsutvalget gav de foran fremholdte synsmaater sin tilslutning.

Som av industrikomiteen besluttet, reiste anlægsgruppens sekretær til Dovrebanen og hadde møter med de stedlige styrer — paa nordre del langfredag og paa søndre del 2. paaskedag. Under sakens behandling i styrene kom disse til det resultat, at man for tiden ikke burde reise lønskrav ved Statens anlæg, men at man ved anden kamptaktik paa arbeidspladsen burde søke at holde løsnivaet saa høit som mulig.

Saken omsendes derefter til de enkelte foreninger som alle, paa et par undtagelser nær, sluttet sig til de stedlige styrers opfatning. Hermed blev saken stillet i bero indtil videre.

Senere mottok vi fra Nore Kraft Arbeiderforening en skrivelse datert 29. april 1920, hvori meddeltes, at Nore Kraft Arbeiderforening og Tunhøvd Anlægsarbeiderforening hadde reist krav om forhøielse av mindstelønnen til kr. 2.50 pr. time. En komité paa tre medlemmer hadde forelagt kravet for arbeidslederen, som igjen hadde forelagt saken for vassdragsdirektøren. Denne hadde git et avslaaende svar bl. a. med den begrundelse, at spørsmålet om mindstelønnen maatte behandles under ét for samtlige statens anlæg.

Foreningen ønsket derfor at høre vor mening om hvorvidt vi trodde at et lønskrav kunde løses for Nore kraftanlæg uten forbindelse med de øvrige anlæg.

Vi svarte foreningen ved skrivelse av 7. mai og redegjorde utførlig for vort syn paa saken og uttalte, at det vilde bli yderst vanskelig at kunne faa en lønsrevision ved et enkelt anlæg, men

maatte dette i tilfælde ske for alle anlæg under ét, da ogsaa de hittil gjældende bestemmelser har været gjældende for alle anlæg.

Videre redegjorde vi for spørsmålets behandling paa Dovrebanelen og det resultat man der var kommet til, hvorav tydelig fremgik, at vi ikke godt kunde anbefale at krav blev reist, da vi mente, at man vilde møte særlige vanskeligheter. Vi uttalte dog, den forøvrig selvsagte ting, at dersom medlemmene ved Nore kraftanlæg ikke kunde slutte sig til den opfatning som var gjort gjældende, maatte vi allikevel forsøke at reise krav ved Nore.

Den 20. mai fik vi telegram fra Tunhøvd Anlægsarbeiderforening med anmodning om at sekretæren for anlægsgruppen maatte komme til Nore snarest for at opta forhandlinger, da der var utsigt til konflikt.

Den 26. mai reiste sekretæren derop og hadde møte med Tunhøvd Anlægsarbeiderforening den 27. mai.

Man drøftet den foreliggende situation og herunder redegjorde sekretæren utførlig for foran nævnte synsmaater. Møtet endte med at der fattedes saadan beslutning:

»Det henstilles til sekretæren for anlægsgruppen at henvende sig til vassdragsdirektøren, eventuelt departementet, med krav om forhøielse av daglønnsbetalingen ved Vassdragsvæsenets kraft- og reguleringsanlæg og søke forhandlinger herom optat snarest.

Samtidig henstilles om at bringe paa det rene, om departementet er villig til at opta forhandlinger om forhøielse av akkordmindstelønnen samt forbedring av feriebestemmelsene for Vassdragsvæsenets anlæg.

Forsaavidt man møter avslag paa det sidstnevnte spørsmål, anmodes anlægsarbeidernes industrikomité om at foranledige, at disse spørsmål optages ved alle Statens anlæg.

For daglønsspørsmålets vedkommende indrapporteres saken straks til Landsorganisationen med anmodning om godkjendelse til at opsi pladsene, forsaavidt ikke tilfredsstillende resultat opnaaes.»

Dette forslag blev forelagt Nore Kraft Arbeiderforening i møte den 28. mai. Foreningen sluttet sig enstemmig til dette forslag. Senere blev forslaget ogsaa tiltraadt av Hakavik Fagforening.

Under møtene ved Tunhøvd og Nore fremholdt sekretæren, at det var industrikomiteens opfatning, at forsaavidt saken utviklet sig til konflikt ved Statens anlæg, saa vilde det være meningsløst at gaa til konflikt over hele linjen.

De arbeidere som omfattedes av kravene, men som slap at streike, burde da yde de streikende kamerater en ekstra økonomisk støtte. Paa denne maate vilde allikevel byrdene fordeles paa alle.

Denne plan blev ikke motsagt i Nore Kraft Arbeiderforening.

Den 17. juni avholdtes forhandlingsmøte i Arbeidsdepartementet angaaende kravene fra medlemmene ved Vassdragsvæsenets kraft- og reguleringsanlæg. Kravene blev avvist med den begrundelse som allerede tidligere var git av vassdragsdirektøren og som vi forutsaa, nemlig, at de gjældende bestemmelser omfattet alle Statens anlæg, og at man derfor ikke kunde avvike fra disse bestemmelser ved en del av anlæggene.

Skulde man nu ha fulgt de beslutninger som var fattet i Tunhøvd—Nore Kraft og Hakavik arbeiderforeninger, saa maatte man straks ha erklært streik ved disse anlæg. Dernæst maatte man ha omsendt til samtlige foreninger ved Statens jernbaneanlæg forslag om at reise krav om høiere mindsteløn og forandring av feriebestemmelsene. Forslag herom vilde naturligvis bli vedtat av de allerfleste foreninger, saa meget mer som den faglige situation i sin almindelighet nu havde bedret sig en del, idet der dels ved forhandlinger og dels ved voldgiftsdomme var opnaadd betydelige lønstillæg ved en række arbeidspladser i landet.

Imidlertid var der i mellemtiden foregaat forskjellige ting omkring ved Statens anlæg, som bevirket at man ikke kunde vente paa en omsendelse av forslaget fra Nore til samtlige foreninger. Vi henviser i saa maate til foranstaaende avsnit som omhandler løns- og tvistesaker. Spesielt henvises til avsnittet om Sørlandsbanens 4. avdeling, hvor det meddeles at Staten iverksatte lockout den 19. juni — altsaa to dage efter at forhandlingene i Arbeidsdepartementet var avbrutt uten resultat.

Disse Statens lockoutlyster kunde man ikke staa ganske rolig og se paa. Noget maatte foretages som mottræk. Og da der jo forelaa henstilling fra Nore om at foranledige at der blev reist lønskrav for samtlige anlæg, og man følte sig overbevist om at dette ved en eventuell omsendelse til foreningene vilde bli vedtat, besluttet man derfor at erklære arbeidsstans hurtigst mulig og samtidig fremsende kravene til myndighetene.

Som mindstelønkrav besluttet man at sette op kr. 2.50 pr. time med et høifjeldstillæg av kr. 0.30 pr. time. Det var forutsætningen at det hittil gjældende forsørgelsestillæg skulde falde bort. Likesaa var det forutsætningen at der kræves samme sats for alle arbeidere over 18 aar.

Man besluttet at kræve de nuværende feriebestemmelser ved Statens anlæg revidert, saaledes at der kræves 12 virkedages ferie med ferieløn svarende til 40 pct. over den til enhver tid gjældende akkordmindsteløn likt for alle arbeidere.

Der besluttetes videre at kræve fuld løn under sykdom i indtil 3 maaneder.

Besluttetes at henstille til forhandlerne i forbindelse med foran nævnte krav at søke løst alle foreliggende tvister ved Statens anlæg.

Med forretningsutvalgets og sekretariatets godkjendelse besluttetes at iverksætte arbeidsstans ved Dovrebanelen fra og med 25. juni. Riksmæglingsmanden nedla forbud mot arbeidsstans indtil mægling var forsøkt.

Mægling blev optat 28. juni og fortsattes dels ved direkte forhandlinger mellem partene og dels ved mægling ogsaa næste dag. Man kom ikke til enighet. Statens repræsentanter negtet bestemt at gaa med paa ethvert tillæg til mindstelønnen.

Da mæglingen saaledes maatte avbrytes uten resultat, blev arbeidet stanst ved Dovrebanelen den 7. juli. Videre besluttetes at iverksætte arbeidsstans den 10. juli ved følgende anlæg:

Sørlandsbanens 1. og 2. avdeling,  
Notoddens stationsarrangement,  
Kr.a Østbanestations utvidelse og  
Hakavik Kraftanlæg.

Her vil det spørsmål reise sig: Hvorfor blev ikke Nore Kraftanlæg medtat, ti fra medlemmene forelaa der jo allerede længe i forveien andragende om godkjendelse til at gaa til arbeidsstans? Og det var jo egentlig foreningene i Nore som i første række hadde reist kravene?

Hertil er at svare: En arbeidsstans ved Nore vilde ikke kunne ha nogen virkning. Fra forskjellige hold hævet der sig endog røster om at indstille arbeidet ved dette anlæg, da det blev for dyrt i disse tider. Derimot vilde det være praktisk politik at kunne ha medlemmene i arbeide ved More, saaledes at disse i fællesskap med andre kunde støtte de kjæpende kamerater økonomisk.

Riksmæglingensmanden indkaldte til ny mægling den 3. august. Statens repræsentanter var fremdeles like stivnakket og negtet ethvert tillæg til mindstelønnen, og mæglingen sluttet uten resultat.

Vi har før fremholdt, at den gang konflikten blev iverksat, var den faglige situation en god del forbedret i motsætning til den gang spørsmålet om at stille krav første gang var under behandling ved Dovrebanen. Allikevel følte vi os ikke ganske sikker paa at anlægsarbeiderne ved egen hjelp vilde kunne drive kravene igjennem. Vi konfererte derfor straks med Landsorganisationens formand og mindet om at organisationens taktik tidligere hadde gaat ut paa at hindre langvarige «sultestreiker». Vi maatte derfor kunne gjøre regning paa sympatistreik fra Landsorganisationens side dersom det viste sig at konflikten vilde trække i langdrag. Heri var formanden fuldstændig enig.

Da saa mæglingen efter en maanedes streik var avbrutt for anden gang og uten resultat, blev spørsmålet om sympatistreik tat op i Landsorganisationens sekretariat. Her besluttet det at iverksætte sympatistreik blandt havne- og transportarbeiderne og at stanse kystfarten fra 15. august.

Da riksmæglingensmanden blev varslet herom henstillet han til Landsorganisationen om at streiken maatte bli utsat, saa vilde han sammenkalde partene til ny mægling og vilde han stille et forslag.

Den slags henstillinger bruker ofte at bli imøtekommet og i dette tilfælde mente man, at dersom mæglingensmanden stillet et forslag som kunde forelægges til avstemning, saa var der en mulighet for at man kunde slippe at kaste andre grupper ind i kampen.

Mægling blev avholdt den 23. og 24. august, men Statens repræsentanter var like avvisende som før og mæglingensmanden vilde ikke stille noget forslag, som hans tilsagn var, og holdt os altsaa paa en maate for nar.

Spørsmålet om at iverksætte den bebudede sympatistreik blev paany aktuelt. Men nu var det utvalg som skulde behandle jernbanefolkenes lønssak kommet i arbeide. Og alle tegn tydet paa at

resultatet vilde bli saa magert at en jernbanestreik ikke kunde undgaaes, og at denne vilde bryte ut omkring 15. september.

Da man maatte regne med at en jernbanestreik vilde lægge beslag paa hele organisationens kraft og evne, ja kanskje vilde lede til en almindelig generalstreik, saa vilde det være risikabelt at gaa til en sympatistreik nu, for saa en 3 ukers tid etterpaa at faa en endda større historie. Det kunde organisationen vanskelig klare. Man maatte derfor se tiden an for eventuelt at ta det hele oppgjør med Staten paa en gang. Den bebudede sympatistreik blev av disse hensyn utsat indtil videre.

Imidlertid blev der paa Landsorganisationens foranledning avholdt en konferanse med statsministeren den 26. august angaaende en mulig løsning av konflikten. Konferansen fortsattes den 3. september. Det lykkedes imidlertid ikke at komme til enighet, idet statsministeren bestemt motsatte sig en forhøielse av mindstelønnen.

Som forholdene nu hadde utviklet sig, fandt man det ønskelig at faa istand en konferanse med repræsentanter for foreningene ved Statens anlæg for at drøfte konfliktssituationen.

Saadan konferanse blev indkaldt og avholdtes den 9. og 10. september.

Der møtte 42 repræsentanter for 42 foreninger samt Anlægsarbeidernes Industrikomité.

Her blev der git en indgaaende redegjørelse for konfliktens opstaaen, iverksættelse og forløp, hvilket endte med at der enstemmig vedtoges følgende uttalelse:

«Repræsentanter for foreningene ved Statens jernbane-, kraft- og reguleringsanlæg har i møte den 9. september 1920 drøftet den foreliggende konfliktssituation ved disse anlæg.

Man er herunder blit bestyrket i den opfatning, at slik som forholdene har artet sig i det sidste aar ved anlæggene og under hensyntagen til de konfliktsforhold som etterhaanden opstod paa forsommeren ved forskjellige anlæg samt de krav som forelaa fra arbeiderne, og ikke mindst Statens aggressive optræden ved at iverksætte lockout ved Sørlandsbanens 4. avdeling, gjorde det til en bydende nødvendighet at reise lønkrav for samlige anlæg under et, for paa den maate at søke bedre forhold tilveiebragt og fremtvinge en løsning av de tvistemaal som var opstaaet.

Møtet er enig i, at der blev iverksat arbeidsstans for om mulig at fremtvinge en tilfredsstillende løsning efter at det hadde vist sig at man ingen vei kunde komme ved forhandlinger og mægling.

Møtet er videre enig i, at arbeidsstansen blev iverksat paa den maate som er skedd, idet arbeidet blev nedlagt bare ved de anlæg som Staten hadde interesse av at faa fuldført snarest mulig.

Man er klar over at en stans ved alle anlæg bare vilde ha svækket arbeidernes kampstilling.»

Derefter holdtes en særkonferanse med repræsentantene fra de foreninger som var i konflikt, hvor det besluttet at konflikten skulde fortsættes. Denne beslutning blev yderligere sanktionert i møte av samtlige repræsentanter.

Videre vedtoges følgende:

«Forsaavidt de nu paagaende forhandlinger ang. jernbanefunktionærenes lønssak skulde føre til at der ikke opnaaes enighet, og at der opstaar konflikt, henstilles det til Landsorganisationen om ikke at avslutte konflikten før der ogsaa er opnaadd en tilfredsstillende ordning ogsaa for anlægsarbeiderne.

Skulde saken løses for jernbanefunktionærene, henstilles om at man eventuelt slaar anlægsarbeidernes sak sammen med ekstraarbeidernes og søker konflikten løst i forbindelse med disses lønsaksjon.

Under enhver omstændighet henstilles det om at ikke opsigelsene ved jernbanen blir tat tilbake før anlægskonflikten er løst paa et rimelig grundlag.

Det henstiles forøvrig om at sekretariatet paany tar under overveielse hvorvidt der ikke kan findes andre effektive midler at bringe i anvendelse for at fremtvinge en tilfredsstillende løsning av konflikten.»

Derefter fattedes enstemmig følgende beslutning:

«Det henstilles til Anlægsarbeidernes Industrikomité at foranledige at den igangsatte innsamling av bidrag til de streikende blir saa effektiv som mulig.

Møtet mener at en ekstrakontingent av mindst kr. 5.00 pr. uke av de som har arbeide ved Statens anlæg, maa være rimelig og bør de foreninger som vægrer sig mot at indbetale en saadan gives valget mellem at indbetale kontingenten eller at gaa til streik.»

Tilslut vedtok møtet en længere motivert forestilling til regjeringen i anledning konflikten.

Sekretariatet gjorde derefter et nyt forsøk paa at finde en løsning, idet der den 25. september blev oversendt regjeringen et nærmere utformet forslag. Resultatet blev fremdeles negativt.

Forbundets forretningsutvalg behandlet saken paany den 6. oktober og besluttet at henstille til Landsorganisationen om nu at iverksette den tidligere bebudede sympatistreik.

Sekretariatet behandlet denne henstilling samme dag. Sekretariatet besluttet at tilskrive de interesserte forbund angaaende saken. Forøvrig kom sekretariatet til det resultat at det ikke kunde nytte at fortsætte konflikten længere. Konflikten kunde dog allikevel ikke avsluttes av hensyn til at der netop da skulde foregaa ny avstemning blandt jernbanefunktionærene om hvorvidt disse skulde gaa til streik. En avslutning av anlægskonflikten kunde derfor virke uheldig. Spørsmålet om en avslutning maatte derfor utstaa indtil denne avstemning forelaa.

Den 13. oktober behandledes saken i forbundets hovedstyre. I møtet deltok ogsaa Anlægsarbeidernes Industrikomité. Følgende beslutning fattedes:

»Forsaavidt jernbanefunktionærene ved avstemning beslutter ikke at nedlægge arbeidet, vil man anbefale at konflikten avblaases.

Forutsætningen maa være at de tidligere arbeidere gjenindtages i arbeidet ved *Statens anlæg* i den utstrækning som de kan beskjeftiges, forsaavidt de melder sig inden en nærmere avtalt tid.

Ifald jernbanefunktionærene forkaster det foreliggende forslag og gaar til streik, henstilles til sekretariatet at gjøre avgjørelsen for funktionærene avhengig av at der ogsaa blir en løsning for anlægsarbeiderne.»

Dette forslag blev — efter beslutning av styret — den 20. oktober omsendt til avstemning blandt de medlemmer som var i konflikt.

Forslaget blev forkastet.

Henstillingen til Landsorganisationen om at gjøre avgjørelsen for jernbanefunktionærene avhengig av en løsning av anlægskonflikten blev akseptert av sekretariatet og senere ogsaa av Landsorganisationens representantskap.

Den 1. december brøt jernbanestreiken ut etterat et forslag om frivillig voldgift først var forkastet av Stortinget.

Imidlertid endte jernbanekonflikten med nederlag og blev der saaledes ikke ved avslutningen av denne anledning til at stille nogen- somhelst betingelser, forsaavidt angik anlægsarbeiderne. Anlægsarbeidernes stilling blev saaledes den samme som den var før jernbanestreiken.

Saken blev derefter optat til drøftelse i Norsk Arbeidsmandsforbunds forretningsutvalg den 16. december.

Efter forslag av *Alfr. M. Nilsen* fattedes følgende beslutning: «*Forretningsutvalget henstiller paa det indstændigste til Landsorganisationens sekretariat om at iverksette den tidligere bebudede sympatistreik for at fremtvinge en løsning av konflikten ved Statens anlæg, dog saaledes at konflikten nu utvides til en almindelig storstreik omfattende samtlige de av Landsorganisationens medlemmer som ikke har over 1 — en — maanedes opsigelse.*»

Dette forslag behandledes av Landsorganisationens sekretariat i møte den 17. december. Her blev forslaget forkastet mot 2 st. (*Ødegaard* og *Alfr. M. Nilsen*).

Arbeidsmandsforbundets forretningsutvalg behandlet derefter saken paany i møte den 20. december.

Her blev det besluttet at man allikevel skulde søke at komme sammen med motparten for at faa bragt *helt paa det rene* paa hvilket grundlag konflikten nu eventuelt kunde avvikles.

Der blev derfor foranlediget istandbragt et mæglingsmøte den 22. december.

Man kom imidlertid ikke til noget resultat paa grund av at banedirektøren først maatte indhente opgaver fra de forskjellige anlæg om hvor mange arbeidere som nu kunde bli indtat i arbeide.

Mæglingsmanden henstillet derfor til partene om at gaa sammen til direkte forhandlinger saa snart disse opgaver forelaa.

Forhandlinger mellem partene blev derefter optat den 29. december og fortsattes den 30. december.

Som resultat av disse forhandlinger forelaa følgende:

Statens tidligere tilbud om forandringer i reglementets § 7 om *arbeidsretten*, i § 9 om *overtids-, nat- og helligdagsarbeidet*, i § 16 om 12 dages ferie og i § 16 om *fri befordring paa statsbanerne* opretholdes.



Med hensyn til *lønnen under ferie* enedes man om at for de arbeidere som arbeider paa fast løn (uten akkord), skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.

For de arbeidere som arbeider helt eller delvis paa akkord, skal feriegodtgjørelsen utgjøre mindstelønnen med tillæg av 40 pct.

Angaaende *mindstelønnen* fastholdt Staten sit tidligere standpunkt om at der ikke skulde foretages nogen forandring med denne.

Angaaende *gjenindtagelse av arbeiderne* blev man enig om, at de arbeidere som hadde deltatt i streiken, skulde ha fortrinsret til arbeide ved anlæggene, saafremt de meldte sig inden 14 dage efter at konflikten var hævet. Dette gjaldt ogsaa de ved Dovrebanen midlertidig ansatte baneformænd og vogtere i den utstrækning og efter hvert som anlægget hadde bruk for dem.

Forsaavidt angik antallet av de arbeidere som straks kunde indtages i arbeide, meddelte Statens repræsentanter følgende:

Ved Sunnan—Grongbanen kunde indtages	100	—
« Trondhjems stationsarrangement	40	—
« Dovrebanen	140	—
« Sørlandsbanen	270	—
« — over Meheia	25	—
« Kristiania Østbanestations utvidelse	150	—
« Hakavik kraftanlæg	120	—
« Nore —	30	—

Tilsammen 875 mand.

Hertil kom saa en del arbeidere som hadde været beskjæftiget hos kontraktører ved Kristiania Østbanestation. Man kunde saaledes regne med, at av de ca. 1300 mand som oppebar streikeunderstøttelse, skulde henimot 1000 mand kunne komme i arbeide straks og de øvrige efterhvert som anlæggene kunde beskjæftige dem fremover vinteren og vaaren.

Forretningsutvalget behandlet tilbudet i møte den 30. december.

Til trods for at man var fuldt opmerksom paa det ønskelige i at et bedre resultat kunde ha forelagt, fandt dog forretningsutvalget at det vilde være uholdbart at fortsætte konflikten længere, idet man var klar over at noget bedre resultat vilde man ikke for tiden kunne opnaa.

Slik som den økonomiske situation laa an, tegnet det sig til nedgangstider, og organisationen kunde faa mange tunge kampe at utkjæmpe for at verne om de fordeler som var opnaadd inden de forskjellige arbeidsbrancher.

For tiden var der stor arbeidsledighet, og det saa ut til at den skulde bli større for hver dag. Organisationene vilde derfor bli nødt til at henvende sig til stat og kommuner med krav om igangssettelse av arbeide for at lindre nøden blandt de arbeidsledige.

Men man hadde allerede erfaring for at baade Staten og kommunene svarte nei. Saalænge dere kan holde konflikten ved Statens

anlæg gaaende, kan der ikke være nogen arbeidsledighet at tale om, blev der svart.

Hensynet til arbeidsledigheten ved siden av hensynet til forbundets økonomi, maatte derfor forpligte forretningsutvalget til at anbefale tilbudet vedtatt.

Cirkulære herom sendtes foreningene den 31. december og var saaledes ikke avstemningen tilendebragt inden aarets utgang.

#### *Eksklusion av Nore Kraft Arbeiderforening.*

Vi har foran git en mere detaljert og indgaaende redegjørelse for konflikten ved Statens anlæg end der vanligvis blir gjort. Skulde alle konflikter gives en slik bred plass i beretningen, vilde denne naturligvis bli baade stor og kostbar. Det gaar saaledes ikke an. Naar vi allikevel denne gang har gjort det, et det fordi denne konflikt baade paa grund av sin langvarighet og sit resultat har vakt en viss opmerksomhet og kan være egnet til at gi os en smule lærdom for eftertiden. Dernæst fordi det kan tjene som belysning av det i forbundets historie ganske enestaaende tilfælde som vi her skal omtale.

Man vil av det foregaaende ha set, at industrikonferansen for Statens anlægsarbeidere besluttet at der skulde indsamles bidrag til de streikende arbeidere, og at der skulde utlignes en ekstrakontingent av mindst kr. 5.00 pr. uke paa de medlemmer som var i arbeide ved de av Statens anlæg hvor arbeidet ikke var nedlagt. Disse var jo nemlig direkte interessert i en heldig gjennomførelse av de reiste krav. Konferansen mente derfor, at disse medlemmer endda slap meget billig fra det ved at betale en slik kontingent istedenfor at gaa i streik.

Under behandlingen av denne sak optraadte ogsaa repræsentanten for Nore Kraft Arbeiderforening, hr. Olaf B. Strøm. Han fremholdt med styrke at kr. 5.00 pr. uke var for liten ekstrakontingent. Det burde helst være kr. 10.00 for familieforsørgere og kr. 20.00 for ugifte pr. uke. Han for sin del skulde gjerne yde halvparten av hvad han tjente.

Hr. Strøm blev da fra dirigentpladsen og fra andet hold gjort opmerksom paa, at der i forslaget stod mindst kr. 5.00 pr. uke. Der var saaledes fuld adgang for de foreninger som vilde det at ilægge sine medlemmer mere, hvilket ogsaa enkelte medlemmer gjorde.

Vi gik derfor ut fra, at var det nogen forening som med glæde utredet kontingenten, saa maatte dette i første række gjælde Nore Kraft Arbeiderforening. Man maatte jo tro at repræsentanten gav uttrykk for opfatningen inden sin forening.

Ca. 2 uker efterat dette møte var avholdt, mottok vi en skrivelse fra Nore Kraft Arbeiderforening, dat. 23. september 1920, saalydende:

«Nore Kraft Arbeiderforening vil herved gjøre Norsk Arbeidsmandsforbund bekjendt med, at som situationen nu ligger an, ser

vi os ikke istand til at betale de kr. 5.00 pr. uke som er bestemt skal utlignes pr. uke pr. medlem.

For Nore Kraft Arbeiderforening  
Olaf B. Strøm,  
form.»

Vi maa virkelig tilstaa at vi, med kjendskap til hele sakens historie, blev meget forbauset.

Vi hadde ikke ventet at faa en saadan besked saa snart efterpaa, og allermindst fra denne forening.

Ved skrivelse av 2. oktober 1920 sendte vi foreningen følgende svar:

«Nore Kraft Arbeiderforening!

Vi har mottat Deres brev av 23. september, hvori der meddeles, at som situationen nu ligger an, ser foreningens medlemmer sig ikke istand til at betale de utlignede kr. 5.00 pr. uke. Vi skal for det første gjøre opmerksom paa at denne ekstrakontingent er besluttet i møte av representanter for samtlige foreninger ved Statens anlæg, den er saaledes ikke bestemt av forbundet som saadant. Imidlertid besluttet det samme møte, at dersom det var nogen forening som ikke vilde betale minst kr. 5.00 pr. medlem pr. uke, saa skulde der erklæres streik ved vedkommende sted. Vi tillater os derfor herved at forespørre om foreningens medlemmer synes det er bedre at gaa til streik og leve paa en streikeunderstøttelse som varierer fra kr. 19.00 til kr. 27.00 pr. uke, end at staa i arbeide og tjene sin fulde løn og av denne betale minst kr. 5.00 pr. uke til de streikende.

Vi undlater ikke at gjøre opmerksom paa, at foreningene ved vasdragsvæsenets anlæg har en større forpligtelse paa sig end nogen anden til at hjelpe de streikende kamerater. Det var jo egentlig foreningene ved vasdragsvæsenets anlæg som foranlediget at kravet blev reist, men som forholdene laa an, slapp de selv at gaa ut i konflikt. Naar nu andre medlemmer streiker for at gjennomføre kravet bl. a. ogsaa for arbeiderne ved vasdragsvæsenets anlæg, vil man forstaa at de sidstnevnte arbeidere slipper uhyre billig fra det ved at betale minst kr. 5.00 pr. uke til de streikende. Det er en skam som arbeiderne ved vasdragsvæsenet ikke bør la sitte paa sig om de skulde svigte her. Dere var de første som søkte om tilladelse til at gaa til arbeidsstans, og saafremt dere ikke indbetaler det av representantmøtet besluttede beløp pr. uke regnet fra den tid møtet avholdtes, maa vi ta under overveielse at erklære streik ved Nore Kraftanlæg.»

Herpaa mottok vi følgende svar:

«Braafladt den 11. oktober 1920.

Mottat Deres skrivelse av 2. oktober 1920. Møtet besluttet at den ikke blir etterkommet.

For Nore Kraft Arbeiderforening  
Olaf B. Strøm,  
form.»

Som man ser ingen nærmere begrundelse, men bare en kort og kynisk avvisning.

Saken blev nu optat til behandling av Anlægsarbeidernes Industrikomité og av denne forelagt forbundets hovedstyre.

Resultatet av behandlingen fremgaar av følgende skrivelse til Nore Kraft Arbeiderforening, datert 18. oktober 1920:

«Nore Kraft Arbeiderforening, Nore.

Vi har mottat Deres brev av 11. oktober 1920, hvori De paany erklærer at anlægsarbeidernes industrikonferanses beslutning om at utligne en ekstrakontingent av minst kr. 5.00 pr. medlem pr. uke blandt de som fremdeles er i beskæftigelse ved Statens anlæg, ikke vil bli etterkommet.

I den anledning skal vi tillate os at meddele, at Anlægsarbeidernes Industrikomité har drøftet saken i møte den 14. ds., hvorefter saken blev forelagt hovedstyret til endelig avgjørelse.

Slik som konfliktsituationen ligger an ved Statens anlæg, fandt man ikke at kunne gaa til at erklære konflikt ved Nore Kraftanlæg i anledning av foreningens negtelse av at betale ekstrakontingent.

Man var dog enstemmig av den opfatning, at foreningens optræden maa bli at betrakte som en usolidarisk handling og maa sees ut fra det samme synspunkt som om foreningen hadde brutt en konflikt. At svigte i et tilfælde som dette eller at svigte under en aapen konflikt, maa bli at betrakte paa samme maate. Hovedstyret besluttet derfor:

- «1. At godkjende industrikonferansens beslutning om utligning av en ekstrakontingent av kr. 5.00 pr. medlem blandt de arbeidere ved Statens anlæg, hvor arbeidet ikke er nedlagt.
2. Nore Kraft Arbeiderforening blir at ekskludere av forbundet paa grund av usolidarisk optræden under den paagaende konflikt.»

Forutsætningen for den under punkt 2 nævnte beslutning er dog, at de medlemmer som ønsker at betale ekstrakontingenten, kan gives anledning hertil, og forsaavidt det viser sig at være et tilstrækkelig antal, kan de eventuelt faa opretholde foreningen eller danne en ny forening i tilslutning til forbundet. Forsaavidt det er nogen medlemmer som ønsker at betale ekstrakontingenten, vil vi anmode disse om at vælge sig en kasserer som opfører disse medlemmer paa en liste og indsender til forbundet fortegnelse over medlemmene samt vedlægger det beløp som disse har at indbetale ifølge de fattede beslutninger.

Ekstrakontingenten gjælder fra og med 12. september. Det blir saaledes 6 uker til kommende lørdag som hvert enkelt medlem har at betale for, med tilsammen kr. 30.00 hver.

Saasart vi har mottat en fortegnelse over de medlemmer som betaler sin ekstrakontingent til de streikende anlægsarbeidere samt fuldt indbetalt beløp for hver enkelt, vil vi træffe nærmere bestemmelse om paa hvilken maate de kan fortsætte at tilhøre forbundet.

Forsaavidt der ikke findes nogen medlemmer som ønsker at

benytte sig av denne adgang til fremdeles at tilhøre forbundet, vil samtlige være at betrakte som ekskludert av forbundet, og vil ikke nogen arbeider som kommer fra Nore Kraft Arbeiderforening kunne bli optat i nogen anden avdeling av forbundet.

Vi vil tilslut tilføie, at det er meget beklagelig at vi ser os nødsaget til at gaa til dette skridt, men paa den anden side kan vi ikke indse at det kan være nogen fordel i at basere en organisation paa grundlag av medlemmer, som ikke kjender sine pligter den gang man staar oppe i en situation som nu er tilstede ved Statens anlæg. Medlemmer som selv stiller et krav, men som i forholdenes medfør faar andre medlemmer av organisationen til at kjæmpe for kravets gjennemførelse, og som da ikke vil støtte disse økonomisk, men lar dem lide nød og savn. Den slags folk har vi ikke bruk for i en klassekamporganisation.»

Paa denne skrivelse fik vi intet svar og betraktet vi saaledes foreningen som uttraadt av forbundet.

I denne forbindelse skylder vi at oplyse, at der var et medlem som var uenig i foreningens optræden og som indsendte sin kontingent til forbundet. Det var en av foreningens tidligere formænd, hr. Edvard Berg.

Senere har ogsaa enkelte andre ordnet sit forhold.

Efter eksklusionen sendte foreningen om et cirkulære til samtlige foreninger inden anlægsgruppen, hvori den søkte at forsvare sit forhold og opfordret til dannelse av en ny organisation av anlægsarbeidere. I anledning herav omsendte vi til de samme foreninger en indgaaende redegjørelse for saken. Denne er ogsaa indtat i «Arbeidsmanden» for 4. kvartal 1920.

### Veianlæggene.

#### *Brunkeberg—Seljord—Morgedal.*

I mars maaned blev der reist lønskrav ved dette anlæg. Da enighet ikke opnaaddes ved forhandlinger, blev der iverksat arbeidsstans fra 1 mai. Arbeidet blev gjenoptat 26. juli. Vi savner underretning om resultatet.

#### *Brunlaug broanlæg.*

I november maaned 1919 blev der reist krav om høiere dagløn. Dette resulterte i en forhøielse av timelønnen fra kr. 1.60 til 2.25. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Flisund bro, Hofs bro — Aassa vei.*

Her blev der reist lønskrav i juni maaned. Arbeidsstans indtraadte den 1. august. Konflikten paagik ved aarets utgang.

#### *Fretheim, Aulandsvangen.*

Her blev der reist lønskrav i mars maaned. Det resulterte i en forholdsvis beskedent forhøielse av mindstelønnen. Derimot op-

naaddes en del forbedringer av akkordprisen. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Veianlæggene i Forde og Naustdal.*

Her blev der i mars maaned indrapportert lønskrav, hvorefter vi tilskrev foreningen med fornødne instruksjer. Senere har vi ikke mottat nogen underretning fra foreningen.

#### *Hvalen bro, Kleppe bro i Lunde.*

Her blev det i mars maaned reist lønskrav. Arbeidsstans indtraadte 1. mai. Konflikten paagik ved aarets utgang.

#### *Immland, Ropeid.*

Her blev der reist lønskrav i juni maaned. Der opnaaddes en forhøielse av forskudslønnen fra kr. 0.90 til kr. 1.20 pr. time. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Gimsø bro — Høilandsmerket i Melhus.*

Ved dette anlæg blev der i mai maaned reist lønskrav. Arbeidsstans indtraadte 24. juli. Konflikten paagik ved aarets utgang.

#### *Namsen broanlæg.*

Her blev der reist lønskrav i april maaned. Det resulterte i at man efter langvarige forhandlinger opnaadde en forhøielse av timelønnen fra kr. 1.95 til kr. 2.25. Mindstelønnen i akkord blev som før. Avtalen gjælder indtil videre. Der var ingen arbeidsstans.

#### *Songe, Tvedestrand m. fl.*

Ved ovennævnte anlæg, samt ved veianlæggene Østerholdt—Gjerstad og Høl—Ubergsmoen—Vegaardshei, blev der av tre foreninger reist fælles lønskrav. Det resulterte i at man ved et av anlæggene fik en forhøielse av forskudslønnen fra kr. 1.00 til kr. 1.50 og ved de andre to fra kr. 1.00 til kr. 1.35 pr. time. Der paagik arbeidsstans fra 24. juli til 29. november. Avtalen gjælder indtil videre.

#### *Veianlæggene i Brandbu og Gran.*

Her blev der reist lønskrav i september maaned. Efter at kravet første gang var indrapportert til forbundet har vi ikke mottat nogen yderligere underretning fra foreningen.

#### *Veianlægget Nyhaugen—Kroken.*

Her blev der reist lønskrav i september maaned. Arbeidsstans indtraadte den 20. oktober. Konflikten paagik ved aarets utgang.

Inden Anlægsarbeidernes Gruppe har der i aarets løp været under behandling 47 lønssaker. Der er bare i 13 tilfælder opprettet bindende avtaler. Det alt overveiende flertal av anlægsarbeiderne arbeider saaledes nu under anerkjendte arbeidsvilkår.

Foruten lønssakerne har der været 39 andre tvistesaker under behandling, hvilket tilsammen med lønssakerne utgjør 96 løns- og tvistesaker.

### Bergverksarbeidernes gruppe.

Som det fremholdtes i beretningen fra forrige aar, ansaa organisationen det for utilraadelig at gaa til en almindelig lønsaktion for bergverksindustriens vedkommende da voldgiftsdom av 1916 utløp.

Det var særlig de vanskeligheter der raadet paa verdensmarkedet som bevirket at organisationen indtok dette standpunkt, samtidig som man tænkte sig den mulighet at de stedlige foreninger — naar disse stod helt frit — til en viss grad skulde magte at hæve lønsnivaet.

Men de forskjellige bedrifter gik til større og større indskrænkninger, saaledes at der opstod stor arbeidsledighet blandt industriens arbeidere, og under disse forhold var det svært vanskelig, for ikke at si umulig, at magte at hæve lønsnivaet.

Grunden til de vanskeligheter som denne industri arbeider under kan være flere, men en av de mest paatagelige er at Spanien holder paa at fortrænge den norske kis fra verdensmarkedet.

Naar den spanske kis — paa trods av sin ringere kvalitet — kan fortrænge den norske, kommer det av de elendige arbeidsforhold som den spanske grubearbeider er henvist til at leve under.

Straks voldgiftsdommen av 1916 var utløpet, begyndte de forskjellige bedrifter at slaa ned de før saa lave lønninger, saa at arbeidsforholdene blev værre for hver maaned.

Forbundets hovedstyre som holdt møte i dagene 28.—30. december 1919, besluttet derfor at gjøre revisionen av overenskomstene for de øvrige industrier avhengig av at der ogsaa blev en ordning for bergverksindustriens vedkommende.

Hovedstyrets beslutning blev omsendt til de interesserte foreninger til uttalelse, og det viste sig at der var flere foreninger som bestemte motsatte sig hovedstyrets beslutning.

Efterat foreningenes uttalelse var blit indhentet, blev der stillet krav om overenskomst for Foldals Verk, Røros kobberverk, Killingdals gruber, Orkla gruber, Fosdalens Bergverk, Bosmo gruber og Sulitjelma gruber.

Idet vi oversendte til Bergverkernes Landssammenslutning arbeidernes opsigelse av pladsene ved ovenstaaende grubeselskaper, erklærte vi os samtidig villig at møte til forhandling om de oversendte krav. Bergverkernes Landssammenslutning vilde imidlertid

ikke gaa med paa nogen forhandling om overenskomst for Arbeidsmandsforbundets medlemmer, saalænge ikke forbundet vilde indgaa som part i overenskomstforholdet.

Partene blev saa indkaldt til mægling. Som mæglingsmand fungerte borgermester Bauck, Trondhjem, men mæglingen blev avbrudt uten noget resultat.

Der paagik samtidig mægling for en række andre industrier, hvor man heller ikke kom til enighet, hvorfor regjeringen besluttet at anvende voldgiftsloven.

Voldgiftsdommen for denne industri har de laveste lønssatser som er fastsat i nogen av de iaar avsatte voldgiftsdomme.

Imidlertid maa man ikke se bort fra den forskjjel det er paa mindsteløn i akkord og normalløn.

Direktør Nilsen ved Stordø gruber uttalte under voldgiftsrettens behandling av denne sak, at med mindsteløn forstaaes den laveste løn som kan betales den daarligste arbeider, og dette princip har naturligvis retten fulgt, men det viser sig desværre at for dagarbeiderne er det vanskelig at opnaa en høiere løn end hvad der er fastsat i voldgiftsdommen som mindsteløn.

Voldgiftsdommens viktigste bestemmelser er selvsagt ferie og akkordbestemmelsene.

Den sidste av disse er dog den viktigste. Det vil dog føre for vidt her i beretningen at komme nærmere ind paa denne bestemmelses betydning for akkordarbeiderne.

En anden av organisationens paastande som voldgiftsretten tok hensyn til var at lønnen for arbeiderne ved Røros skulde ligge paa samme nivaa som for de øvrige bergverk, maa ogsaa ansees at være av den største betydning.

Arbeidsgiverne har nemlig aldrig villet gaa med herpaa og voldgiftsretten i 1916 fastsatte f. eks. mindstelønnen for minerere ved Foldalen og Orkla gruber til 42 øre pr. time, mens den for Røros vedk. fastsattes til 30 øre pr. time.

Mindstelønnen for Røros er rigtignok ogsaa nu 5 øre pr. time lavere end ved de andre gruber, men til gjengjæld har de frit hus, lys og brændsel, naar de opholder sig ved grubene, saa man kan vel anse at mindstelønnen ligger paa samme nivaa som ved de øvrige gruber.

### Forskjellige lønsbevægelser.

#### *A/S Killingdals gruber*

var den bedrift som betalte sine arbeidere daarligst. Timelønnen varierte fra kr. 0.60 til kr. 1.25.

Ved utgangen av forrige aar henvendte organisationen sig gjentagne ganger til bedriften med krav om at forhøie lønningene, men uten resultat.

Imidlertid opstod der endel krangel ved taugbanestationen, som hadde tilfølge at 7 mand sluttet og ingen andre vilde overta deres arbeide.

Dette medførte at B. V. L. anmodet om forhandling om den opstaatte tvist.

Under disse forhandlinger fremsatte vi krav om at der blev oprettet overenskomst mellem bedriften og foreningen. Dette vilde ikke B. V. L. gaa med paa, hvorfor der den 28. februar utbrød konflikt, som paagik til oktober maaned, da den blev bilagt, idet bedriften kom ind under voldgiftsdommen.

#### *Kjøløi gruber.*

Ved denne bedrift utbrød der streik den 15. juli f. a.

Den 9. oktober optoges forhandlinger med grubens eier, hr. Huitfeldt, Trondhjem.

Han meddelte, at selv om arbeiderne vilde opta arbeidet uten betingelser, kunde ikke driften sættes igang.

Den 26. oktober besluttet foreningen at avblaase konflikten og i januar d. a. igangsattes endel arbeide.

At konflikten taptes maa tilskrives den ringe efterspørsel og daarlige priser paa svovelkis.

#### *Fosdalens Bergverk, A/S.*

I de sidste aar har der til stadighet været tvist ved denne bedrift. Selskapet har fundet paa det mest utrolige for at trakassere arbeiderne.

Den sidste tvist som opstod og som medførte en langvarig konflikt — fra 25. februar til 22. september — opstod paa grund av at selskapet vilde indføre et nyt akkordsystem for malmlastningens vedkommende.

Tidligere har akkorden altid været fælles, men pludselig kom der ordre om at det skulde være lagsakkord, d. v. s. at lastegjængen skulde deles op i smaa akkordlag, bestaaende av 2 mand i hvert lag.

Selskapet trodde nemlig at de paa denne maate skulde faa en større arbeidsydelse.

Arbeiderne kunde imidlertid ikke gaa med paa denne akkordform for lastningsarbeidet, samtidig som de fandt at det ogsaa var en beskyldning for dovenskap.

Twisten blev løst ved at bedriften kom ind under voldgiftsdommen.

Forbundet nedla paastand om at den tidligere form for akkord ved malmlastningen fremdeles skulde være gjældende, men voldgiftsdommen gik os imot.

#### *Bosmo gruber.*

Driften som har ligget nede ved denne grube det sidste aar, blev gjenoptat i mars—april, idet selskapet begyndte at skibe den lagrede kis samt foreta endel reparationsarbeide.

Organisationen besluttet at blokere bedriften, og den kom saaledes med i de gruber som kom ind under voldgiftsdommen.

#### *Klodeborg gruber.*

Denne bedrift har i de sidste 10 aar beskjeftiget ca. 30 arbeidere. Der har hele tiden eksistert en forening, men indtil iaar undlatt at stille lønskrav.

Foreningen stillet krav om overenskomst, men dette gik ikke bedriften med paa.

Der indtraadte arbeidsstans den 1. mai, som paagik til 10. juni.

#### *Svano gruber.*

Det har aldrig været noget stabilt ved denne bedrift. Det er vistnok tilfældighetene som har raadet.

Forrige aar blev man enig med bedriften om løns- og arbeidsbetingelsene, men iaar gik bedriften til indskrænkning da arbeiderne stillet lønskrav.

Bedriften beskjeftiget det første halvaar 10 à 15 arbeidere, som den 17. juli gik til arbeidsstans.

Den 21. august blev man enig om et forslag til ny overenskomst og arbeidet blev straks gjenoptat, men har senere blit indstillet.

#### *Østlandske steneksport.*

Overenskomsten mellem foreningen og denne bedrift som utløp 30. mars blev opsagt. Der førtes forhandlinger om ny overenskomst, men uten at enighet opnaaddes.

Der indtraadte arbeidsstans den 1. april som paagik til 2. juni.

Kredsmæglingssmanden fremsatte da et forslag som blev vedtat av begge parter. Resultatet fremgaar av tabellene.

#### *Luossavaara—Kiirunavaara, Narvik,*

har kun med transporten av malmen som utvindes ved de store malmgruber i Kiiruna i Sverige.

Overenskomsten mellem selskapet og dets arbeidere i Narvik utløp 1. april.

Der blev søkt forhandlinger uten at man blev enig om ny overenskomst.

Foreningen besluttet imidlertid at vente og se hvilke resultater der opnaaddes ved de paagaaende forhandlinger for de store industriens vedkommende.

I mellemtiden stillet arbeiderne i Kiiruna ogsaa lønskrav, samtidig som de indledet samarbeide med organisationen i Narvik.

Forhandlingerne i Sverige strandet paa grund av at Svensk Arbeidsgiverforening ikke vilde anerkjende L. S. som part under forhandlingene og i overenskomstforholdet.

Arbeidernes faglige Landsorganisation godkjendte kravet fra arbeiderne i Narvik om at erklære sympatistreik til fordel for de streikende grubearbeidere i Kiiruna.

Sympatistreiken begyndte den 1. juni og paagik til 17. august.

Konflikten blev da bilagt saavel i Norge som i Sverige og arbeidet gjenoptat paa samme dag.

Dette er saavidt vi vet første gang at arbeidere i et av de to land har gaat i sympatistreik, for paa den maate at være med og kjempe kravet for sine kamerater i et andet land frem til seier.

Vi vil ogsaa haabe at dette samarbeide maa utvikle sig videre til gagn for arbeiderne i begge land.

#### *Skifferbruddene.*

Arbeiderne ved skifferbruddene paa Voss har i de sidste aar sluttet sig til organisationen. Ved Norheim og Løneborgens skifferbrud har der i det sidste aar været tarifrevisjoner. Ved Møns skifferbrud derimot har arbeiderne ikke blit enige om en fællesoptræden og der blev saaledes ikke opprettet ny overenskomst da den gamle utløp.

Ved *Valdres skifferbrud* har organisationsforholdene været ustadige. Dette kommer av at de som arbeider der er folk som er eiere av smaa gaardsbruk og regner disse som sin hovednæringsvei og arbeider kun ved skifferbruddet naar de ikke har noget at gjøre hjemme paa gaarden. Av den grund foregaar arbeidet ved dette brudd kun om vinteren.

Ved *A/S Norske Skifferlag, Otta*, har der været overenskomst de 2 sidste aar.

#### *Kongsberg Sølvverk.*

Ved denne bedrift er der saa mange forskjelligartede bestemmelser som ikke forekommer ved andre lignende bedrifter, saa det vil føre for vidt at omtale lønsbevægelsen ved Kongsberg Sølvverk det sidste aar. Det var længe førend arbeiderne blev organisert ved sølvverket, men de innsaa at bønneskrifter til Stortinget litet nyttet, hvorfor de sluttet sig til fagbevægelsen, og de har i de sidste aar magtet at hæve sine løns- og arbeidsvilkaar, saa de nu er fuldt paa høide med de øvrige statens arbeidere.

#### *Vinoren Sølvverk.*

Ogsaa ved denne bedrift har der været lønsrevision iaar. Resultatet fremgaar av tabellene. Bedriften er senere næsten helt indstillet.

#### *Kristiansand Nikkelraffineringsverk.*

Ved revisionen av overenskomsten ved dette selskap opnaadde man en lønsforhøielse av 35 øre pr. time. Paa grund av at selskapet — som ogsaa eier store nikkerverk i Kanada — maatte forstrække dette med kapital, kom de op i økonomiske vanskeligheter, saaledes at de ikke kunde fortsatte driften av sine gruber og smeltehytter her i landet, hvorfor driften blev helt indstillet.

#### **Industrikomiteen**

har bestaaet av følgende: P. Vesta, O. K. Sundt og Ingv. Løgavlen. Der er i aaret holdt 3 møter.

Gruppesekretæren har været ute i agitation og forhandlinger i 169 dage. Han har deltatt i 42 indenbys forhandlinger og 18 mæglingsmøter.

#### **Medlemsbevægelsen.**

Paa grund av den store indskrænkning ved de forskjellige bedrifter, er saavel forenings- som medlemsantallet gaat sterkt tilbake.

Gruppen tallet saaledes ved utgangen av 1919 71 foreninger med et medlemsantal av 3546. Ved utgangen av 1920 59 avdelinger og et medlemsantal av 2833. Heri indbefattet de 2 foreninger paa Spidsbergen.

Tilbakegangen skyldes for det væsentligste at nikkerverkene indstillet driften og at disse arbeidere ikke kunde faa beskjeftigelse ved andre gruber, men maatte søke arbeide i andre industrier.

#### **Bygningsgruppen.**

Virksomheten inden bygningsgruppen i 1920 har været meget omfattende. Næsten alle foreningene har hatt tarifrevision. Industrikomiteen avholdt i aaret 1 møte. Industrikomiteen har bestaaet av Kristian Aune, som ogsaa har fungert som formand, Bernhard Eriksen, Kristiania, Johs. Seim, Bergen og Sverre Støstad, Trondhjem. Industrikomiteens beslutning er nærmere omtalt i avsnittet «Fællesoverenskomstene».

Gruppesekretæren har i aarets løp holdt 30 faglige foredrag og deltatt i 25 foreningsmøter angaaende lønsbevægelsen. Videre har han deltatt i 26 forhandlingsmøter og 24 mæglinger.

#### **Medlemsbevægelsen.**

Ved utgangen av 1919 tallet bygningsgruppen 46 foreninger. Desuten hadde gruppen medlemmer i endel blandede foreninger. Det samlede medlemsantal var beregnet til 6300. I 1920 er der nedlagt 4 foreninger. Til gjengjæld er der stiftet 6 nye foreninger. Gruppen bestod saaledes av 48 foreninger. Medlemstallet i gruppen utgjorde ved aarets utgang ca. 6150. Dette vil si en tilbakegang av 150 medlemmer og en fremgang av 2 foreninger.

#### **Lønsbevægelsen.**

I aarets løp er der avsluttet 51 lønsbevægelser, omfattende 6817 arbeidere, hvorav 6022 organiserte. Av disse lønsbevægelser hører 14 ind under voldgiftsdommen i bygningsfagene. Av disse

lønsbevægelser førte 16 til arbeidsstans. Den samlede merfortjeneste som lønsbevægelserne har bragt er beregnet til kr. 4 788 780.00 og arbeidstidens forkortelse utgjør tilsammen 14 450 timer.

Forøvrig henvises til tabellene over lønsbevægelser.

#### *Fællesoverenskomster.*

I 1919 blev ved mægling opprettet en række overenskomster, gjældende til 1. april 1920 med 2 maaneders gjensidig opsigelsesfrist.

Industrikomiteen holdt møte 14. december 1919 til drøftelse av tariffrevisionen i 1920. Komiteen besluttet enstemmig at anbefale avdelingene at gaa til opsigelse av tariffene. Ved sakens behandling i foreningene viste det sig at alle foreninger som omfattedes av Riksmæglingsmandens forslag av 12. mai 1919 uttalte sig for opsigelse av de gjældende løns- og arbeidsvilkår.

Den 3. februar 1920 traadte industrikomiteen sammen paa nyt. Industrikomiteen besluttet paa grundlag av de indkomne forslag fra avdelingene og de konferanser som hadde været mellom de interesserte forbund i bygningsindustrien at utarbeide forslag til normaltarif for murarbeiderne og sten-, jord- og cementarbeiderne. Forslaget gik bl. a. ut paa: Arbeidstid 48 timer pr. uke. Timeløn kr. 2.50. Overtidsprocenter 50—100. 14 dages ferie med fuld løn. Arbeidernes andel i bedriftsledelsen.

Kravene blev oversendt Arbeidsgiverforeningen den 20. februar med anmodning om at forhandling maatte bli optat snarest mulig. Det viste sig at Arbeidsgiverforeningen ikke var interessert i at begynde forhandlingene straks. Den 13. april indkaldte Arbeidsgiverforeningen samtlige forbund i bygningsfagene til en konferanse. I denne konferanse meddelte Arbeidsgiverforeningen at Arbeidsmandsforbundet ikke kunde bli representert i forhandlingene, av hensyn til sin stilling til overenskomstenes underskrift. Man fik dog snart se at de forhandlinger som kom istand var det rene spillfegteri. Arbeidsgiverforeningen vilde nemlig ikke gaa med paa nogen ting.

Den 17. april blev pladsene opsagt til fratredelse 1. mai. Den 27. april indkaldte Riksmæglingsmanden til mægling. I mæglingen deltok ogsaa Arbeidsmandsforbundet. Under mæglingen gjentok Arbeidsgiverforeningens representanter sin tidligere meddelelse om at de ikke kunde gaa med paa nogensomhelst indrømmelse med hensyn til arbeidernes hovedkrav. Man blev snart klar over at ogsaa mæglingen vilde bli resultatløs. Den 18. mai blev der fra organisasjonenes side forlangt mæglingen avsluttet og git varsel om at arbeidsstans vilde indtræ pinseaften 22. mai. Den bebudede arbeidsnedleggelse omfattet en række industrier med et medlemsantal av 60 000 mand. Ved kongelig resolution av 21. mai blev voldgift paabudt og samtidig nedlagt forbud mot arbeidsnedleggelse.

Den første industri som blev optat av voldgiftsretten til behandling var jernindustrien. Dom blev avsagt 22. juni for jernindustriens vedkommende. Den 24. juni blev bygningsfagene optat til behandling av retten. Det blev en baade lang og vidtløftig procedyre. Man

var naturligvis klar over at dommen i jernindustrien i nogen grad vilde danne præcedens ogsaa for dommen i bygningsindustrien, men der var allikevel en række spørsmål som det tok tid at faa klargjort. Særlig var dette tilfældet med sten-, jord- og cementarbeidernes gamle krav om at komme væk fra mindstelønnen og over til normalløn. Dette krav tok da ogsaa retten hensyn til, idet den fastsatte en normalløn av kr. 2.10 pr. time for de saakaldte fagarbeidere inden sten-, jord- og cementbranchen, og en normalløn av kr. 2.00 pr. time for øvrige sten-, jord- og cementarbeidere. Endvidere hadde arbeiderne forlangt forandring av akkordparagraffen. Endel arbeidsgivere hadde nemlig praktisert bestemmelsen om at akkorden fastsattes ved fri forhandling derhen, at forsaavidt arbeiderne ikke vilde arbeide for den pris som arbeidsgiveren bød, blev de avskediget og nyt akkordlag blev indtat. Retten tok ogsaa hensyn til dette forhold med følgende passus i akkordparagraffen: «Opnaes ikke enighet om prisen med nogen arbeider og arbeidsgiveren allikevel ønsker arbeidet utført, betales efter timelønnen.»

Efter ca. 2 ukers procedyre blev saken optat til doms. Voldgiftsretten avsa dom den 16. juli. Da dommen er indtat i sin helhet paa et andet sted i beretningen, skal vi ikke her gaa komme nærmere ind paa de løns- og arbeidsvilkår som voldgiftsretten fastsatte for bygningsarbeiderne.

Dommen omfattet for vort forbund følgende: Sten-, jord- og cementarbeiderne i Kristiania, Bergen, Trondhjem, Stavanger, Fredrikstad, Hamar, Kristiansund N. og Nærnes i Røken. Og for murarbeiderne byene Kristiania, Trondhjem, Fredrikstad, Haugesund og Aalesund. Endvidere omfattet dommen glasmakerne i Bergen.

#### *Bergens entreprenører.*

Foruten den overenskomst som er opprettet med de mestre som staar i Arbeidsgiverforeningen, har Bergens Stenarbeiderforening hat en særskilt overenskomst med de entreprenører som ikke er medlemmer av Arbeidsgiverforeningen. Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. april. Der blev ikke opprettet nogen ny overenskomst, men voldgiftsdommen i bygningsfagene praktiseres.

#### *Drammens murarbeidere.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. april. Det lykkedes ikke at komme til enighet ved forhandling. Pladsene blev saa sagt op og arbeidsstans indtraadte 9. mai som varte til og med 29. mai, da konflikten blev bilagt paa følgende vilkår: Timelønnen forhøiedes fra kr. 2.00 til kr. 2.45. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 75—100 pet. tillæg. Overenskomstens varighet til 1. mai 1921. Med hensyn til ferie blev partene enige om at det som voldgiftsretten fastsatte i bygningsindustrien ogsaa skulde gjælde for murarbeiderne i Drammen. Ferien blev derfor 14 dage.

*Larviks murarbeidere.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. april. Efter en kort arbeidsstans blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. april 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.90 til kr. 2.25. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 100—150 pct. tillæg. 6 dages ferie med fuld løn.

*Bergens murarbeidere.*

Tariffen blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. april. Der optoges straks forhandlinger, men det viste sig umulig at komme til nogen enighet. Arbeidsstans indtraadte 17. april som varte i over 5 maaneder. Under streiken blev der avholdt flere forhandlings- og mæglingmøter. Den 26. august fremsatte kredsmæglingssmanden Friis Pettersen et forslag som bl. a. gik ut paa: Timeløn kr. 2.25, arbeidstid, overtidsprocenter, ferie og utløpstid som voldgiftsdommen for bygningsfagene. Dette forslag blev vedtat av arbeiderne, men forkastet av arbeidsgiverne. Den 14. september holdtes et nyt forhandlingsmøte i Bergen, hvor arbeidsgiverne fremkom med tilbud om at de aksepterte kredsmæglingssmandens forslag av 26. august, dog saaledes at timelønnen sattes til kr. 2.20. Dette blev vedtat av arbeiderne og arbeidet blev saa gjenoptat omkring 20. september.

*Kristiansands murarbeidere.*

I Kristiansand blev man uten arbeidsstans enig om nye løns- og arbeidsvilkaar. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.95 til kr. 2.25. Arbeidstiden nedsattes fra 48 til 47 timer pr. uke. Tillæg for overtidsarbeide betales med 100—150 pct. 1 ukers ferie med fuld løn. Overenskomstens varighet 1. mai 1921.

*Notodden bygningsarbeidere.*

Efter initiativ av samorganisationen blev der paa Notodden opprettet en fælles overenskomst for alle bygningsarbeiderne.

Overenskomsten gjælder til 1. juli 1921. Arbeidstid 48 timer pr. uke. Mindstelønnen er fastsat til kr. 2.45 pr. time. Overtidsarbeide betales med 100—150—200 pct. tillæg. 2 ukers ferie efter 12 ukers tjenestetid.

*Kristiansand sten-, jord- og cementarbeidere.*

Tariffen blev opsagt av arbeiderne. Da det ved forhandlingene viste sig umulig at komme til nogen enighet, blev pladsene opsagt og arbeidsstans indtraadte 1. mai og varte til 13. mai, da man kom til enighet om ny overenskomst. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.80 til kr. 2.40. Arbeidstiden nedsattes fra 48 til 47 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 100—150 pct. tillæg. 10 dages ferie med fuld løn. Tariffen gjælder til 1. mai 1921.

*Fredrikshald sten-, jord- og cementarbeidere.*

Overenskomst blev opprettet som gjælder til 1. mai 1921. Arbeidstid, løn og overtidsprocenter som i voldgiftsdommen. 1 ukers ferie efter 12 ukers tjenestetid.

*Gjøvik sten-, jord- og cementarbeidere.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. mai. Efter 3 ukers streik blev man enig om ny overenskomst, gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.80 til kr. 2.40. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100—150 pct. tillæg. 7½ dags ferie med fuld løn.

*Aalesunds stenarbeidere.*

Tariffen for sten-, jord- og cementarbeiderne i Aalesund utløp den 1. mai. Ved stedlige forhandlinger lykkedes det at komme til enighet. Timelønnen forhøiedes fra kr. 2.20 til kr. 2.50. Forøvrigt blev tariffen uforandret og gjælder til 1. mai 1921.

*Tonsberg sten-, jord- og cementarbeidere.*

Tariffen blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. mai. Der blev opprettet ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.90 til kr. 2.40. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 1 ukers ferie med fuld løn. Der var 2 dages arbeidsstans.

*Haugesund sten-, jord- og cementarbeidere.*

I Haugesund indtraadte der arbeidsstans blandt sten-, jord- og cementarbeiderne i begynnelsen av juli. Streiken blev da ogsaa noksaa langvarig, idet den varte i ca. 3 maaneder. Streikens aarsak var egentlig at entreprenørene negtet en av Sten-, Jord- og Cementarbeidernes forenings medlemmer, Moberg (gjennem fordelingsakkord) at ta et arbeide direkte av byggherren. Konflikten blev paa mange maater noksaa tilspidset. Entreprenørene meldte sig ogsaa ind i Arbeidsgiverforeningen. Der blev saa optat forhandlinger i Kristiania 3. september, uten at det lykkedes at komme til noget resultat. Den 13. september optoges der nye forhandlinger i Haugesund. Arbeidsgivernes repræsentanter meddelte da at der ikke vilde bli lagt hindringer iveien for at Moberg kunde faa utføre det omtvistede arbeide. Men da man ikke kunde komme til enighet i de andre spørsmål, blev forhandlingsmøtet resultatløst.

Den 12. oktober avholdtes nyt forhandlingsmøte i Haugesund. Arbeidsgiverforeningen fremsatte da forslag om at voldgiftsdommen for sten-, jord- og cementarbeiderne blev gjort gjældende med følgende forandringer: «Timelønnen fastsattes til henholdsvis kr. 2.10 og kr. 2.20. Utløpstiden fastsattes til 1. mai 1921, idet overenskomsten til den tid kan opsiges med 2 maaneders varsel. Dersom den ikke opsiges blir den fremdeles gjældende et aar ad gangen,



Iøvrig tiltraadte man den i møtet den 13. september givne protokoltilførsel.» Forslaget blev forkastet av arbeiderne.

Arbeidsgiverforeningen gik da til lokal generallockout for Haugesund. Lockouten som omfattet alle Arbeidsgiverforeningens medlemmer i Haugesund omfattet ca. 500 arbeidere. Etter 1 ukes lockout blev man enig, idet arbeiderne aksepterte Arbeidsgiverforeningens forslag av 14. september og 12. oktober. Arbeidet blev saa straks gjenoptat.

*Tjølling sten-, jord- og cementarbeidere.*

Etter ca. 3 ukers streik kom man til enighet om nye løns- og arbeidsvilkaar. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.70 til 2.10 pr. time. Arbeidstiden som før 48 timer pr. uke. 6 dages ferie med fuld løn. Overenskomst blev opprettet og gjælder indtil videre og kan opsies naarsomhelst med 1 maanedes varsel.

*Drammen sten-, jord- og cementarbeidere.*

Ogsaa i Drammen blev det arbeidsstans. Streiken begyndte 3. mai og blev bilagt 1. juni. De fleste av foreningens medlemmer var dog i arbeide. Overenskomst blev opprettet gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 2.05 til kr. 2.50. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 1 ukes ferie med fuld løn.

*Bærum sten-, jord- og cementarbeidere.*

I Bærum blev der ikke opprettet nogen bindende overenskomst. Der er blit meddelt forbundet at voldgiftsdommen for sten-, jord- og cementarbeiderne praktiseres.

*Haugesund komm. sten-, jord- og cementarbeidere.*

I Haugesund var der tidligere ingen overenskomst for kommunearbeiderne og der blev heller ingen opprettet dennegang. Utpaa vaarparten lykkedes det dog at opnaa endel forbedringer, saaledes blev timelønnen forhøiet fra kr. 1.50 til kr. 1.75. Dertil kommer et familietillæg av kr. 1.00 for hustru og kr. 0.50 for hvert barn. Desuten betales fuld løn for alle mellemliggende helligdage. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn.

*Kristiansund komm. sten-, jord- og cementarbeidere.*

I Kristiansund blev der ikke opprettet nogen overenskomst for de kommunale sten-, jord- og cementarbeidere. Formandskapet meddelte i en skrivelse til foreningen at kommunen var villig til at praktisere voldgiftsdommen. Dette blev ogsaa vedtat av arbeiderne.

*Sandefjord murarbeidere og sten-, jord- og cementarbeidere.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. april. Da man ikke kom til nogen enighet blev pladsene opsagt til fra-

trædelse og arbeidsstans indtraadte 12. april. Den 13. april indkaldte kredsmæglingsmanden til mægling. Kredsmæglingsmanden fremsatte forslag til løsning av konflikten. Forslaget med hensyn til løn gik ut paa kr. 2.35 pr. time. Arbeiderne forkastet forslaget.

Der blev senere optat forhandlinger paa stedet hvor man blev enig om ny overenskomst gjældende til 1. april 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 2.00 til kr. 2.40. Hertil kommer 10 pct. tillæg for bæring av store cementblokker. Arbeidstiden nedsattes fra 48 til 47 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100—150 pct. tillæg. Feriebestemmelsen fik følgende ordlyd: «Tiden for ferien skal lægges mellem 1. juni og 1. september. Som godtgjørelse for ferien skal betales et tillæg av 15 øre pr. time. Ferien skal vare mindst 6 dage.» Arbeidet blev gjenoptat 2. mai.

*Molde murarbeidere og sten-, jord- og cementarbeidere.*

I Molde var der konflikt i over et aar. Under tarifrevisionen i 1919 forlangte Arbeidsgiverforeningen at Molde skulde komme med i landsoverenskomsten. Dette motsatte arbeiderne sig til en begyndelse, idet de ikke vilde indgaa paa nogen bindende overenskomst. De erklærte sig dog villig til at gaa med paa opprettelse av overenskomst forsaavidt timelønnen blev noget høiere end hvad fastsat i landsoverenskomsten. Dette motsatte arbeiderne sig til en begyndelse, idet de ikke vilde indgaa paa nogen bindende overenskomst. De erklærte sig dog villig til at gaa med paa opprettelse av overenskomst forsaavidt timelønnen blev noget høiere end hvad fastsat i landsoverenskomsten. Dette vilde ikke Arbeidsgiverforeningen gaa med paa. Der holdtes flere konferanser, forhandlings- og mæglingsmøter, uten at det lykkedes at opnaa enighet. Arbeiderne var dog ikke saa værst stillet da de gjennom bygningsgruppen fik arbeide direkte av de som bygget til lønninger som laa adskillig over landstariffen. Det var kun et faatal av foreningens medlemmer som ikke var i arbeide. Da procedyren for voldgiftsretten i bygningsfagene begyndte, paagik konflikten fremdeles. Arbeidsgiverforeningen nedla paastand om at Molde skulde omfattes av voldgiftsdommen. Arbeidsgiverforeningens paastand blev dog ikke tat tilfølge. Den 5. september indkaldte Arbeidsgiverforeningen til forhandling. Arbeidsgiverne fremsatte da forslag om at voldgiftsdommen i bygningsfagene skulde gjøres gjældende for Molde. Dog saaledes at timelønnen fastsattes til kr. 2.20—2.10 henholdsvis for faglærte og ikkefaglærte arbeidere. Dette forslag vedtoges av arbeiderne, hvorefter arbeidet blev gjenoptat.

*Kristiania kommunale bygningsarbeidere.*

Ved Kristiania kommune (boligraadet) var der ikke tidligere nogen bindende overenskomst, men tariffen kunde opsies naarsomhelst med 1 maanedes varsel. Tariffen blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. august. Da man ikke kunde komme nogen vei med forhandlingerne gik saken til riksmæglingsmanden. Riksmæglingsmanden fremsatte forslag som bl. a. gik ut paa: Arbeidstid 48 timer pr. uke.

Timeløn for faglærte kr. 2.20 og for ikke faglærte kr. 2.10. Ferievæsentlig som voldgiftsdommen i bygningsfagene. Overenskomstens varighet 1. juli 1921. Dette forslag blev vedtat av arbeiderne, mens formandskapet forkastet forslaget med hensyn til løn, hvor de fastholdt de lønssatser som er fastsat i voldgiftsdommen for bygningsarbeiderne. Riksmæglingsmandens forslag blev saa forelagt bystyret som opretholdt formandskapets beslutning. Arbeiderne behandlet saa spørsmålet paa nyt hvor de vedtok bystyrets forslag i lønsspørsmålet. Efter dette blev lønnen for de kommunale bygningsarbeidere kr. 2.10—2.00 pr. time, henholdsvis for faglærte og ikke faglærte arbeidere.

*Melbo bygningsarbeidere.*

Ved forhandling blev man enig om overenskomst gjældende til 1. juli 1921. Timelønnen fastsattes til kr. 1.80—2.00—2.10. Arbeidstid 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 1 ukes ferie med fuld løn.

*Hønefos murarbeidere og sten-, jord- og cementarbeidere.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. mai. Da det viste sig umulig at komme til enighet blev pladsene opsagt til fratredelse og arbeidsstans indtraadte fra 1. mai. Den 10. mai blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.80—2.40. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 1 ukes ferie med fuld løn.

*Odda og Tyssedal murarbeidere.*

Ved forhandling paa stedet blev man uten arbeidsstans enig om ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 2.20 til kr. 2.50. Overtidsarbeide betales med 100—150 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn.

*Larvik sten-, jord- og cementarbeidere.*

Efter 4 dages arbeidsstans blev man enig om nye løns- og arbeidsvilkaar. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.65 og kr. 1.80 til kr. 2.00 og kr. 2.25. Arbeidstiden som før, 48 timer pr. uke. Tillæg for overtid 50, 100 og 200 pct. 6 dages ferie med fuld løn. Overenskomstens varighet til 1. april 1921.

*Mjøndalen kalkfabrik.*

Ved forhandling paa stedet blev man enig om ny overenskomst gjældende til 14. april 1921. Arbeidstiden fastsattes til 48 timer pr. uke. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.50 til kr. 2.00.

*Moss kalkfabrik.*

Paa Moss staar kalkarbeiderne tilsluttet Moss arbeidsmandsforening. Ved forhandling mellem forbundet og bedriften blev man

enig om overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.50 til kr. 2.25. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn. Arbeidstiden fastsattes til 48 timer pr. uke.

*Gjøvik kalkfabrik.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. juli. Ved forhandling mellem forbundet og bedriften blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. juli 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.50 til kr. 2.00. Arbeidstid som før, 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn.

*A/S Svelvik cementvarefabrik.*

Ved forhandling blev man enig om nye løns og arbeidsvilkaar. Timelønnen fastsattes til kr. 2.00. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 6 dages ferie med fuld løn. Overenskomst blev opprettet og gjælder indtil videre med 1 maanedes gjensidig opsigelse.

*A/S Notodden cementvarefabrik.*

Ved samorganisationens medvirkning blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. juli 1921. Lønnen for selvstændige cementstøpere, pudserne, graastensmurere og cementvarearbeidere fastsattes til kr. 2.40 pr. time. De øvrige arbeidere betales en timeløn av kr. 2.25. Arbeidstid som før, 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. Feriebestemmelse som i voldgiftsdommen for bygningsarbeiderne.

*A/S Bergenske dampskibsselskap, Bergen.*

Arbeiderne ved ovennævnte selskap staar tilsluttet Bergens stenarbeiderforening. Ved forhandling mellem selskapet og foreningen blev man enige om at prolongere den gamle tarif med følgende forandringer for 1 aar til 1. august 1921. Samtlige arbeidere fik et personlig lønstillæg av 40 øre pr. time. Ferie som i voldgiftsdommen for bygningsfagene. Dykkere der før hadde kr. 3.15 pr. time betales med kr. 4.13 pr. time saavel for dykning som for arbeide overvands.

*A/S Riber & søn, Bergen.*

Hos ovennævnte firma var der tidligere ingen bindende overenskomst for de arbeidere som staar tilsluttet vort forbund. Ved stedlig forhandling blev man enig om at gjøre voldgiftsdommen for sten-, jord- og cementarbeiderne gjældende regnet fra 14. september 1920, med samme varighet som voldgiftsdommen.

*Fredrikstad forenede teglverker.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. mai. Der optoges i begyndelsen av april stedlig forhandling uten at det lykkedes at komme til enighet. Den 28. april indkaldte kredsmæglingsmanden

for Østlandet til mægling. Mæglingen blev resultatløs da teglverkenes repræsentanter meddelte at de ikke kunde imøtekomme arbeidernes krav med hensyn til lønninger. Umiddelbart efter mæglingens avslutning holdtes der ogsaa nye forhandlinger direkte mellem partene uten at det lykkedes at komme til enighet. Arbeidsstans indtraadte 6. mai og varte i ca. 1 maaned. Den 15. mai indkaldte kredsmæglingensmanden til ny mægling. Han fremsatte da forslag til løsning av konflikten. Forslaget gik bl. a. ut paa 35 pct. tillæg til akkordsatserne, og at timelønnen for dagarbeidere fastsattes til kr. 1.50—1.75. Med hensyn til ferie og de andre tvistespoersmaal var partene enig om at opta lokale forhandlinger. Kredsmæglingensmandens forslag blev forkastet. Den 28. mai optokes forhandlinger i Fredrikstad hvor forbundet var repræsentert ved Kr. Aune. I dette møte blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Kredsmæglingensmandens forslag med hensyn til lønninger blev stort set vedtat. Arbeidstid som før, 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 9 dages ferie efter 6 maaneders tjenestetid. Arbeidet blev gjenoptat 2. juni.

#### *Vormen teglverker.*

Ved stedlig forhandling blev man uten arbeidsstans enig om ny overenskomst gjældende til 30. april 1921. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.00 til kr. 1.50. Desuten blev der git et tillæg av 20 pct. til akkordsatserne. Arbeidstiden nedsattes fra 51 til 48 timer pr. uke. 1 ukes ferie med fuld løn.

#### *Sandnes potteriarbeidere.*

I Sandnes blev der en længere arbeidsstans. Allerede i mai indtraadte arbeidsstans blandt teglverksarbeiderne. En stund efter blev der ogsaa stans blandt potteriarbeiderne. Ved aarets slutning var konflikten for teglverksarbeiderne ikke bilagt. Derimot kom man til enighet for potteriarbeiderne. Arbeidstiden og timelønnen blev uforandret. Akkordsatserne forhøiedes med 10 pct. Overenskomst blev opprettet og gjælder til 1. mai 1922.

#### *Harstad sten-, jord- og cementarbeidere.*

Ved stedlig forhandling blev man uten arbeidsstans enig om ny overenskomst gjældende til 1. april 1921. Timelønnen som før var kr. 1.60—1.85 forhøiedes til kr. 2.10—2.25. Arbeidstid som før, 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn.

#### *Lillehammer bygningsarbeidere.*

Paa Lillehammer blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Overenskomsten er i det væsentligste overensstemmende med voldgiftsdommen for sten-, jord- og cementarbeiderne.

#### *Oddernes teglverk.*

Ved Kristiansand samorganisations mellemkomst blev man enig om overenskomst gjældende paa ubestemt tid. Lønnen som før var kr. 1.20 forhøiedes til kr. 1.80. Arbeidstiden nedsattes fra 54 til 48 timer pr. uke.

### **Elektrokemisk og kemiskteknisk industri.**

Aaret 1920 har været et meget vanskelig og ugunstig aar for arbeiderne inden elektrokemiske industri. Allerede i 1919 blev den overenskomst som da blev opprettet under medvirken av riksmæglingensmanden uttryk for de vanskelige tider man gik imøte; men som man den gang regnet med kun var av en forbigaaende art. Man regnet desværre imidlertid feil idet stillingen den hele tid senere har forværret sig og for arbeiderne paa grund av stadig økende arbeidsindskrænkning ved hel eller delvis arbeidsledighet. Ved aarets utgang var det saaledes ca. 1200 arbeidsledige inden gruppen mens størsteparten av dens øvrige arbeidere var henvist til at arbeide under større eller mindre indskrænket drift. Trods disse vanskelige forhold lykkedes det dog organisationen gjennom forhandlinger og mægling at opnaa tildels betragtelige lønsforbedringer, men rigtignok for enkelte bedrifters vedkommende først efterat der hadde været arbeidsstans.

Lønsbevægelsen ved de bedrifter som ikke var underlagt voldgiftsretten tok dette aar usædvanlig lang tid før nogen endelig ordning kom istand, da saavel arbeidsgiverne som mæglingensmyndighetene først vilde se resultatene fra voldgiftsrettens kjendelse i de forskjellige industrigræne inden de tok standpunkt til det foreliggende krav.

For den kemisk tekniske gruppe har i stor utstrækning de samme vanskeligheter gjort sig gjældende som inden den elektrokemiske industri. De bestaaende overenskomster var i 1920 gjenstand for revision for saa at si hele industrien. Lønsforholdene var ikke bedre end at selv Arbeidsgiverforeningen ikke kunde motsætte sig endel forbedringer. Desuten fik man som for de øvrige industrier 2 ukers ferie fastslaat.

#### **Industrikomiteen.**

Komiteen bestod foruten av gruppernes sekretærer, Nils Kvale og Bjerkmann, av Kristian Lien medlem av fabrikarbeiderforeningen, Notodden, Einar Presthus Cyanamidens arbeiderforening, Odda og Kristian Rothaug, Kopperaaens arbeidsmandsforening, Meraker.

Komiteen var i aaret indkaldt til 2 møter, i begge tilfælder i anledning den vanskelige situation gruppene var i under lønsbevægelsene.

#### **Agitation.**

Nils Kvale tiltraadte den 22. mars en agitationsreise omfattende Vest- og Sørlandet og stiftet herunder en ny avdeling i tilslutning

til bergverksgruppen. Efter 3 ukers forløp maatte agitationen avbrytes idet Kvale da maatte reise tilbake paa grund av forhandlinger som skulde avholdes her i Kristiania.

I slutten av aaret kunde man igjen avse nogen tid for agitation, hvorfor Kvale den 8. november reiste ut og besøkte herunder Rjukan, Notodden, Porsgrund, Brevik, Kragerø og Eydehavn, hvor møter avholdtes med foreningene.

### Lønsbevægelser.

#### *Den elektrokemiske industri.*

Ved følgende bedrifter blev overenskomstene prolongert med forskjellige forbedringer.

#### *Arendals smelteverk.*

Under forhandlingene paa stedet opnaadde man en forbedring i lønningene som for bedriften utgjør en merutgift av kr. 63 000.00 fordelt paa 105 arbeidere med kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar. Videre blev ferietiden forlænget med 6 dage. Denne bedrift er en av de faa hvor 6 timers skift blev gjennomført for arbeidere i kontinuerlig drift.

*Hafslund karbidfabrik, Høyangfaldene, Kragerø karbidfabrik, Kopperaaens smelteverk, Mosterhavn kalkbrud, Nustadfos smelteverk, Notodden karbidfabrik, Odda karbidfabrik, Odda cyanamidfabrik, Porsgrunds elektrometallurgiske A/s, Skaftun kalkbrudd, Vigeland bruk og Ekstraktionsverket, Fredrikstad.*

Ved disse 13 bedrifter som omfattedes av fællesoverenskomsten av 1919 og hvis utløpstid var 1. juli 1920 var driftsindskrænkningen allerede i begyndelsen av aaret meget følsom, og driftsutsigtene var saaledes at forbundet fandt det meget tvilsomt om det var heldig at si op denne overenskomst. Det blev derfor den 4. februar utsendt cirkulære til vedkommende interesserte avdelinger med anmodning om at opta til drøftelse spørsmålet om prolongation av overenskomsten eller ikke. Det svar som indløp herpaa viste at det var et lite flertal for opsigelse av overenskomsten trods de fleste av disse ogsaa hadde sine betænkeligheter herfor.

Da stillingen saaledes var meget uklar blev fristen for opsigelsen efter konferanse med Arbeidsgiverforeningen prolongert en maaned.

Den 29. mai sa man imidlertid op overenskomsten hvorefter der blev optat konferanser og forhandlingsmøte dels hvor kun Landsorganisationen var repræsentert og dels hvor gruppens sekretærer og avdelingenes repræsentanter var tilstede. Det viste sig herunder at arbeidsgiverne var den absolut overlegne part og resultatet av ordningen blev derfor ikke som man hadde ønsket. Man opnaadde en forhøielse av timelønnen som laa fra 17 til 30 øre over de tidligere og akkordsatsene forhøiedes tilsvarende. Forøvrig blev overenskomsten prolongert et aar.

Tillæggene bragte medlemmene en merindtægt av kr. 480.00 til kr. 576.00 pr. arbeider pr. aar.

#### *A/S Norske nitrid, Eydehavn.*

Her blev man efter gjentagne forhandlingsmøter enige om at prolongere overenskomsten med et tillæg av 25 øre pr. time som utgjør en merfortjeneste pr. arbeider av kr. 600.00 pr. aar.

#### *Fredrikstad elektrokemiske fabrikker.*

Ved denne bedrift er der efter krav fra arbeiderne foretat tarifrevision og forhandlingene er ført paa fabrikken mellem foreningen og arbeidsgiveren. Den endelige ordning av ny overenskomst bragte arbeiderne et tillæg svarende til kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar. Desuten opnaadde forhøielse av ferien med 4 dage.

#### *Fiskaa verk, Kristiansand S.*

Tariffen var ogsaa her opsagt av arbeiderne og forslag til ny overenskomst indsendt til bedriften.

Efter endel forhandlinger og 1 ukes arbeidsstans opnaadde der enighet om overenskomst som bragte en forhøielse av timelønnen av 35 øre hvilket utgjør kr. 840.00 pr. arbeider pr. aar.

#### *Sundløkkens smelteverk, Sarpsborg.*

Ved Sundløkkens smelteverk hvor forhandlingene om ny overenskomst fandt sted paa fabrikkens kontor fik man indtat i overenskomsten bestemmelse om 6 timers skift i de kontinuerlige avdelinger. Her er det ogsaa lykkedes at faa tarifert procenttillæg for ordinære søn- og helligdagsskift som arbeidsgiverne i sin almindelighet sætter sig meget bestemt imot, men som dog er et absolut berettiget krav saalænge det ikke er tat behørig hensyn hertil ved fastsættelsen av lønningene. Lønstillægget blev fra 20 til 35 øre pr. time.

#### *Norsk Hydro.*

Norsk Hydros bedrifter var av det som av departementet var underlagt voldgiftsavgjørelse, og ifølge den orden efter hvilke voldgiftsretten hadde bestemt at opta de forskjellige virksomheter til doms kunde man ikke vente sig nogen avgjørelse for Norsk Hydros vedkommende før ut i september.

Hovedorganisationene sammen med partene blev derfor enige om at opta forhandling om ny overenskomst for ad den vei at søke at komme til en ordning.

Dette lykkedes ogsaa idet forhandlerne enedes om et forslag som vil bringe arbeiderne en forhøielse av timelønnen med 30 øre. Akkordsatsene skulde økes tilsvarende forhøielsen av timelønnen og utregnes av partene paa arbeidsstedet.

I tilfælde der mellem partene opstod nogen tvist om utregningen skulde denne efter begjæring av den ene eller begge parter avgjøres av riksmæglingsmanden.

Bortset fra enkelte akkordsatser som der endnu hersker uenighet om saa blev den nye overenskomst undertegnet den 4. september og

det opnaadde lønstillæg efterbetalt fra 1. april da den gamle utløp. Der opstod straks efterpaa tvist mellem arbeiderne og bedriften idet denne negtet at efterbetale tillæggene for de arbeidere som hadde sluttet ved selskapet i tidsrummet 1. april—4. september. Denne tvist staa ogsaa fremdeles uløst.

De foranstaende lønsbevægelser omfatter 3329 av gruppens arbeidere og har indbragt disse en samlet merindtægt av kr. 224 432.00 i tarifaaret.

#### Tarifrevisionene i den kemisk-tekniske industri

omfatter følgende bedrifter:

##### *Kristiania Portland cementfabrik, Slemmestad.*

Allerede ved begyndelsen av forhandlingene om ny overenskomst for Slemmestad cementfabrik negtet Arbeidsgiverforeningen bedriften at gaa med paa nogensomhelst lønsforhøielse. Arbeidernes forhandlere fremsatte derfor forslag om at hovedorganisationene overlot til partene at opta forhandling paa arbeidsstedet da man hadde indtryk av at bedriften vilde ordne sig med sine arbeidere, men Arbeidsgiverforeningen satte sig ogsaa bestemt imot en saadan ordning, hvorfor pladsene blev opsagt for samtlige arbeidere den 10. mai.

Kredsmæglingsmanden, hr. assessor Stabell, optok derefter saken til mægling og begjærede arbeidsstansen utsat saa længe mægling paagik, hvilket arbeiderne gik med paa. Efter en længere tids utsættelse av forhandlingene i paavente av voldgiftsdommen i bygningsindustrien fremkom mæglingsmanden med et forslag gaaende ut paa en forhøielse av kr. 0.25 pr. time og tilsvarende forhøielse av akkord-satsene.

Dette forslag blev forkastet av Arbeidsgiverforeningen, hvorfor arbeidet blev nedlagt den 23. juli og optoges igjen først den 13. september efterat der var truffet en ordning mellem bedriften og foreningen.

Da bedriften fra nytaar 1921 var løst fra Arbeidsgiverforeningen blev der fra den tid opprettet en ny overenskomst i overensstemmelse med det av mæglingsmanden i juli fremsatte forslag.

##### *Cementfabrikken Norge, Lier.*

Her blev avholdt flere forhandlinger og mæglingsmøter og efterat ha opsagt pladsene kom man til enighet om en ordning, der bragte et tillæg av kr. 1200.00 pr. arbeider pr. aar.

##### *Dalen Portland cementfabrik, Brevik.*

For denne bedrift bragte mæglingsforslaget et tillæg av kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar. Forslaget blev godkjendt av vor forening.

##### *De kemiske laboratorier, Kristiania.*

Ved disse bedrifter førtes en længere lønskamp i 1920. Arbeidsgiverne viste sig helt uvillig til at imøtekomme arbeidernes rimelige

krav. Arbeidsstans indtraadte 23. juli og først efter en række forhandlings- og mæglingsmøter kom man til enighet og arbeidet blev gjenoptat den 10. september. Tillæggene bragte for kvinder kr. 500.00 og for mænd kr. 750.00 pr. arbeider pr. aar.

##### *Den norske galoge- og gummifabrik, Mjøndalen.*

Tarifrevisionen her betinger et tillæg av kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar. Imidlertid saa er der ved denne bedrift noksaa usikre arbeidsforhold idet bedriftsledelsen ret som det er kommer med vanskeligheter paa en eller anden maate. Man er forresten blit saa vant til dette nu at man vil savne det om bedriftsledelsen ikke mindst en gang om aaret fremtvinger en arbeidsstans.

##### *Elle fabrikker, Drøbak.*

Ved stedlige forhandlinger opnaadde arbeiderne et tillæg av kr. 750.00 pr. arbeider pr. aar.

##### *Den norske slipeskivefabrik, Kristiania.*

Tillægget pr. arbeider pr. aar utgjør her kr. 360.00. Denne bedrift har forresten ikke været noget videre i drift efter denne tid, saa tillægget har vistnok kommet faa arbeidere tilgode.

##### *Fyrstikindustrien.*

Denne omfatter 4 fyrstikfabrikker hvor man ved mægling blev enige om 13½ pct. lønsforhøielse. Dette utgjør kr. 480.00 pr. arbeider pr. aar. Senere har der været ført forhandlinger ved enkelte bedrifter om redusering av akkordpriser grundet tekniske forbedringer i produktionen, men i dette spørsmal har det været vanskelig at komme til hel enighet.

##### *Gregersen og Holters saapefabrik, Kristiania.*

Her kom overenskomst istand der bragte et tillæg av kr. 520.00 for kvinder og kr. 780.00 for mænd regnet pr. arbeider pr. aar.

##### *Græsvik kemiske fabrikker, Fredrikstad.*

Ved forhandling paa stedet kom partene til enighet om en overenskomst der betinget et tillæg av kr. 840.00 pr. arbeider pr. aar.

##### *Gullaug sprængstoffabrik, Lier.*

Tarifrevisionen ved denne bedrift medførte en længere arbeidsstans. Arbeidsgiveren stillet sig helt avvisende for et rimelig tillæg. Vi saa os derfor nødt til at opsi arbeiderne ved flere bedrifter tilhørende samme selskap, men førend arbeidsstansen indtraadte ved disse kom nye forhandlinger istand, hvor man fik et tilbud som godkjendtes av vor organisation. Tillægget utgjør kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar.

*Gummifabrikken National.*

Ved forhandling kom overenskomst istand ved denne bedrift og tillægget utgjorde kr. 360.00 for kvinder og kr. 480.00 for mænd regnet pr. arbeider pr. aar.

*Nitedals krudtverk.*

Det var ved denne bedrift vanskelig at opnaa nogen forbedring idet bedriftsledelsen uttalte at det var meget billigere at kjøpe hjem det færdige produkt end at tilvirke det selv. Man fik dog tilslut et forslag der bragte kr. 480.00 i tillæg pr. arbeider pr. aar. Dette forslag godkjendtes av organisationen.

*Nordenfjeldske sprængstoffabrik.*

Ved forhandling paa stedet opnaaddes enighet om betingelsene for den nye overenskomst. Tillægget utgjør kr. 552.00 pr. arbeider pr. aar.

*Norsk superfosfatfabrik, Knarrevik.*

Her førtes forhandlinger først paa stedet og senere i Kristiania. Det fremkommende forslag der ogsaa godkjendtes bragte et tillæg av kr. 870.00 pr. arbeider pr. aar.

*Norsk svovlsyrefabrik, Hurum.*

Tarifrevisionen ved denne bedrift bragte arbeiderne et tillæg av kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar.

*Porsgrunds porcelænsfabrik, Porsgrund.*

Efterat pladsene var opsagt fra arbeidernes side blev partene kaldt sammen til mægling. I dette møte uttalte direktøren tilslut at han helst vilde forsøke at ordne sig med sine arbeidere paa stedet. Stedlige forhandlinger kom ogsaa istand, og enighet opnaaddes om et forslag der bragte arbeiderne en merindtægt av kr. 840.00 pr. arbeider pr. aar.

*Lysaker kemiske fabrik.*

For denne bedrift var avholdt flere mæglingsmøter og lønskonflikten saa ogsaa ut til at medføre arbeidsstans i særdeleshet da arbeidsgiverforeningen forkastet det forslag som mæglingsmanden tilslut saa sig istand til at fremsætte. Men et par dage senere i et forhandlingsmøte godkjendte ogsaa arbeidsgiveren forslaget. Lønsforbedringen bragte kr. 600.00 pr. arbeider pr. aar.

*Skandinavisk gummi- og kabelfabrik.*

Efterat flere forhandlings- og mæglingsmøter var avholdt godkjendtes et forslag der betinget kr. 840.00 i tillæg pr. arbeider pr. aar.

*Norrøna fabrikker, Porsgrund.*

Ved denne bedrift førtes kun forhandlinger paa stedet direkte med bedriftsledelsen. Det var ogsaa første gang at arbeiderne som fagorganiserte tilsluttet forbundet fremsatte lønskrav.

Imidlertid tør man tro at arbeiderne var tilfreds med dette sit første organisationstiltak, da det vundne tillæg vil bringe en merindtægt av kr. 960.00 pr. arbeider pr. aar.

*A/S Titan, Fredrikstad.*

Naar man her regner med at tarifrevisionen bragte arbeiderne et tillæg av kr. 960.00 pr. arbeider pr. aar saa er ogsaa medregnet et tillæg som arbeiderne tidligere paa aaret hadde tilkjæmpet sig ved direkte forhandling med bedriften.

*Kristiania zinkhvidtfabrik, Bryn.*

I mæglingsmøte fremsattes et forslag der utgjør et tillæg av kr. 720.00 pr. arbeider pr. aar. Forslaget godkjendtes av begge parter, men ganske kort tid derefter indtraadte hel driftsstans saa tillægget har kommet ganske faa arbeidere til gode.

*Vallo oljeraffeneri.*

Ved denne bedrift var det umulig at undgaa arbeidsstans. Det mest kjedelige ved denne situation var at flertallet av arbeiderne ved bedriften var uorganisert og disse vil ikke gjøre fælles sak med de organiserte, men fortsætte arbeidet. Imidlertid var den iverksatte blokade helt effektiv og dette bragte en løsning som man kunde se sig istand til at godkjende. De tariffmæssige lønninger hævedes med et tillæg svarende til kr. 528.00 pr. arbeider pr. aar.

*Vera fettraffeneri, Sandefjord.*

I mæglingsmøte for denne bedrift fremsattes et forslag gaaende ut paa et tillæg av kr. 720.00 pr. arbeider pr. aar. Forslaget godkjendtes av begge parter.

*Kortmann sodafabrik, Trondhjem.*

Ved stedlige forhandlinger ført ved avd. 43, Trondhjem, fik arbeiderne et tillæg svarende til kr. 500.00 pr. arbeider pr. aar.

*Engene dynamittfabrik, Hurum.*

Efter en del forhandlinger kom ny overenskomst istand. Lønsforbedringen utgjør kr. 720.00 pr. arbeider pr. aar.

*Lade fabrikker, Trondhjem.*

Her førtes stedlige forhandlinger ved avd. 43. Det vundne tillæg vil betinge en merindtægt pr. arbeider pr. aar av kr. 960.00.

Ialt omfatter aarets tarifrevisjoner i denne industri 3395 arbeidere, hvori indvundne lønstillæg utgjør en samlet merindtægt av kr. 2 318 370.00 pr. aar.

En spesifikasjon for hver enkelt av de foran opførte bedrifter over antal arbeidere og derav medlemmer, samt over de indvundne forbedringer vil kunne sees i gruppenes statistiske tabel, som er inntatt i forbundets samlede beretning.

Trods de mørke utsigter til en snarlig bedring i de eksep-tionelle slette arbeidsforhold, som nu gjør sig gjældende inden indu-strien, faar man dog haabe at det vil kunne lykkes organisationen at avverge arbeidsgivernes hensynsløse utnyttelse av situationen.

Norsk Arbeidsmandsforbund Elektrokem. og Kem. Tekniske gruppe

### Kommunegruppen.

Tilrods for at kommunearbeiderne dannet sit eget forbund fra 1. januar 1920 blev der allikevel staaende en række foreninger i Arbeidsmandsforbundet. Der har da ogsaa været en ganske omfat-tende tarifrevisjon blandt kommunearbeiderne. Ialt er der avsluttet 17 lønsbevægelser omfattende 2064 arbeidere, hvorav 1940 er med-lemmer. Av disse lønsbevægelser førte 7 til arbeidsstans. Den sam-lede merfortjeneste som lønsbevægelserne har bragt de kommunale ar-beidere er beregnet til kr. 1 648 540.00. Forøvrig henvises til tabeller over lønsbevægelser.

#### *Kristiania kommune.*

Tariffen blev av arbeiderne opsagt til utløp i juli. De kom-munale foreninger i Kristiania meldte sig ind i Norsk Kommune-arbeiderforbund fra 1. januar 1920 med undtagelse av Gasverks og Renovationsarbeidernes foreninger, som først gik over til Norsk Kommunearbeiderforbund fra 1. januar 1921. Arbeidernes krav til nye overenskomster gik bl. a. ut paa 45 timers arbeidsuke og et lønstillæg av kr. 5.00 pr. dag. Forhandlinger optoges i slutten av juni. Selv om kommunearbeiderne stod tilsluttet 2 forbund førtes dog saavel forhandlingene som mæglingene fælles for alle foreningene. Det viste sig snart under forhandlingene at det var umulig at komme til nogen enighet, da de borgelige forhandlere, som var i forhand-lingskomiteen, ikke vilde gaa til nogen væsentlige indrømmelser av arbeidernes krav.

Saken gik saa til Riksmæglingsmanden. Efter at en række mæglingsmøter var avholdt fremsatte Riksmæglingsmanden forslag til nye overenskomster, som med endel mindre forandringer blev vedtat saavel av arbeiderne som av kommunen. Riksmæglings-mandens forslag med hensyn til løn gik stort set ut paa et tillæg av kr. 2 50 pr. dag. For gasverksarbeiderne blev lønnen følgende:

For gruppe I kr. 19.50 pr. dag, gruppe II kr. 18.50 pr. dag og gruppe III kr. 17.50 pr. dag. Dernæst fik skiftarbeiderne et tillæg av 25 pct. for natskiftet. For renovationsarbeiderne blev lønnen fastsat til kr. 19. pr. dag. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. 2 ukers ferie efter 6 maaneders tjenestetid, dog saaledes at skifte-arbeiderne fik 3 ukers ferie. Overenskomsten gjælder til 1. juli 1921.

#### *Moss kommune — Gasverket.*

Ved Moss kommunale Gasverk var der tidligere ingen overens-komst. Arbeiderne stillet i januar lønskrav som godkjendtes av forbundet. Da enighet under forhandlingene ikke kunde opnaaes, opsa arbeiderne sine pladser til fratrædelse 17. februar. Kredsmæg-lingsmand Salomonsen indkaldte saa til mægling og fremsatte for-slag til nye løns- og arbeidsvilkaar, som blev vedtat av begge parter. Forslaget gik bl. a. ut paa: Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Ukelønnen, som før var kr. 80.00—90.00, forhøiedes til kr. 88.00—100.00 pr. uke. Overenskomst blev oprettet og gjælder til 1. mars 1921.

#### *Stavanger kommune.*

I Stavanger var der tidligere ingen overenskomst og der blev heller ikke denne gang oprettet nogen tarif. Ved forhandling lyk-kedes det at komme til enighet uten arbeidsstans. Timelønnen for-høiedes fra kr. 1.80 til kr. 2.10 med bibehold av familietillægget. Overtidsprocenter 50—100. Ferie som før 3 uker.

#### *Arendal kommune.*

Efter næsten 1 maanedes streik blev man enig om ny overens-komst gjældende til 1. juli 1921. Arbeidstid 48 timer pr. uke. Time-løn kr. 1.90. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie.

#### *Bergen kommune.*

I Bergen var der en lang konflikt som var eiendommelig paa mange maater. I streiken deltok ca. 1400 arbeidere, hvorav ca. 400 tilhørte Arbeidsmandsforbundet. Konstituerende kredsmæglingsmand Smith fremsatte først et forslag til løsning av konflikten, som ved-toges av arbeiderne, men forkastedes av kommunen. En lignende skjæbne fik ogsaa det forslag som blev fremsat av kredsmæglings-manden, hr. fylkesmand Friis Pettersen. Konflikten blev meget til-spidsset derved at samfundshjælpen hele tiden var i aktiv virksomhet. Den var ogsaa særlig begunstiget, da den stod under politiets fulde beskyttelse. Kommunen selv utfordret desuten arbeiderne paa mange maater. Særlig forargelse vakte det blandt de streikende kommune-arbeidere, ja ogsaa hos de øvrige organiserte arbeidere, at kommunen satte op et pigtraadgjærde rundt Gasverket, hvor politiet holdt vakt.

Efter ca. 9 ukers streik lykkedes det ved forhandling mellem kommunen og arbeiderne at komme til enighet. Den nye overens-komst som gjælder til 1. juli 1921 falder stort set i flugt med over-

enskomsten for Kristiania. Av hovedpunktene hitsættes: Arbeidstid 48 timer pr. uke. For gruppe I kr. 19.50 pr. dag, gruppe II kr. 18.50 pr. dag og gruppe III kr. 17.50 pr. dag. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie etter 12 ukers tjenestetid, dog saaledes at skiftarbeiderne fik 3 ukers ferie. Desuten er der indtat bestemmelser om fuld løn for helligdage som falder mellem søndage, samt fuld løn for 1. og 17. mai. Full løn under sygdom og ved ulykkestilfælde erholdes for et tidsrum av 3 maaneder.

*Kristiansand kommune.*

I Kristiansand blev man enig om ny overenskomst gjældende til 1. april 1921. Lønnen for dygtige arbeidere fastsattes til kr. 2.00 pr. time. Desuten er det indtat bestemmelser om løn for alle helligdage som falder mellem søndage samt fuld løn for 1. og 17. mai. Tillæg for overtid 50 og 100 pct. Ferien er fastsat til 6 dage efter 6 maaneders tjenestetid og 12 dage efter 1 aars tjenestetid. Kommunearbeiderne i Kr.sand er nu overgaat til Kommunearbeiderforbundet.

*Gjøvik kommune.*

Paa Gjøvik kom man til enighet uten arbeidsstans. Timelønnen er fastsat til kr. 2.35. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med et tillæg av 50—100—150 pct. 14 dages ferie. Overenskomst blev oprettet og gjælder til 1. mai 1921.

*Aalesund kommune.*

Efter 2 ukers arbeidsstans kom man til enighet om følgende vilkaar: Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Mindstelønnen for øvede arbeidere fastsattes til kr. 2.30 pr. time og for uøvede til kr. 2.00 pr. time. Forskudsbetaling i akkord blev kr. 2.20 pr. time. Overtidsarbeide betales med et tillæg av 50—100 pct. 9 dages ferie efter 1 aars tjenestetid og 12 dage efter 1½ aars tjenestetid. Overenskomsten gjælder indtil videre og kan av begge parter opsiges med 3 maaneders varsel. Kommunearbeiderne i Aalesund er nu tilmeldt Norsk Kommunearbeiderforbund.

*Lillehammer kommune.*

Ved stedlig forhandling blev man uten arbeidsstans enig om ny overenskomst gjældende til 1. mai 1921. Mindstelønnen for jord- og stenarbeidere fastsattes til kr. 1.80 pr. time og for arbeiderne ved Brændselscentralen til kr. 2.00 pr. time. Dertil et personlig tillæg fra 20 til 45 øre pr. time. For kjørerne blev lønnen kr. 70.00 pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. Feriebestemmelsen fik følgende ordlyd:

«De arbeidere der hvert aars 1. juli har arbeidet sammenhengende ved kommunen i 1 år, tilstaaes 12 virkedages ferie med bibehold av løn. Desuten tilstaaes arbeidere der hvert aars første juli

har arbeidet sammenhengende i mindst 6 maaneder 6 virkedages ferie med bibehold av løn.»

Arbeidstiden blev som før 48 timer pr. uke.

*Farsund kommune.*

I Farsund var der tidligere ingen overenskomst. I slutten av februar indsendte foreningen lønskrav som godkjendtes av forbundet. Da det viste sig umulig at komme til nogen enighet blev pladsene sagt op til fratrædelse, og arbeidsstans indtraadte 27 mars. Efter ca. 2 maaneders streik blev man enig om følgende vilkaar: Time-lønnen forhøiedes fra kr. 1.40 til kr. 1.70. Overtidsarbeide betales med 50 pct. tillæg. Arbeidstiden blev som før 48 timer pr. uke. Overenskomst blev oprettet som gjælder til 1. april 1921.

*Flekkefjord kommune.*

Ogsaa i Flekkefjord var der en længere arbeidsstans blandt kommunearbeiderne som varte i ca. 13 uker. Arbeidstiden, som før var 60 timer pr. uke, nedsattes til 48 timer pr. uke. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.20 til kr. 1.50. 1 ukers ferie med fuld løn.

*Svolvær kommune.*

I Svolvær var der heller ingen overenskomst tidligere. Ved forhandling blev man enig om overenskomst gjældende til 8. mai 1921. Arbeidstiden blev som før 48 timer pr. uke. Timelønnen forhøiedes fra kr. 1.50 til kr. 2.00. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 1 ukers ferie med fuld løn. Der var 1 ukers arbeidsstans.

*Laksevaag kommune.*

Arbeiderne ved Laksevaag kommune staar tilsluttet Bergens Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening. Ved forhandling blev man enig om oprettelse av overenskomst, som ligger noksaa nær optil overenskomsten for Bergens kommune. Arbeidstiden blev som før 48 timer pr. uke. Daglønnen fastsattes til kr. 17.50—18.50. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie etter 12 ukers tjenestetid. Overenskomstens varighet 1. juli 1921. Der var ingen arbeidsstans.

*Notodden kommune.*

Tariffen blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. juli. Under Samorganisationens medvirkning blev man uten arbeidsstans enig om ny overenskomst som gjælder til 1. juli 1921. Arbeidstiden blev som før 46 timer pr. uke. Timelønnen, som før var kr. 2.00, forhøiedes til kr. 2.50. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn. Feriebestemmelsen har samme ordlyd som voldgiftsdommens feriebestemmelse for bygningsarbeiderne. Om arbeidernes andel i bedriftsledelsen er der indtat følgende bestemmelse (§ 11):



«Kommunen anerkjender arbeidernes ret til andel i ledelsen av ingeniørvæsenet. Ved antagelse og avskedigelse av arbeidere, arbeidsformænd, opsynsmænd og anskaffelse av nye maskiner. Ved indførelse av nye driftsmetoder og arbeidsmetoder m, v.

Til at formidle arbeidernes andel i ledelse opprettes bedriftsraad. Det overlates til arbeiderne og arbeidsgiverne at bli enige om formen for disse. Dog skal der være anledning til, hvis enighet ikke oppnaaes, at indbringe saken for Arbeidsretten, som da avgjør paa hvilken maate tvisten skal løses.»

#### *Sandnes kommune.*

I Sandnes blev man uten arbeidsstans enig om opprettelse av overenskomst gjældende for 1 aar. Arbeidstiden blev som før 48 timer pr. uke. Timelønnen fastsattes til kr. 1.60—1.85—2.00. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. De arbeidere som har arbeidet i kommunens tjeneste 6 maaneder erholder 2 ukers ferie og de arbeidere som ikke har saa lang tjenestetid 6 dages ferie.

#### *Molde kommune.*

Efter nogen ukers arbeidsstans blev man enig om overenskomst gjældende til 1. april 1922. Timelønnen fastsattes til kr. 1.90. Arbeidstid som før 48 timer pr. uke. Overtidsarbeide betales med 50—100 pct. tillæg. 2 ukers ferie med fuld løn.

### Næringsmiddelindustrien.

I 1920 har avdelingsantallet inden gruppen øket, idet flere mindre foreninger er tilsluttet. Derimot har medlemsantallet gaaet noget tilbake, saa det ved aarets utgang androg til ca. 6850 fordelt paa 50 avdelinger. Noget absolut bestemt tal er vanskelig at opgi paa grund av at en del av gruppens medlemmer er tilsluttet blandede avdelinger.

Grunden til at medlemsantallet er gaaet noget tilbake skyldes den voldsomme indskrænkning som har fundet sted inden hermetikindustrien, hvorved medlemmene er blitt tvunget til at søke arbeide i andre fag og industrier.

Med undtagelse av hermetikfabrikkene, som mot aarets utgang paa det nærmeste var nedlagt hele landet over, har arbeidsforholdene inden gruppen omtrent været normale.

#### *Lønsbevægelsen.*

I begynnelsen av aaret indløp krav fra alle gruppens avdelinger om at faa opsagt de i 1919 opprettede overenskomster, likesom der ogsaa fra de nystiftede foreninger indsendtes krav om opprettelse av saadanne.

Samtlige gruppens avdelinger har derfor været i lønsbevægelse i 1920.

Det begyndte med *bryggeriene*, hvis tariffer for de flestes vedkommende utløp den 1. mai. Av disse bedrifter er det kun Kristiania og Trondhjems bryggerier, som staar tilsluttet Arbeidsgiverforeningen. De øvrige bryggerier i landet har imidlertid med hensyn til løn og arbeidsvilkaar forøvrig rettet sig efter hvad som er blitt bestemt for Kristiania-bryggeriene.

Da bryggeriene i de to ovennævnte byer blev medtat i den store arbeidsopsigelse i mai maaned, som førte til at den tvungne voldgift blev anvendt, kom arbeiderne ved de fleste andre bryggerier utover landet overens med sine arbeidsgivere om at fortsætte arbeidet paa den betingelse at de skulde faa samme løns- og arbeidsvilkaar som voldgiftsretten fastsatte for bryggeriarbeiderne i Kristiania og Trondhjem.

Enkelte foreninger gik dog paa forhaand med paa en lønssats, som skulde ligge 5 pct. under Kristiania-tariffen.

Den anden større gruppe som blev medtat under voldgiftsretten var *møllene*.

Ogsaa i dette tilfælde dannet voldgiftsdommen præcedens for de møller som ikke direkte var medtat i dommen, saaledes at disse har gaaet med paa de samme arbeidsbetingelser som blev fastsat i denne.

I de øvrige grupper, hvor det efter voldgiftsdommens avsigelse blev optat forhandling fik ogsaa voldgiftsdommene avgjørende indflydelse baade med hensyn til lønsnivaaet og feriebestemmelsene. I de fleste tilfælder blev man dog nødt til at opsi pladsene og derved fremtvinge en mægling, før det kom til nogen avgjørelse. Dette var saaledes tilfældet for *melkefabrikkene*, *gjærfabrikkene*, *chokoladefabrikkene* m. fl.

I 12 tilfælder kom det til aapen konflikt — streik eller lockout. Den største av disse konflikter var hermetikkonflikten i Stavanger, Bergen, Haugesund og Trondhjem, som varte fra 14. juli til 8. september og omfattet 754 arbeidere.

De øvrige konflikter omfattet kun mindre enkeltbedrifter. Ialt har 964 medlemmer været i konflikt.

Antal tapte arbeidsdage beløper sig ialt til 47 766.

Den mest bemerkelsesverdige av aarets konflikter var streiken ved fælleskjøpets mølle paa Kambo. Streiken, som hadde til opgave at faa fjernet møllens bestyrer, begyndte den 19. januar og varte til 16. mars. Resultatet blev at direktionen maatte gaa med paa at opsi bestyreren paa 3 maaneder, hvorefter han forsvandt til almindelig tilfredshet for arbeiderne, som altfor længe hadde lidt under hans diktatoriske lyster.

Som det vil sees av de i beretningen indtagne tabeller har der ialt inden denne gruppe forekommet 69 lønsbevægelser omfattende tilsammen 6425 medlemmer. Det samlede lønstillæg, som ved aarets tarifrevisjoner er oppnaadd, beløper sig til kr. 6 285 100.00 eller i gjennemsnit ca. 950 kroner pr. medlem.

Det vil av tabellene endvidere sees, at *glasverkene* er medtat under denne gruppe. Dette har sin årsak i at næringsmiddelgruppens sekretær i de senere år har ledet forhandlingene inden glasindustrien. I virkeligheten staar glasindustrien i nær forbindelse med næringsmiddelindustrien. Særlig gjælder dette flaskeverkene, hvor bryggeriene sitter inde med aktiemajoriteten.

Lønstariffen for flaskeglasverkene utløp den 1. april, men her som i de øvrige industrier negtet arbeidsgiverne bestemt at gaa med paa nogensomhelst lønsforhøielse.

Kravene fik derfor sin endelige avgjørelse ved voldgiftsdom.

Ved hvidtglasverkene, som eies av Chr.a Glasmagasin, utløp tariffen den 1. juni. Her blev direkte forhandling med firmaet indledet, men avbrøtes uten resultat, hvorefter pladsene blev opsagt. Ved den derpaa hos riksmæglingsmanden optatte mægling lykkedes det dog at opnaa en antagelig ordning som gjælder til 1. april 1921.

### Tekstilgruppen.

Virksomheten har i 1920 været av likesaa stort omfang inden gruppen som i 1919. Alle de i 1919 indgaaede overenskomster paa en nær er i 1920 opsagt og revidert.

Med hensyn til revisionen skal vi senere i beretningen gi en oversigt over resultatet.

### Gruppestyret.

Gruppestyret har i 1920 bestaaet av Ingv. Olsen, Sigurd Nilsen, frk. Sigrid Dahl samt gruppesekretæren.

Gruppestyret har i 1920 været sammenkaldt til 6 møter. I møte den 5. og 6. januar avgav sekretæren en redegjørelse av fjorårets tarifbevægelse. Man drøftet ogsaa tarifrevisionen for 1920. Under denne drøftelse kom man ogsaa ind paa et cirkulære fra Landsorganisationen som hadde følgende indhold:

Til

Samtlige forbund og enkeltstaaende foreninger  
tilsluttet Landsorganisationen.

#### *Den faglige situation.*

I fællesmøter av forbundsstyrene og sekretariatet den 11. november og 3. december er den faglige situation blit drøftet.

Følgende av sekretariatet fremlagte synsmaater vandt almindelig tilslutning:

1. *Ang. overenskomstenes opsigelse.* Det er forutsætningen at der gaaes til en almindelig opsigelse av de bestaaende overenskomster. Selvfølgelig staar det enhver organisation frit at undlate at

opsi en overenskomst, hvis dette findes formaalstjenlig; men hovedorganisationen vil forholde sig som vanlig til de krav som fremkommer om opsigelse.

2. *Arbeidstiden.* Der var samstemmighet om ikke iaar at kræve kortere arbeidstid en 48 timer pr. uke.

3. *Ferie.* Kravet om 14 dages sommerferie med fuld løn fastholdes. Der maa lægges særlig vekt paa at faa feriebestemmelsene klare greie og saaledes at alle kan faa ferie. Et utkast til saadanne bestemmelser vil bli forsøkt utarbeidet av sekretariatet.

4. *Lønsforhøielse.* Der var enighet om at lønnen maa forsøkes hævet under henvisning til dyrtiden.

5. *Bestemmelser om bedriftsledelsen.* De tidligere bestemmelser om arbeidsgivernes ret til at lede og fordele arbeidet o. s. v. bør utgaa av overenskomstene. Og der bør fremsættes krav om at faa ind bestemmelser som sikrer arbeiderne andel i bedriftsledelsen. Eventuelle bestemmelser herom maa under forhandlingene ikke fastslaaes før der har været konferert med sekretariatet.

I tilslutning til foranstaaende vil sekretariatet atter opfordre de tilsluttede organisationer til at opta et energisk organisations- og opplysningsarbeide, særlig med sigte paa de forestaaende tarifrevisjoner og de krav den faglige situation i disse tider kan komme til at stille til hvert enkelt medlems offervilje og solidaritetsfølelse.

Den situation som foreligger er saadan, at den paakalder alle vore kræfter, og det er derfor paatrængende nødvendig at vække de sløve og likegyldige og staalsætte den interesserte organisationsmand.

Derfor frem til agitation for fagorganisationen.

Paa grundlag av dette cirkulære besluttet industrikomiteen at foreslaa for avdelingene at de bestaaende overenskomster opsiges, og som krav i de nye overenskomster forlanges høiere timeløn, 2 ukers ferie og andel i bedriftsledelsen.

I møte den 9. februar forelaa til behandling cirkulære som skulde omsendes til avdelingene i anledning den forestaaende opsigelse.

Følgende cirkulære blev vedtat og besluttet oversendt avdelingene:

#### *Til tekstilgruppens samtlige avdelinger.*

«Som foreningen bekjendt utløper overenskomstene i tekstilindustrien den 1. juli 1920 og maa opsiges den sidste april.

I møte av forbundsstyrene og sekretariatet blev opsigelse av overenskomstene diskutert. Man kom til den beslutning at avdelingene skulde staa frit om de vilde opsi overenskomstene eller ikke. Hvis opsigelse blev besluttet, skulde den behandles paa sædvane-mæssig maate.

I industrikomiteemøte den 5. og 6. januar blev det besluttet at foreslaa for avdelingene at opsiges overenskomstene.

Det som man hovedsagelig maa lægge til grund for opsigelse er den fortsatte økning av dyrtiden. Siden overenskomsten blev opprettet for tekstilindustrien er dyrtiden øket med cirka 40 procent. Timelønnen blev jo fastsat til kr. 1.70 og 0.95 pr. time henholdsvis for mænd og kvinder. Det er jo klart at under slike omstændigheter kan den nuværende timeløn ikke strække til og arbeiderne maa derfor søke sine lønninger forbedret. Statsmyndighetene synes aldeles at staa magtesløse overfor situationen eller de ingen ting vil gjøre, da de muligens er interesserte i forholdene.

Ved siden av det økonomiske kommer ogsaa spørsmålet om ferien, idet hovedorganisationen foreslaar at kravet om 2 ukers ferie skal fastholdes, og bestemmelsen slik ordnet at alle arbeidere faar ferie. Hovedorganisationen foreslaar at der fremsættes krav om arbeidernes andel i bedriftsledelsen. Dette krav er nyt, men det er av den allerstørste betydning for arbeiderklassen at den faar del i bedriftsledelsen.

Med hensyn til arbeidstidens forkortelse stilles intet krav. Dette krav maa jo sees i forbindelse med de krav man stiller i de store industriland.

Det som vi ved denne revision hovedsagelig maa samles om er følgende:

1. Lønsforhøielse.

I forbindelse med dette krav tillater industrikomiteen sig at foreslaa at timelønnen sættes til: For mænd kr. 2.40. For kvinder kr. 1.40 og at avdelingen selv foreslaar timelønnen for spesialarbeidere.

2. Forlængelse av ferien, og slik ordnet at alle arbeidere faar ferie.

3. Bedriftsraad.

Samtidig som avstemningens resultat indsendes, anmodes foreningen om, hvis den har forslag at fremsætte, da at indsende disse samtidig.

Avstemningen er fælles for alle som omfattes av landsoverenskomsten og er bindende for alle avdelinger, hvis der blir majoritet for opsigelse. Avstemningsresultatet maa være indsendt til forbundet senest inden utgangen av mars.»

Ved de indkomne besvarelser angaaende opsigelse av fællesoverenskomsten blev opsigelse vedtat med 999 mot 283 stemmer. Av foreninger som kommer utenfor fællesoverenskomsten har 4 foreninger besluttet at opsi overenskomsten. 2 foreninger har stemt mot opsigelse. Foreningenes medlemsantal er 2962. For opsigelse er avgit 1067, mot 291.

Angaaende sammenkaldelse av generalforsamling inden gruppen blev det besluttet at sende forretningsutvalget følgende skrivelse:

*Til forretningsutvalget.*

I anledning den forestaaende tarifrevision inden tekstilindustrien er der fra flere foreninger inden gruppen kommet forslag om at sammenkalde en ekstraordinær generalforsamling.

Det som i første række pekes paa i disse forslag og som ønskes behandlet paa generalforsamlingen, er den faglige situation og selve revisionen inden gruppen og de forslag til nye overenskomster som skal fremsættes. Likeledes er det organisationsforholdene inden industrien. Angaaende overenskomstene saa er det forretningsutvalget bekjendt at der indenfor denne gruppe er en uendelig række av tariffier med en mængde akkordsatser.

Det er ogsaa en kjendsgjerning at disse akkordsatser spiller en meget stor, for ikke at si den allerstørste, rolle inden tekstilindustrien, og der skulde derfor være av den allerstørste betydning at disse overenskomster blev drøftet i fællesskap av industriens representanter for derigjennem at søke dannet et fast grundlag for de fremtidige revisioner av akkordtariffene.

Ved siden av selve lønsforholdene er det ogsaa spørsmålet garantert mindsteløn i akkord, forholdene angaaende ventning, opplæring av nye arbeidere, tvungen organisation og ikke minst det for tiden aktuelle spørsmål bedriftsraad. Angaaende organisationsforholdene inden idustrien er jo heller ikke disse saadan som ønskelig var.

Agitationen inden industrien er meget vanskelig grundet dens spredte beliggenhet. I de ældre foreninger har jo organisationens betydning staat sin prøve, men i de nye avdelinger er det jo ikke saa rart med forstaaelsen. Det vilde derfor ha sin overordentlig store betydning at representantene for industrien kom sammen og utvekslet tanker og meninger med hinanden angaaende disse viktige spørsmål. Det kan vel ikke bortforklares, at det kun er opplysning som mangler arbeiderne inden denne saavel som andre industrier om organisationens betydning og nødvendighet for arbeiderne. Det maa vel ogsaa fremhæves, at der indenfor denne industri er særlige forhold tilstede, idet  $\frac{2}{3}$  bestaar av kvinder, og blandt disse igjen en stor masse unge piker paa 15—16—17 aar, og det maa vel siges at dette er det tyngste og vanskeligste materiale som er at arbeide med inden organisationen. Men trods dette viser det sig at der er store muligheter for organisationen ogsaa inden den gruppe. Men der maa opplysning til, og i henhold hertil er det at industrikomiteen tillater sig at forelægge forretningsutvalget forslag om godkjendelse til at sammenkalde representanter fra foreningene inden tekstilindustrien til generalforsamling i midten av mai.

*Dagsorden:*

1. Den faglige situation.
2. Overenskomstene.
3. Organisationen inden industrien.
4. Eventuelt.

Dette andragende blev behandlet i forretningsutvalget den 21. april, hvor forslaget blev forkastet mot 1 st. (Ingv. Olsen). Følgende skrivelse mottoges paa vort andragende og forelagdes til behandling paa industrikomiteemøte den 25. mai 1920.

*Til tekstilgruppen,*  
her.

Industrikomiteens andragende om adgang til at sammenkalde en ekstraordinær generalforsamling er behandlet av forretningsutvalget den 21. ds. Forretningsutvalget fandt ikke at kunne indvilge andragendet.

Man mente at de spørsmål som agtes behandlet av generalforsamlingen maa kunne avgjøres paa anden betryggende maate. En generalforsamling i tekstilgruppen vil antagelig koste omkring kr. 10 000.00. Dette maa ansees for at være et meget stort beløp og som ikke kan anvendes til avholdelse av konferansemøter uten at disse er absolut nødvendig av hensyn til organisationens eksistens. Forretningsutvalget var ikke klar over at en saadan generalforsamling vilde ha den betydning som formodentlig industrikomiteen har ment. Man undlater heller ikke at gjøre opmerksom paa at indvilgelse av tekstilarbeidernes andragende utvilsomt vil føre til at ogsaa andre grupper stiller lignende krav og maa ha samme ret til indvilgelse som tekstilarbeiderne.

Vi gaar derfor ut fra at gruppens industrikomite ved nærmere ettertanke vil komme til det resultat, at de spørsmål komiteen ønsker behandlet av en generalforsamling, maa kunne behandles av foreningene ved utsendelse av cirkulære fra komiteen.

Paa Landsorganisationens kongres som skal avholdes i juni maaned, vil formodentlig industrikomiteen faa adgang til at konferere med representanter fra tekstilarbeiderforeningene utover hele landet, og antagelig opnaa det samme ved en saadan konferanse som ved en generalforsamling.

Med solidarisk hilsen  
*Elias Volan.*

I industrikomiteemøte den 17. juni 1920 blev representanter til de forestaaende tarifforhandlinger opnevnt. Følgende blev opnevnt:

1. Tor Tingbø, Aalgaard pr. Sandnes,
2. Ingv. Olsen, Kristiania,
3. Sigrid Dahl, Kristiania,

samt sekretæren. Siden blev Johan Evensen ogsaa indkaldt til forhandlingene.

#### Medlemsbevægelsen.

Ved utgangen av 1919 bestod gruppen av 41 avdelinger med et medlemsantal paa ca. 3200.

I aaret 1920 er nedlagt 6 avdelinger, 7 nye avdelinger stiftet. Gruppen tæller for tiden 42 avdelinger med et medlemsantal av ca.

3400 medlemmer. Sekretæren har i 1920 deltatt i 18 agitationsmøter 668 tilhørere, stiftet 2 foreninger og deltatt i 30 forhandlinger, derav 17 utenbys, 30 møter med arbeiderne angaaende tvistespoersmaal og tariffør, 60 reisedage, 17 mæglingsmøter, 6 industrikomiteemøter, 30 utvalgsmøter, 8 hovedstyremøter, 7 dage paa Landsorganisationens kongres, 1 arbeidsretssak.

Angaaende agitationen har det vist sig at den tid sekretæren har kunnet anvende paa dette arbeide ikke er blit særdeles stor, da de hyppige lønsbevægelser og de mange tvistepunkter lægger mer og mer beslag paa sekretærens arbeidskraft. Dette er jo et arbeide som først maa gjøres, og tiden til agitation blir saaledes meget liten.

#### Lønsbevægelser og tvister.

*Salhus Trikotagefabrik og Salhus Væveri.*

Den 18. december fremsatte Salhus Tekstilforening krav om godkjendelse til at opsi gjældende avtale. Dette blev av forretningsutvalget godkjendt, og i januar 1920 indsendte foreningen til bedriften forslag til ny overenskomst. Dette krav gik ut paa en time-løn av 1.25 og 2.20 samt 30 pct. tillæg til akkordarbeide. 2 ukers ferie. Bedriften vilde imidlertid ikke indlate sig paa nogen forhandling, og arbeiderne hadde derfor intet andet at gjøre end at gaa til opsigelse av pladsene. Pladsene blev opsagt til fratredelse den 1. mars 1920.

Imidlertid grep mæglingsmanden ind og sammenkaldte partene til møte. Til dette møte møtte arbeiderne, men bedriften glimret med sin fraværelse.

Mæglingsmanden sendte umiddelbart efter bedriften en skrivelse, hvori han henstillet til bedriften at opta forhandling med arbeiderne, som i tilfælde forhandling var villig til at utsætte arbeidsstansen.

Denne skrivelse tok ikke bedriften noget hensyn til, men stængte bedriften.

Foreningen anmodet nu forbundet om assistanse og sekretær N. E. Nielsen reiste den 30. mars til Salhus for at søke en ordning istandbragt. Onsdag den 31. mars avholdtes en konferanse med styret om stillingen og derefter forhandling med disponent Clausen. Denne erklærte kort og godt at han ingen forhandling vilde indlate sig paa, og uttalte han ganske kynisk, at nu hadde vi vel faat det som vi vilde. Om kvelden samme dag avholdtes medlemsmøte hvor stillingen blev behandlet. Der blev vedtatt en resolution, hvori medlemmene forpligtet sig til ikke at opta arbeidet før en ordning var istandbragt.

Lørdag den 3. april avholdtes en konferanse med mæglingsmanden, hvori ogsaa affæren paa Salhus kom paa tale. Vi blev da enig med mæglingsmanden om at avholde et mæglingsmøte for Salhus den 7. april. Til dette møte møtte 3 arbeidere. Bedriften var representert av 2 sakførere fra Bergen, men disse hadde intet mandat til at faa nogen ordning istand. Imidlertid fremsatte mæglingsman-

den et forslag til en ordning. Dette gik ut paa en timeløn av kr. 1.20—1.90, henholdsvis for kvinder og mænd. Dette forslag vedtok arbeiderne, men nogen meddelelse om at bedriften har vedtat forslaget er endnu ikke fremkommet.

Imidlertid begyndte bedriften et undermineringsarbeide, som skulde føre hele konflikten i grøften, idet den opkaldte til kontoret 5 mand og forespeilet disse forskjellige goder. Disse arbeidere lot sig kjøpe og de begyndte da sin agitation blandt arbeiderne. Ved siden herav opslag bedriften en bekjendtgjørelse, at den vilde sætte igang efter paaske, forsaavidt et tilstrækkelig antal arbeidere meldte sig. Men hvis saa ikke skedde, vilde bedriften bli staaende indtil man fandt det formaalstjenlig at opta arbeidet og da med nye folk. Samtidig blev det meddelt hvad timeløn de vilde betale. Denne var sat til kr. 1.90 pr. time for mænd over 20 aar og til kr. 1.25 for kvinder over 18 aar.

Efter at disse 5 hadde brutt ut av organisationen og gaat ind paa bedriftens betingelser, og efter bedriftens opslag kom, blev frafaldet meget stort, og allerede nogen dage efter paaske kunde bedriften begynde at sortere ut de folk den selv vilde ta ind igjen.

Streiken var tapt og bedriften hadde seiret, takket være de som brøt ut og ødela samholdet. Bedriften staa nu med seirens palmer i sine hender og den benytter ogsaa seiren helt ut.

Der forekom ogsaa noen foreteelser efter at arbeidet var optat, som ogsaa maa betragtes som humoristiske.

Efter at arbeidet var sat igang, organiserte Bergens arbeidere et ordensvern. Dette ordensvern reiste over til Salhus og tok sig av streikebryterne. Efterat ordensvernet var kommet iland paa Salhus utsattes vakter. Siden gik det op til fabrikken, og efter at denne var stoppet, maatte arbeiderne en efter en passere revy, og de streikebrytere som ikke var fra Salhus blev kort og godt ført ombord i en baat og ført til sit hjemsted Arne. Efter sigende var den ene en hjemvendt amerikaner og den anden et abnormt individ. Saadan burde det gaa overalt hvor arbeiderne optræder som forrædere overfor sine arbeidskamerater. Siden kom politiet tilstede, og efter sigende var disse bevæbnet, men da var ordensvernet over alle bjerge.

Saaledes endte denne konflikt. Størsteparten av de 200 arbeidere var organiserte (157), og det var ikke tvil om hvem som hadde vundet seiren i denne kamp, hvis troen paa sin sak hadde været større og ingen hadde gjort Judas-tjeneste.

#### *Drammens Tekstilfabrik.*

Denne konflikt brøt ut i november 1919 og har nu paagaat hele aaret 1920. Der er i aarets løp avholdt 4 mæglingsmøter, den 16. februar, 10. mars og 21. mai uten at forlik kunde opnaes.

Imidlertid fik bedriften indtat 4 streikebrytere, hvorav den ene straks reiste derfra. Men de andre 3 opførte sig omtrent som pøbel, naar de streikende arbeidere anmodet dem om at slutte grundet

streiken. De paastod frækt at der ingen streik var, og de hadde intet imot at gaa til haandgripeligheter mot de streikende. Imidlertid erklærte de 2 arbeidere hvorom striden stod, at de ikke vilde staa iveien for en ordning av konflikten, og den 21. december blev det derfor avholdt et mæglingsmøte, hvor man da fik konflikten hævet, idet bedriften forpligtet sig til at indta igjen i arbeidet i den utstrækning bedriftsmæssige hensyn tilsier, hvis de melder sig inden aarets utgang. Denne ordning blev vedtat av arbeiderne.

#### *Pettersen og Dekkes Trikotagefabrik.*

Overenskomsten ved denne fabrik blev den 22. december 1919 opsagt og nyt forslag oversendt Arbeidsgiverforeningen med krav om forhandling. Forhandlinger blev ikke optat og arbeiderne søkte om tilladelse til at opsi sine pladser. Dette blev godkjendt og saken blev meldt riksmæglingsmanden. Den 6. april avholdtes mæglingsmøte i Bergen. I dette møte fremsatte mæglingsmanden forslag om at overenskomsten skulde prolongeres til 1. juli 1920, dog saaledes at overenskomsten skulde gjøres gjældende fra 1. april 1920, og at de samme timelønssatser skulde gjælde fra 1. april som man blev enige om for den øvrige tekstilindustri. Arbeiderne skulde imidlertid fra 1. april utbetales efter en timeløn av kr. 1.70 og akkordarbeiderne faa 40 pct. tillæg til sine nuværende akkordsatser. Dette forslag blev efter en lang debat vedtat med 17 mot 15 stemmer.

#### *Fællesoverenskomsten.*

Den 1. mai 1920 blev fællesoverenskomsten opsagt til utløp 1. juli 1920 og forslag til ny overenskomst oversendt Arbeidsgiverforeningen. Nogen forhandling blev ikke optat. Arbeiderne besluttet at søke forbundets godkjendelse til at opsi pladsene og dette blev godkjendt.

Den 16. juni oversendtes til riksmæglingsmanden meddelelse om at pladsene var opsagt til fratredelse 30. juni. Imidlertid nedla riksmæglingsmanden forbud mot arbeidsstans. Den 29. juni blev mægling optat uten at det var mulig at opnaa enighet, idet arbeidsgiverne ikke paa nogen maate vilde gaa til lønsforhoielse. Den 2. juli forlangte arbeiderne mæglingen avsluttet. Arbeidsstansen vilde saaledes ha indtraadt den 6. juli. Mæglingen blev igjen optat den 8.—17. juli uten at enighet opnaades. Den 22. juli blev der avholdt et møte i Arbeidsgiverforeningen som et led i mæglingen, for derigjennem og søke at finde grundlag for en ordning. Dette møte skulde ha været avholdt den 21. juli, men paa grund av at det var meget vanskelig at opnaa enighet blandt tekstilfabrikantene, blev møtet utsat til den 22. juli. Paa dette møte fremla arbeidsgiverne følgende forslag til en ordning:

Samtlige tariffer forlænges til 30. juni 1921 med følgende forandringer:

1. Hvor der ved de enkelte bedrifiers nuværende akkordsatser forekommer paaviselige misforhold mellem satsene indbyrdes i henhold til det fastsatte grundlag, skal disse misforhold utjevnes. Forhandlinger herom optages straks mellem bedriften og dens arbeidere. Hvis enighet ikke opnaaes, skal tvisten avgjøres av riksmæglingsmanden med bindende virkning for begge parter.
2. De nuværende arbeidere tilstaaes et personlig lønstillæg til time-lønnen av 10 øre for mænd og 10 øre for kvinder.
3. De i voldgiftsdommen av 16. juli for bygningsfagene fastsatte feriebestemmelser skal være gjældende undtagen for punkt C 2, som skal lyde saaledes:

Naar der arbeides helt eller delvis paa akkord, skal feriegodtgjørelsen utbetales efter den gjennomsnittlige timefortjeneste som vedkommende arbeider har hat i de sidste 12 uker før ferien indtræder, regnet tilbake fra næst sidste lønningsdag.

4. Spørsmålet om ordningen av «de almindelige bestemmelser» utstaar, idet mæglingen ikke avbrytes. Mæglingen fortsætter efter nærmere berømmelse av riksmæglingsmanden.
5. Saafremt tilbudet vedtages, og arbeidsstans saaledes ikke indtræder, skal de reviderte akkordsatser og de personlige lønstillæg beregnes tilbake fra 1. juli 1920.

Feriebestemmelsene skal træde i kraft fra den dag tilbudet vedtages.

Den 23. juli 1920 meddelte arbeiderne at forslaget ikke kunde akcepteres. Den 24. juli avholdtes 2 møter, og i et av disse møter antydet riksmæglingsmanden at han vilde fremsætte et forslag til ordning, og den 26. juli mottok forbundet følgende forslag:

*Riksmæglingsmandens forslag til ordning av konflikten ved tekstilfabrikkene.*

Samtlige tariffer forlænges til 30. juni 1921 med følgende forandringer:

1. Hvor der ved de enkelte bedrifiers nuværende akkordsatser forekommer paaviselig misforhold mellem satsene indbyrdes i henhold til det fastsatte grundlag, skal disse misforhold utjevnes. Forhandlinger herom optages straks mellem bedriften og dens arbeidere. Hvis enighet ikke opnaaes, skal tvisten avgjøres av riksmæglingsmanden med bindende virkning for begge parter.
2. De nuværende timelønssatser forhøies med 15 øre for mænd og 15 øre for kvinder.
3. De i voldgiftsdommen av 16. juli 1920 for bygningsfagene fastsatte feriebestemmelser skal være gjældende undtagen for punkt c. 2 som skal lyde saaledes:  
«Naar der arbeides helt eller delvis paa akkord, skal feriegodtgjørelsen utbetales efter den gjennomsnittlige timefortjeneste som vedkommende arbeider har hat i de sidste 12 uker før ferien indtræder, regnet tilbake fra næstsidste lønningsdag.»

4. Spørsmålet om ordningen av «de almindelige bestemmelser» utstaar, idet mæglingen ikke avbrytes. Mæglingen fortsætter efter nærmere berømmelse av riksmæglingsmanden.
5. Saafremt tilbudet vedtages og arbeidsstans saaledes ikke indtræder, skal de reviderte akkordsatser og de personlige lønstillæg beregnes tilbake fra 1. juli 1920.  
Feriebestemmelsene træder ikraft fra den dag tilbudet vedtages.  
Kristiania den 26. juli 1920.

*Wilhelm Lie*

Dette forslag blev oversendt arbeiderne til avstemning og blev forslaget vedtat. Men da det fra enkelte avdelinger blev meddelt at de ikke var helt klar over forslaget, meddelte vi riksmæglingsmanden dette og uttalte vi at maatte faa en fortolkning av forslaget og siden foreta ny avstemning. I møte den 13. august tilføiet riksmæglingsmanden 4 protokolltilførsler og med disse protokolltilførsler tilsendtes forslaget til ny avstemning. Forslaget blev da forkastet. I forretningsutvalgsmøte behandledes denne sak og kom man til det resultat at søke ny mægling optat, da utvalget var av den mening at det ikke vilde være formaalstjenlig at ta nogen konflikt. Nyt mæglingmøte blev da avholdt uten at det lykkedes at opnaa noget andet resultat. Forslaget blev oversendt til avstemning for 3. gang og vedtat.

Angaaende feriebestemmelsen i forslaget og den behandling dette har faat, kan anføres at 5 bedrifter negter at la arbeiderne faa mer end en uke, idet de paaberoper sig at de allerede har hat ferie iaar. Saken er siden indbragt for Arbeidsretten til avgjørelse. Da dette skrives er saken endnu ikke avgjort, idet arbeidsgiverne hevder, at da vore overenskomster ikke er underskrevet, kan disse ikke betragtes som overenskomst og saaledes ikke faa disse ind for Arbeidsretten. Det er ogsaa opstaat nogen tvister om de arbeidere som staar paa ukeløn skulde ha tillægget. Dette blev da ordnet gjennom Arbeidsgiverforeningen, saaledes at alle skulde ha tillægget. Denne overenskomst omfatter 30 bedrifter.

Under de forhandlinger som senere fandt sted mellem bedriftene og arbeiderne angaaende revision av akkordsatsene, var det flere steder at det ikke opnaades enighet. Disse tvister oversendtes riksmæglingsmanden som ifølge de forslag som var vedtat av arbeiderne, skulde avgjøres av ham. Riksmæglingsmanden oversendte Arbeidsgiverforeningen saken til uttalelse. Det viste sig senere at Arbeidsgiverforeningen hadde oversendt de enkelte bedrifter en anmodning om at søke en ordning istandbragt med sine arbeidere. Under de fortsatte forhandlinger mellem bedriftene og arbeiderne blev tvistene bilagt.

*Seiersborg Tekstilfabrik.*

I mars maaned blev der mellem bedriften og arbeiderne med bistand av bestyreren for Fredrikstad faglige Oplysningskontor op-

rettet overenskomst, hvori fastsattes en timeløn av kr. 1.20 og 0.95. Der har den hele tid været arbeidet paa timeløn, indtil fabrikken i oktober fastsatte akkordpriser, uten at arbeiderne var med og forhandlet om disse priser. De fleste arbeidere hadde ikke engang rede paa at de arbeidet paa akkord før de fik sin lønning som for manges vedkommende laa adskillig under timelønnen. Ved forhandling med bedriftens disponent fik man istand en foreløbig ordning, saaledes at alt arbeide med daarlige materialer skulde betales med timeløn, og skal der senere opsættes ny tarif, omfattende alt akkordarbeide.

#### *Fredrikstad Tekstilfabrik.*

Den 20. mars godkjendtes krav om at fremsætte forslag til overenskomst for Fredrikstad Tekstilfabrik. Arbeiderne indsendte kravet til bedriften, men forhandlingene førte ikke til noget. Sekretæren reiste da ned til Fredrikstad og søkte og fik forhandling med bedriften. Dette resulterte i et forslag til overenskomst som blev forelagt arbeiderne til avstemning, men blev forkastet. Pladsene blev da opsagt og arbeidsstans indtraadte den 12. mai og varte til den 6. september, da arbeidet blev optat igjen.

#### *Voss Uldvarefabrik.*

Ved denne bedrift blev forhandling om revision av tariffen optat den 5. juni. Imidlertid blev arbeiderne og bedriften enig om at utsætte forhandlingene indtil forhandlingen om revision av de tariffer som skulde optages mellem Arbeidsgiverforeningen og forbundet forelaa. Da disse forhandlinger var avgjort, forlangte Voss Arbeiderforening at forhandlinger skulde optages. Dette blev gjort, men førte ikke til noget resultat. Sekretær N. E. Nielsen reiste til Voss, og den 1. og 2. oktober førtes forhandlinger. Dette førte ikke til noget, endskjønt bedriften hadde givet skriftlig bevis for at den skulde betale som den øvrige industri.

Hvorvidt det var fordi bedriften ikke forstod rækkevidden av sin underskrift eller ikke, er ikke godt at si.

Imidlertid indbragte vi saken for Arbeidsretten, og i møte den 19. november i Arbeidsretten erklærte bedriften at den vilde betale efter overenskomsten.

#### *Svanedals Uldvarefabrik.*

Ved denne bedrift opstod i begynnelsen av aaret tvist angaaende bedriftens vægring for at utbetale efter overenskomsten. Det gjaldt særlig en ung gut og overtidsbetaling. Ved forhandling mellom bedriften og sekretæren blev enighet opnaadd, og i møte samme kveld i foreningen blev ordningen vedtat.

Men det varte ikke længe før bedriften igjen var paa krigstien, idet den begyndte at opsi tillidsmændene, og deriblandt en som hadde været ved bedriften i ca. 15 aar. Arbeiderne besvarte denne opsigelse med at pladsene blev opsagt for alle de organi-

serte. Arbeidsstansen indtraadte den 12. april og varte til 15. september, uten at noget resultat opnaaddes.

Grunden til dette var at bedriften fik en hel masse streikebrytere, og saaledes kunde holde driften gaaende uten at den hadde noget mén av konflikten. Arbeiderne blev nervøse for at konflikten skulde tapes, og da de arbeidere som hadde faat avsked, erklærte at de ikke vilde begynne igjen ved bedriften, selv om de blev tilbudt arbeide, var jo grundlaget borttat, og ved forhandling med bedriften kom man til enighet om at streiken hævedes og at bedriften indtar arbeidere straks i de ledige pladser. De arbeidere som ikke straks kan indtages, skal være fortrinsberettigede eftervert.

Den 21. april godkjendtes kravet om at opsi overenskomsten ved Svanedal Uldvarefabrik. Nogen forhandling om ny overenskomst er ikke optat.

#### *Bertnes Uldvarefabrik og Melbo Uldspinderi, Nordland.*

Overenskomsten ved disse bedrifter blev opsagt av arbeiderne og forhandling om ny overenskomst forlangt. Imidlertid gjorde forbundet krav paa at disse bedrifter maatte komme med under revisionen av fællesoverenskomsten.

Under mæglingen fremsatte riksmæglingensmanden forslag om at mæglingen for disse bedrifter utsættes og særskilt mægling optages i Nordland.

Efterat mæglingen for den øvrige industri var avsluttet, blev det optat mægling i Bodø, hvor man blev enig om et forslag som arbeiderne vedtok.

#### *Gudbrandsdalens Uldvarefabrik og Lillehammer Væveri.*

Overenskomsten for disse bedrifter blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. juli 1920. Imidlertid blev arbeiderne og bedriftene enig om at la forhandlingene utstaa, og at det resultat man kom til for fællesoverenskomsten skulde gjøres gjældende for disse bedrifter. Den 2. september optoges forhandling igjen med disse bedrifter, hvor enighet opnaaddes om et forslag som i medlemsmøte den 4. blev vedtat.

#### *Vikersunds Uldvarefabrik.*

Overenskomsten blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. juli 1920. Arbeiderne indsendte forslag til ny overenskomst og forlangte forhandling. Da mæglingen var avsluttet blev forhandlingen optat, og fik man samme tillæg som mæglingsforslaget indeholdt.

#### *Stemme Uldvarefabrik.*

Ved denne bedrift blev ogsaa overenskomsten opsagt og nye forhandlinger optat. Ogsaa her blev arbeidernes og bedriften enige om at utsætte den videre forhandling indtil forhandlingene om landsoverenskomsten var færdig. Da disse forhandlinger var færdig vilde

bedriften yderligere ha utsættelse indtil forhandlingene om akkordsats var færdig ved Fredfos Uldvarefabrik.

Den 6. december optoges forhandling. Bedriften fremsatte da et forslag som den 7. december blev forelagt medlemmene til avstemning. Forslaget blev næsten enstemmig forkastet. Mæglingsmøte blev da berammet til den 20. december. Imidlertid vedtok foreningen bedriftens tilbud ved ny behandling, og forslaget blev da vedtat enstemmig.

#### *Stigens Uldvarefabrik, Mysen.*

Ved denne bedrift stiftet arbeiderne tidlig iaar sin fagforening. Umiddelbart efter fremsatte arbeiderne lønskrav.

Efterat kravet var indlevert til bedriften, blev arbeiderne møtt med at alle blev opsagt, og som paaskud benyttet bedriften at den vilde stenge indtil videre.

Sekretæren reiste da der ut og søkte og fik bestyreren i tale. Men nogen forhandling angaaende saken vilde han ikke ind paa, trods sekretærens gjentagne spørsmål om bestyreren ikke hadde mandat til forhandling. Bestyreren erklærte kort og godt at han hadde fuldmagt til at forhandle, men hadde ingenting at forhandle om.

Efter dette møte begyndte der i «Folkets Røst» en avispolemik, hvori bestyreren beskyldte forbundets tillidsmand for at søke at føre bestyreren bak lyset. Dette var fra bestyreren en tilsnikelse.

Da bedriften hadde opsagt arbeiderne betraktet vi dette som lockout, og da dette skrives paagaar konflikten uforandret. Bedriften staar fuldstændig stille. Der er forsøkt gjennom mægling at faa konflikten løst, men uten resultat.

#### *Melbo Uldspinderi.*

##### *Twist om etterbetaling for 1919.*

Den 21. november 1919 optoges forhandling om ny overenskomst. Disse forhandlinger førte til enighet mellem forhandlerne, og forslaget blev vedtat av arbeiderne. En av bestemmelsene var at overenskomsten skulde ha tilbakevirkende kraft fra 1. august 1919 og at differansen skulde etterbetales fra 1. august 1919. Da den første lønning blev utbetalt, fik arbeiderne kun etterbetalt for august maaned. Trods gjentagende krav baade skriftlig og mundtlig, vilde direktøren ikke utbetale mer end for august. Vi tilskrev da Arbeidsgiverforeningen og forlangte at denne skulde paalægge bedriften at ordne saken. Det drog ut, men under hovedstyremøte den 15. oktober fik vi forhandling istand med Arbeidsgiverforeningen. Der forelaa et telegram fra bedriften at den ikke kunde sende nogen representant, og henstillet at forhandlinger blev ført i Bodø ved Arbeidsgiverforeningens distriktskontor. Dette gik vi med paa.

Forhandlinger angaaende denne sak blev da optat i Bodø den 9. november 1920, hvor man kom til enighet om at arbeiderne skulde ha etterbetalt for september og oktober ved første lønningsuke.

#### *A/S Norsk Cheviotspinderi. Twist om akkordsatsene.*

I den overenskomst som blev indgaat med nævnte bedrift, blev akkordarbeidet ordnet paa den maate at den ene halvdel var timeløn og den anden halvdel akkord. Etter dette skulde da fortjenesten dreie om kr. 1.20 i gjennemsnit for akkordarbeiderne.

Da fortjenesten etter dette system ikke svarte til forutsætningen, avholdtes den 9. september 1919 et forhandlingsmøte i Arbeidsgiverforeningen. I dette møte foreslog arbeidernes representanter at timelønnen skulde forhøies med 5 øre, uten at enighet opnaades.

Saken har siden været stillet i bero, da forbundet, for at faa en ordning istand, maatte indbringe den for Arbeidsretten. Dette har hat sin vanskelighet, da Arbeidsgiverforeningen bestrider at tvist angaaende overenskomstene ikke kan indbringes for Arbeidsretten, da disse ikke er underskrevet, og før dette spørsmål er avgjort paa en eller anden maate maa saken utstaa.

#### *Sandnes Uldvarefabrik.*

Overenskomsten for denne bedrift blev opsagt og nye forhandlinger indledet. Dette resulterte i de samme tillæg som fællesoverenskomstene indeholder.

#### *Seiersborg Tekstifabrik.*

Den 16. juni 1920 behandledes et andragende om godkjendelse til at opsi pladsene for vore medlemmer ved ovennævnte bedrift, grundet bedriftens opsigelse av tillidsmændene.

Saken blev imidlertid hævet, da vedkommende uten videre sluttet, uten at staa opsigelsestiden ut.

#### *Askim Tekstifabrik.*

Den 2. juni søkte foreningen optagelse i forbundet. Den 16. juni behandledes et andragende om godkjendelse til at fremsætte lønskrav. Dette blev godkjendt den 16. juni, og vi tilskrev foreningen den 18. juni og meddelte dette. Imidlertid gik tiden og vi fik ingen underretning om stillingen, hvorfor vi den 27. juli tilskrev foreningen med anmodning om at meddele os hvordan stillingen var. Heller ikke paa denne henvendelse fik vi noget svar. Imidlertid fik vi paa anden maate meddelelse om at foreningen var opløst, efter at bedriften hadde git et litet lønstillæg. Saken er derfor hævet fra vor side.

#### *Skandinavisk Tyllgarnsfabrik.*

Ved denne bedrift blev stiftet forening i tilslutning til forbundet i sommer.

Den 7. juli 1920 behandledes et andragende fra foreningen om godkjendelse til at fremsætte lønskrav, hvilket godkjendtes.

Imidlertid viste det sig at forholdene inden tekstilindustrien blev mer og mer prekære. Det blev mer og mer tydelig at indu-



strien stod overfor et krach, og det begyndte med at bedriftene maatte indskrænke. Under disse omstændigheter var det ikke godt at faa bedriftene til at gaa til forhandling. Dette var ikke bare for denne bedrift i Bergen, men var ogsaa resultatet for Bergens Klædefabrik og Jacquardvæveriet. Disse lønskrav har derfor i 1920 ikke blit fremmet, men vi maa se tiden an. Arbeiderne stillet her de samme krav som for den øvrige tekstilindustri.

*Arne Fabrikker.*

Den 7. juli 1920 søkte foreningen og fik godkjendt krav om opsigelse av overenskomsten, og den 3. august godkjendtes kravet om fremsættelse av lønskrav.

Foreningen oversendte forslaget til bedriften og den 2. oktober fik forbundet meddelelse om at forhandlingene hadde ført til enighet mellem forhandlerne og forslaget vedtat av foreningen med 79 mot 14 stemmer.

*A/S Høie Fabrikker.*

Den 7. juli 1920 fremsatte foreningen krav om godkjendelse til at fremsætte lønskrav. Dette blev godkjendt. Foreningen indsendte kravet til bedriften og forlangte forhandling. Det viste sig umulig at faa nogen forhandling istand, og den 8. oktober fik foreningen godkjendelse til at opsi pladsene til fratrædelse 25. oktober 1920. Pladsene blev opsagt, men nogen dage før opsigelsen utløp hadde fabrikeier Jøbsen nogen av de gamle arbeidere oppe paa sit kontor og satte skræk i livet paa dem, idet han sa at skulde de streike saa fik de greie sig til vinteren som de bedst kunde, han vilde ikke hjelpe dem. Arbeiderne diskuterte situationen sig imellem og den 22. oktober blev møte avholdt for at ta stilling til saken. Her opfordret formanden medlemmene til at fastholde sine opsigelser. Medlemmene negtet at stemme over formandens forslag, og for at ikke foreningen skulde ryke istykker, blev der fremsat forslag om at bestyrelsen skulde bemyndiges til at ta opsigelsene tilbake. Dette blev vedtat og lønsbevægelsen blev saaledes ikke fremmet.

*Magnor Uldspinderi.*

Den 27. oktober forelaa krav om godkjendelse til at fremsætte lønskrav. Dette blev godkjendt og foreningen indsendte til bedriften forslag og forlangte forhandling.

Bedriften undlot at svare, og efter at arbeiderne 3 ganger hadde tilskrevet bedriften uten at faa svar, fik de den 10. november 1920 godkjendt kravet at opsi pladsene.

Men da det kom til stykket vovet ikke arbeiderne at gaa til dette grundet de daarlige tider som nu er i tekstilindustrien. Saken blev saaledes ikke fremmet, da arbeiderne ogsaa meldte sig ut av foreningen.

*Dale, Samnanger og Solheims Fabrikker.  
Twist om erstatning for tapt arbeidsfortjeneste.*

Da mæglingen om fællesoverenskomsten ikke syntes at føre til noget resultat, blev mæglingen som bekjendt forlangt avsluttet og arbeidsstans skulde ha indtraadt den 6. juli 1920. Imidlertid blev partene enige om i sidste øieblik at mæglingen skulde fortsætte, og forbundet sendte sine medlemmer telegrafisk besked om dette og at arbeidet ikke maatte nedlægges. Ved Dale fik vore medlemmer besked samme kveld, men Samnanger og Solheims først den anden dag. Da arbeiderne ved Dale fik telegrammet, gik formanden ned og forespurte om bedriften hadde faat telegram og meddelte da bedriften at arbeidet skulde fortsætte.

Da bedriften imidlertid ikke hadde faat nogen besked, negtet den at sætte bedriften igang, da det av tekniske grunde ikke kunde sætte igang for muligens øieblikkelig at stanse igjen. Arbeiderne gjentok sit spørsmål dagen derpaa, men bedriften hadde endnu ikke faat nogen besked. Torsdag eller fredag fik arbeiderne besked om at arbeidet ikke blev optat den uke, men at arbeiderne fra den 12. juli skulde faa ferie.

Ved de andre bedrifter gjorde arbeiderne straks de fik telegrammet krav paa at arbeidet skulde gjenoptages. Imidlertid gjorde ogsaa disse to bedrifter de samme indvendinger som den foregaaende, og arbeiderne maatte ta ferie før bedriftene satte igang igjen. Arbeiderne gjorde krav paa erstatning, og i den anledning avholdtes forhandlingsmøte i Bergen den 18. november 1920 uten at enighet oppnaades.

Saken er siden oversendt advokat E. Stang til uttalelse, uten at forbundet da dette skrives har faat advokatens uttalelse.

*Rosendahl og Søn.*

Twist ang. avskedigelse av tillidsmænd.

Efter at mæglingsforslaget var vedtat, tilbød Rosendahl sine arbeidere et tillæg i timelønnen av 5 øre. Arbeiderne vilde ikke akseptere dette forslag men forlangte avholdt forhandling om saken. Ved denne forhandling gik Rosendahl med paa at lægge paa 15 øre og efterbetalte fra 1. juli 1920.

Men umiddelbart efterat bedriften hadde utbetalt efterskuddet, sa bedriften op 17 arbeidere, deriblandt alle arbeidernes tillidsmænd.

Efter nogen korrespondanse med Arbeidsgiverforeningen blev forhandling om saken optat i Bergen, uten at disse forhandlinger førte til nogen enighet.

Advokat Stang har, da dette skrives, saken til uttalelse.

*Solheims traadfabrik.*

Da mæglingsforslaget var vedtat optoges forhandling mellem Solheims traadfabrik og arbeiderne ang. timeløn og akkordsatserne. Under disse forhandlinger negtet bedriften 4 hæklerer forhøielse

i deres timeløn, idet bedriften hævde at disse arbeidere var akkordarbeidere. Vi tilskrev arbeidsgiverforeningen og forlangte forhandling, og den 21. september avholdtes forhandlingsmøte i Bergen om spørsmålet. Det eneste resultat som opnaades var at en kvindelig arbeider, som stod i akkord, skulde ha 15 øre i tillæg til sin timeløn, naar hun stod paa timelønsarbeide. For de 4 heklere blev saken utsat.

Advokat Stang har saken til behandling.

#### *Gravdals reperbane.*

Forretningsutvalget godkjendte kravet om opsigelse av overenskomsten og fremsættelse av nyt lønskrav. Ved forhandling mellem bedriften og sekretær Strøm opnaades enighet om et resultat som blev vedtat av arbeiderne. Dette gik ut paa en timeløn for mænd fra kr. 1—1.30—1.50 og for kvinder fra kr. 0.65—0.70—0.80 pr. time.

Resultatet av revisionen av overenskomstene for tekstilindustrien i 1920 maa betegnes som daarlig. Det almindelige tillæg i timelønnen inden industrien blev 15 øre pr. time, baade for kvinder og mænd, henholdsvis over 17 og 19 aar. For kvinder under 17 aar og mænd under 19 aar 10 øre pr. time i tillæg. Ferien blev den samme som ved voldgiftsdommen, naar undtages at bestemmelsen om 25 pct. tillæg til timelønnen blev borttat. Med hensyn til de almindelige bestemmelser kom man til det samme resultat for denne industri som for de andre industrier.

Det samlede resultat ved revisionen av tariffene for arbeiderne blev tilsammen kr. 808 083.00.

Det blev avsluttet overenskomster for 42 bedrifter med et antal arbeidere av 5 159 derav 3 175 organiserte. Av disse overenskomster blev 30 gjennom mægling avsluttet med Norsk Arbeidsgiverforening med 4 201 arbeidere derav 2 539 organiserte, 12 enkelte bedrifter med 958 arbeidere derav 636 organiserte.

5 krav er ikke blit fremmet av forskjellige grunde. Samlet antal arbeidere ved disse bedrifter 372 derav 204 organisert.

Ved 1 bedrift (Berger og Fosseklevene) blev det samme resultat opnaet ved forhandling, uten at overenskomsten var opsagt.

Av streiker og lockout, har der inden gruppen i 1920 været 6. Disse 6 bedrifter hadde et samlet antal arbeidere paa 310 derav 246 organiserte. Antal tapte arbeidsdage 23 263 og utbetalt understøttelse kr. 29 796.50.

Var saaledes 1919 et nogenlunde godt aar for tekstilarbeiderne, maa 1920 betragtes som et meget daarlig aar. Revisionen av tariffen blev ikke paa langt nær saadan som arbeiderne haapet og tænkte sig. Rigtignok blev timelønnen noget forhøiet og enkelte akkordsatser utjevnet, men set i sammenheng blev de fordele revisionen bragte arbeiderne meget smaa.

Men arbeidsforholdene indenfor industrien er fortiden meget daarlig.

Indskrænkninger i arbeidstiden og avskedigelse av arbeidere tok sin begyndelse i august, men var størst i oktober, november og desember. Ved aarets utgang var mer end halvparten av industriens arbeidere sat paa 33 og 34 timers arbeidsuke og antagelig noget over 300 var avskediget. Overalt er det fulde lagere som er aarsaken til indskrænkningen.

Indskrænkningene fortsætter i 1921 og det er fra fabrikantenes side bebudet yderligere indskrænkning i den nærmeste fremtid. Importen av manufakturvarer har jo ogsaa i 1919 og 1920 været voldsom stor, langt overskredet den normale import av denne slags varer. Dette er for det meste varer som er kjøpt i 1917—18—19 og som forholdene under krigen lagde vanskeligheter i veien for at bli importert i de aarene.

### Beretning fra sekretæren i Nord-Norges distrikt.

Det aar som er gaaet har været et nedgangens aar, rent numerisk set, for organisationen her nord i «avkroken». Aarsakene kan være forskjellige.

Forrige aar var der stor tilslutning av arbeidere, som søkte organisationens hjælp for at faa sin løn forhøiet, og delvis for at faa arbeidsledighetsbidrag som var saa let tilgjengelig dengang. Det viste sig snart at eftersom man hadde faat op lønnen og erholdt det arbeidsledighetsbidrag de ifølge loven hadde ret til, forsvandt de. Da var snyltere. Og sløvheden viser sig tydelig ved alt mulig organisationsarbeide.

Det er meget vanskelig at faa foreningerne til at svare paa skriftlige henvendelser, og selv foreninger der f. a. virket rent godt gir nu knapt livstegn fra sig. Jeg var ogsaa f. a. opmerksom paa at slik vilde gaa. De fleste er ikke industriarbeidere, men søker kun arbeide ved en eller anden industri sæsongvis, og da særlig ved sæsongindustrien. Disse arbeidere kan man nok faa organisert, men de blir ikke stabile organisationsfolk. De er fiskere og jordbrukere og naar der gives en job i industrien eller ved anlæggene møter de frem. Og det som først og fremst gjelder for disse folk er, at faa betalingen op, ferien og arbeidstiden samt andre ting av stor betydning for den faste industriarbeider bryr de sig ikke meget om. De interesserer sig temmelig litet for underbygningen av organisationen — styrkningen av sit eneste forsvar mot arbeidskjøperen.

Jeg har i aaret som gik reist 243 dager; den meste tid har været optat med forhandling og mægling. Jeg har ogsaa holdt 63 foredrag omkring i distriktet og forøvrig arbeidet saa godt det har været mulig.

Jeg har mottat oppgave fra vel 20 foreninger der har hat lønsrevision, men er jeg opmerksom paa, at der er mange flere der har forbedret sine arbeidsvilkår uten at det for mig, trods skriftlig henvendelse flere ganger har været mulig at faa nogensomhelst op-

gave derom eller antallet paa de organiserte i hver forening. Arbeidsmengden har i de 4 aar jeg har indehat stillingen som sekretær i Nord-Norge stadig vokset, bare korrespondansen er mange gange fordoblet til glæde for den som skal arbeide med saken.

Nu i denne nedgangstid kan jeg godt forstaa at en flerhet av medlemmerne mister motet paa grund av arbeidsledighet og alt som følger med nedgangstiden.

Antallet av foreninger er steget i aaret som gik idet her er stiftet 5 nye foreninger, og saavidt jeg har kunnet bringe i erfaring er ingen gaat helt ind. Den arbeidsindskrænkning som har været særlig i grubeindustrien og hermetikindustrien har selvsagt bevirket, at antallet av organiserte er gaaet tilbake ganske betraktelig. En hel del av disse særlig da blandt grubearbeiderne er vel kommet i anden beskæftigelse paa andre steder av landet og er da medlemmer av forbundet der. Derimot i hermetikindustrien forsvinder de naar arbeidet er slut eller naar de har oppebaaret sin arbeidsledighetsunderstøttelse. De vil dog komme tilbake senere og vil bli stabilere medlemmer.

Den store ekstrakontingent som har været saalænge har sikkert ogsaa bevirket endel tilbakegang. Det er av de folk der kræver kanske da alt, men intet vil yde.

Resultatene av aarets kampe kan vel sies, at være nogenlunde, rent økonomisk set selvom man ikke har opnaaet de forønskede resultater er der allikevel ikke opnaaet rent litet.

Resultatene avhænger alle tider av ret kampmot som utvises fra foreningernes side. Det som vil bli av størst betydning i det nye aar og som jeg vil lægge mest vekt paa er, at faa styrket foreningerne i deres indre aktive arbeide paa hvert enkelt sted. Men her er mange steder som gjenstaar helt op til russegrænsen hvor der kan stiftes foreninger og hvor der trænges agitation.

Det vil ogsaa bli forsøgt, og gjort hvad der kan gjøres.

### Beretning fra sekretæren i Trondhjems distrikt.

Arbeidsmandsforbundets medlemsantal i Trondhjems distrikt har ogsaa øket noget i 1920, men hvor meget kan med sikkerhet ikke sies, da der mangler opgaver fra de fleste avdelinger over deres medlemsantal, baade ved aarets begyndelse og slut.

Der er avdelinger som av en eller anden grund har gaat ind, men saa er der til gjengjeld blit stiftet nye avdelinger paa andre steder, saa baade avdelingernes antal og forbundets medlemsantal har øket. Av konflikter med arbeidsstans kan nævnes Næsbruket og Skogosens bruk i Mosjøen, Trærørfabrikken i Stjørdalen, Lerfosanlægget og Graakalbanen Trondhjem samt anlægskonflikten m. fl. Desuten har der været en del konflikter av mindre betydning og omfang, men som er blit ordnet uten nogen nævneværdig arbeidsstans og uten tap for arbeiderne.

I sidste halvvaar 1920 har en del bedrifter indskrænket arbeids-

styrken og delvis arbeidstiden med en og to dage for uken medens andre bedrifter har helt stoppet. Som følge av dette er en hel del av forbundets medlemmer blit arbeidsledig og er fremdeles ledig, og flere blir ledig for hver uke som gaar.

Utsigterne paa arbeidsmarkedet er saaledes mindre lyse for tiden. Som bekjendt har der i aviserne næsten daglig i det sidste staat baade store og smaa notiser om prisfald, snart paa den ene og snart paa den anden vare, men dette prisfald i aviserne har man ikke merket noget til i butikkerne naar man skulde gjøre sine indkjøp. Arbeidsgiverne har dog været noksaa lydhøre for prisfald, da de i stor utstrækning har forsøkt (og delvis med held) at reducere arbeidslønnen baade med 15, 20, 25 og 30 pct. Indskrænkning av arbeidsstyrken og hel stop av bedriften gjælder hermetik, chokolade, bygningsarbeide, bergverk og anlægsarbeide i første række.

Løsnet for arbeidsgiverne er nu: Voldgiftsrettens domme sat ut av kraft, arbeidslønnen ned. De beror paa arbeiderne og deres organisation om arbeidsgivernes stormløp vil lykkes.

Har i aarets løp hat 94 reisedage i forhandling, 19 dage i agitation, 17 dage til hovedstyremøter, 8 dage til Arbeiderpartiets landsmøte, 9 dage til Landsorganisationens kongres, 2 dage til fagoppositionens konferance, tilsammen 149 dage.

Har holdt 26 foredrag for ca. 3410 mennesker.

Har besøkt 44 forskjellige avdelinger tilhørende forbundet. Har deltat i 61 foreningsmøter, har hat 73 konferancer og forhandlinger med arbeidsgivere, om arbeidsløn og tid samt ferie m. m. Har deltat i 3 mæglingsmøter. Har mottat 93 brever og 15 telegrammer. Har avsendt 103 brever og 21 telegrammer.

Tabel I. Lønsbevægelsesavsluttet i 1920.

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring pr. år i løn og dyrtidstillæg pr. år beregnet i kr. (+)	Lønforholdet i utgjør ialt pr. år beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. år (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkning	
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.			Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd					
<b>I. Anlægsvirksomhet.</b>																											
<i>Forskjellige anlæg.</i>																											
1	Aust-Agder fylk. elekt.v.	25	25	1.50	—	—	1.50	—	1.80	—	—	2.00	—	300	7 500	60	48	12 000	—	50-100	—	6	ja	nei	nei		
2	Bergens kraftanlæg . .	52	52	1.80	—	—	—	—	2.40	—	—	2.40	—	1400	62 800	48	48	—	50-100	50-100	6	9	12	”	ja	ja	
3	Bodin kom. kraftanlæg.	55	55	1.46	—	—	1.46	—	2.00	—	—	2.00	—	1100	60 500	48	48	—	50	50-100	—	6	”	nei	”		
4	Bremanger kraftselskap	100	100	1.55	—	—	1.45	—	1.85	—	—	1.85	—	600	60 000	48	48	—	25	50-100	—	12	nei	”	nei	Anerkjendte arbeidsvilkår.	
5	Embretsfos fabrikkers anlæg . . . . .	65	64	1.65	—	—	1.65	—	1.80	—	—	1.90	—	600	39 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	”	Do.	
6	Glomfjord smeltev., A/S	180	180	1.85	—	—	1.85	—	2.20	—	—	2.20	—	700	126 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	12	ja	ja	ja	Do., idet overensk. gjælder indtil videre.
7	Glomfjord aktieselskap (kraftanlægget). . . .	80	80	1.85	—	—	1.85	—	1.85	—	—	1.85	—	—	—	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	”	Do.	
8	A/S Graakalbanen . . .	65	52	1.75	—	—	1.75	—	2.10	—	—	2.10	—	700	47 500	48	48	—	50-100	50-100	6	6	12	nei	”	nei	Løn under sygdom i indtil 3 mndr. Anerkjendte arbeidsvilkår.
9	Hunfos nyanlæg . . . .	17	17	1.70	—	—	1.70	—	2.10	—	—	2.10	—	800	13 600	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	”	”		
10	Hønefos kraftanlæg . .	12	12	1.80	—	—	1.80	—	2.40	—	—	2.40	—	1200	14 400	48	48	—	50-100	50-100	—	6	”	nei	ja		
11	Kampfoss kraftanlæg . .	30	30	1.80	—	—	1.80	—	2.25	—	—	2.25	—	1300	39 000	48	48	—	50-100	50-100	—	12	”	”	”		
12	Namsos kom. kraftanl..	20	20	2.00	—	—	2.00	—	2.50	—	—	2.50	—	1000	20 000	48	48	—	50-100	50-100	—	?	nei	ja	nei	Anerkjendte arbeidsvilkår.	
13	Nomelands kraftanlæg .	81	81	1.70	—	—	1.70	—	2.00	—	—	2.00	—	600	48 600	48	48	—	50-100	50-100	—	12	”	nei	”	Do.	
14	Nord-Trøndelag elektricitetsverk . . . . .	112	82	1.80	—	—	1.80	—	2.25	—	—	2.25	—	900	100 800	48	48	—	50-100	50-100	—	6	12	ja	”	”	
15	Nordland Portland cementfabriks anlæg . .	120	95	1.45	—	—	1.45	—	1.80	—	—	1.80	—	600	72 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	”	”	ja	ja	
16	Raanaasfosanlægget . .	450	450	1.80	—	—	1.20	0.60	2.25	—	—	2.25	—	900	405 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	nei		
17	Raufos patronfabriks anlæg . . . . .	45	43	1.80	—	—	1.80	—	2.05	—	—	2.05	—	500	22 500	48	48	—	50-100	50-100	12	12	”	”	ja		
18	Salvesen & Thams — Sølvbergfaldet . . . . .	56	53	1.60	—	—	1.60	—	2.00	—	—	2.00	—	800	44 800	48	48	—	—	50-100	—	?	nei	nei	nei	Anerkjendte arbeidsvilkår.	
19	Tokleiv kraftanlæg . . .	83	50	2.00	—	—	2.00	—	2.25	—	—	2.25	—	500	41 500	48	48	—	50-100	50-100	—	12	ja	”	”	Do., idet overensk. gjælder indtil videre.	
20	T.hjems kom. elekt.verk	57	53	1.75	—	—	1.75	—	2.20	—	—	2.20	—	700	39 900	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	ja	”		
21	Vaagsfjord kraftselskap	85	65	1.75	—	—	1.75	—	2.00	—	—	2.00	—	600	51 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	”	”	ja		
22	Vinger kom. kraftanlæg	125	75	1.30	—	—	1.30	—	2.00	—	—	2.00	—	1400	175 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	nei	nei		
23	Vittingfos og Brufos kraftanlæg . . . . .	57	57	1.80	—	—	1.80	—	2.25	—	—	2.25	—	900	51 300	48	48	—	50-100	50-100	6	6	12	nei	”	ja	Anerkjendte arbeidsvilkår.

Tabel I. Lønsbevægelsen avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbejdere		Tidligere løn og dyrtidstilæg					Opnaadd løns- og dyrtidstil.					Den procentvise forandring i akkordarb.	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforhøielsen udgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen udgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbejde		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbejdsstans?	Anmerkninger	
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.				Tidligere pct.	Opnaadd pct.		Tidligere	Opnaadd							
<i>Norges statsbaner.</i>																												
24	Gjøvikbanen . . . . .	23	22	1.50	—	—	1.50	—	1.80	—	—	1.50	—	—	600	13 800	48	48	—	50-100	50-100	6 9 12	12	nei	nei	nei	Anerkendte arbejdsvilkaar.	
25	Randsfjordbanen . . . . .	85	77	1.50 1.60 1.75	—	—	1.50 1.60 1.75	—	2.00	—	—	2.00	—	—	600	51 000	48	48	—	50-100	50-100	6 6 9 12	12	"	"	"	Do.	
<i>Veianlæg.</i>																												
26	Brunlaug broanlæg . . . . .	40	40	1.60	—	—	—	—	2.25	—	—	—	—	—	900	36 000	54	48	10 080	50-100	50-100	—	—	"	"	"	Do.	
27	Imsland—Ropeid . . . . .	22	18	—	—	—	0.90	—	—	—	—	1.20	—	—	600	14 200	48	48	—	50-100	50-100	—	—	"	"	"	Do.	
28	Namsen broanlæg . . . . .	24	24	1.95	—	—	1.40	—	2.25	—	—	1.40	—	—	600	14 400	48	48	—	50-100	50-100	—	—	"	"	"	Do.	
29	Songe-Tvedestrand m.fl.	34	34	—	—	—	1.00	—	—	—	—	1.35 1.50	—	—	700	23 800	48	48	—	50-100	50-100	—	—	"	"	ja	Do.	
		2200	2006												1 695 900				22 080									
<b>II. Bergverksindustrien.</b>																												
30	Lønehorgens skifferbrud, Voss . . . . .	40	30	0.90 1.25	—	—	—	—	1.30 1.45 1.80	—	—	1.20 1.35 1.70	—	—	1000	40 000	56	48	3 200	—	50-100	—	6	ja	"	nei		
31	Norheim skifferbrud, Voss . . . . .	60	40	1.10	—	—	—	—	1.30 1.45 1.80	—	—	1.20 1.35 1.70	—	—	1000	60 000	56	48	4 800	—	50-100	—	6	"	"	"		
32	A/S Norske skifferlag, Otta . . . . .	22	22	1.45	—	—	1.30	—	1.75	—	—	1.60	—	—	900	19 000	56	48	—	—	50-100	—	6	"	ja	"		
33	Luossavaara—Kiiruna-vaara, Narvik . . . . .	180	109	—	13.70	—	—	—	—	16.00	—	16.00	—	—	644	115 000	48	48	—	50-100	50-100	6	14	"	"	ja	Sympatistrek i anledning konflikten ved Kiiruna gruber i Sverige.	
34	Kr.sand nikkelraff.verk, gruberne: Flaas, Ringen, Hosanger . . . . .	400	20	1.55 1.80	—	—	1.55 1.80	—	1.90 2.15	—	—	1.90 2.15	—	—	805	322 000	48	48	—	50-100-150	50-100-150	6 10 14	14	"	"	nei		
35	Raffiner.verket i Kolsdalen . . . . .	100	—	1.60 1.95	—	—	1.60 1.95	—	1.95 2.30	—	—	1.95 2.30	—	—	805	8 500	48	48	—	50-100-150	50-100-150	6 10 14	14	"	"	"		
36	Svanø gruber . . . . .	49	45	1.50 1.75	—	—	1.50 1.75	—	2.00 2.40	—	—	2.00 2.40	—	—	1300	63 700	48	48	—	50-100	50-100	6	14	"	"	ja		
37	Østlandske steneksp. . . . .	120	—	1.30 1.45	—	—	1.30 1.45	—	1.75 2.00	—	—	1.75 2.00	—	—	1100	132 000	48	48	—	50-100	50-100	6	14	"	"	"		
38	Norsk malmeksp. (Kloborg gruber) . . . . .	40	15	1.25	—	—	1.25	—	1.90 2.15	—	—	1.90 2.15	—	—	1600	64 000	48	48	—	25	50-100-150	4	14	"	"	"		
39	Vinorens sølvverk . . . . .	40	33	—	11.10 12.30	—	11.10 12.30	—	—	12.30 14.30	—	12.30 14.30	—	—	560	22 400	54	48	—	25-50-100	50-100	4	6	"	"	nei		
40	Bjørnøen kulgruber, Spidsbergen . . . . .	?	23	—	16.00	—	—	—	—	—	—	24.00	—	—	1760	40 480	48	48	—	?	50-100	—	—	"	Personl. kontrakt	—	Ang. Spidsbergen mangler vi det nødvendige materiel for at faa lønsforholdene statistisk belyst. Om forholdene forøvrig henvises til beretningens afsnit om Spidsbergen.	
41	Kings Bay, Spidsbergen	?	?	—	16.00	—	—	—	—	16.00	—	16.00	—	—	—	—	48	48	—	—	50-100	—	—	"	do.	—		

Tabel I. Lønsbevægelser avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forkortelse pr. år pr. år beregnet i kr. (+)	Lønforholdet utgjør ialt pr. år beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. år (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger	
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.				Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd					
42	Killingdal gruber . . .	84	75	0.60 1.00	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	1.35 1.55	—	—	1012	85 000	44 45	44 45	—	25-50-100	50-100	4	14	—	nei	ja	—	Voldgiftsdommen.
43	Fosdalens bergverk . .	80	59	1.25	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	1.35 1.55	—	—	900	72 000	48	48	—	25-50-100	50-100	4	14	—	ja	—	—	Do.
44	Bosmo gruber . . . . .	29	29	0.60 1.00	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	1.35 1.55	—	—	1012	29 300	48	48	—	25-50-100	50-100	4	14	—	nei	—	—	Do.
45	Orkla gruber . . . . .	700	439	1.00	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	1.35 1.55	—	—	880	616 000	48	48	—	25-50-100	25-50-100	4	14	—	—	nei	—	Do.
46	Sulitjelma aktiebolag . .	525	500	1.00	—	—	—	—	1.55 1.80	—	—	1.40 1.60	—	—	880	462 000	48	48	—	25-50-100	50-100	4	14	—	—	—	—	Do.
47	Røros kobberverk . . . .	220	200	0.60 1.00	—	—	—	—	1.45 1.65	—	—	1.30 1.50	—	—	1012	222 640	44 45	44 45	—	25-50-100	50-100	—	14	—	—	—	—	Do.
48	Foldals verk . . . . .	180	165	0.60 1.00	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	1.35 1.55	—	—	1012	182 160	48	48	—	25-50-100	50-100	4	14	—	—	—	—	Do.
49	A/s Mineral & kraft . . .	17	15	1.25	—	—	—	—	1.70	—	—	1.70	—	—	990	15 000	48	48	—	25-50-100	50-100	—	6	—	ja	—	ja	—
50	A/s Kjøli gruber . . . . .	4	4	1.40	—	—	—	—	1.60 1.70	—	—	—	—	—	400	1 600	48	48	—	25-50-100	50-100	—	6	—	—	—	—	—
		2890	1823												2 572 780			8 000										
	<b>III. Bygningsindustrien.</b>																											
51	Kr.a sten-, jord- og cementarbeidere . . .	2400	1880	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	1 440 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	ja	ja	nei	Omfattes av voldgiftsdommen av 16. juli 1920.
52	Hamar Sten-, jord- og cementarbeidere . . .	140	124	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	960	134 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
53	Trondhjem sten-, jord- og cementarbeidere . . .	180	140	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	108 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
54	Kr.sund sten-, jord- og cementarbeidere . . .	30	30	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	618 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
55	Bergens sten-, jord- og cementarbeidere . . .	225	225	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	135 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
56	Stavanger sten-, jord- og cementarbeidere . . .	125	83	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	75 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
57	Fr.stad sten-, jord- og cementarbeidere . . .	150	100	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	960	144 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
58	Melbye og Schjøll betonaatbyggeri, Nærnes i Røken . . . . .	24	23	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—	600	14 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.
59	Glasmakerne og forgyl-derne, Bergen . . . . .	15	15	1.85	—	—	1.85	—	2.10	—	—	2.10	—	—	600	9 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	Do.

Tabel I. Lønsbevægelse

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb.
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.	
60	Murarbeiderne, Kr.a.	280	280	1.75	—	—	1.75	—	2.00	—	—	2.00	—	—
61	Murarb. Trondhjem . .	90	90	1.75	—	—	1.75	—	2.00	—	—	2.00	—	—
62	Murarb. Fredrikstad . .	33	30	1.75	—	—	1.75	—	2.00	—	—	2.00	—	—
63	Murarb. Haugesund . .	32	32	2.00	—	—	2.00	—	2.10	—	—	2.10	—	—
64	Murarb. Aalesund . . .	28	28	2.20	—	—	2.20	—	2.20	—	—	2.20	—	—
65	Bergens entreprenører (utenom Arb.giver.f.)	300	300	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
66	Drammens murarb. . . .	50	50	2.00	—	—	2.00	—	2.45	—	—	2.45	—	—
67	Larviks murarb. . . . .	17	17	1.90	—	—	1.90	—	2.35	—	—	2.35	—	—
68	Bergens murarb. . . . .	150	150	1.80	—	—	1.80	—	2.70	—	—	2.20	—	—
69	Kr.sands murarb. . . . .	17	17	1.95	—	—	1.95	—	2.25	—	—	2.25	—	—
70	Notoddens murarb. . . .	10	10	2.40	—	—	2.40	—	2.45	—	—	2.45	—	—
71	Kr.sands sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	50	40	1.80	—	—	1.80	—	2.40	—	—	2.40	—	—
72	Fr.hald sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	35	24	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
73	Gjøvik sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	155	45	1.85	—	—	1.85	—	2.35	—	—	2.35	—	—
74	Aalesunds stenarbeidere	140	140	2.20	—	—	2.20	—	2.50	—	—	2.50	—	—
75	Tønsberg sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	125	110	1.90	—	—	1.90	—	2.40	—	—	2.40	—	—
76	Haugesunds sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	50	50	2.00	—	—	2.00	—	2.10 2.20	—	—	2.10 2.20	—	—
77	Tjølling sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	54	47	1.70	—	—	1.70	—	2.10	—	—	2.10	—	—
78	Drammens sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	110	110	2.05	—	—	2.05	—	2.50	—	—	2.50	—	—
79	Bærums sten-, jord- og cementarbeidere . . . .	80	80	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
80	Haugesund kom. sten-, jord- og cementarb. . . .	90	90	1.50	—	—	1.50	—	1.75	—	—	1.75	—	—

avsluttet i 1920. (Forts.).

Førandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+).	Lønforhøielsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.stid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst før?	Var der arbeidsstans?	Anmerkninger
		Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
600	168 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	ja	nei	Omfattes av voldgiftsdommen av 26. juli 1920.
600	54 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
600	19 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
240	7 680	48	48	—	50-100	50-100	12	12	"	"	"	Do.
—	—	48	48	—	100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
600	18 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	nei	"	ja	
1080	54 000	48	48	—	50-100	75-100	6	12	ja	"	"	
1080	18 360	48	48	—	100-150	100-150	6	10	"	"	"	
960	144 000	48	48	—	25-50 100-150	50-100	6	12	"	"	"	
600	10 200	44	47	850	100	100	4	6	"	"	nei	
120	1 200	48	48	—	50-100	100 150-200	?	12	"	"	"	
1320	66 000	48	47	2 500	50-100 150	100-150	6	10	"	"	ja	
720	25 200	48	48	—	50-100	50-100	?	6	"	"	nei	
1200	66 000	48	48	—	50-100	50-100 150	6	7 1/2	"	"	ja	
720	100 800	48	48	—	100-150	100-150	6	6	"	"	nei	
1200	150 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	"	"	ja	
240	12 000	48	48	—	?	50-100	?	12	"	nei	"	
960	50 840	48	48	—	?	50-100	4	6	"	ja	"	
1080	118 800	48	48	—	50-100	50-100	6	6	"	nei	"	
600	48 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	nei	"	nei	Voldgiftsdommen praktis.
600	54 000	48	48	—	50-100	50-100	?	12	"	"	"	Dertil kommer et familietillegg av kr. 1.00 for hus-truen og kr. 0.50 for hvert barn.

Tabel I. Lønsbevægelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbejdere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	
81	Kr.sunds kom. sten-, jord- og cementarb. . .	100	100	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
82	Sandefjord murarb. og sten-, jord- og cem. arb. . . . .	118	118	2.00	—	—	2.00	—	2.40	—	—	2.40	—	—
83	Molde mur. sten-, jord- og cementarb. . . . .	140	140	2.10 2.20	—	—	2.10 2.20	—	2.10 2.20	—	—	2.10 2.20	—	—
84	Kr.a komm. bygningsarb. . . . .	700	700	1.95 2.00	—	—	1.95 2.00	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
85	Melbo komm. bygningsarb. . . . .	40	35	1.70 1.80	—	—	1.70 1.80	—	1.80 2.00 2.10	—	—	1.80 2.00 2.10	—	—
86	Hønefos bygningsarb. . .	160	160	1.80	—	—	1.80	—	2.40	—	—	2.40	—	—
87	Odda og Tyssedals murarb. . . . .	10	10	2.20	—	—	2.20	—	2.50	—	—	2.50	—	—
88	Larvik sten-, jord- og cementarb. . . . .	80	80	1.65 1.80	—	—	1.65 1.80	—	2.00 2.25	—	—	2.00 2.25	—	—
89	Mjøndalen kalkfabrik . . .	10	10	1.50	—	—	1.50	—	2.00	—	—	2.00	—	—
90	Moss kalkfabrik . . . . .	8	8	1.50	—	—	1.50	—	2.25	—	—	2.25	—	—
91	Gjøvik kalkfabrik . . . . .	20	15	1.50	—	—	1.50	—	2.00	—	—	2.00	—	—
92	A/S Svelvik cementvarefabrik . . . . .	10	15	—	—	—	—	—	2.00	—	—	2.00	—	—
93	A/S Notodden cementvarefabrik . . . . .	20	20	1.80 2.00	—	—	1.80 2.00	—	2.25 2.40	—	—	2.25 2.40	—	—
94	A/S Bergenske D/S . . . . .	22	22	1.75 1.90 2.10	—	—	1.75 1.90 2.10	—	2.15 2.30 2.50	—	—	2.15 2.30 2.50	—	—
95	A/S Rieber & Søn, Bergen	22	22	—	—	—	—	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
96	Fr.stad foren. teglverker	100	70	1.00	—	—	—	—	1.50 1.75	—	—	—	+ 35	—
97	Vormen teglverker . . . . .	40	35	1.00	—	—	—	—	1.50	—	—	—	+ 20	—
98	Oddernes teglverk . . . . .	17	10	1.20	—	—	—	—	1.80	—	—	—	—	—
99	Sandnes potteri- og teglverker . . . . .	15	12	1.50	—	—	—	—	1.50	—	—	—	+ 10	—
100	Harstad sten-, jord- og cementarb. . . . .	50	40	1.60 1.85	—	—	1.60 1.85	—	1.85 2.10 2.25	—	—	1.85 2.10 2.25	—	—
101	Lillehammer bygningsarbejdere . . . . .	40	40	1.90	—	—	1.90	—	2.00 2.10	—	—	2.00 2.10	—	—
		6817	6022											

avsluttet i 1920. (Forts.).

Förändringen pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforholdelsen utgjør ialt pr. aar, beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst løst?	Var det arbejdsstans?	Anmerkninger
		Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
600	60 000	48	48	—	50-100	50-100	?	12	nei	nei	nei	Voldgiftsdommen praktiseres.
840	99 120	48	48	—	50-100	50-100-150	?	6	ja	ja	ja	
—	—	48	48	—	50-100	50-100	?	12	”	nei	”	Voldg.dommen er gjort gjældende med endel mindre forandringer.
120	84 000	48	48	—	50-100	50-100	9 12	12	”	ja	nei	Feriebestemmelse som i voldgiftsdommen.
480	19 200	48	48	—	50-100	50-100	6	6	”	”	”	
1440	230 400	48	48	—	50-100	50-000	6	6	”	”	ja	
720	7 200	48	48	—	50-100	100-150	8	12	”	”	nei	
960	76 800	48	48	—	50-100-150	50-100-200	6	6	”	”	ja	
1200	12 000	48	48	—	?	?	6	6	”	”	nei	
1800	14 400	48	48	—	?	50-100	?	12	”	nei	”	
1200	24 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	ja	”	
1200	24 000	48	48	—	—	50-100	?	6	”	nei	”	
960	19 200	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	ja	”	
960	21 120	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	”	Do.
480	10 560	48	48	—	?	50-100	?	12	”	nei	”	
1200	120 000	48	48	—	50-100	50-100	6	9	”	ja	ja	
800	32 000	51	48	6 000	?	?	6	6	”	”	nei	
1100	18 700	54	48	5 100	?	?	?	3	”	nei	”	
400	6 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	”	ja	ja	
600	30 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	nei	
360	14 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	”	
		4 788	780			14 450						



Tabel I. Lønsbevægelsen avsluttet i 1920. (Forts.).

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løns- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forandring pr. arb. pr. aar regnet i kr. (+)	Lønshøvelsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill				Tidligere	Opnaadd		Tidligere	Opnaadd	Tidligere	Opnaadd				
<b>IV. Elektrokemisk industri.</b>																											
102	Arendals smelteverk, Eydehavn . . . . .	105	101	1.60 2.16	—	—	—	—	1.85 2.41	—	—	—	—	+ 12	600	63 000	42 48	42 48	—	50-100	50-100	6 12	12	ja	ja	nei	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
103	Fr.stad elektrokemiske fabrikk . . . . .	40	40	1.71 1.87	—	—	—	—	2.00 2.14	—	—	—	—	+ 12	600	24 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	10	”	”	”	Fri varedres.
104	Hafslund karbidfabrik, Sarpsborg . . . . .	150	150	1.60 1.80	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+ 11	480	64 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
105	A/S Høyanger, Sogn . . . . .	190	130	1.60 1.80	—	—	—	—	1.82 2.05	—	—	—	—	+14½	576	109 440	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do.
106	Fiskaa Verk, Kristiansand S. . . . .	70	70	1.60 1.80	—	—	—	—	1.95 2.15	—	—	—	—	+ 13	840	58 800	48	48	—	50-100	50-100	6	6	”	”	ja	Stansen varte en uke.
107	Kragerø karbidfabrik, Kragerø . . . . .	45	30	1.55 1.75	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+14½	576	25 920	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	nei	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
108	Meraker bruk, Kopperaaen . . . . .	150	114	1.60 1.80	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+ 11	480	64 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do.
109	Mosterhavn kalkbrud, Mosterhavn . . . . .	16	16	1.40 1.65	—	—	—	—	1.57 1.82	—	—	—	—	+ 11	480	7 680	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	”	Do.
110	Norsk Hydro, Notodden og Rjukan . . . . .	1300	1000	1.80 2.05	—	—	—	—	2.10 2.35	—	—	—	—	+12½	720	936 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12 16	”	”	”	50 pct. tillæg for ordin. søn- og hell.skift og fri varadres.
111	A/S Norske Nitrid, Eydehavn . . . . .	130	123	1.60 1.70	—	—	—	—	1.85 1.95	—	—	—	—	+ 13	600	78 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
112	Notoddens karbidfabrik, Notodden . . . . .	30	16	1.60 1.80	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+ 11	480	14 400	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do.
113	Odda karbidfabr., Odda . . . . .	400	285	1.75 2.09	—	—	—	—	1.92 2.29	—	—	—	—	+ 11	480	192 000	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do.
114	Odda cyanamidfabrik, Odda . . . . .	180	115	1.75 2.05	—	—	—	—	1.92 2.25	—	—	—	—	+ 11	480	86 400	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do.
115	Nustadfos smelteverk, Nustadfos . . . . .	—	—	1.60 1.80	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+ 11	480	—	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Do. Ingen drift for tiden.
116	Porsgrund elektrometallurgiske A/S, Porsgr. . . . .	50	45	1.55 1.75	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+14½	576	28 800	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	ja	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
117	Skaftun kalkbrud, Skaftun pr. Trængereid . . . . .	56	40	1.55 1.75	—	—	—	—	1.72 2.00	—	—	—	—	+ 12	480	26 280	48	48	—	50-100	50-100	6	12	”	”	nei	Do.
118	Sundløkken smelteverk, Sarpsborg . . . . .	170	169	1.50 2.10	—	—	—	—	1.85 2.30	—	—	—	—	+ 10	600	102 000	42 48	42 48	—	50-100	50-100	6	8	”	”	”	100 pct. till. for ordin. søn- og hell.skift. Fri varedres.
119	Vigelands bruk, Venesla . . . . .	247	135	1.55 1.75	—	—	—	—	1.77 2.00	—	—	—	—	+14½	576	143 072	48	48	—	50-100	50-100	6 10	12	”	”	”	Prolong. med forbedring av løn og ferie.
		3329	2579													2 024 432											

Tabel I. Lønsbevægelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbejdere		Tidligere løn og dyrtidstillæg				Opnaadd løn- og dyrtidstill.				Den procentvise forandring i akkordarb (+)		
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtids	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke		Mindsteløn i akkord	Dyrtids
<b>V. Glasverksindustrien</b>														
120	Glasverkerne i Moss, Larvik og Bergen	500	320	—	—	ca. 64	—	20	—	—	90	105	—	52
121	Chr.a glasmagasinet, Høvik, Hadeland . . . .	—	—	1.25	—	—	—	—	1.65	—	—	—	—	25
				1.95	—	—	—	—	2.35	—	—	—	—	
122	Drammens glasverk . . .	611	—	1.20	—	—	—	—	1.60	—	—	—	—	20 a 25
				1.70	—	—	—	—	2.10	—	—	—	—	
		1111	320	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<b>VI. Kemisk tekniske virksomheder.</b>														
123	Cementfabriken Norge, Lier . . . . .	320	250	1.50	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	ca. 10
				1.90	—	—	—	—	2.40	—	—	—	—	
124	Dalen Portland cementfabrik pr. Brevik . . . . .	250	192	1.85	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	ca. 10
				2.00	—	—	—	—	2.25	—	—	—	—	
125	De kemiske laboratorier, Kristiania . . . . .	90	88	—	—	45	—	—	—	55	70	—	—	
						60	—	—	—	70	—	—	—	
						80	—	—	—	90	—	—	—	
						90	—	—	—	110	—	—	—	
126	Den norske galogegummi- og gummifabrik, Mjøndalen . . . . .	45	38	0.85	—	—	—	—	1.05	—	—	—	—	ca. 20
				1.00	—	—	—	—	1.35	—	—	—	—	
				1.70	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	
				1.95	—	—	—	—	2.20	—	—	—	—	
127	Elle fabriker, Drøbak . . . . .	—	—	—	—	73	—	—	—	87	—	—	—	
						83	—	—	—	100	—	—	—	
128	Den norske slipeskivefabrik, Kristiania . . . . .	18	18	1.85	—	—	—	2.00	—	—	—	—	—	
129	Fyrstikindustrien, Agnæs, Halden, Grønvold og Bryn . . . . .	1100	656	0.95	—	—	—	—	1.07	—	—	—	—	13 1/2
				1.15	—	—	—	—	1.25	—	—	—	—	
				1.75	—	—	—	—	1.98	—	—	—	—	
				1.98	—	—	—	—	2.23	—	—	—	—	
130	Gregersen & Holter, saapefabrik, Kr.a. . . . .	14	13	—	—	45	—	—	—	55	65	—	—	
						60	—	—	—	65	—	—	—	
						80	—	—	—	96	—	—	—	
						—	—	—	—	108	—	—	—	
131	Græsvik kemiske fabriker, Fredrikstad . . . . .	110	105	1.62	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	
				1.92	—	—	—	—	2.30	—	—	—	—	
132	Gullaug sprængstoffabr., Gullaug pr. Drammen . . . . .	75	70	1.75	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	10
				2.00	—	—	—	—	2.29	—	—	—	—	

afsluttet i 1920. (Forts.)

Forandring pr arb pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforhøvelsen udgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen udgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbejde		Ferie i dage		Blev ove enskomst oprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbejdsstans	Anmerkninger
		idligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
1000	320 000	—	—	—	50-100	50-100	4	12	ja	ja	nei	Hertil kommer frit hus og brænde (voldgift) Det meste arbejde er akkord.
960	—	—	—	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Alle arbejdere frit hus eller husleiegodtgørelse.
1500	660 000	—	—	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
	980 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1200	384 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
600	150 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
500	55 110	48	48	—	50-100	50-100	12	12	"	"	ja	
750	—	48	48	—	—	—	18	18	"	"	"	
ca. 600	27 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	nei	
750	—	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Medl*ststal kan ikke opgives, da foreningens forpligtelser ikke opfyldt.
360	6 540	48	48	—	50-100	50-100	6	12	nei	"	"	
480	528 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	"	"	
520	9 720	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
780	—	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—	
840	92 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
600	45 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	



Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn- og dyrtidstill.					Opnaadd løn- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forandring pr. arb. pr. aar be regnet i kr. (+)	Lønsforhøielsen utgjør ialt pr. aar be regnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar timer	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
		Ialt	Derav medlemmer.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill				Tidligere pct.	Opnaadd pct.		Tidligere	Opnaadd						
<b>VII. Kommunegruppen.</b>																											
153	Kr.a kommune, renholdswerket . . . . .	500	475	—	16.50	—	dgl.	—	—	19.00	—	dgl.	—	—	750	375 000	48	48	—	50-100	50-100	9 12	12	ja	ja	nei	Toiletbetjeningen 42 timer pr. uke.
154	Kr.a kommune, gasverket . . . . .	475	450	—	15.00 16.00 17.00	—	"	—	—	17.50 18.50 19.50	—	"	—	—	750	356 250	48	48	—	50-100	50-100	9 14	12 18	"	"	"	Retorthuset 42 timer pr. uke.
155	Bergens kommune. . . . .	300	300	—	13.00 14.00 15.00	—	"	—	—	17.50 18.50 19.50	—	"	—	—	1050	315 000	48	48	—	50-100	50-100	9 12	12	"	"	ja	
156	Laksevaag kommune. . . . .	24	20	—	14.80	—	"	—	—	17.50 18.50	—	"	—	—	810	19 440	48	48	—	50-100	50-100	—	12	"	nei	nei	
157	Moss kommune, gasverket . . . . .	5	5	—	80.00 90.00	—	—	—	—	88 00 100.00	—	—	—	—	500	2 500	48	48	—	?	?	—	12	"	"	"	
158	Kristiansand kommune.	55	50	—	12.50 13.50	—	dgl.	—	—	16.00	—	dgl.	—	—	1050	57 750	48	48	—	?	50-100	6 12	6 12	"	ja	"	
159	Aalesund kommune . . . . .	50	50	1.90	—	—	tml.	—	2.30	—	—	tml.	—	—	960	48 000	48	48	—	50-100	50-100	9 12	12	"	"	ja	
160	Gjøvik kommune . . . . .	8	6	1.65	—	—	"	—	2.35	—	—	"	—	—	1680	13 440	48	48	—	50-100-150	50-100-150	12	12	"	"	nei	
161	Arendal kommune . . . . .	45	38	1.60	—	—	"	—	1.90	—	—	"	—	—	720	32 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	ja	
162	Stavanger kommune . . . . .	430	400	1.80	—	—	"	—	2.10	—	—	"	—	—	720	309 600	48	48	—	50-100	50-100	18	18	nei	nei	nei	
163	Notodden kommune . . . . .	30	30	2.00	—	—	"	—	2.50	—	—	"	—	—	1200	36 000	46	46	—	50-100	50-100	12	12	ja	ja	"	
164	Svolvær kommune . . . . .	35	25	1.50	—	—	"	—	2.00	—	—	"	—	—	600	21 000	48	48	—	?	50-100	?	6	"	nei	ja	
165	Molde kommune . . . . .	15	15	—	—	—	?	—	1.90	—	—	?	—	—	—	—	48	48	—	?	50-100	—	12	"	"	"	
166	Farsund kommune. . . . .	20	15	1.40	—	—	?	—	1.70	—	—	?	—	—	720	14 400	48	48	—	—	50	—	—	"	"	"	
167	Flekkefjord kommune . . . . .	8	6	1.20	—	—	?	—	1.50	—	—	?	—	—	—	—	60	48	4800	?	25	?	6	—	"	"	
168	Lillehammer kommune.	50	47	1.80	—	—	1.80	—	1.80 2.00	—	—	1.80 2.00	—	—	720	36 000	48	48	—	50-100	50-100	8	6 12	ja	ja	nei	
169	Sandnes kommune. . . . .	14	8	1.38 1.50 1.62	—	—	1.38 1.50 1.62	—	1.60 1.85 2.00	—	—	1.60 1.85 2.00	—	—	840	11 760	48	48	—	?	50-100	?	6 12	"	nei	"	
		2064	1940												1 648 540				4800								
<b>VIII. Næringsmiddelindustrien.</b>																											
170	Kr.a bryggerier og mineralvandfabrikker. . . . .	1150	700	md. 1.75 kv. 1.25	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	—	840	588 000	48	48	—	—	—	6	12	"	ja	"	Voldgiftsdom.
171	Fredrikstad bryggerier.	63	59	md. 1.50 kv. 0.75	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	—	1400	88 200	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	

Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.).

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg				Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forandringen pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønsforholdelsen utgjør ialt pr. aar, beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minsteløn i akkord				Dyrtidstill.	Tidligere		Opnaadd	Tidligere	Opnaadd	Tidligere				
172	Skiens bryggeri (Lundetangens)	40	39	md. 1.75 kv. 1.25	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	840	33 600	48	48	—	—	—	6	12	ja	ja	nei	
173	Fredrikshalds bryggeri	38	33	md. 1.65 kv. 1.00	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.40	—	—	—	—	840	32 000	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
174	Sarpsborg bryggeri	16	16	—	—	md. 60.00 kv. 80.00	—	—	—	—	—	—	—	1100	17 600	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
175	Larviks bryggeri	25	21	—	—	md. 75.00	—	—	—	—	—	—	—	930	23 200	48	48	—	—	—	6	6	"	"	"	
176	Kristiansands bryggeri	45	44	md. 1.65	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	1080	48 600	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
177	Moss bryggeri	24	19	—	—	80.00	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	1080	25 900	48	48	—	—	—	6	12	—	—	"	
178	Trondhjems bryggeri	274	215	—	—	md. 81.60 kv. 58.25	—	—	—	—	—	—	—	840	220 000	48	48	—	—	—	6	12	ja	ja	"	Voldgiftsdom.
179	Stavanger bryggeri(Tau)	80	79	—	—	md. 82.00 kv. 58.00	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	960	76 800	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
180	Sandefjord bryggeri	18	16	md. 1.50 kv. 0.90	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.40	—	—	—	—	1200	21 600	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
181	Hamar og Elverum bryggerier	62	54	md. 1.80 kv. 1.30	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	720	44 600	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	
182	Bergens bryggerier (Hansa)	200	180	md. 1.80 kv. 1.25	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	720	144 000	48	48	—	—	—	6	12	"	"	"	

Tabel I. Lønsbevægelsen avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Lønsforholdet utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkning	
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.			Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd					
183	Hønefos bryggeri . . . .	26	26	md. 1.50 kv. 1.05	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.50	—	—	—	—	—	1200	31 000	48	48	—	—	—	6	12	ja	ja	nei	
184	Bodø bryggeri . . . . .	30	28	md. 1.55 kv. 1.05	—	—	—	—	md. 1.75 kv. 1.25	—	—	—	—	—	480	14 400	48	48	—	—	—	—	6	"	"	"	
185	Drammens bryggerier . . . .	70	60	md. 1.75 kv. 1.25	—	—	—	—	md. 2.10 kv. 1.50	—	—	—	—	—	840	58 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
186	Bjølsten og Bakke møller, Kristiania . . . . .	74	37	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	91 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Voldgiftsdom.
187	Moss aktiemøller . . . . .	—	—	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	—	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
188	Fælleskjøpets mølle, Kambo . . . . .	136	132	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	176 800	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
189	I. C. Piene, Buviken . . . . .	50	45	—	—	82	—	—	—	—	—	107	—	—	1300	65 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
190	Skiens aktiemølle . . . . .	58	55	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	75 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
191	Vaksdal mølle . . . . .	150	60	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	195 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
192	Kristiansands mølle . . . . .	20	8	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	26 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
193	Fritzøe mølle, Larvik . . . . .	33	30	—	—	85	—	—	—	—	—	110	—	—	1300	43 000	47	47	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
194	Hamar melkefabrik . . . . .	100	84	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	84 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
195	Kap melkefabrik . . . . .	230	203	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	193 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Personlig tillæg 40 øre pr. time for mænd og 30 øre for kvinder.
196	Sandesund melkefabrik . . . . .	120	69	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	100 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
197	Holmestrand melkefabr. . . . .	99	83	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	83 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
198	Levanger melkefabrik . . . . .	50	45	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	42 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	nei	"	

Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn- og dyrtidstill.					Den prosentvise forandring i akkordarb.	Forandring pr. arb. pr. år beregnet i kr. (+)	Lønsforhøielsen utgjør ialt pr. år beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. år (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsslans?	Anmerkninger
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.				Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
199	Moss melkefabrik . . . . .	20	18	md. 1.70 kv. 1.10	—	—	—	—	md. 2.00 kv. 1.30	—	—	—	—	—	840	16 800	48	48	—	—	—	—	12	ja	nei	nei	Personlig tillæg 40 øre pr. time for mænd og 30 øre for kvinder.
200	Hermetikfabrikkene i Bergen, Stavanger, Trondhjem, Hauge-sund og Sunde . . . . .	4300	850	md. 1.65 kv. 1.10	—	—	md. 1.30 kv. 0.70	—	md. 1.80 kv. 1.25	—	—	md. 1.50 kv. 0.85	—	—	440	374 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	ja	ja	
201	Kristiansands hermetikfabrik . . . . .	180	122	„	—	„	—	„	—	—	„	—	—	440	97 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	nei	nei	nei	Tallet i den første rubrik er beregnet paa fuld drift. For tiden har de fleste fabrikker stanset eller driver med sterk innskærket drift. De organiserte arbeidere har derfor i stor utstrækning maattet søke anden beskæftigelse og er derfor overflyttet til andre foreninger.	
202	Moss Preserving . . . . .	17	14	—	—	kv. 48	—	—	—	—	kv. 58	—	—	520	7 280	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—		ja
203	Bodø hermetikfabrikker	280	250	md. 1.60 kv. 0.80	—	—	—	—	md. 1.80 kv. 1.10	—	—	—	—	600	168 000	48	48	—	50-100	50-100	—	12	ja	ja	nei		
204	Østlandske blikemalagefabrik . . . . .	150	130	1.85	—	—	—	—	2 25	—	—	1.40 1.50	—	960	144 000	48	48	—	50-100	50-100	—	12	„	„	„		
205	Joh. Troyes salteri, Stend	17	17	1.00	—	—	—	—	1.50	—	—	—	—	1200	20 400	48	48	—	—	—	—	—	—	—	nei		ja
206	A/S Jøvik sildoljefabrik Lyngen . . . . .	20	20	1.00	—	—	—	—	1.35	—	—	—	—	840	16 800	48	48	—	—	50-100	—	6	„	„	„		
207	Exelsior sildoljefabrik, Sørreisa . . . . .	56	56	1.55	—	—	—	—	—	—	—	1.55	—	360	20 000	48	48	—	—	10	—	3	„	„	„		
208	Stavanger sild- og foder-melfabrikker og Stavanger oljemølle . . . . .	120	120	1.75	—	—	—	—	2.10	—	—	—	—	840	100 800	48	48	—	—	—	—	12	„	„	nei		
209	A/S Neptun sildoljefabr., Melbo . . . . .	70	50	1.40 1.60	—	—	—	—	1.60 1.90	—	—	1.70	—	800	56 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	„	ja	„		
210	Nordlands kraftfoderfabrik, Bodø . . . . .	78	78	1.40 1.60	—	—	—	—	1.70 1.80	—	—	—	—	700	56 100	48	48	—	50-100	50-100	1	—	„	„	„		
211	A/S Brettesnes sildoljefabrik, Lofoten . . . . .	40	27	md. 1.25 kv. 0.80	—	—	—	—	md. 1.80 kv. 1.20	—	—	—	—	700	28 000	48	48	—	50-100	50-100	6	6	„	„	„		
214	Svolvær blikemalagefabrik . . . . .	13	12	md. 1.50 kv. 0.50	—	—	—	—	md. 1.75 kv. 0.80	—	—	—	—	720 1200	13 600	48	48	—	—	—	—	6	nei	nei	„		
215	AS Nordlands oljekraftfoderfabrik, Svolvær . . . . .	36	30	1.00	—	—	—	—	1.40	—	—	—	—	9600	34 500	48	48	—	10-25	50-100	—	6	„	„	ja		
216	Mohns fiskeeksportforretning, Balstad . . . . .	15	6	1.00	—	—	—	—	1.25 1.50	—	—	—	—	900	10 000	48	48	—	—	—	—	—	—	ja	„	nei	
217	A/S Sigerfjord sildoljefabrik . . . . .	18	18	1.30	—	—	—	—	1.75	—	—	—	—	1000	18 000	48	48	—	25	40	—	8	—	„	ja		

Tabel I. Lønsbevægelsen avsluttet i 1920. (Forts.).

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg				Opnaadd løn og dyrtidstill.				Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønsforhøielsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.stid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var der arbeidssjans?	Anmerkninger		
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke				Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd						
218	Lundgrens Enke, vinforretning, Trondhjem	20	11	—	—	75 80	—	—	—	—	95 100	—	—	—	1040	20 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	ja	nei	
219	Chokolade- og sukkerwarefabr. i Kristiania	1200	700	—	—	md. 85 kv. 50	—	—	—	—	md. 100 kv. 65	—	—	—	780	936 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
220	«Nidar» chokoladefabrik, Trondhjem . . . . .	250	227	md. 1.80 kv. 1.00	—	—	—	—	—	md. 100 kv. 65	—	—	—	780	195 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"		
221	Dropsfabr. Exelsior, Kragerø . . . . .	21	12	—	—	kv. 25 30	—	—	—	40 50	—	—	—	780	16 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	nei	ja		
222	Spørck & co., Trondhjem	17	13	—	—	md. 72 kv. 40	—	—	—	md. 90 kv. 60	—	—	—	980	16 600	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	ja	nei		
223	Kr.a kaffebrønderi . . .	16	13	—	—	100 110	—	—	—	112 125	—	—	—	620 780	12 800	48	48	—	50-150	50-150	12	12	"	"	"		
224	Røkerierne i Kristiania	11	11	—	—	85 110	—	—	—	100 125	—	—	—	780	8 500	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"		
225	Trondhjems røkeri . . .	40	37	—	—	md. 78 kv. 44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—	Bedriften nedlagt.	
226	Gjærfabrikkene i Moss Kr.a og Porsgrund . .	94	81	1.85	—	—	—	2.15 2.25	—	—	—	—	—	840	79 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	ja	nei		
227	Trondhjems meieri, Tr-hjem . . . . .	2	2	—	—	md. 50 kv. 25	—	—	—	md. 100 kv. 50	—	—	—	450	900	57	48	450	?	100-150	—	12	—	nei	"	Meieristen frit hus, lys og brændsel, Meiersken fuld pension.	
228	Trondhjems kommunale bakeri, Trondhjem . .	25	25	—	—	md. 87 kv. 50	—	—	—	md. 105 kv. 85	—	—	—	1000	25 000	48	48	—	50-100	50-100	12	12	"	ja	"	Fuld løn under sygdom i 3 måneder.	
230	Wilhelm Hoffs bakeri, Trondhjem . . . . .	8	8	—	—	kv. 45	—	—	—	55	—	—	—	520	4 160	48	48	—	—	—	6	12	nei	nei	"		
231	Kaffistova Gildevangen, Trondhjem . . . . .	36	29	—	—	kv. 18 22	—	—	—	kv. 23 27	—	—	—	260	9 360	48	48	—	—	—	—	12	ja	"	"	Kvinder med fuld pension.	
234	Arild margarinfabrik, Trondhjem . . . . .	14	14	—	—	82.60	—	—	—	md. 98 kv. 70	—	—	—	830	11 600	48	48	—	—	—	6	12	"	ja	"		



Tabel I. Lønsbevægelsen afsluttet i 1920. (Forts.).

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbejdere		Tidligere løn og dyrtidstilæg					Opnaadd løns- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. løn pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforholdet til tidligere løn pr. aar beregnet i hele kr.	Arb tid pr. uke		Forkortelsen udføres ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbejde		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst for?	Var det arbejdsstans?	Anmerkninger	
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.			Tidligere pct.	Opnaadd pct.		Tidligere	Opnaadd	Tidligere	Opnaadd					
235	Aug. Pellerins smørfabr. Kristiania . . . . .	200	190	—	—	md. 92 kv. 62	—	—	—	—	—	—	—	570	114 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	nei	nei		
236	Kristiansands smørfabr., Kr.sand . . . . .	10	10	1.70	—	—	—	—	2.10	—	—	—	—	860	8 600	48	48	—	50-100	50-100	12	12	"	ja	"		
237	Stavanger smørfabrik, Stavanger . . . . .	25	21	—	—	87	—	—	—	—	101	—	—	730	18 200	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	ja		
238	Haldens smørfabrik, Fredrikshald . . . . .	6	6	—	—	70	—	—	—	—	90	—	—	1040	6 200	48	48	—	—	—	—	8	"	"	nei		
		10706	5668											5 306 900													
<b>IX. Tekstilindustrien.</b>																											
239	Nydalens Compagni, A/S	511	293	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	66 430	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Naar lønspaalægget ikke beregnes til mer end 130.00 pr. arb kommer det av at ikke hele akkordtarif. blev revideret. Timelønsarb. fik 15 øre.
240	Solheims traadfabrik og A/S Fagerheims fabriker . . . . .	130	61	0.90 1.50	—	—	—	—	0.95 1.70	—	—	—	—	2	130	16 300	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	nei	"	Do.
241	Arne fabrikker, A/S . . . . .	350	220	0.90 1.60	—	—	—	—	1.10 1.80	—	—	—	—	2	140	49 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
342	Fredfos uldvarefabrik . . . . .	119	100	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2½	130	15 470	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
243	Pettersen & Dekkes trikotagefabrik . . . . .	200	38	1.50	—	—	—	—	1.85	—	—	—	—	45	960	36 480	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Deite lønspaalæg gælder kun de mandlige arb. (38), da ingen av kvind. er org.
244	Tønsberg reperbane, A/S	60	20	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	7 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Se anm. for Nydalens Co.
245	Grønliens tekstilfab., A/S	26	19	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	3 380	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
246	Nordisk tekstil, A/S . . . . .	50	40	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	360	18 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Ved denne bedrift eksisterer intet akkordarbejde.
247	Haldens fabrikker, A/S . . . . .	322	235	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	41 860	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Se anm. for Nydalens Co.
248	Aalgaard & Figgen . . . . .	310	179	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	40 300	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
249	Kr.a tekstilfabrik, A/S . . . . .	12	10	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	360	4 320	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
250	Knud Graah & Co., A/S	378	162	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	49 140	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
251	Solberg spinderi . . . . .	230	176	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	130	29 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.
252	Helly I. Hansen, A/S . . . . .	190	89	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	—	130	24 700	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Do.

Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb.	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforhøielsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hite kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidssans?	Anmerkninger
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstil.				Tidligere	Opnaadd		Tidligere	Opnaadd	Tidligere	Opnaadd				
253	Den norske papirfildfabrik, A/S . . . . .	96	78	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	—	130	12 480	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	nei	nei	Se anm. for Nydalens Co.
254	Hillevaag og Olte uldvarefabrik . . . . .	70	25	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	130	5 100	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	ja	„	Do.	
255	Skauger uldvarefabrik . . . . .	36	30	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	130	4 080	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
256	Ihlens uldvarefabr., A/S	63	45	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	130	8 190	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
257	Vikersunds uldvarefabr.	37	35	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	10	350	12 950	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
258	Rosendahl & Co., A/S . . . . .	64	30	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	250	16 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
259	A/S Jæderens uldvarefabrikker . . . . .	35	32	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	130	4 550	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
260	A/S Kr.a baand- og lidsefabrik . . . . .	175	77	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	130	22 750	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
261	Det norske cheviotspindleri, A/S . . . . .	75	75	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	5	180	13 500	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
262	Kongsvinger uldvarefabrik . . . . .	26	26	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	3	140	3 640	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Do.	
263	Berger og Fosseklevens uldvarefabrikker . . . . .	206	147	0.90 1.60	—	—	—	—	1.05 1.75	—	—	—	—	360	25 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„	Denne foren. har ikke deltatt i lønsrev. i 1920, men har underh.opnaadd det samme som den øvrige industri.	
264	Stemme uldvarefabrik . . . . .	—	—	1.00 1.80	—	—	—	—	1.00 1.80	—	—	—	—	—	—	48	48	—	50-100	50-100	6	—	„	„	„	Overenskomsten blev prolongert paa ubestemt tid.	
265	Voss uldvarefabr., Voss	30	18	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	360	3 600	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„		
266	Bertnes uldvaref., Bodø	38	36	—	—	30.00 50.00	—	—	—	—	10%	—	5	250	9 500	48	48	—	50-100	50-100	12	12	„	„	„	Begge bedrifter betaler for alle helligdage som faller i ukens løp samt for 1. og 17. mai.	
267	Melbo uldspind., Melbo.	28	21	—	—	30.00 50.00	—	—	—	—	10%	—	5	250	7 000	48	48	—	50-100	50-100	12	12	„	„	„		
268	Christiania seilduksfab., Kristiania . . . . .	340	171	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	3	81 360	61 020	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	„		
269	Den norske fiskegarnsfabrik, Kr.a . . . . .	40	15	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	3	81 360	7 425	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	ja	„		
270	Seiersborg tekstilfabrik, Fr.stad . . . . .	42	42	—	—	—	—	—	1.20	—	—	—	—	480	20 160	48	48	—	50-100	50-100	6	—	„	nei	„		
271	Fredrikstad tekstilfabr., Fr.stad . . . . .	16	16	0.90	—	—	—	—	1.10	—	—	—	20	400	6 400	48	48	—	50-100	50-100	6	—	„	„	ja		
272	Dale fabrikker, Dale i Bruvik . . . . .	402	188	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	2	360	53 300	48	48	—	50-100	50-100	6	12	„	„	nei	2 ukers ferie blev indr., men bedriften negtet at gi ferie. Saken indbr. for arb.rettten.	

Tabel I. Lønsbevægelser

avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+)	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønshøvelsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkning
		Ial	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindste løn i akkord	Dyrtidsstillæg	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindste løn i akkord	Dyrtidsstillæg				Tidligere pct.	Opnaadd pct.		Tidligere	Opnaadd						
273	Hjula væveri, Frysja, Kristiania	298	168	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	3	81.00 360.00	46 458	48	48	—	50-100	50-100	6	12	ja	nei	nei	
274	Samnangeruldwarefabr., Tyssse i Samnanger	188	121	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	2	57.50 360.00	19 430	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Denne bedrift negtet ogsaa i 1920 2 ukers ferie. Saken indbragt for Arbeidsretten.
275	Irgens reperbane, Bergen	30	19	1.50	—	—	—	—	1.70	—	—	—	—	1	480.00	14 400	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	Denne bedrift staar utenfor Arbeidsgiverforen. Uten at den var anmeldt optoges forhandlinger.
276	Gudbrandsdalen og Lillehammer væveri	67	50	0.95 1.70 0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85 1.10 1.85	—	—	—	—	4 7	115.00 360.00 230.00 370.00	8 160 687 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	De to poster om lønsf. maa regnes isammen, da begge bedrifter var anmeldt sammen
277	Sandnes uldvarefabrik, Sandnes pr. Stv.ger	70	33	0.95 1.70	—	—	—	—	1.10 1.85	—	—	—	—	3	81.00 360.00	13 040	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
278	Gravdal reperbane, Lofoten	13	13	0.60 1.25	—	—	—	—	0.80 1.50	—	—	—	—	—	600.00	7 800	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
		5323	3873													1 198 468											
<b>X. Jernindustrien.</b>																											
279	Forskjell. bedr. som var medtat under volds- og giftsretten	550	450	—	—	—	1.10 1.25	—	—	—	—	—	—	—	960.00	528 000	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	ja	"	
280	Kr.a spikerverk	120	120	—	—	—	1.25	—	—	—	—	—	—	—	960.00	115 200	48	48	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
		670	570													643 200											
<b>XI. Trævareindustrien.</b>																											
281	Fr.stad tømmerdirektion	85	57	1.31	—	—	—	—	1.80	—	—	—	10%	—	1300.00	110 500	54	48	—	100	100	—	6	"	"	"	
282	Hovdenak stolfabrik, Molde	45	37	1.25	—	—	—	—	1.50	—	—	—	—	—	600.00	27 000	48	48	—	50-100	50-100	6	14	"	"	ja	
283	Skien vassdragets fællesfløtnings fløtning	72	70	1.50	—	—	—	—	2.00	—	—	—	—	—	600.00	43 200	48	48	—	50-100	50-100	—	6	"	"	nei	
284	Næss træløstbruk, Mossjøen	75	60	1.40 1.80	—	—	—	—	1.60 2.00	—	—	—	—	—	480.00	36 000	48	48	—	50-100	50-100	—	6 12	"	"	"	
		277	224													216 700											

Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den procentvise forandring pr. aar paa løn og dyrtidstillæg i aksordarb. (+)	Lønsforhøielsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.stid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger			
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i aksord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i aksord	Dyrtidstill.			Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd							
<b>XII. Rengjøringskvindene.</b>																													
285	Kr.a kinomatografer . .	15	15	—	—	15	—	—	—	—	30	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	12	12	nei	nei	nei			
286	Regjeringsbygningen . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	"	"	"	Maanedslønnen blev forhøiet med kr. 33.75.		
287	Notodden jernb.station..	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ubestemt	50-100	—	12	"	"	"	Maanedslønnen blev forhøiet med kr. 37.00.	
288	Kr.a folkeskoler . . . .	186	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	ja	ja	"		
289	Trondhjems station . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	"	"	
290	Fr.stad dampvaskeri . .	15	15	—	8.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	"	"	
291	Norges statsbaner. Stavanger distrikt . . . .	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	14	14	"	nei	"		
292	Kr.a kommune. Arbejderhj., Markveien . .	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	"	ja	"		
		239	230																										
<b>XIII. Forskjellige virksomheter.</b>																													
293	Garderobebetjen. m. v. Kr.a teatre. . . . .	160	155	—	—	35	—	—	—	—	65	—	—	—	—	85	—	—	—	—	40 000	Ingen	50-100	21	21	"	nei	"	
294	Farveriene i Kr.a . . .	41	36	—	—	45	—	—	—	—	90	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	50-100	50-100	6	12	"	"	"	
295	Skorstensf. i Mosjøen .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	"	"	Aarslønnen blev forhøiet fra kr. 4400-4600.
296	Bærø feldtspatbrud . .	21	18	—	—	—	1.00	—	—	—	—	1.85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50-100	—	12	"	"	"		
297	Kulimportørene i Kr.a .	250	200	—	—	93	—	—	—	—	—	—	—	—	100	105	—	—	—	—	—	50-100	50-100	6	12	"	ja	ja	Voldgiftsdom av 7. december 1920.
298	Skedsmoes lager, Kr.a .	10	10	—	—	40	—	—	—	—	45	—	—	—	50	75	—	—	—	—	—	50-100	50-100	—	12	"	nei	nei	
299	Hovind gaard, Ø. Aker	5	5	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	50-100	50-100	—	12	"	"	"	
300	Trondhjems papir- og papfabrik . . . . .	30	30	—	—	78.80	—	—	—	—	92	—	—	—	86.40	92	—	—	—	—	—	50-100	50-100	6	12	"	ja	"	

Tabel I. Lønsbevægelse avsluttet i 1920. (Forts.)

Løpe-nr.	Bedrift	Antal arbeidere		Tidligere løn og dyrtidstillæg					Opnaadd løn- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb.	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+)	Lønforhøielsen utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Forkortelsen utgjør ialt pr. aar (timer)	Tillæg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dage		Blev overenskomst oprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger		
		Ialt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Mindsteløn i akkord	Dyrtidstill.				Tidligere	Opnaadd		Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd						
301	Skorstensf. i Trondhjem	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	3 900	—	—	—	—	—	—	—	—	ja	ja	nei	Opnaadd et dyrtidstillæg av kr. 300 pr. aar.	
302	O. Mustad & Søn, Lysaker (fabrikkene)	—	—	1.73 1.90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	960	—	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	—	
303	O. Mustad & Søn, Lysaker, (kjørerne)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	—	
304	Dampvaskeriene, Kr.a.	188	168	—	—	45 58 85 100	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	183 000	48	48	—	50-100	50-100	12	12	—	—	—	—	ja	
305	Sjaastad gaard, Lier	7	7	md. 1.00 kv. 0.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1020 765	7 140	60	48 54	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
306	A/S Svelviksand lækertrafik	11	11	1.60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	930	10 230	48	48	—	50-100	50-100	6	12	—	—	—	—	—	
307	Trondhjems kommunale Renholdsverk	40	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	—	50-100	—	12	—	—	—	—	—	
308	Meisal sildoljefabrik	25	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	—	50-100	—	6	—	—	nei	—	—	
309	Trondhjems kommunale kinematografer	22	22	—	—	29 82	—	—	—	—	—	—	—	—	900	19 800	—	46	—	—	50-100	—	14	—	—	ja	nei	—	
310	Salsbrukets lastearb.	40	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	Før 1.85 pr. ton + kr. 4.00. Nu 2.10 — " — + " 4.00.
		861	768												562 070														

Konflikter 1920

Avd.-nr.	Afdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet oplyst	Streik	
					Antal under-støttede	Tapte arbejdsdage
324	Kolfossen arbejderforening	Voldens komm. elektricitetsværk	13-2 19	19-3 20	10	240
373	Hakavik anlægsarbejderforening	Hakavik kraftanlæg	27-12 19-4	20-1	4	120
49	Ø. Liers bruks- og skogsarb.f.	A/S Børresens bruk	2-1	26-2	8	376
242	Sandefjord afdeling	Murmestrene og entreprenørerne	12-4	2-5	26	468
102	Gjøvik sten-, jord- og cementarb.f.	Entrepenørerne	9-5	29-5	18	360
356	Kr.sand sten-, jord- og cem.arb.f.	— « —	1-5	13-5	39	468
425	Tjølling sten-, jord- og cem.arb.f.	— « —	2-5	29-5	15	360
194	Drammens murarbejderforening	Murmestrene	9-5	29-5	29	522
437	Drammens sten-, j. og cem.arb.f.	Den norske galogefabrik	17-12 19	20-3	1	78
169	Arendal sten-, jord- og cem.arb.f.	Entrepenører	3-5	2-6	37	999
250	Aalesunds sten-, j. og cem.arb.f.	Arendals kommune	14-3	10-8	38	912
93	Bergens murarbeiderf.	Aalesunds kommune	3-6	16-6	27	324
170	Fr.stad teglverkarbejderforening	Murmestrene	17-4	25-9	91	12 558
435	Salhus tekstilforening	Fr.stad forenede teglverker	6-5	2-6	77	2 156
396	Melbo arbejderforening	Salhus tricotagefabrik og væveri	29-2	10-4	156	10 000
446	Fredrikstad tekstilforening	Melbo aktiespinderi	2-7	19-8	22	1 386
446	Fagforeningen Oltedal	Fredrikstad tekstilfabrik	12-5	8-9	20	2 240
19	Bergens stenarbeiderf.	Svandals udvarefabrik	14-4	8-9	25	3 591
133	Haugesunds sten-, j. og cem.arb.f.	Kommunen	24-7	11-9	297	12 474
437	Drammens sten-, j. og cem.arb.f.	Entrepenører	7-7	16-11	50	7 581
229	Molde sten-, j. og cem.arb.f.	Omdals finlærfabrik	7-8	17-9	9	324
451	Sandnes og omegns lerind.arb.f.	Entrepenører	1919	8-10	36	8 640
62	Farsund arbejdsmandsforbund	Sandnes potterier	14-5	28-10	10	1 440
477	Flekkefjord arbejderforening	Sandnes teglverker	30-4	28-5	29	4 166
19	Bergens stenarbejderforening	Farsund kommune	27-3	28-5	7	325
371	Drammens tekstilforening	Flekkefjord kommune	7-12 19	1-2 20	5	1 110
82	Vallø arbejdsmandsforening	Bergens entrepr. utenom Arb.g.f.	11-6	10-9	20	1 560
268	Ørens fabrikarbejderforening	Drammen tekstilfabrik	24-11 19	31-12 20	11	2 712
357	Slemmestad arbejderforening	Vallø oljeraffineri	16-7	10-8	14	308
55	Langøens fagforening	A/S Titan	18-9	30-10	2	160
40	Kristiania avd.	Gullaug sprængstoffabrik	5-8	13-9	67	2 144
		Christiania Portland	24-7	10-9 15-9	390	16 380
		Cementfabrik	28-7	10-9	79	3 318
		De kemiske laboratorier				6 450.67

40	Kristiania avd.	Vaskerierne	30-7	8-9	158	5 214
279	Larvik murarbejderforening	Nygaard & Co.	17-10	29-11	1	35
96	Møllearbejdernes forening, Moss	Murmestrene	10-4	6-5	5	110.00
181	Skien arbejdsmandsforening	Fælleskjøpets mølle, Kambo	19-1	16-3	21	232.00
203	Vaagens arbejdsmandsforening	Jernbanerne (Statsbanerne)	1-12	19-12	2	1 029
442	Gausvik arbejdsmandsforening	Hovdenak stoffabrik	1-5	16-12	49	408
485	Tyssevals arbejdsmandsforening	Vaagsfjord kraftselskab	1-6	23-6	65	1 170
100	Bosmo arbejdsmandsforening	Norske Nitrid A/S	13-4	14-9	7	896
290	Melkefabr. fagforening, Hamar	Bosmo gruber	8-4	23-9	33	4 620
249	Bjørnøens arbejderforening	Norvikens bruk	5-8	18-10	1	62
91	Tysfjord arbejdsmandsforening	A/S Bjørnøen	17-5	2-6	23	299
419	Sør-Reisa arbejderforening	Nordlands Portlands cementfabrik	22-5	19-6	68	1 564
497	Sandnes arbejderforening	Veianlægget Nyhaugen—Kroken	20-10	5-1 21	34	2 108
221	Kjøli grubearbejderforening	Exelcior sildoljefabrik	11-9	6-12	56	3 976
5	Bodø arbejdsmandsforening	Meyer, Mo, Ranen	16-3	7-5	1	40
188	Hønefos sten-, jord- og cem.arb.f.	Kjøli gruber	1919	29-3	58	4 292
376	Gjellebæk arbejderforening	Bodø skibsverft	11-5	31-5	22	912.00
327	Lalm klæbersten arbejderforening	Entrepenørerne	1-5	12-5	49	392
382	Samnanger anlægsarb.forening	Gjellebæk kalkbrud	6-3	22-3	4	80.00
74	Hegmoens anlægsarb.forening	Bergens kraftanlæg	31-3	31-5	69	3 174
480	Stend arbejderforening	Bodø skibsverft	1-5	20-9	52	6 240
218	Gvarv lænsearbejderforening	Bergens kraftanlæg	8-5	30-8	55	18 275.00
402	Lier cementarbejderforening	Bodin komm. kraftanlæg	7-2	8-6	13	1 274
32	Brunkeberg arbejdsmandsforening	Johan Troye A/S	1-5	14-6	30	1 020
406	Offerdal arbejderforening	Skien vassdragets fællesfl.	1-5	14-6	15	510
478	Toklev arbejderforening	Cementfabrikken Norge	6-3	22-3	28	336
390	Lier anl., brygge- og pakh. arb.f.	Statens veianlæg	1-5	26-7	17	1 598
404	Moss glasarbejderforening	Sogn stenindustri	21-2	8-3	7	84
14	Moss og omegns arbejderforen.	Toklev kraftanlæg	4-3	19-4	50	1 750
335	Brødremøens grusarbejderforen.	Cementfabrikken Norge	31-7	22-3	18	216
412	Kampfos arbejderforening	Vognmændene, Moss	6-3	11-10	1	60
86	Svandals arbejderforening	Moss preservering & Co	13-7	10-5	14	714
175	Vittingfos arbejdsmandsforening	Brødremøens grustak	17-7	17-8	5	110
141	Svolvær arbejdsmandsforening	Svanø gruber	24-6	17-8	5	267.50
200	Raufos arbejdsmandsforening	Kampfos kraftanlæg	15-5	31-5	25	324.00
113	Meisal arbejderforening	Vittingfos og Brufos kraftanlæg	24-1	16-2	45	956.00
252	Stavanger smørfabr. arb. forening	Nordlands olje- og kraftfabrik	1-7	29-7	43	84
35	Porsgrund elektr. fagforening	Raufos anlæg	27-12 19	18-5	23	989
129	Sannessjøens arbejderforening	Meisal bruk	3-8	1-9	29	8 766.00
460		Stavanger smørfabrik	3-7	16-9	26	696
		Porsgrund elektr. fagforening	7-2	15-3	9	936
		Dampskibsførerne				811.00

Konflikter i 1920. (Forts.)

Avd.-nr.	Afdelingens navn.	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet optat	Streik		Utbetalt under-støttelse	
					Antal under-støttede	Tapte arbejdsdage		
232	Østre Halsens arbejdsf. forening	Norsk impregneringskompani	28-4	8-6	1	31	105.00	
342	Br.dalens sten-, jord- og cem.arb.f.	Veivesenet i Brummunddalen	16-12 19	19-4	1	108	396.00	
470	Do.	Hakavik kraftanlæg	10-7	2-8	1	21	52.00	
23	Aalesunds hermetikarbejderf.	Aalesund Canning Co.	10-8	22-4	29	1 015	2 564.00	
206	Aalens grubearbejderforening	Killingdals grube	24-2	12-10	97	18 624	51 967.00	
381	Larvik arbejdsmandsforening	Norsk impregneringskompani	28-4	8-6	35	1 085	3 440.00	
"	Stjørdalens arbejderforening	Stjørdalens trævarefabrik	14-8	4-10	3	126	288.00	
"	Do.	Norsk træværk A/S	6-5	7-6	13	312	932.75	
"	Sten-, jord- og cem.arb.f., Bergen	Kulimportørerne, Bergen	24-1	22-3	1	48	161.00	
"	Do.	Murrestrene, Bergen	19-4	9-8	2	184	550.00	
"	Kr.a sten-, jord- og cementarb.f.	Sporveisselskaberne, Kristiania	11-1	23-2	8	288	757.00	
"	Do.	Kristiania—Ljan ombygningen	9-6	23-6	2	24	45.00	
"	Do.	Vittingfos kraftanlæg	15-5	31-5	1	11	19.00	
"	Do.	Kulgrøsserne	26-10	30-11	3	84	275.00	
"	Do.	Østbanens stationsarrangement	10-7	paagaar 1921	6	882	1 695.00	
169	Arendal sten-, jord- og cem.arb.f.	Elektrikerstrøken, Arendal	8-5	28-6	1	40	126.00	
"	Do.	Brandfunktion	1-12	29-12	1	22	81.00	
216	Glomfjord arbejderforening	Glomfjordanlægget	10-6	12-10	235	24 675	38 630.00	
255	Bergens dykkerforening	Bergens kommune	24-7	20-9	5	240	756.00	
69	Malmø grubearbejderforening	Fosdal verk	25-2	22-9	60	10 440	24 805.00	
261	Klødeborg & Braastad grubearb.f.	Do.	1-5	7-6	2	60	152.00	
73	Stavanger hermetikarbejderforening	Stavanger hermetikfabrik	14-7	8-9	457	21 419	58 050.50	
78	Haugesund hermetikarb.f.	Haugesund hermetikfabrik	14-7	8-9	20	994	2 231.00	
147	Sunde hermetikarbejderforening	Chr. Bjelland & Co.s fabrik	24-7	6-9	34	1 224	2 705.00	
176	Bergens hermetikarb.f.	Bergens hermetikfabrik	14-7	4-9	102	4 386	10 412.50	
"	Do.	Bergens kommune	24-7	20-9	14	672	2 034.00	
43	Trondhjems afdeling	Trondhjems hermetikfabrikker	14-7	8-9	141	6 627	13 163.00	
"	Do.	Rotvold asyl	9-5 19	4-7	22	3 788	3 045.00	
"	Do.	Vestl. norsk amer. petroleumskomp.	9-4	23-4	15	165	331.00	
"	Do.	Jernindustrien	22-5	14-6	3	51	132.00	
"	Do.	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	17-7	15-8	3	75	174.00	
"	Do.	Do.	1-12	5-12 19-12	14	185	209.50	
211	Kristiania kularbejderforening	Do.	10-6	paagaar 1921	1	183	594.00	
60	Lysaker afdeling	Skansen	10-1	29-8	4	264	836.00	
"	Do.	Kristiania sporveisselskab	1-12	15-12	1	12	22.00	
121	Nedre Ekers fagforening	Statsbanerne	10-1	10-5	56	5 671	19 116.00	
"	Do.	Den norske galoge- og gummiv.fabr.	24-11 19	10-5	1	23	69.00	
284	Hamar sten-, jord- og cem.arb.f.	Statsbanerne	1-12	29-12	1	5	295	892.00
291	Drammen og omegns jernb.arb.f.	Nordvikens bruk	28-7	6-10	26	2 808	37 326.48	
"	Do.	Statens impregneringsanstalt	12-6	18-10	16	288	788.00	
67	Holtaalens arbejderforening	Statsbanerne	1-12	23-8	13	312	999.00	
"	Do.	Statens ombyggn. Reitan—Holtaalen	24-7	23-8	20	480	1 093.00	
25	Narvik arbejderforening	Statsbanerne	1-12	29-12	13	292	718.00	
161	Hovind jernbanearbejderforening	Do.	20-7	15-8	4	88	243.00	
455	Fr.stad vask- og rengj.kv.forening	Do.	1-12	22-12	52	936	2 574.00	
464	Singsaas anlægsarbejderforening	A/S Fredrikstad dampvaskeri	22-2	28-4	13	663	1 012.00	
358	Skien kvindelige fagforening	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	20-7	16-8	11	242	705.00	
66	Strømmens støperiarb.f.	Do.	1-12	29-12	7	161	312.00	
437	Lier og Røken jernbanearbejderf.	Helios lysfabrik	6-5	20-8	11	968	1 177.00	
13	Brevik jernbanearbejderforening	Statsbanerne	1-12	22-12	7	119	216.00	
268	Ørens fabrikarbejderforening	Strømmens trævarefabrik	4-8	21-10	3	198	504.00	
26	Stenkjær arbejdsmandsforening	Statsbanerne	1-12	22-12	2	34	88.00	
120	Gjøvikbanens jernbanearb.f.	Do.	1-12	5-1 21	3	81	308.00	
136	Gjøvik vogn- og rengj.kv. foren.	Do.	1-12	22-12	17	289	739.00	
490	Bergens jernbanearb.f.	Do.	1-12	22-12	92	2 116	6 117.00	
283	Ringerikes grubearbejderforening	Do.	23-11	22-12	2	34	142.00	
374	Vossebanens anlægsarb.f.	Do.	23-11	22-12	3	51	156.00	
409	Fredrikshald jernbanearb.f.	Do.	27-11	22-12	2	34	96.00	
276	Bærum sten-, jord- og cem.arb.f.	Do.	1-12	29-12	3	69	164.00	
8	Grubearbejderf.	Do.	1-12	12-12 29-12	2	37	113.00	
394	Ofothanens ek. arbejderforening	Do.	20-11	22-12	38	646	1 896.00	
393	Vossarbejderforening	Bergens kommune	24-7	3-1 21	1	48	147.00	
456	Bergens bryggeri arb.f.	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	20-7	20-9	46	1 104	2 855.00	
28	Merakerbanens ekstraarb. foren.	Do.	1-12	18-8	45	1 085	3 127.00	
193	Notodden og omegns arbejderf.	Notodden stationsarrangement	10-7	1-8	43	1 892	1 868.00	
"	Do.	Notodden jernbanestation	31-3	3-5	8	192	298.00	
128	Hommelvik arbejderforening	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	20-7	18-8	50	1 200	3 372.00	

## Konflikter 1920. (Forts.)

Avd.-nr.	Afdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet opiat	Streik		Utbetalt under-støttelse
					Antal under-støttede	Tapte arbejdsdage	
48	Hell—Sunnaab. ekstraarb.foren.	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	20-7	16-8	62	1 864	4 900.00
401	Otta klæber- og skifferst. arb.f.	Østlandske steneksport	31-8	31-5	28	1 288	3 803.50
392	Kr.a vask- og rengj. kv.forening.	Landbruksdepartementet.	25-2	11-12	8	1 944	3 042.00
"	Do.	Statsbanerne	1-12	22-12	167	2 889	2 874.00
81	Gjerstad anlægsarbejderforening	Veianlægget Songe—Tvedestrand.	24-7	29-11	13	1 404	3 262.00
201	Vegaardsheien	Do.	24-7	29-11	9	972	3 307.00
440	Stokkens veiarbejderforening	Do.	24-7	29-11	12	1 296	2 642.00
272	Lunde veiarbejderforening	Veianlægget Hvalen bro—Kleppe bro	1-5	paagaar 1921	12	2 460	4 588.00
492	Hoff—Aasnes veiarbejderforening	Veianl. Flissund bro—Hofs bro	31-7	"	61	6 344	17 979.00
432	Vestre Melhus veiarbejderforen.	Veianl. Gimse bro—Høilandsmerket	24-7	"	11	1 496	5 284.00
109	Stamsund arbejderforening	J. M. Johansen, Stamsund	25-9	"	4	328	918.00
101	Mo arbejderforening	Mo sagbruk og høvleri	17-9	"	1	148	309.00
"	Do.	Mo trævarefabrik	4-12	"	1	22	60.00
418	Myssen tekstilarbejderforening.	Stigens uldvarefabrik	12-6	"	16	3 152	6 695.00
94	Chokolade- og sukkervarearb.f.	Kristiania konfektfabrik	9-10	"	6	414	886.00
"	Do.	Hauk chokoladefabrik	3-12	"	8	184	258.00
266	Undals grubearbejderforening	Dovrebanen	7-7	"	11	1 650	8 384.00
117	Soknedalens jernbanearb.foren.	Do.	7-7	"	49	7 850	25 302.00
75	Snehætten jernbanearbejderforen.	Do.	7-7	"	91	13 650	43 416.00
163	Rognes anlægsarbejderforening.	Do.	7-7	"	2	300	996.00
"	Do.	Statsbanerne (ekstraarbejderne)	19-7	18-8	6	150	249.00
"	Do.	Do.	1-12	22-12	8	144	412.00
296	Nestavold jernbanearbejderforen.	Dovrebanen	7-7	paagaar 1921	59	8 850	27 991.00
107	Rise jernbanearbejderforening	Do.	7-7	"	117	17 650	60 880.00
281	Stuehaug jernbanearbejderforen.	Do.	7-7	"	71	10 650	38 010.00
405	Aune jernbanearbejderforening	Do.	7-7	"	59	8 840.00	31 840.00
195	Valøek jernbanearbejderforening	Do.	7-7	"	65	9 750	38 142.00
258	Dombaas jernbanearbejderforen.	Do.	7-7	"	46	6 900	24 980.00
47	Støren jernbanearbejderforening	Do.	7-7	"	20	3 000	12 865.00
357	Orkanger arbejdsmandsforening	Do.	7-7	"	1	150	494.00
37	Kongsvold jernbanearbejderf.	Do.	7-7	"	23	3 450	9 632.00
177	Kongsberg jernbanearb.forening	Sørlandsbanen	10-7	"	22	3 284	11 320.00
185	Hjerpejern jernbanearb.forening	Do.	10-7	"	31	4 557	13 956.00
208	Hjuksebe jernbanearb.forening	Do.	10-7	"	64	9 408	31 952.00
243	Bø jernbanearbejderforening	Do.	19-6	"	48	8 064	30 951.00
84	Lunde jernbanearbejderforening	Do.	19-6	"	57	9 576	21 901.00
341	Ness jernbanearbejderforening	Do.	19-6	"	19	3 192	8 231.00
488	Valøens jernbanearb.forening	Sunnan—Grongbanen	12-6	"	61	10 614	37 295.00
95	Sunnan jernbanearb.forening	Do.	12-6	"	87	15 188	47 110.00
489	Vinje jernbanearbejderforening	Do.	29-6	"	38	6 080	19 934.00
384	Grua fagforening	Do.	10-7	"	4	588	1 655.00
449	Smørsten jernbanearbejderforen.	Jernbanestenbrud, Grua	16-4	"	40	8 720	12 975.00
333	Tr.hjem og omegns jernb. arb.f.	Linjebruddet Smørsten	10-6	"	57	9 861	31 725.00
257	Tr.hjem sten-, jord- og cem. arb.f.	Trondhjems stationsarrangement	10-6	"	5	865	1 069.00
56	Kvaal jernbanearbejderforening.	Do.	10-6	"	10	1 730	5 062.00
159	Bjørndalens jernbanearb.forening	Do.	10-6	"	8	1 384	5 037.00
"	Do.	Statsbanerne.	1-12	"	6	156	450.00
97	Kristiania murarbejderforening	Østbanens stationsarrangement	10-7	"	7	525	441.00
21	Kr.a og omegns jernbanarb.f.	Do.	5-6	"	146	21 609	43 990.00
"	Do.	Dobbeltsporet Kristiania—Ljan	1-12	21-6	37	444	766.00
"	Do.	Statsbanerne.	1-12	paagaar 1921	6	136	296.00
373	Hakavik anlægsarb.forening	Hakavik kraftanlæg	10-7	"	73	10 731	30 380.00
"	Forskjellige afdelinger						906.82
"	Forskjellige personer						936.25
<i>Lockout.</i>							
65	Murararbejderforen., Haugesund	Entreprenørerne.	1-11	12-11	17	170	720.00
310	Bjugn arbejderforening	Bjugn sildolje- og kraftfoderfabrik.	16-4	15-12	20	3 100	8 542.00
111	Kragerø dropsfabrikarb.forening	Dropsfabrikken Exelstor.	31-7	8-11	10	830	1 277.00
78	Haugesund hermetikarb.forening	Entreprenørerne	23-10	12-11	16	240	597.00
45	Aamodt anlægsarbejderforening.	Embretsfos nyanlæg.	31-7	23-8	25	450	1 076.00
25	Narvik arbejderforening	Lousawaara Kirunawaara aktiebolag	1-6	17-8	90	5 940	20 131.00
<i>Sympatisttreik.</i>							
439	Knarrevik skift- og fabrikarb.f.	Den norske superfosfatfabrik	8-5	7-6	13	299	858.00
					7 206	546 687	1469 099.68



## Beretning om arbeidsledighetskassens virksomhet i 1920.

Arbeidsledigheten i aaret har været meget følsom inden alle industrier og arbeidsgrener der sorterer under vort forbund. Den største ledighet har i likhet med 1919 været inden bergverk-, anlægs- og hermetikindustrien. Ledigheten fordeler sig paa de forskjellige industrigrupper gjennemsnittlig pr. maaned saaledes:

Anlægsindustrien . . . . .	414	medlemmer
Bergverksindustrien . . . . .	454	—
Bygningsindustrien . . . . .	332	—
Elektrokem. og tekn.-kem. industri .	107	—
Forskjellige grupper . . . . .	225	—
Hermetikindustrien . . . . .	449	—
Kommunegruppen . . . . .	69	—
Tekstilindustrien . . . . .	61	—

Der har saaledes været en ganske betydelig arbeidsledighet inden alle arbeidsgrener. Den største arbeidsledighet har kassen hat i maanederne januar, februar, november og december maaned.

### Kassens økonomi.

Paa grund av den store arbeidsledighet er det ganske naturlig at den økonomiske stilling har været mindre god, tiltrods for at kontingenten fra 1. januar blev forhøiet med 10 og 5 øre pr. uke for henholdsvis helt og halvtbetalende medlemmer. Kassens kontingentindtægt har ikke paa langt nær været tilstrækkelig til at dække utbetalingene av understøttelse. Av regnskapet fremgaar at den samlede kontingentindtægt i aaret har utgjort kr. 410 675.75, mens utbetalte understøttelser har beløpet sig til kr. 688 336.54. I forskudsrefusion er av det offentlige mottat kr. 280 000.00. Forøvrig henvises til regnskapene.

For at støtte de mange medlemmer som ved utgangen av 1919 hadde faat sin hele understøttelse utbetalt, men som fremdeles var arbeidsledige i 1920, sendtes departementet den 21. januar følgende andragende om adgang til at utbetale understøttelse til familieforsørgere utover lovens 90 dage:

Departementet for sociale Saker  
her!

«Som det ærede departement kjender til er der inden endel arbeidsgrupper en større arbeidsledighet.

Denne ledighet har særlig gjort sig gjældende inden grube- og hermetikindustrien samt blandt anlægsarbeiderne.

En stor del av vore medlemmer inden disse har saaledes faat utbetalt arbeidsledighetsbidrag i 90 dage (lovens maksimum) før 1. januar 1920.

Denne arbeidsledighet indtraadte i august eller september 1919 og vedvarer for manges vedkommende fremdeles.

I erkjendelse av at det i disse tider er meget vanskelig for ikke at si umulig for familieforsørgere at kunne skaffe det nødvendigste til underhold for sig selv og familien, uten at de har arbeide eller understøttelse av arbeidsledighetskassen, har vort forbunds hovedstyre drøftet muligheten av at vor arbeidsledighetskasse med departementets godkjendelse fortsætter utbetalingen av ledighetsbidrag utover 90 dage. Denne forlængelse av ledighetsunderstøttelsen skulde i tilfælde gjælde familieforsørgere og er beregnet at omfatte følgende antal arbeidere i hermetikindustrien:

Stavanger . . . . .	148	arbeidere
Bodø . . . . .	40	—
Haugesund . . . . .	17	—
Tromsø . . . . .	7	—

Tilsammen 212 arbeidere

### I grubeindustrien:

Røros . . . . .	62	arbeidere
Sulitjelma . . . . .	427	—
Aalen . . . . .	61	—
Stord . . . . .	8	—
Svanø . . . . .	34	—
Mo i Ranen . . . . .	23	—
Birtavarre . . . . .	29	—

Tilsammen 644 arbeidere

Tilsammen i disse industrier har vi beregnet at ha 856 ledige familieforsørgere. Hertil kommer endel anlægsarbeidere og andre. Det er uten tvil nødvendig at understøttelsen til disse arbeidere blir forlænget, men paa den anden side ser vor arbeidsledighetskasse sig ikke istand til at fortsætte understøttelse utover 90 dage med mindre staten bevilger et ekstraordinært tilskud til kassen og der ved sætter denne istand til at fortsætte utbetalingen av disse bidrag.

Vi har beregnet at en saadan beslutning vilde komme til at omfatte ca. 900 arbeidere.

Hvis understøttelsen blir forlænget med 60 dage vil dette bety en samlet understøttelsessum av kr. 162 000.00.

Hvis vor arbeidsledighetskasse kan regne med at faa  $\frac{2}{3}$  refusion, skulde dette bety en utbetaling av kassens egne midler av kr. 54 000.00.

Tiltrods for at forbundets hovedstyre har besluttet at forhøje kontingenten til arbeidsledighetskassen med 50 pct. fra 1. januar 1920, vil allikevel ikke kassen av egne midler magte at paata sig denne ekstra utbetaling.

I henhold til foranstaaende tillater vi os at søke det ærede departement om tilladelse til at fortsætte utbetalingen av ledighetsbidrag til familieforsørgere i 60 dage utover lovens maksimum (90 dage) i et understøttelsesaar og om en ekstrabevilgning av kr. 60 000.00 for at denne understøttelse kan utbetales.

Hvis det ærede departement ikke finder at kunne gaa med paa denne ekstrabevilgning, tillater vi os at andra om at vor arbeidsledighetskasse maa bli anvist forskud paa refusion i den utstrækning at fortsatt utbetaling av ledighetsbidrag til familieforsørgere kan utbetales i henhold til foranstaaende andragende.

Ærbødigst  
Osw. Martinsen.

Paa ovenciterte andragende mottok man departementets avgjørelse av 8. mars saalydende:

«I anledning av hr. inspektørens skrivelse av 24. januar d. a. meddeles, at departementet samtykker i at Norsk Arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasse indtil 1. april d. a. betaler fortsatt understøttelse til familieforsørgere i indtil 60 dage uten hensyn til om de maatte ha arbeidet og betalt kontingent i 26 uker siden sidste utbetaling.

Yderligere ekstraordinært tilskud i denne anledning utover hvad kassen vil vente at kunne faa i forskud paa refusion finder departementet ikke at kunne tilstaa kassen.

Kristiania den 8. mars 1920.

Denne ekstraordinære utbetaling av bidrag utover lovens 90 dage har bidrat til at kassens økonomi har været daarlig.

Den ekstraordinære utbetaling har ogsaa bidraget til det forannævnte høie understøttelsesbeløp.

Kassens andragende om bevilgning av ekstraordinære tilskud blev ikke indvilget.

Kassens økonomiske stilling har dog ikke været saa daarlig som avdelingene har faat indtryk av ved at disse ikke har faat sig tilsendt rekvirerte beløp for understøttelse.

Forholdet er at kassen har  $\frac{2}{3}$  refusion av utbetalte understøttelser og skulde saaledes i aaret i forskudsrefusion ha kunnet faat sig utbetalt kr. 458 000.00 istedenfor kr. 280 000.00. Kassen hadde saaledes ved utgangen av aaret tilgode i forskudsrefusion ca. kr. 170 000.00.

Naar avdelingene har maattet vente paa at faa sig tilsendt rekvirerte midler skyldes dette saaledes den ting at kassen ikke har faat sig anvist forskudsrefusion i saa stor utstrækning som utbetalingene av understøttelse har været.

Fra flere avdelinger og stedlige styrer har man mottat andragende om forhøielse av ledighetsunderstøttelsen. Med den store ar-

beidsledighet har man imidlertid ikke kunnet gaa til at ansøke om høiere understøttelse uten at man hadde været nødt til samtidig at foreta en forhøielse av kontingenten. En forhøielse av kontingenten har imidlertid kassens styre ikke hat adgang til utover den forannævnte forhøielse av 10 og 5 øre pr. uke som traadte i kraft fra 1. januar 1920.

Paa forbundets ordinære hovedstyremøte besluttedes at oprettholde forbundslovens paragraf 5, punkt 1 om at ledige medlemmer der oppebærer understøttelse av arbeidsledighetskassen, skal betale kontingent, likesom ogsaa hovedstyret besluttet at den fra 1. januar gaaende midlertidige kontingentforhøielse skulde være varig. Som en kompensation for at de ledige medlemmer skal betale kontingent under ledigheten besluttete hovedstyret at indgaa til departementet med krav om en forhøiet understøttelse av kr. 3.00 for heltbetalende og kr. 1.50 for halvtbetalende pr. uke og oversendte andragende herom saalydende:

«Til Departementet for sociale Saker  
her!

Som meddelt i vor skrivelse av 14. februar d. a. besluttet forbundets hovedstyre i 1918 indtil videre at praktisere forbundslovens paragraf 5 litr. 1 saaledes, at medlemmer der er syke, arbeidsledige, deltagende i konflikt eller indkaldt til militærtjeneste kun skal betale fristempelmerker med 5 øre pr. uke til forbundets forsikringskasse.

Paa det ordinære aarsmøte 1920 har hovedstyret besluttet at ovenstaaende beslutning av 1918 skal ophøre fra 1. oktober d. a. og fra den dato blir forbundslovens paragraf 5 litr. 1 at opretholde som oprindelig vedtat, saaledes at alle medlemmer som oppebærer bidrag av streikekasse eller arbeidsledighetskasse skal betale den samme kontingent som medlemmer der er i arbeide.

Fritat for kontingent blir fra forannævnte dato kun medlemmer der er syke eller indkaldt til militærtjeneste.

For at medlemmer der er i konflikt og arbeidsledige ikke skal bli i en uheldigere økonomisk stilling end hittil besluttet hovedstyret at ansøke departementet om at forhøie den i ledighetskassens lov paragraf 4 litr. c. fastsatte understøttelse med kr. 3.00 og kr. 1.50 pr. uke for henholdsvis heltbetalende og halvtbetalende medlemmer fra 1 november d. a.

Hovedstyret besluttet endvidere, for at sikre kassens økonomi, at den hittil midlertidig foretatte overføring av forbundskassens kontingent til arbeidsledighetskassen av 10 øre for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende medlemmer pr. uke, der meddeltes departementet i vor skrivelse av 29. december f. a., skal være varig saaledes at kontingenten for fremtiden vil være 30 øre og 15 øre pr. uke for henholdsvis helt og halvtbetalende medlemmer.

I henhold til foranstaaende tillater vi os derfor at ansøke det ærede departement om godkjendelse til fra 1. november d. a. at for-

høie understøttelsen med kr. 3.00 og kr. 1.50 pr. uke for henholdsvis helt og halvtbetalende medlemmer, idet vi forventer Deres snarlige avgjørelse.

Ærbødigst  
Osw. Martinsen.

Under 29. oktober mottok man departementets avgjørelse av spørsmålet om understøttelsens forhøielse saalydende:

«Med skrivelse av 8. ds. har hr. inspektøren oversendt et andragende fra Norsk Arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasse om tilladelse til at forhøie understøttelsen til arbeidsledige medlemmer med kr. 3.00 pr. uke for heltbetalende og kr. 1.50 pr. uke for halvtbetalende.

I anledning herav meddeles at departementet ikke finder at kunne godkjende denne forhøielse saa længe kassens kontingentindtægt efter det indsendte regnskap ikke viser sig. at være tilstrækkelig til at opfylde kravet i tilskudslovens paragraf 2 første punktum om at kassens inntægter for minst  $\frac{1}{2}$ -dels vedkommende skal tilveiebringes ved medlemmenes egen kontingent.

Kristiania den 29. oktober 1920.»

Av departementets meddelelse angaaende understøttelsens forhøielse sees at dette ikke har kunnet gaa med paa en forhøielse, naar kassens kontingentindtægter ikke for minst  $\frac{1}{2}$ -dels vedkommende svarer til kassens utbetalinger. Der maatte saaledes en kontingentforhøielse til for at kunne faa adgang til en forhøiet understøttelse.

*Kontrolbestemmelser fra det offentlige.*

Saa vel inden vor ledighetskasse som inden de øvrige kasser er der blit foretat utbetalinger som det offentlige har fundet stridende mot lov om tilskud for arbeidsledighetskasser. For at skjærpe kontrollen med utbetaling av understøttelse har departementet utfærdiget følgende cirkulære med kontrolbestemmelser.

«Fra Det kongelige Departement for sociale Saker.

Rundskrivelse.

Da der inden enkelte statsanerkjendte arbeidsledighetskasser er forekommet misbruk av adgang til at utbetale bidrag under arbeidsledighet, skal departementet herved anmode om at kassens avdelinger blir innskærpet nødvendigheten av *strengt at overholde de gjældende bestemmelser angaaende utbetaling av arbeidsledighetsbidrag.*

Det er særlig ved fortolkning av begrepet «uforskyldt arbeidsløshet» at der hos enkelte kasser eller avdelinger av saadanne er forekommet tilfælde som har gjort det nødvendig for det offentlige at gripe ind.

Den herhenhørende lovbestemmelse findes i lov av 6. august 1915 paragraf 2, punkt 8, som bestemmer at en arbeidsledighetskasses love maa indeholde bestemmelse om «at ingen stedlig understøttelse, intet reise- eller flytningsbidrag utbetales til andre end uforskyldt arbeidsløse, men arbeidsføre personer. Som uforskyldt regnes ikke arbeidsløshet som er foraarsaket ved streik eller lockout.»

Denne bestemmelse er ikke altid blit overholdt.

En kasse har saaledes betalt arbeidsledighetsbidrag til et antal stykarbeidere som sa op sine pladser og sluttet arbeidet, fordi de ikke lenger ønsket stykarbeide, men vilde ha ukelønnet plads, hvad arbeidsgiverne ikke gik med paa. I et andet lignende tilfælde fik opsigelsene karakter av en likefrem streik, idet praktisk talt alle stedets stykarbeidere indenfor vedkommende yrke sa op og sluttet arbeidet samtidig.

En anden arbeidsledighetskasse har utbetalt understøttelse til medlemmer som blev arbeidsledige fordi de negtet at godkjende en av bedriften indført ordning med kontrol av arbeidstidens overholdelse. Der opstod altsaa konflikt om en enkelt side av arbeidsforholdet ved bedriften, og konflikten ledet til arbeidsstans.

En tredje arbeidsledighetskasse har utbetalt og krævet refusion for bidrag til medlemmer som selv har sagt op sine pladser og sluttet i tariffmæssig betalt arbeide, fordi vedkommende arbeidsgiver ikke indrømmet deres krav om høiere løn.

Departementet har i de nævnte tilfælder bestemt at arbeidsløsheten ikke kan betegnes som «uforskyldt» i lovens forstand, og at utbetalingen av arbeidsledighetsbidrag derfor var uberettiget.

Det samme har man maattet gjøre i enkelte tilfælder hvor en kasse har utbetalt arbeidsledighetsbidrag til medlemmer som under arbeidsstans i vedkommende fag har tat andet arbeide eller arbeidet hjemme i sit eget eller forældres gaardsbruk el. lign. Det er klart at medlemmene under saadanne forhold ikke kan betegnes som arbeidsløse.

Av den foran citerte lovbestemmelse vil sees at understøttelse av statsanerkjendt arbeidsledighetskasse er absolut utelukket i tilfælde av at arbeidsledigheten skyldes streik eller lockout eller vedkommende arbeidsledige ikke er arbeidsfør. Men det har ikke været lovgivningens mening at al anden arbeidsledighet skal betragtes som uforskyldt. Naar der ikke i loven er git nogen nærmere definition av begrepet «uforskyldt arbeidsløshet», saa skyldes dette at avgjørelsen av hvad der er uforskyldt arbeidsløshet ofte maa bero paa et rent skjøn, og at hvert enkelt tilfælde maa bedømmes ut fra sine egne forutsætninger. Denne bedømmelse er av loven lagt til arbeidsledighetskassene selv, men under kontrol av det offentlige (kommunen og Staten).

Departementet har fra et kommunalt tilsyn med arbeidsledighetskasser mottat forespørsel om, hvorvidt arbeidsledighet kan ansees uforskyldt naar vedkommende *selv har sagt op sin plads.* Paa dette spørsmål har man svart følgende:

«Den som blir arbeidsledig etter egen opsigelse er ikke at be-  
tragte som uforskyldt arbeidsledig, medmindre vedkommende ar-  
beider eller kassen godtgjør at der foreligger fyldestgjørende grund  
for opsigelsen. Kommunestyret (det kommunale tilsyn) avgir utta-  
lelse om slike tilfælde, hvorefter avgjørelsen træffes av departe-  
mentet efter forslag av inspektøren.»

Hvert enkelt tilfælde maa saaledes bedømmes for sig, og for  
at dette kan ske — ikke bare av kassen som har den første pligt  
i denne henseende, men ogsaa av det kommunale tilsyn og senere  
koltrolinstant — maa der forelægges *bestemte oplysninger om aar-*  
*saken* til opsigelsen i alle tilfælde hvor der betales arbeidsledig-  
hetsbidrag til medlem som er blitt arbeidsledig ved egen opsigelse.

I denne forbindelse skal man henlede opmerksomheten paa at  
arbeidskontorene og de kommunale arbeidsledighetskomiteer er paa-  
lagt at melde til vedk. arbeidsledighetskasse og til arbeidsformid-  
lingsinspektøren hvert tilfælde hvor et medlem *vægrer sig ved at ta*  
*arbeide* som maatte bydes ham, uagtet det maa antages at han kan  
utføre dette, og at den tilbudte løn maa ansees som rimelig. Naar  
slike tilfælde kommer til arbeidsledighetskassens kundskap *er det*  
*kassens pligt straks at inndra vedkommende medlems arbeidsledig-*  
*hetsbidrag*. Sker ikke dette, maa der for hvert enkelt tilfælde frem-  
lægges oplysninger som godtgjør at der forelaa skjellig grund til  
at negte at ta det omhandlede arbeide

Man skal videre meddele, at der med særlig henblik paa offent-  
lige arbeider (for stat eller kommune) vil bli søkt etablert en ord-  
ning med melding fra vedkommende arbeidsleder til arbeidsledig-  
hetskassen og til en senere kontrolinstans (tilsynet eller inspektøren)  
om grunden til at et kassemedlem er blitt arbeidsledig, for at det  
kan bedømmes om det er berettiget at utbetale arbeidsledighets-  
bidrag eller ikke

For at kunne kontrollere at kassen ikke utbetaler understøt-  
telse i strid med gjældende lov, maa det kræves *at ledighetsopgavene*  
*fra kassen omfatter alle understøttelser* som er utbetalt i maanedens  
løp — ogsaa de beløp som der ikke søges refusion for. Man hen-  
viser herom til tilskudslovens paragraf 9 og 11 som begge bestemmer  
at der skal sendes opgaver over de *utbetalte* arbeidsledighetsunder-  
støttelser, altsaa ikke bare de understøttelser som der søkes refu-  
sion for.

For at lette adgangen til at føre effektiv kontrol maa det  
videre kræves *at det for alle arbeidsledige som har faaet understøt-*  
*telse av kassen gives oplysning om sidste arbeidssted*.

Det er en samfundsinteresse av stor betydning, at der ikke ut-  
betales arbeidsledighetsunderstøttelse til nogen som kan arbeide og  
som kan faa passende arbeide, og navnlig bør stat og kommune  
som bærer en saa betydelig del av utgiftene ved arbeidsledighets-  
forsikringen, sikres mot at arbeidere uten skjellig grund forlater  
arbeidei Statens eller kommunens tjeneste for derpaa at hve bidrag av  
arbeidsledighetsforsikringen. Det er ogsaa i arbeiderorganisationenes

og arbeidsledighetskassenes egen interesse at intet forsøk paa om-  
gaaelse eller misbruk blir taalt eller passerer upaataalt.

Man tør derfor vente lojal medvirkning fra kassenes side ved  
gjennomførelsen av de skjerpede kontrolbestemmelser.

«Under henvisning til foranstaaende og i medhold av lov 6.  
august 1915 § 9 bestemmer departementet herved:

1. «At statsanerkjendte arbeidsledighetskasser, som betaler  
arbeidsledighetsbidrag til medlem som er blitt ledig etter egen opsi-  
gelse eller som undlater at ta tilbudt passende arbeide, for hvert  
enkelt saadant tilfælde skal sende med ledighetsoppgaven de oplys-  
ninger som er nødvendig for at bedømme om opsigelsen eller neg-  
telsen har været berettiget. Hertil brukes medsendte skema: Tillæg  
til skema I.

2. At der i ledighetsskemaets sidste anmerkingsrubrik (rubrik  
13) i alle tilfælde skal gives oplysning om vedkommende medlems  
sidste arbeidssted (firma og kommune).

3. At ledighetsoppgavene skal omfatte alle de arbeidsledighets-  
understøttelser som er utbetalt i løpet av maaneden eller kvartalet —  
ogsaa de beløp som der ikke kræves refusion for.

Denne ordning træder ikraft straks.

Med nærværende skal man be alle kassens avdelinger gjort be-  
kjendt.»

Kristiania den 16. februar 1920.

Paal Berg.

De av departementet i cirkulære nævnte kontrolbestemmelser  
kunde imidlertid ikke ledighetskassene uten videre gaa med paa,  
hvorfor Landsorganisationen blev anmodet om at ta sig av spørs-  
maalet og der blev i den anledning avholdt konferance med departe-  
mentet mellem repræsentanter fra Landsorganisationen og departe-  
mentet.

Konferancen resulterte kun i at departementet frafaldt det krav  
der i foranciterte skrivelse er opstillet i punkt 1, om særlige oplys-  
ninger angaaende de medlemmer som blir arbeidsledige etter egen  
opsigelse eller undlater at ta tilbudt passende arbeide forsaavidt an-  
gaar de understøttelser som der ikke kræves refusion for.

Angaaende yderligere lempning i de faste bestemmelser kunde  
departementet ikke gaa med herpaa.

Naar departementet krævet nye kontrolbestemmelser og i cirku-  
lære nævnte en arbeidsledighetskasse som har utbetalt understøttelse  
til medlemmer som blev arbeidsledige fordi de negtet at godkjende  
en av bedriften indført ordning om kontrol av arbeidstidens over-  
holdelse, saa er det vor kasse der her sigtes til. Forholdet er en  
arbeidsstans ved A/S Bjølvfossen i mars maaned 1919.

Naar kassen under denne stans utbetalte ledighetsunderstøttelse,  
skrev det sig fra at man ikke fandt stansen at være en konflikt med  
ret til understøttelse av streikekassen. Ved bedriften var nemlig fra

september 1918 til 5. mars 1919 en kontrolordning paa den maate at der ved portnerstuen var en grind som aapnedes ved arbeidstidens begyndelse og slut. Til denne kontrolordning hadde arbeiderne ikke noget at indvende. Den 5. mars 1919 kom der imidlertid opslag om at kontrollen skulde ske ved skilter og kontrolur i portnerstuen. Portnerstuen var uhensigtsmæssig indrettet og passet ikke paa nogen maate for den nye kontrol. Der var kun en smal gang at passere igjennem samt bare et kontrolur. Dette resulterte i at arbeiderne ved bytning av skilt maatte staa i kø. De der var saa uheldige at komme sidst i køen blev staaende saa længe at de ikke var paa arbeidspladsen inden den bestemte tid, men 5 minutter efter arbeidstidens begyndelse og fik som følge herav en halv times træk, paa trods av at de var fremmødt i portnerstuen længe før arbeidstidens begyndelse. Arbeiderne var saaledes henvist til at passere portnerstuen uten at stemple paa kontroluret. Dette resulterte i at der den 11. mars kom opslag fra bedriften om at fra onsdag 12. s. m. fik ingen passere portnerstuen uten at stemple paa kontroluret. Undlatelse av dette vil medføre avskedigelse. Som rimelig var kunde ikke arbeiderne godta denne kontrol der paaførte dem træk, paa trods av at de var fremmødt til portnerstuen lang tid før bedriftstidens begyndelse og blev av den grund utestengt fra bedriften. Her forelaa saaledes etter arbeidernes og vor opfatning en ret og slet opsigelse fra bedriften, hvilket medførte at de ledige hadde ret til understøttelse av ledighetskassen. Departementet har imidlertid ikke gaat med paa kassens fortolkning av stansen og betrakter utbetalingen av arbeidsledighetsunderstøttelse stridende mot lov om tilskud til arbeidsledighetskasser.

#### *Gjensidighetsoverenskomst.*

Efter indbydelse fra Arbeidsmændenes arbeidsløshetskasse i Danmark avholdtes møte mellem repræsentanter fra vort forbund og Dansk arbeidsmandsforbund i Kjøbenhavn den 22. november for oprettelse av gjensidighetsoverenskomst mellem de to forbunds arbeidsledighetskasser.

For Arbeidsmændenes arbeidsløshetskasse møtte Johannes Nielsen, J. P. Johansen, Carl Drejer og Sophus Mortensen. Fra vort forbund Johannes M. P. Ødegaard og O. Martinsen. Man enedes om følgende gjensidighetsoverenskomst der træder i kraft 1. januar 1921.

#### *Gjensidighetsoverenskomst mellem Arbeidsmændenes arbeidsløshetskasse i Danmark og Norsk arbeidsmandsforbunds arbeidsløshetskasse.*

Mellem Arbeidsmændenes arbeidsløshetskasse i Danmark og Norsk arbeidsmandsforbunds arbeidsløshetskasse gjælder følgende overenskomst vedrørende medlemmers overflytning fra det ene lands arbeidsløshetskasse til det andet.

1. Naar et medlem av et lands arbeidsløshetskasse faar beskjæftigelse indenfor et andet lands omraade skal han snaarest og senest inden 14 dage efter pladsindtrædelsen melde sig med sin medlemsbok frameldt det fraflyttede lands kasse og uten at staa til restance med kontingentindbetalingen i over 4 uker. Undladelse av tilmeldelse inden forannævnte tid medfører at vedkommende ikke kan overflyttes, men maa indskrives som nyt medlem.

Dispensation herfra kan kun gives efter forhandling mellem de to hovedledelser, og der er enighet herom.

Arbeidsledige medlemmer fra det ene land kan ikke overflyttes til det andet lands kasse.

2. Efter mindst 4 ukers sammenhengende beskjæftigelse indenfor den tilflyttede kasses omraade, regnes medlemmet for fuldt tilsluttet det tilflyttede lands kasse med medlemsret efter sit uavbrudte medlemskap i tidligere kasser og med rettigheter i enhver henseende efter den tilflyttede kasses vedtægter og saaledes, at understøttelsen ydet i det ene land medregnes ved understøttelsesberegning i det tilflyttede land.

3 a. Bliver overflyttede medlemmer ledige, før der er forløpet 4 uker etter tilflytningen, eller arbeidet ikke er tiltraadt av den grund, der godkjendes av den stedlige organisation (kassens ledelse) yder den tilflyttede kasse medlemmene reisehjælp tilbake til det fraflyttede land.

I reisehjælp kan der utbetales et beløp svarende til det billetten koster, samt et tillæg av 5 dages dagpengehjælp, men det samlede beløp maa dog høist svare til 4 ukers understøttelse efter medlemmets anciennitet.

Utbetalingen kan dog ikke ydes med mindre medlemmet har mindst 12 maaneders uavbrudt medlemskap i den nærværende overenskomsts tilknyttede kasser, likesom det samlede understøttelsesbeløp ikke maa overstige den utbetalende kasses maksimumsydelse.

3 b. Medlemmer, der blir ledige, før der er forløpet 4 uker efter tilflytningen, kan den tilflyttede kasse anwise arbeide efter sine regler herfor, men der kan ikke utbetales medlemmet dagpenge eller reisehjælp i indlandet, før medlemmet har havt 4 ukers sammenhengende arbeide.

4. Ved tilflytningen beholder medlemmet sin medlemsbok fra den fraflyttede kasse, og i denne avstemples kontingenten paa sædvanlig maate.

Efter 4 ukers sammenhengende arbeide utstedes der medlemmet en av den tilflyttede kasses medlemsbøker, og i denne indføres medlemmets legitimation og anciennitetsforhold samt den av ham eventuelt oppebaarne understøttelse i løpet av de 3 sidste aar, og den uterlandske medlemsbok indsendes fra den vedrørende avdeling til sin kasses hovedkontor, der umiddelbart derefter sender det fraflyttede lands kasses hovedkontor meddelelse om, at medlemmet nu fuldstændig er tilflyttet denne kasse.

5. Et medlem, der er reist fra det ene land til det andet, og som vender tilbake til det fraflyttede land, indtræder straks ved sin

tilbagevenden i sine gamle rettigheder, selv om medlemmet ikke har beskæftigelse paa det tidspunkt.

Under forudsætning af hovedbestyrelsens tilslutning er nærværende gjensidighetsoverenskomst gjældende fra 1. januar 1921 og indtil den med 3 måneders varsel fra en av sidene opsies til ophør den 1. januar.

Kjøbenhavn den 25. november 1920.

For Arbeidsmændenes arbejdsløshetskasse i Danmark (statsanerkjendt).

*Sophus Mortensen. Johannes Nielsen. J. P. Johannesen.*

For Norsk arbejdsmandsforbund.

*Johs. M. P. Ødegaard. Osw. Martinsen.*

Overenskomsten behandledes i forretningsudvalgsmøde den 19. januar 1921, hvor den godkjendtes med det forbehold at den rejsehjælp som omhandles i punkt 3 a refunderes av det fraflyttede lands kasse og at dette refusionsspørsmaal ordnes ved en tilføjelse til den faglige gjensidighetsoverenskomst.

Tabel I. Oversigt over arbejdsledigheden maanedvis 1920.

Maaned	Arbejdsledige fra forr. maaned	Meldt ledige i maaned	Ialt ledige i maaned	Erholdt arbejde, reist eller utgaat i maaned	Ledige sidste dag i maaned	Antal tapte arbejdsdage	Procent av medlemsantallet		Tapte arbejdsdage pr. medlem
							Ialt ledige i maaned	Ledige sidste dag i maaned	
Januar . . . . .	1 950	1 207	3 157	954	2 203	36 498	7.95	5.38	0.89
Februar . . . . .	2 203	805	3 008	980	2 028	37 319	7.37	4.97	0.91
Mars . . . . .	2 028	435	2 463	544	1 919	28 995	6.09	4.74	0.72
April . . . . .	1 919	448	2 367	590	1 777	20 499	5.88	4.42	0.51
Mai . . . . .	1 777	363	2 140	538	1 602	14 376	5.35	4.00	0.36
Juni . . . . .	1 602	287	1 889	386	1 503	10 594	4.75	3.78	0.27
Juli . . . . .	1 503	229	1 732	321	1 411	9 699	4.38	3.57	0.25
August . . . . .	1 411	594	2 005	289	1 716	8 426	5.21	4.45	0.22
September . . . . .	1 716	658	2 374	254	2 120	18 204	6.32	5.64	0.49
Oktober . . . . .	2 120	409	2 529	261	2 268	19 139	6.91	6.20	0.52
November . . . . .	2 268	610	2 878	278	2 600	24 222	8.25	7.46	0.69
December . . . . .	2 600	1 403	4 003	389	3 614	35 992	12.08	10.91	1.08
Hele aaret tils. . . . .	23 097	7 448	30 545	5 784	24 761	263 963	80.54	65.52	6.91
Gj.snit pr. maaned . . . . .	1 924	621	2 545	482	2 063	17 163	6.71	5.46	0.57
Gj.sn. pr. md. 1919 . . . . .	1 131	953	2 084	822	1 262	24 332	5.15	3.11	0.59

Tabellen gir en oversigt over arbejdsledigheden maanedvis. Der fremgaar at i aaret er 7 448 medlemmer meldt arbejdsledige med 263 963 tapte arbejdsdage.

Gjennemsnittantalet av ledigmeldte er 621 pr. maaned med 17 163 tapte arbejdsdage.

Tabel II. Antal ledige sidste dag i maaned i de forskjellige industrier 1920.

Maaned.	Antal ledige ialt	Anlaagsarbejdere	Bergverksarbejdere	Bygningsarbejdere	Elektro-kemiske arbejdere	Forskjellige arbejdere	Hermetikfabrikarbejdere	Kommunalarbejdere	Teknisk-kemiske arbejdere	Tekstilarbejdere
Januar . . . . .	2 203	653	425	324	53	217	412	26	49	44
Februar . . . . .	2 028	523	379	349	41	208	421	28	57	22
Mars . . . . .	1 919	584	315	289	34	164	412	41	48	32
April . . . . .	1 777	415	400	242	25	236	401	46	12	—
Mai . . . . .	1 602	321	502	127	18	156	349	33	23	73
Juni . . . . .	1 503	299	447	114	26	189	327	24	35	42
Juli . . . . .	1 411	247	425	129	22	201	380	1	5	1
August . . . . .	1 716	228	426	308	11	190	513	2	1	37
September . . . . .	2 120	286	458	423	133	209	489	3	48	71
Oktober . . . . .	2 268	314	520	453	118	294	507	7	16	39
November . . . . .	2 600	482	556	574	123	280	523	1	17	44
December . . . . .	3 614	617	592	654	135	363	651	33	242	327
Gj.snit pr. md. . . . .	2 063	414	454	332	61	225	449	21	46	61
Gj.snit pr. md. 1919 . . . . .	1 262	233	480	136	48	177	135	21	11	21

Tabellen gir en oversigt over antal ledige sidste dag i maaned i de forskjellige industrier.

Som det fremgaar av tabellen er som nævnt i indledningen den største ledighet forekommet i anlæg-, bergverk-, bygning- og hermetikindustrien.

Tabel I og II er dog ikke saa fuldstændig som de skulde være, idet der mangler rapport fra enkelte afdelinger, dog gir de et ganske sikkert billede av ledigheten over arbejdsledigheten.

Tabel III. Arbejdsledighetsunderstøttelse maanedvis 1920.

Maaned	Understøttelse ialt	Stedlig understøttelse	Reiseunderstøttelse	Flyttehjælp	Understøttelse pr. medlem			
					Understøttelse ialt	Stedlig understøttelse	Reiseunderstøttelse	Flyttehjælp
Januar . . . . .	Kr. 129 522.35	Kr. 127 967.00	Kr. 1 131.35	Kr. 424.00	Kr. 3.15	Kr. 3.12	Kr. 0.03	—
Februar . . . . .	77 145.14	76 041.14	924.00	180.00	1.89	1.87	0.02	—
Mars . . . . .	55 796.80	54 312.00	1 214.80	270.00	1.37	1.34	0.03	—
April . . . . .	64 538.60	62 504.50	1 794.10	240.00	1.60	1.56	0.04	—
Mai . . . . .	32 687.40	30 488.50	1 541.90	657.00	0.81	0.76	0.04	0.01
Juni . . . . .	30 570.85	28 532.50	1 168.35	870.00	0.77	0.72	0.04	0.01
Juli . . . . .	23 603.10	22 607.00	636.10	360.00	0.59	0.57	0.02	—
August . . . . .	24 269.05	22 729.15	1 149.90	390.00	0.62	0.59	0.03	—
September . . . . .	29 859.65	28 851.50	898.15	110.00	0.78	0.76	0.02	—
Oktober . . . . .	37 497.30	36 508.50	634.80	354.00	1.02	1.00	0.02	—
November . . . . .	55 152.30	53 986.00	812.30	354.00	1.57	1.54	0.03	—
December . . . . .	127 694.00	127 042.50	591.50	60.00	3.85	3.83	0.02	—
Ialt . . . . .	688 336.54	671 570.29	12 497.25	4 269.00	18.02	17.66	0.34	0.02
Gj.snit pr. md. . . . .	57 361.36	55 964.18	1 041.43	355.75	1.67	1.64	0.03	—
Gj.snit pr. md. 1919 . . . . .	69 193.09	64 923.73	3 808.38	460.98	1.70	1.60	0.09	0.01

Tabellen gir en oversigt over kassens utbetalinger av understøttelse pr. måned, samt procentvis beregnet efter medlemsantallet (tabel IV) i henholdsvis stedlig, reiseunderstøttelse og flyttehjælp.

Tabel IV. Medlemsantal, strykninger, indskrivninger og medlemskontingent 1920.

Maaned	Indskrevne medlemmer	Strokne medlemmer	Medlemsantal pr. sidste i maaned	Medlemskontingent	Kontingent pr. medlem
				Kr.	Kr.
Januar . . . . .	730	1 908	40 945	35 358.85	0.86
Februar . . . . .	1 786	1 942	40 789	33 381.25	0.82
Mars . . . . .	1 649	1 995	40 443	40 159.70	0.99
April . . . . .	987	1 231	40 199	34 785.00	0.86
Mai . . . . .	894	1 089	40 004	34 215.80	0.86
Juni . . . . .	989	1 254	39 739	33 548.80	0.84
Juli . . . . .	914	1 177	39 476	34 123.95	0.86
August . . . . .	1 024	2 002	38 498	30 135.45	0.78
September . . . . .	1 229	2 167	37 560	35 638.75	0.94
Oktober . . . . .	1 057	2 052	36 565	32 260.25	0.88
November . . . . .	818	2 536	34 847	34 569.95	0.99
December . . . . .	653	2 371	33 129	32 498.00	0.98
Hele aaret	12 730	21 724		410 675.75	0.89
Gj.snit pr. md.	1 061	1 810	38 512	34 222.98	0.88
Gj.snit pr. md. 1919	1 550	767	40 647	24 410.43	0.60

Tabellen gir en oversigt over kassens medlemsantal, beregnet efter mottatte indskrivninger og strykninger, samt kassens medlemskontingent pr. måned.

## Voldgiftsdomme 1920.

### Dom

avsagt 22. juni 1920 av den ved kgl. resol. av 21. mai 1920 nedsatte voldgiftsret i forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening og De mekaniske Verksteders Landsforening paa den ene side og Arbeidernes fagl. Landsorganisation og følgende forbund 1. Norsk Jern- og Metalarbejderforbund, 2. Norsk Formerforbund, 3. Norsk Arbeidsmandsforbund og 4. Norsk Elektrikerforbund forsaavidt angaar de ved de mekaniske verksteder ansatte arbeidere paa den anden side, fastsættes

#### § 1.

- Ved ethvert mekanisk verksted, skibsverft og støperi, som omfattes av denne dom, skal ingen arbeider — hverken fagarbeider eller hjelpearbeider — betales under de i dommen fastsatte mindstelønssatser. Undtagelse herfra se § 1 d.
- Ved mindsteløn forstaaes den laveste løn som kan betales nogen arbeider som er i besiddelse av de i dommens § 2 bestemte betingelser.
- Dygtigere og mere betrodde arbeidere betales høiere løn end mindstelønnen. Lønnen for disse fastsættes efter nærmere avtale mellem bedriftens leder eller dennes repræsentant og hver enkelt arbeider (kfr. § 16).
- Bestemmelsene om mindsteløn gjelder ikke læregutter og gutter som antages i lære (se § 11), og heller ikke de kvinder som ikke er anerkjendt som fagarbeidere. Undtagelse fra mindstelønssatsene kan ogsaa finde sted for arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet er nedsat.  
For disse fastsættes lønnen efter nærmere avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider (kfr. § 16).

e) Uttrykket «arbeider» omfatter saavel mand som kvinde.  
Anm. I likhet med læregutter regnes ogsaa maskinaspiranter, aspiranter til tekniske skoler, forsaavidt angaar den verkstedtid, vedkommende love foreskriver, samt teknikere i et tidsrum av indtil et aar. Som teknikere regnes ikke de som er utdannet ved fagskoler, elementærtekniske skoler og lavere tekniske skoler end disse.

#### § 2.

- Betingelsene for at en arbeider anerkjendes som fagarbeider, og faar mindsteløn som saadan, er at vedkommende har utstaaet læretid paa lærekontrakt (se § 11) og har fylt 21 aar, eller — hvis ikke utdannet under lærekontrakt — enten efter fylt 22 aar og 5 aars arbeide i faget eller efter fylt 23 aar og minst 4aars arbeide i faget, blir anerkjendt som fagarbeider. For at opnaa denne anerkjendelse retter arbeideren en skriftlig henvendelse til bedriftens leder og faar et fagarbeiderbevis, saafremt bedriftens leder finder ham kvalificert dertil.
- Finder bedriftens leder ikke at kunne meddele arbeideren et saadant bevis, kan arbeideren kræve anledning til at avlægge en dygtighetsprøve. For at bestemme hvori prøven skal bestaa, og for at bedømme utførelsen opnævnes 2 mand. Den ene av disse opnævnes av arbeiderne ved vedkommende avdeling ved verkstedet blandt dets dygtigste fagarbeidere, en anden, som kan

være ansat ved eller utenfor vedkommende verksted, opnævnes av bedriftens leder.

Blir disse to enig om arbeidets godkjendelse, er arbeideren at anse som fagarbeider, og fagarbeiderbevis utstedes.

Det samme blir tilfældet hvis den ene bedømmelsesmand og bedriftens leder godkjenner arbeidet.

Hvis derimot de to bedømmelsesmænd eller den ene og bedriftens leder ikke godkjenner arbeidet, blir vedkommende med hensyn til løn at stille i klasse med hjelpearbeidere, og fornyet forlangende om at utføre dygtighetsprøve kan ikke fremsættes før tidligst  $\frac{1}{2}$  aar derefter.

- c) Betingelse for at en arbeider skal faa den for hjelpearbeidere fastsatte mindsteløn, er at han har fylt 19 aar.
- d) Arbeiderne er forpligtet til ved attester eller medlemsbok at legitimere sin alder og fagalder.

### § 3.

Mindstelønnens størrelse fastsettes:

for fagarbeidere til kr. 1.50 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg,

for hjelpearbeidere til kr. 1.30 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg.

Anm. Vedkommende *Formerforbundet* og *Arbeidsmandsforbundet*:

For kupolovnsmaerd, smeltere, maskinsandblandere og kranførere gjælder samme mindsteløn som for fagarbeidere. Arbeidere ved bret-, plate- og formemaskiner samt pudserne skal efter et halvt aars arbeide i faget ha samme mindsteløn som fagarbeidere, naar de forøvrig opfylder de for disse fastsatte betingelser.

### § 4.

- a) Alle mandlige arbeidere over 19 aar undtagen læregutter og gutter som antages i lære (se § 11) gives et lønstillæg av 40 øre pr. time. Kvinder gives et lønstillæg av 30 øre pr. time. Av den derved fremkomne løn er en del at anse som dyrtidstillæg.
- b) Ovennævnte lønstillæg gjælder forsaavidt der ikke opnaaes et tilsvarende tillæg efter mindstelønsbestemmelsene.
- c) Samtlige forbund forpligter sig saalænge denne dom gjælder, til ikke at støtte noget organisationsmæssig krav om almindelig lønsforhøielse for forbundets medlemmer oyerfor nogen av de bedrifter som omfattes av dommen. Individuelle lønstillæg skal kunne finde sted efter avtale mellem den enkelte arbeider og hver enkelt bedriftsleder (kfr. § 16).
- d) Heller ikke maa nogen bedriftsleder i samme tidsrum reducere den til enhver tid gjældende individuelle løn for de i hans bedrift værende arbeidere, naar undtages for saadanne, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet nedsættes.

Opstaar tvist om en saadan lønsreduktion er berettiget, skal der konfereres herom mellem bedriftens representant og vedkommende tillidsmænd (§ 10).

### § 5.

#### *Akkordarbeide.*

- a) Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes ved alle bedrifters samtlige avdelinger.
- b) Der skal kunne anvendes forskjellige akkordsystemer. Forinden der indføres nye saadanne, maa der paa forhaand være truffet nærmere overenskomst angaaende reglene for samme mellem hver enkelt bedrift og vedkommende arbeidergrupper eller mellem hovedorganisationene.
- c) Akkordprisen fastsettes eller forandres gjennom fri forhandling mellem bedriftens leder eller dennes representant og den eller de arbeidere hvem påagjældende akkorder tilbydes (kfr. § 16). Det staar dog akkordtagere frit for at konferere med sine arbeidskamerater om prisen.
- d) Akkordprisen skal fastsettes før arbeidet paabegyndes, medmindre begge parter er enig om at utsætte hermed nogen tid.

Opnaaes ikke enighet om prisen betales efter timeløn.

Forøvrig er arbeiderne ved alle akkorder garantert sin timeløn undtagen ved akkorder som utføres efter en av begge parter fastsat pristarif (kfr. § 5 f).

Anm. *Formerforbundet*. 3. avsnit skal lyde: Forøvrig er arbeiderne ved alle akkorder og tariffer garantert sin timeløn. Ved alle akkorder skal der være garantert et tillæg av 5 pct. til den efter lønsforhøielsen stipulerte timeløn.

Ved akkorder skal det være bedriften forbeholdt at la flere arbeidere delta i akkorden end oprindelig forutsat. Ifald avtale herom ikke paa forhaand er truffet, og overskuddet i forhold til den anvendte tid derved blir mindre, skal akkordprisen efter overenskomst forhøies.

- e) Ved fabrikmæssig produktion og for arbeide, som egner sig dertil, bør saavidt mulig faste tariffer for saadant arbeide søkes istandbragt, og skal dette ske gjennom forhandlinger mellem vedkommende bedrifts leder eller dennes representant og av de av vedkommende bedrifts arbeidere eller gruppe, hvem tariffen vedrører. Opnaaes ikke enighet mellem disse, kan saken henvises til forhandling mellem de stedlige organisationer eller hovedorganisationene.
- f) Akkordtariffer skal som regel være gjældende i dommens gyldighetstid og kan ikke opsies av nogen av partene med kortere varsel end 3 maaneder. Indfører bedriften nye eller forbedrede arbeidsmetoder eller arbeidsmaskiner, kan forandring av tarifsatser ske gjennom forhandling paa den under punkt e nævnte maate.
- g) Ved fællesakkorder faar arbeiderne andel i overskuddet i forhold til sin timeløn og det antal timer de har deltatt i akkorden. Utregning foretages paa kontoret.
- h) Hvis en arbeider som indehar en akkord eller arbeider i en fællesakkord, sier op sin plads eller blir sagt op, har han ret til mulig overskud i forhold til sin timeløn og anvendt tid. Saadant overskud betales dog først naar akkorden er færdig og oppgjort.
- Forøvrig utbetales akkordoverskuddet senest 2. lønningdag efterat akkorden er avlevert fra vedkommende arbeidere og godkjendt av verkstedet.
- i) Forlanges akkordarbeide utført paa overtid, faar arbeideren utbetalt i tillæg til akkordoverskuddet den stipulerte overtidsprocent paa sin timeløn. Undtagelsesvis kan der for enkelte akkorder træffes anden avtale (kfr. § 16).
- k) Ved avslutning av enhver akkord skal der utfærdiges en akkordseddel, hvori det omforenede arbeides omfang saavel som prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angitt.
- Anm. *Formerforbundet*: Ved formning av ovns-, handelsgods og andre masseartikler betales 5 pct. av akkordfortienesten pr. uke for eventuelt vrak. Ved akkorder for større stykker utbetales overskud for vrak som efter forhandling med bedriftens leder eller den han dertil bemyndiger paaviselig ikke er formerens feil. Ved vrakstøpning forøvrig trækkes kun overskuddet av de vrakstøpte stykker.
- l) Ved enhver bedrift skal der føres akkordbok, indeholdende oplysninger om akkordens omfang og pris eller ved andre akkordsystemer beregningsmaaten. Arbeidere som tilbydes et tidligere utført akkordarbeide, skal om de saa maatte ønske, ha anledning til gjennom denne bok at gjøre sig bekjent med resultatet av den tidligere akkord. Akkordsedlenes opbevaring paa kontoret kan træ istedenfor akkordbok.
- m) Arbeidsformænd skal ikke kunne overta eller være delagtig i akkorder.
- n) *Formerforbundet*: En akkord kan for ovnsstøperiene omfatte enten arbeide av en og samme slags eller ogsaa et antal omtarifferte stykker; dog maa en saadan akkord ikke sættes for længere tid end 14 dager.
- o) *Formerforbundet*: Det staar bedriftens leder frit for at benytte hvilken som helst arbeider til arbeide efter faste modeller paa bret-, plate- og formemaskiner; dog bør bedriftene benytte iagtlærte formere forsaavidt arbeidet derved ikke fordyres.



- p) Alle akkordtariffer skal straks optages til revision, saaledes at derved kan opnaaes en gennemsnitlig forhøielse av fortjenesten svarende til den i § 4 a fastsatte lønsforhøielse. Andre faste akkordpriser skal likeledes optages til revision.

## § 6.

*Ordinær arbeidstid.*

- a) Den ordinære arbeidstid skal være 48 timer pr. uke. Den daglige arbeidstid lægges i tiden mellem kl. 6 morgen og kl. 6 aften de første 5 virkedage i uken og lørdag i tiden mellem kl. 6 morgen og 2 eftermiddag.
- b) Inndelingen av tiden indenfor denne ramme ordnes ved hver enkelt bedrift inden 2 uker efter dommens avsigelse. Ved fastsettelsen av arbeids- og hviletider skal der forhandles med vedkommende arbeidere.
- c) Forsaavidt enighet om tidsinndelingen ikke opnaaes, skal følgende inndeling bli gjældende: De 5 første virkedage i uken kl. 7<sup>1/2</sup>—12 og 1—5. Lørdage kl. 7—9 og 9<sup>1/2</sup>—1.
- d) Formerforbundet: Al tørring av former og lignende som foraarsaker røk og os, skal — forsaavidt ikke særlige omstændigheter medfører at tørringen maa foregaa i den ordinære arbeidstid — foretages utenfor denne.

## § 7.

*Overtidsarbeide og natskift.*

- a) Overtidsarbeide bør indskrænkes til det mindst mulige, og i særdeleshet ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.
- Saaledes skal der ikke kunde forlanges utført av nogen arbeider mere end høist 16 timers arbeide i træk (eksklusive spise- og hviletider), og heller ikke mere end høist 24 timers overtidsarbeide i løpet av 4 paa hverandre følgende uker (kfr. § 16).
- Undtagelse herfra danner:
1. Arbeider som er nødvendige for driftens regelmæssige gang.
  2. Presserende reparationer ved fabrikker, rullende jernbanemateriel<sup>1)</sup> eller rutegaende skiber.<sup>2)</sup>
  3. Prøveturer.
- b) Arbeiderne skal ogsaa indenfor rammen av den i loven fastsatte begrænsning av adgangen til overtidsarbeide enkeltvis være berettiget til fritagelse for overtidsarbeide ved særlige anledninger som møter m. v. samt ogsaa av andre private grunde.
- c) Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocent:
- For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdagsaften kl. 10 betales med 100 pct. For andet overtidsarbeide betales 50 pct.
- For avbrutt natarbeide, hvorved forstaaes arbeide som forlanges paa begyndt efter kl. 9 aften, betales 100 pct.
- Hvor der arbeides dobbelt skift, betales natskiftet som før overtids- og natarbeide. Ved bedrifter som efter sin natur kræver uavbrutt arbeide, betales 25 pct. tillæg for natskiftet.
- d) Som overtidsarbeide regnes alt arbeide utenfor den ordinære arbeidstid med fradrag av den til spisning og hvile medgaaende tid.

## § 8.

*Arbeide utenfor verkstedet (indenlands).*

I. Betaling for reisetiden og reiseutgifter.

- a) Reiser over et døgn.
- Reisetiden godtgjøres med ordinær timeløn og kun for de timer som falder indenfor den ordinære arbeidstid. For lørdag og helligdage betales

<sup>1)</sup> Presserende reparationer av rullende jernbanemateriel gjælder ikke som undtagelse for Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags verksted i Narvik.

<sup>2)</sup> Skiber som underholder faste forbindelser med kundgjorte avgangstider.

- indtil for 8 timer i døgnet. Dog betales for det første døgn 15 timer hvis soveplads ikke faaes.
- b) Reiser indtil et døgn.

## 1. Med soveplads.

Reisetiden godtgjøres med ordinær timeløn for de timer som falder indenfor den ordinære arbeidstid.

Eks. 1. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst mandag morgen kl. 8. Betaling: ordinær timeløn i 4<sup>1/2</sup> time, forutsat at den ordinære arbeidstid begynner kl. 6<sup>1/2</sup> morgen.

Anm. Hvis ikke arbeidet paabegyndes straks efter ankomsten, betales der ingen godtgjørelse for tiden fra kl. 8 og til arbeidet paabegyndes.

## 2. Uten soveplads.

Den hele reisetid godtgjøres med ordinær timeløn.

Eks. 2. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst samme dags aften kl. 10. Betaling: ordinær timeløn i 7 timer.

Eks. 3. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst mandag morgen kl. 8. Betaling: ordinær timeløn i 17 timer.

Anm. Hvis ikke arbeidet paabegyndes straks efter ankomsten, betales der ingen godtgjørelse for tiden fra kl. 8 og til arbeidet paabegyndes.

- c) Reiseutgifter (2. klasse dampskib og 3. klasse jernbane) betales efter regning, saafremt ikke anden ordning træffes før avreisen, betales i kostpenge kr. 9,00 pr. døgn.

## II. Betaling for arbeidstiden.

Sendes arbeideren saa langt bort at han ikke kan ha nattekvarter i sit hjem, betales han for den tid, han har arbeidet, et tillæg av 15 pct. til den ordinære timeløn.

For overtidsarbeide betales almindelig procenttillæg til den ordinære timeløn.

## III. Kost- og logigodtgjørelse paa arbeidsstedet.

Bedriften eller bestilleren skaffer ordentlig kost og logi eller betaler utgiftene dertil efter regning.

Det skal paa forhaand avtales hvilken av disse ordninger blir at anvende.

## § 9.

*Attester.*

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 10.

*Arbeidernes tillidsmænd.*

- a) De tillidsmænd (klubformænd og gruppeformænd) som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.

Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendte dygtige arbeidere, som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar i bedriften. De valgte navn skal inden otte dage meddeles bedriftens leder.

- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til bedriftens leder eller i hans fravær til den han dertil be- myndiger.

- d) De arbeidere som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften; dog forutsættes at tillidsmænd ikke avskedigges med mindre saklige grunde herfor er tilstede.
- e) Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold som angaar bedriften, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkningsløse.

## § 11.

*Læregutter (gutter paa kontrakt) og gutter som antages i lære uten kontrakt.*

- a) Læregutter og gutter som antages i lære, skal gives den bedst mulige fagutdannelse og saavidt gjørlig fortsætte ved samme bedrift i læretiden, saaledes at de efter endt læretid skal kunde gjøre fyldest for mindstelønnen i henhold til § 3. Til opnaelse herav fastsættes:
1. At guttene som regel ikke skal antages ældre end 17 aar.
  2. At bedriften skal gi dem adgang til virkelig at lære det fag de beskæftiges i, og ikke for længe ad gangen holde dem i et bestemt specialarbeide.
- Ann. *Formerforbundet*: Læretiden sættes til høist 5 aar. Guttene bør saavidt gjørlig arbeide de to første aar med kjerner. De to følgende aar formes forskjellig mindre gods, og det femte aar arbeides paa større gods sammen med ældre formere.
- b) Jern- og Metalarbeiderforbundet, Formerforbundet og Elektrikerforbundet: Den laveste løn for læregutter og gutter som antages i lære, fastsættes til 65 øre pr. time, stigende efter følgende skala:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
65	70	75	80	85	90	100	110	120	130

øre pr. time

Av lønnen er en del at anse som dyrtidstillæg.

## § 12.

For dem som antages i lære efter at ha gjennomgaat en mekanisk fagskole eller paa anden maate faat utdannelse i faget, gjøres et fradrag i læretiden. Fradraget skal staa i forhold til vedkommendes utdannelse og begynnerlønnen tilsvarende forhøies.

## § 13.

*Kvinder.*

For kvinder der beskæftiges i bedrifter som omfattes av denne dom, og som ikke er anerkjendte fagarbeidere, betales en begynnerløn av:

Under 18 aar 85 øre pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg. Over 18 aar kr. 1.00 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg. Disse lønninger stiger med 7 øre pr. time hvert halvaar indtil kr. 1.28 pr. time, hvorav endel er at anse som dyrtidstillæg. Individuelt lønstillæg utover den her fastsatte lønsskala skal kunde finde sted efter nærmere avtale mellem den enkelte arbeider og hver enkelt bedriftsleder.

## § 14.

- a) Naar en arbeider blir sat til at betjene flere maskiner, skal han betales et passende tillæg efter nærmere overenskomst. Derfra undtages dog betjening av automatmaskiner.
- b) For særlig smudsig og sundhetsskadelig arbeide betales et passende tillæg efter nærmere overenskomst. Tillæggets størrelse skal fastsættes paa forhaand før arbeidets paabegyndelse.

Ved bedrifter hvor der ofte forekommer arbeide av en mere smudsig og sundhetsskadelig art, forutsættes at der er tat hensyn hertil allerede ved fastsettelsen av de almindelige lønninger.

Hvad der skal forstaaes ved «særlig smudsig og sundhetsskadelig arbeide», maa derfor bedømmes i forhold til arbeidets almindelige art ved hvert enkelt verksted.

## § 15.

De bedrifter som denne dom omfatter, forpligter sig til ikke at ansætte nogen arbeider til bedriftens regelmæssige arbeide paa ringere betingelser end der i dommen er fastsat.

Arbeidere som antages paa arbeidssted utenfor verkstedet berøres ikke av dommen.

## § 16.

Forholdet mellem bedriftsleder og arbeider vedrørende retten til indenfor dommens ramme uhindret at avtale løn (§ 1 c og d, sidste led), individuelt lønstillæg (§ 4 c) og akkordtagen (§ 5 c og i) samt utførelse av overtidsarbeide (§ 7 a) maa ikke hindres ved organisationsmessige avtaler.

## § 17.

*Ferie.*

- a) Enhver arbeider, som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottat feriegodtgjørelse.
- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tiligger bedriftens leder.
- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse), som fastsættes saaledes:
1. Hvor der arbeides paa fast løn (dag- eller ukeløn), skal feriegodtgjørelsen svare til denne.
  2. Hvor der arbeides paa timeløn eller akkord, skal feriegodtgjørelsen utbetales efter den timelønssats som er gjældende for vedkommende arbeider med et tillæg av 25 pct. Feriegodtgjørelsen utbetales dagen før ferien begynner.
- d) Blir en arbeider sagt op før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse. Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.
- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
  3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
  4. Legimitert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder. Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.
- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelige eller særlig anstrængende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 18.

De ved dommen fastsatte bestemmelser gjælder for tiden følgende bedrifter:

## 1. Nordenfjeldske og Nord-Norges distrikt.

a) Medlemmer av M. V. L. Nordenfjeldske kreds.

A/S Baklandets Støperi & mek. Verksted, Trondhjem.  
A/S Baltic & Eriksens Verksted, Trondjem.  
A/S Hommelvik Verit & Støperi, Hommelvik.

Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolags Verksted, Narvik.  
Isidor Nielsens mek. Verksted, Trondhjem.  
A/S Norsk Staaltaugfabrik, Trondhjem.  
A/S Reform Støperi & mek. Verksted, Hommelvik.  
A/S Stenkjær mek. Verksted og Skibsverft, Stenkjær.  
Tromsø Skibsverft & mek. Verksted, Tromsø.  
A/S Trondhjems Jernindustri, Trondhjem.  
A/S Trondhjems mek. Verksted, Trondhjem.  
A/S Trondhjems Nagle- og Spikerfabrik, Trondhjem.  
A/S Ørens mek. Verksted, Trondhjem.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

Det Nordenfjeldske D/S.selskaps Reparationsverksted, Trondhjem.  
A/S Melbo mek. Verksted, Melbo.

*b) Medlemmer av M. V. L. Romsdals kreds.*

A/S Aalesunds mek. Verksted, Aalesund.  
Aalesunds Motor- & Maskinfabrik, Aalesund.  
Aspøens mek. verksted, Aalesund.  
Bolsønes Skibsbyggeri og mek. Verksted, Molde.  
Brødrene Brunvoll, Molde.  
Brødrene Ellefsens mek. Verksted, Aalesund.  
Nils N. Finnøy, Finnøy, Romsdalen.  
Magnus og Karl Florvaag, mek. Verksted, Aalesund.  
A/S Gideon, Rud, Kramper & Jørgensen, Molde.  
A/S Gotfried Gjørtz, Storgaten 25, Aalesund.  
Heimdal Motorfabrik A/S, Molde.  
H. Helseths Motorfabrik, Molde.  
A. M. Liaaens Skibsverft og mek. Verksted, Aalesund.  
Møre Støperi, Volden.  
Rauma Støperi, Molde.  
Samnes Motor- og Maskinfabrik, Aalesund.  
Skandsens mek. Verksted, Aalesund.  
Skandsen Støperi, Aalesund.  
A/S J. Storviks mek. Verksted, Kristiansund N.  
Strandgatens mek. Verksted, Aalesund.  
A/S Stærkodder, Kristiansund N.  
Synes mek. Verksted, Aalesund.  
Karl Voldstad, Aalesund.  
Brødr. Wiig & Olsen, Aalesund.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

Gjetnes mek. Verksted, Aalesund.  
A/S Norsk Motorplog, Tenfjord pr. Aalesund.

**2. Vestenfjeldske distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L., Bergens kreds*

A/S Bergens Jernstøperi, Bergen.  
A/S Bergens mek. Verksted, Bergen.  
A/S De forenede Motorfabrikker, Bergen.  
A/S Laxevaags Maskin- og Jernskibsbyggeri, Bergen.  
Laxevaags Verk, Bergen.  
A/S Luna, Bergen.  
A/S Mjelle & Karlsen, Bergen.  
A/S Mjølner, Bergen.  
A/S Nordisk Aduceringsindustri, Bergen.  
Norsk Motor A/S, Bergen.  
Storemøllens Patentslipper & mek. Verksted, Bergen.

Wingaards Jernstøperier, Bergen.  
A/S Wingaards Ovnstøperi & Fabrik, Bergen.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

Norsk Valseverk A/S, Simonsvik pr. Bergen.  
J. A. Sannem A/S, Bergen.

**3. Stavanger distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L., Stavanger kreds.*

A/S De forenede Norsk Laase- og Beslagfabrikker, Stavanger.  
A/S Hauges Jernskibsbyggeri, Haugesund.  
A/S Haugesunds mek. Verksted, Haugesund.  
A/S Kyrre Maskinfabrik, Stavanger.  
Nielsen & Mørk, Maskinfabrik, Aalandssmuget 11, Stavanger.  
A/S Rosenberg mek. Verksted, Stavanger.  
Rydberg & Petterson A/S, Stavanger.  
Stavanger Electro-Staalverk, Stavanger.  
Stavanger Elektrotekniske Industri A/S, Stavanger.  
A/S Stavanger Jernstøperi, Stavanger.  
Stavanger Støperi & Dok, Stavanger.  
Stavanger Traadstiftfabrik, Stavanger.  
Stavanger Jernindustri A/S, Stavanger.  
M. Vagle, Time pr. Stavanger.  
Jonas Øglænd, Sandnes.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

Chr. Bjelland, Stavanger.  
Haugesunds Blikembalagefabrik, Haugesund.  
A/S Stavanger Blikembalagefabrik, Stavanger.  
A/S Stavanger Bliktrykkeri og Maskinverksted, Stavanger.  
Vestlandske Bliktrykkeri & mek. Verksted, Stavanger.  
Kun mekanikere og stansearbeidere ved disse fem bedrifter.

**4. Sørlandets distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L., Sørlandets kreds.*

H. Jørgensens Jernstøperi & mek. Verksted, Kristiansand S.  
Kristiansands mek. Verksted A/S, Kristiansand S.  
Pusnæs Støperi & mek. Verksted, Pusnæs pr. Arendal.  
Thv. Skaar, mek. Verksted, Kristiansand S.  
A/S Søndenfjeldske Motor og mek. Verksted, Lund pr. Kristiansand S.  
A/S Sørlandets Skibsbyggeri, Fevik pr. Arendal.  
T. Tallaksens Maskinverksted, Kristiansand S.  
Tvedestrands Verksteder A/S, Tvedestrand.

**5. Østenfjeldske distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L., Drammens kreds.*

Alfred Andersen, mek. Verksted og Støperi A/S, Larvik.  
Brødr. Andersen & Krussand, Verktøimaskinfabrik A/S, Drammen.  
A/S Autolette, Skien.  
Drammens Armaturfabrik, Drammen.  
Drammens Jernstøperi & mek. Verksted, Drammen.  
A/S Eidsfos Verk, Eidsfos.  
Framnæs mek. Verksted, Sandefjord.  
Ingeniør Gran, Drammen.  
H. Henriksen, mek. Verksted, Tønsberg.  
A/S Husø Verft og mek. Verksted, Tønsberg.  
A/S Hølsens Verksted, Larvik.

A/S Jarlsø Verft, Jarlsø pr. Tønsberg.  
 A/S Kaldnes mek. Verksted, Tønsberg.  
 A/S Langesunds mek. Verksted, Langesund.  
 Larvik Slip & Verksted, Larvik.  
 A/S Markens Grøde, Drammen.  
 A/S National Industri, Sandefjord og Drammen.  
 A/S Nes mek. Verksted, Tønsberg.  
 A/S Norsk Elektrisk Apparatfabrik, Hønefos.  
 Porsgrund mek. Verksted, Porsgrund.  
 A/S Sola Elektromaskinfabrik, Larvik.  
 Sørlandske Elektriske Apparatfabrik A/S, Skien.  
 Trosvik mek. Verksted A/S, Brevik.  
 A/S Tønsberg Elektro Staalindustri, Tønsberg.  
 Westad Armaturfabrik, ltd., Gjeithus.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

Brevik Blikvarefabrik A/S, Brevik.  
 A/S Brevik Staalpresningsverk, Brevik.  
 H. C. Hansen, Mølle & mek. Verksted, Skien.  
 Norsk Metalverk, Porsgrund.

**6. Kristiania distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L. Kristiania kreds.*

Hjalmar Aass, Kristiania.  
 A/S Akers mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Akerselvans Maskinverksted, Kristiania.  
 Amundsen & Lander A/S, Kristiania.  
 A. H. Andersen & Co., Metalvarefabrik, Kristiania.  
 A/S H. P. Andresen & Co.s mek. Verksted & Jernstøperi, Kristiania.  
 A/S Bergstrøms mek. Verksted, Kristiania.  
 C. Blunck A/S, Kristiania.  
 Brødr. Christensen, mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Christiania Spikerverk, Kristiania.  
 A/S Christiania Staalverk, Kristiania.  
 L. Davidsen & Co. A/S, Kristiania.  
 A/S De forenede Norske Laase- & Beslagfabrikker, Kristiania.  
 A/S Den Norske Naglefabrik, Kristiania.  
 A/S Dovre mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Elektrisk Bureau, Kristiania.  
 Ludvig Engel, Kristiania.  
 A/S Eureka mek. Verksted, Kristiania.  
 Carl O. Evensens Støperi A/S, Kristiania.  
 Fortuna mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S A. P. Foss, Hasleveien, Ø. Aker.  
 A/S Foss Jernstøperi, Kristiania.  
 A/S Chr. Grønvolds mek. Verksted, Kristiania.  
 A. Gulowsen A/S, Kristiania.  
 K. O. Guttu, Smie & mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Hasle Bruk, Kristiania.  
 A/S Heidenreich & Co. Ltd., Kristiania.  
 Hølsfyr Jernstøperi A/S, Bryn pr. Kristiania.  
 A/S Hovind Jernstøperi & mek. Verksted, Kristiania.  
 N. Jacobsens elektriske Verksted A/S, Kristiania.  
 A/S Jajod, Kristiania.  
 O. Jacobsons Maskinverksted A/S, Kristiania.  
 A/S Kampens mek. Verksted, Kristiania.  
 Kampens Skrue- & Møtrikfabrik A/S, Kristiania.  
 A/S Aksel M. Knudsen, Kristiania.  
 Kristiania Hestesko- & Brodefabrik, Kristiania.

Kristiania Kunst- & Metalstøperi, Kristiania.  
 Kristiania mek. Verksted A/S, Kristiania.  
 A/S Per Kure, Norsk Motor- & Dynamofabrik, Kristiania.  
 A/S Kværner Brug, Kristiania.  
 A/S Kværner Ovnstøperi, Kristiania.  
 Levahn Motor Co. A/S, Kristiania.  
 G. W. Linnekogel & Søn, Kristiania.  
 P. A. Lundberg A/S, Kristiania.  
 S. H. Lundh & Co. A/S, Kristiania.  
 A/S Myrens Verksted, Kristiania.  
 A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri, Kristiania.  
 A/S Norsk Gjerde- & Metaldukfabrik, Kristiania.  
 A/S Norsk Mekanisk Verksted, Kristiania.  
 A/S Norsk Specialmaskinverksted, Kristiania.  
 A/S Brødr. Nullmeyers Maskinverksted, Kristiania.  
 Nylands verksted, Kristiania.  
 A/S Oslo mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Progress Verktøimaskinfabrik, Kristiania.  
 Rodeløkkens Maskinverksted & Jernstøperi, Kristiania.  
 Erik Ruuds mek. Verksted, Kristiania.  
 Norsk A/S Siemens Schuckert, Kristiania.  
 A/S Skabo Jernbanevognfabrik, Skøien.  
 Skandia mek. Verksted, Kristiania.  
 Skofsruds & Brevigs Eftf., Kristiania.  
 Stabells Jernstøperi & Aducerverk, Kristiania.  
 A/S Strømmens Verksted, Strømmen.  
 E. Sunde & Co., Ltd., Kristiania.  
 Brødr. Sundt, Verktøimaskinfabrik A/S, Kristiania.  
 A/S Thunes mek. Verksted, Kristiania.  
 A/S Viig & Vraalsen, Kristiania.  
 Vulkan Jernstøperi & mek. Verksted, Kristiania.  
 Christian Wisbech A/S, Kristiania.  
 Etna Jern- & Metalstøperi, Kristiania.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

A. Aanonsen, Blik- & Metalvarefabrik, Kristiania.  
 Bryn Jernstøperi, Kristiania.  
 A. K. Ihli, Elektroteknisk Verksted, Kristiania.  
 Skandinavisk Kabel- og Gummifabrikker, Kristiania.

**7. Oplandske distrikt.**

*Medlemmer av M. V. L. Oplandske kreds.*

A/S Aadals bruk, Aadalsbruk st.  
 Edv. Bjørnruds Maskinfabrik, Moelven.  
 Brumuddalen mek. Verksted og Støperi, Brumuddalen.  
 Fælleskjøpets Landbruksmaskinfabrik, Gjøvik  
 Fælleskjøpets Maskinfabrik Globus, Brumuddalen.  
 A/S Hamar Jernstøperi & mek. Verksted, Hamar.  
 Otto Heramb's mek. Verksted, Elverum.  
 A/S Wickmann's mek. Verksted, Gjøvik.  
 A/S Brødrene Øveraasen, Motorfabrik & mek. Verksted, Gjøvik.  
 A/S Mesna Bruk, Lillehammer.

*Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.*

M. Egebergs mek. Verksted og Metalstøperi, Hørsand.  
 Jønna Bruk A/S, Elverum.  
 Kongsvinger Velocipedfabrik, Kongsvinger.  
 A/S Vølund, Ltd., Hamar.

## 8. Smaalenske distrikt.

Medlemmer av M. V. L. Smaalenske kreds.

A/S Catrineholms mek. Verksted, Fredrikshald.  
 A/S Fredrikstad mek. Verksted, Fredrikstad.  
 A/S Glommens mek. Verksted, Fredrikstad.  
 A/S Haga, Hoell & Co., Ise st.  
 A/S Kraakerøy Støperi & Verksted, Kraakerøy pr. Fredrikstad.  
 Moss mek. Verksted, Moss.  
 A/S Moss Værft, Moss.  
 Nabbetorp mek. Verksted, Fredrikstad.  
 Norsk Automobilfabrik Scania Vabis A/S, Kambo pr. Moss.

Enkeltbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening.

A/S Bas Fabrikker, Moss.  
 A/S Motorfabrikken «Jan», Fredrikstad.  
 A/S Østlandske Blikemballegfabrik, Moss.

## § 19.

Hald nogen bedrift av samme art som de bedrifter som denne doms bestemmelser gjelder, i løpet av dommens gyldighetstid indmeldes i De Mekaniske Verksteders Landsforening, kan bestemmelsene av hver av partene forlanges gjort gjældende for vedkommende bedrift, medmindre der allerede er opprettet sær-overenskomst mellom denne og dens arbeidere, eller der paagaar konflikt i anledning av en saadan overenskomsts fornyelse.

Opstaar der tvist om hvorvidt bedriften er av samme art som de bedrifter som dommens bestemmelser gjelder, blir tvisten at avgjøre av Arbeidsretten.

## § 20.

Enhver tvist mellom en bedrift og dens arbeidere som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellom vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellom organisationene, skal forhandling optages mellom vedkommende forbund og Arbeidsgiverforeningen eller de underorganisationer disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist som angaar denne dom kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaende forhandling at delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## § 21.

Denne dom gjælder til 31. mars 1922.

Saafernt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelsene gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

## Dom

avsagt 22. september 1920 av den ved kgl. resol. av 21. mai 1920 nedsatte voldsret: I forholdet mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Bergverkernes Landsammenslutning samt følgende bedrifter: a) The Foldal Copper and Sulphur Co., Ltd. b) Fosdalens Bergverks-Aktieselskap. c) The Bede Metal and Chemical Co. (Killingdal). d) Orkla Grube-Aktiebolag. e) Bossmo Gruber A/S. f) Røros Kobberverk og g) Sulitjelma Aktiebolag paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation og Norsk Arbeidsmandsforbund paa den anden side fastsættes:

## I.

Almindelige bestemmelser.

## § 1.

Ordinær arbeidstid.

Hvor intet andet ved særskilt overenskomst eller ved denne dom er bestemt, er den ordinære arbeidstid 48 timer pr. uke.

Anvendes der under dagen 8 timers arbeidsdag uten fast middagshvil, er det arbeiderne tillatt i de under arbeidet faldende pauser at nyte medbragt mat.

## § 2.

Overtidsarbeide og natskiift.

a) Overtidsarbeide bør innskærpes til det mindst mulige, og i særdeleshet ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.

Saaledes skal der ikke kunne forlanges utført av nogen arbeider mere end høist 16 timers arbeide i trekk (eksklusive spise- og hviletider)), og heller ikke mere end høist 24 timers overtidsarbeide i løpet av 4 paa hverandre følgende uker.

Undtagelse herfra danner:

1. Arbeider som er nødvendig for driftens regelmæssige gang.
2. Reparationer.

b) Arbeiderne skal ogsaa indenfor rammen av den i loven fastsatte begrensning av adgangen til overtidsarbeide enkeltvis være berettiget til fritagelse for overtidsarbeide ved særlige anledninger som møter m. v. samt ogsaa av andre private grunde.

c) Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocent:

For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid eller — naar disse dage ikke er ordinære arbeidsdage — efter kl. 2 eftermiddag og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdagsaften kl. 10 med 100 pct. For andet overtidsarbeide med 50 pct.

For avbrutt natarbeide, hvorved forstaaes arbeide som forlanges paa-begyndt efter kl. 9 aften, og som ikke sker i fortsættelse av ordinært arbeide, betales 100 pct.

d) Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær hvad enten den falder om dagen eller om natten, paa hverdage eller paa søn- og helligdage.

For ordinært skiftarbeide paa søn- og helligdage gives enhver arbeider et tillæg av 50 pct.

For skiftarbeide fra nytaarsaften kl. 10 til 1. nytaarsdags aften kl. 10, fra paaskeaften kl. 10 til 2. paaskedags aften kl. 10, fra pinseaften kl. 10 til 2. pinsedags aften kl. 10 og fra julaften kl. 2 eftermiddag til 2. juledags aften kl. 10 betales et tillæg av 100 pct.

e) Som overtidsarbeide regnes alt arbeide utenfor den ordinære arbeidstid med fradrag av den til spising og hvile medgaaede tid.

## § 3.

Akkordarbeide.

- a) Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes ved alle bedrifters sanitlige avdelinger.
- b) Der skal kunne anvendes forskjellige akkordsystemer. Forinden der indføres nye saadanne, maa der paa forhaand forhandles om reglene for samme mellom hver enkelt bedrift og vedkommende arbeidergrupper eller mellom hovedorganisationene.
- c) Akkordprisen fastsættes eller forandres gjennom fri forhandling mellom bedriftens leder eller dens representant og den eller de arbeidere hvem de paagjældende akkorder tilbydes, uten at dette skal hindres ved avtaler i hovedorganisationer, foreninger eller andre samlinger av arbeidere eller arbeidsgivere. Det staar dog akkordtagere frit for at konferere med sine arbeidskamerater om prisen.

Akkordprisen skal saavidt mulig fastsættes før arbeidet paabegyndes, og senest den 4. arbeidsdag efter dette tidspunkt. Ved nye akkorder kan dog akkordprisens fastsættelse — naar partene derom er enige — ske nogen tid efter at arbeidet er paabegyndt.

Opnaaes ikke enighet om prisen med nogen arbeider og arbeidsgiveren allikevel ønsker arbeidet utført, beiales efter mindsteløn for dagarbeide.

- d) Arbeiderne er ved enhver akkord garantert den for vedkommende arbeide fastsatte akkordmindsteløn.
- e) Ved fastsættelsen av enhver akkord skal der utfærdiges en akkordseddel, hvor det omforenede arbeides omfang saaveisom prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angit.
- f) Hvis en arbeider som indehar en akkord eller som arbeider i fællesakkord, opsier sin plass eller blir opsagt, har han ret til mulig overskud i forhold til sin timeløn og anvendt tid. Saadant overskud betales dog først naar akkorden er færdig og opgjort.
- g) Ved akkordarbeide trækkes arbeiderne for forbrukt ammunition, materialer for belysning (undtagen faste — elektriske — lamper i gruben), borstaal og borhvesning. Træk skal opføres paa akkordsedlen.

#### § 4.

##### *Bestemmelse om mindsteløn.*

- a) Ved mindsteløn forstaaes, den laveste løn som kan betales en arbeider i vedkommende gruppe.
- b) Dygtigere og mere betrodde arbeidere kan betales høiere løn end mindstelønnen. Lønnen for disse bestemmes efter nærmere avtale mellem bedriftens leder eller dens repræsentant og hver enkelt arbeider.
- c) Bestemmelsen om mindsteløn gjelder ikke arbeidere under 19 aar, forsaavidt ikke vedkommende gruppeløn er beregnet paa mindreaarige og som saadan fastsat i tariffen. Undtagelse fra mindstelønssatsene kan ogsaa finde sted for arbeidere hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat. For disse fastsættes lønnen efter nærmere avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider.

#### § 5.

Naar der ved en bedrift finder utvidelser eller forandringer sted, saaledes at der forekommer arbeider som de ikke findes mindstelønssatser for, kan der optages organisationsmessig forhandling angaaende nye mindstelønssatser. Hvis der ikke opnaaes enighet under saadan forhandling, kan saken av hver av partene forlanges avgjort ved voldgift. Voldgiftsretten skal bestaa av distriktets bergmester som opmand og 2 andre medlemmer. Det ene av disse vælges av Arbeidsmandsforbundet, det andet av Norsk Arbeidsgiverforening.

#### § 6.

Bedriften skal være forpligtet til ikke at ansætte nogen arbeider til verkets regelmæssige arbeide paa ringere betingelser end der i dommen er fastsat.

Arbeiderne gives ved antagelsen et bevis for mottagelse av indleverte attester. Likesaa gives ved lønningen et paa norsk ført lønningsopgjør, hvor saavel træk som dagverk eller arbeidstimer og fortjeneste anføres.

#### § 7.

##### *Tillidsmænd.*

- a) De tillidsmænd som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere. Disse tillidsmænd skal være ansat ved bedriften. De valgte navne skal inden 8 dager meddeles bedriftens leder.
- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til verkets bestyrer, eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.

- d) De arbeidere som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften; dog forutsættes at tillidsmænd ikke avskediges med mindre saklige grunde herfor er tilstede.

#### § 8.

##### *Attester.*

Naar en arbeider forlater verket, enten det sker efter eget ønske eller han blir opsagt, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

#### § 9.

##### *Ferie.*

- a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottat feriegodtgjørelse.
- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.

Ogsaa for indeværende aar blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst for de arbeidere som i henhold til foranstaaende bestemmelser har erhvervet ret til ferie. De arbeidere som har hat ferie iaar, skal ha ret til en tillægsferie, saaledes at den samlede ferietid blir 2 arbeidsuker.

Den nærmere fastsættelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tilligger bedriftens leder.

- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse) svarende til hans gjennemsnittsfortjeneste i de sidste 12 uker før ferien.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men for han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.

- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:

1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
4. Legitimert sykdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.

Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.

- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrængende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 10.

Enhver tvist mellem en arbeidsgiver og hans arbeidere, som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og dens arbeidere, de sidstnævnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaes, eller hvis det gjelder en tvist mellom organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dager, efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## II.

## Lønssatser m. v.

## a) Ved Foldalen.

Arbeide under dagen:

## Skakthuggere:

	Mindsteløn:	
	i akkord.	i dagarb.
a) De første 12 maaneder	kr. 1.45	kr. 1.60
b) Fuldt utlærte	« 1.55	« 1.70
Øvrige arbeidere	« 1.45	« 1.60

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.45	kr. 1.60
Øvrige arbeidere	« 1.35	« 1.50

Barakkeleien skal være kr. 4.00 pr. maaned pr. mand for hus og elektrisk lys.

## b) Ved Fosdalen.

Arbeide under dagen:

	Mindsteløn:	
	i akkord.	i dagarb.
a) De første 12 maaneder	kr. 1.45	kr. 1.60
b) Fuldt utlærte	« 1.55	« 1.70
Øvrige arbeidere	« 1.45	« 1.60

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.45	kr. 1.60
Øvrige arbeidere	« 1.35	« 1.50

a) Barakkeleien skal være kr. 4.00 pr. maaned pr. mand for hus og elektrisk lys.

b) Enhver arbeider er pliktig til paa forlangende at delta i skibslastning. Saadan lastning utføres naar den sker fra oplagsplads, fra vogn eller fra tønne paa lagsakkord. For tilfælde at lastningen ikke kan begynde ved den tid arbeiderne er tilsagt at møte, oppbebarer de indtil den kan paa-begyndes kr. 1.50 pr. time. De er dog forpligtet til i den tid at utføre andet arbeide paa kaien.

## c) Ved Killingdal.

Arbeide under dagen:

	Mindsteløn:	
	i akkord.	i dagarb.
a) De første 12 maaneder	kr. 1.45	kr. 1.60
b) Fuldt utlærte	« 1.55	« 1.70
Øvrige arbeidere	« 1.45	« 1.60

## Mindsteløn:

i akkord. i dagarb.

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.45	kr. 1.60
Øvrige arbeidere	« 1.35	« 1.50

- a) Barakkeleien skal være kr. 4.00 pr. maaned pr. mand for hus og elektrisk lys.
- b) Arbeiderne har, naar taugbanen gaar, fri transport med denne for sine matvarer, dog uten ansvar for selskapet.
- c) Den ukentlige arbeidstid fastsettes til 44 timer for arbeide «under dagen» og 45 timer for arbeide «i dagen», fordelt paa ukens 5 første virkedage. Mandag kan arbeidet ikke kræves paabegyndt før kl. 11 formiddag.

## d) Ved Orkla.

Arbeide under dagen:

Mindsteløn:  
i akkord. i dagarb.

## Skakthuggere:

a) De første 12 maaneder	kr. 1.45	kr. 1.60
b) Fuldt utlærte	« 1.55	« 1.70
Øvrige arbeidere	« 1.45	« 1.60

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.45	kr. 1.60
Øvrige arbeidere	« 1.35	« 1.50

Barakkeleien skal være kr. 4.00 pr. maaned pr. mand for hus og elektrisk lys.

## e) Ved Bosmo.

Arbeide under dagen:

Mindsteløn:  
i akkord. i dagarb.

## Skakthuggere:

a) De første 12 maaneder	kr. 1.45	kr. 1.60
b) Fuldt utlærte	« 1.55	« 1.70
Øvrige arbeidere	« 1.45	« 1.50

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.45	kr. 1.60
Øvrige arbeidere	« 1.35	« 1.50

## f) Ved Røros.

Arbeide under dagen:

Mindsteløn:  
i akkord. i dagarb.

## Skakthuggere:

a) De første 12 maaneder	kr. 1.40	kr. 1.55
b) Fuldt utlærte	« 1.50	« 1.65
Øvrige arbeidere	« 1.40	« 1.55

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd	kr. 1.40	kr. 1.55
Øvrige arbeidere	« 1.30	« 1.45

- a) Hus, lys og brændsel som hittil.
- b) Den ukentlige arbeidstid fastsettes til 44 timer for arbeide «under dagen» og 45 timer for arbeide «i dagen», fordelt paa ukens 5 første virkedage.

## g) Ved Sulitjelma.

Arbeide under dagen:

	Mindsteløn:	
	i akkord.	i dagarb.
<i>Skakthuggere:</i>		
a) De første 12 maaneder .....	kr. 1.50	kr. 1.65
b) Fuldt utlærte .....	« 1.60	« 1.75
Øvrige arbeidere .....	« 1.50	« 1.65

Arbeide i dagen:

Borsmede .....	kr. 1.50	kr. 1.65
Øvrige arbeidere .....	« 1.40	« 1.55

- a) Ved grubene Jakobsbakken Anna, Sagmo, Ny-Sulitjelma, Hankabakken og Furuhaugen betales til forannævnte mindstelønssatser og — i tilfælde — til de individuelle timelønninger et høifjeldstillæg av 5 øre pr. time.
- b) For hus, lys og brænde gjøres følgende fradrag i arbeidernes løn:

*For løskarer:*

Kr. 12.00 pr. maaned pr. mand.

*For familieboliger.*

- 1 værelse + kjøkken kr. 18.00 pr. maaned.  
 2 værelser + kjøkken kr. 27.00 pr. maaned.  
 3 værelser + kjøkken kr. 36.00 pr. maaned.

For de leiligheters vedkommende hvor vand er indlagt, sker der et yderligere fradrag av kr. 1.00 pr. maaned pr. leilighet.

- c) Billetpriser og fragsatser paa strækningen Finneid—Fagerli blir de av departement og jernbanestyre til enhver tid fastsatte. Dog skal arbeiderne ha ret til at medføre passagergoods indtil 50 kg. gratis naar de legitimerer at de er arbeidere ved verket.

Av de under nærværende post fastsatte lønssatser er en del at anse som dyrtidstillæg.

## III.

*Kvinder.*

For kvinder fastsettes en mindsteløn av kr. 1.00 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg.

## IV.

Denne dom gjælder til 31. mars 1922.

Saaframt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelserne gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

Dommen er enstemmig undtagen i følgende punkter:

Ved § 1 har Iversen stemt for arbeidernes paastand om blot 45 timers arbeidstid under dagen.

Ved § 2 har Fasting og Falkenberg stemt imot bestemmelsene i paragraffens litr. a og Mortenson og Iversen imot paragraffens litr. d, første ledd og for en bestemmelse saalydende: Ved skiftarbeide betales 25 pct. for natskiftet naar der arbeides 3 skift.

Ved § 10 har Fasting stemt for at feriens længde sættes til 9 dage og Falkenberg for at den sættes til 1 uke. Iversen har stemt for at paragraffens litr. d første punktum skal komme til anvendelse ogsaa i det tilfælde at en arbeider selv sier op.

Ved post II litr. b (Fosdalen) har Iversen stemt for arbeidernes paastand om «fællesakkord».

Ved post II litr. d (Orkla) har Iversen overensstemmende med arbeidernes paastand stemt for de i voldgiftsdommen av 1916 fastsatte husleiepriser m. v.

Ved post II litr. f (Røros) har formanden og Iversen stemt for samme satser som ved de øvrige bergverker (undtagen Sulitjelma).

Ved post II litr. g (Sulitjelma) har Iversen stemt for arbeidernes paastand om at de i voldgiftsdommen av 1916 fastsatte fradrag for hus, lys og brænde skal være gjældende.

Ved post IV har Mortenson stemt for at dommen gjøres gjældende kun til 30. april 1921.

Retten har i henhold til den kongelige resolution av 21. mai 1920 anset det at ligge utenfor sit mandat at træffe nogen avgjørelse i nogen retning av det mellem partene omtvistede spørsmal om ledelsen og fordelingen av arbeidet.

*K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson.*

*Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.*

*J. Fabricius.*

Den 23. september 1920 tilførte rettens formand retsboken at det ved en inkurie ikke blandt dissenserne ved foranstaaende dom var blit anført, at *Iversen* hadde stemt for følgende mindstelønssatser for Foldalen, Fosdalen, Killingdal, Orkla, Bossmo og Røros:

Arbeide under dagen:

	Mindsteløn:	
	i akkord.	i dagarb.
<i>Skakthuggere:</i>		
a) De første 12 maaneder .....	kr. 1.60	kr. 1.80
b) Fuldt utlærte .....	« 1.80	« 1.90
Øvrige arbeidere .....	« 1.60	« 1.80

Arbeide i dagen:

Borsmede, snekkere og tømmermænd .....	kr. 1.60	kr. 1.70
Øvrige arbeidere .....	« 1.50	« 1.60

Ved Sulitjelma 5 øre høiere mindsteløn.

*K. Thinn.*

*J. Fabricius.*

**Dom**

avsagt 16. juli 1920 av den ved kgl. resolution av 21. mai 1920 nedsatte voldgiftsret i forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening, Entreprenørernes Landsammenslutning, Norske Murmestres Landsorganisation og de i Arbeidsgiverforeningen forøvrig staaende haandverksbedrifter, entreprenørfirmaer og cementvarefabrikker, som beskæftiger sten-, jord- og cementarbeidere paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation, Norsk Arbeidsmandsforbund og vedkommende avdeling av forbundet paa den anden side for Kristiania, Bergen, Trondhjem, Stavanger, Fredrikstad, Hamar, Kristiansund N. og Nærnes i Røken fastsettes:

## § 1.

- a) For cementpudserne, selvstændige forskallere, mosaikstøpere, sokkel- og raakopsættere, jernbindere og graastensmurere fastsettes en normalløn av kr. 2.10 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg.
- b) For øvrige jord-, sten- og cementarbeidere fastsettes en normalløn av kr. 2.00 pr. time, hvorav en del er at anse som dyrtidstillæg.



- c) For arbeidere ved cementvarefabrikkene fastsættes ingen lønssats for arbeide paa fabrikkene.

Sløifning av lønssats skal ikke benyttes til at sænke lønsvaeret i fabrikkene.

Alle arbeidere gives et lønstillæg av 25 øre pr. time for arbeide i fabrikkene. Av den herved fremkomne løn er en del at anse som dyrtidstillæg.

### § 2.

For arbeidere under 19 aar og for arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat, fastsættes lønnen efter avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider. Hvis arbeideren mener, at hans løn sættes for lavt, skal der konfereres med en av vedkommende fags tillidsmænd.

### § 3.

#### Akkordarbeide.

- a) Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes.  
 b) For arbeider som egner sig dertil, bør saavidt mulig faste tariffer søkes istandbragt ved forhandling mellem de stedlige organisationer eller hovedorganisationene. Saadanne akkordtariffer skal være gjældende i dønnens gyldighetstid.  
 c) Naar et arbeide ikke indgaar i en fast pristarif, fastsættes akkordprisen ved fri forhandling mellem arbeidsgiver og arbeidere, uten at dette skal hindres ved avtaler i hovedorganisationer, foreninger eller andre samlinger av arbeidere eller arbeidsgivere. Det staar dog akkordtagere frit for at konferere med sine arbeidskamerater om prisen.

Opnaaes ikke enighet om prisen med nogen arbeider og arbeidsgiveren allikevel ønsker arbeidet utført, betales efter timeløn.

- d) Ved akkordarbeide er arbeiderne garantert sin timeløn undtagen ved akkorder som utføres efter fast pristarif. Hvis et arbeide som utføres efter saadan pristarif, ved opgjøret ikke gir timelønnen, skal arbeideren dog utbetales efter sin timeløn, naar det er forhold som ikke er at lægge arbeideren tillast, som er skyld i underskuddet.  
 e) Ved arbeidets utsættelse skal der skrives ut akkordseddel med tydelig angivelse av priser, arbeidets art og omfang samt maaten arbeidet skal utføres paa.

Efter akkordens fastsættelse skal der ikke uten overenskomst med akkordlaget indsættes et større antal arbeidere end anført paa akkordseddelen, hvis ikke arbeidet maa forceres. Hvis akkorden derved forringes, skal der gives et forholdsvis tillæg til akkordsummen. Opnaaes ikke enighet om tillæggets størrelse, kan akkorden avbrytes mot forholdsvis betaling for det utførte arbeide.

- f) Naar forandring i arbeidsplanen kræver det, eller naar arbeidet utføres utilfredsstillende, har arbeidsgiveren ret til at avbryte og ophæve akkorden mot forholdsvis betaling for det utførte arbeide.

Hvis et akkordarbeide avbrytes for en længere tid end en arbeidsuke, kan hver av partene forlange akkorden hævet mot forholdsvis utlønning for det utførte arbeide.

- g) Akkordoverskud betales senest 2. lønningdag efterat arbeidet er levert og godkjendt.  
 h) Akkorden skal alltid være fælles for akkordlaget.  
 i) Hvis der, paa arbeidsgiverens forlangende arbeides overtid paa et akkordarbeide, tilkommer der arbeideren overtidsprocenter som i § 5 fastsat.

### § 4.

#### Ordinær arbeidstid.

Den ordinære arbeidstid skal ikke overstige 48 timer pr. uke. Inndelingen av arbeidstiden skal være fælles for hver by og fastsættes efter nærmere forhandling paa stedet. Hvis enighet ikke opnaaes, skal følgende inddeiling være gjældende:

Arbeidet begynner kl. 7 morgen og slutter de 5 første virkedage kl. 4½ eftermiddag og lørdag kl. 1 eftermiddag med middag kl. 12--1, undtagen lørdag, hvor der isteden holdes frokosthvil kl. 9--9½.

### § 5.

#### Overtidsarbeide.

Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter:

For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdagsaften kl. 10 betales 100 pct. For andet overtidsarbeide betales 50 pct.

Hvor dag- og natskift kommer til anvendelse, betales natskiftet med 30 pct. tillæg til timelønnen.

### § 6.

#### Arbeide utenbys.

- a) Naar en arbeider sendes utenbys saaledes at natophold er nødvendig, skal der paa forhaand avtales hvad han skal ha i kost- og losjigodtgjørelse. Hvis bedriften skaffer ordentlig kost og losji, bortfalder godtgjørelse herfor. Det skal paa forhaand bestemmes, hvilken av disse ordninger blir at anvende, eller om der skal betales efter regning.

Diætgodtgjørelse under jernbane- og dampskibsreise betales efter regning.

- b) Naar en arbeider sendes utenbys, skal han ha nødvendige reiseutgifter (2. klasse dampskib og 3. klasse jernbane) godtgjort efter regning. For reise-tiden betales ordinær timeløn uten overtidstillæg. Naar soveplads benyttes, betales dog kun for de timer, som falder indenfor den ordinære arbeidstid. Under reisen betales for lørdage og helligdage for samme antal timer som for de øvrige dage.

- c) Ved arbeider utenbys hvor natophold ikke er nødvendig, regnes arbeidstidens begyndelse og slutning ved bygrænsen.

- d) Ved arbeider utenbys hvor natophold er nødvendig, betales der for arbeidstiden et tillæg av 10 pct. til den tarifmæssige timeløn. Tillægget kommer ikke til anvendelse ved arbeider som maa forutsættes at ville være over 4 uker.

Anm. For Bergen fastsættes bygrænsen til elven ved Storemøllen, Fjeldveien, Kalfaret til Haukelands sykehus og Nygaardbroen. Bjørndalen ligger utenfor grænsen.

For Stavanger bestemmes bygrænsen til det fastsatte byggebelte 200 meter utenfor bygrænsen.

For Hamar fastsættes bygrænsen ved byggebeltets opstukne ydergrænser.

For Fredrikstad fastsættes bygrænsen ved en linje fra Kiærs bruk over Traraskogen, nedre bassin til gravkapellet paa Trosvik; for Kraakerøy en linje fra Bjørneby bruk over Aasgaard til Fredrikstad mekaniske verksted.

Christiania Monier- & Cementvarefabrik regnes for at ligge i Kristiania.

Trondhjems Cementstøperi regnes for at ligge i Trondhjem for fabrikarbeidernes vedkommende.

For Kristiansunds vedkommende: Ved arbeide paa steder, hvor sundbaat benyttes, betaler arbeidsgiveren billettenger.

For Nærnes's vedkommende ombyttes betegnelsen «utenbys» i litr. a, b, c og d med «utenfor stedet», og betegnelsen «bygrænsen» i litr. c med «det faste arbeidssted».

### § 7.

#### Lønningdag.

Utlønning finder sted hver fredag umiddelbart efter arbeidstidens slutning. Lønningssuken utløper torsdag aften.

Denne bestemmelse skal ikke være til hinder for at der mellem en bedrift og dens arbeidere paa et sted træffes særlig avtale om en anden lønningdag.

## § 8.

*Opholdsbod.*

Bedriften pligter at skaffe rummelig trækfri bod med ildsted, eller andet like godt rum til ophold under hviletiden og et privet i tilbørlig afstand fra opholdsrummet. Bodden maa ikke belæmres med materialer. I bodden skal findes et husapotek med nødvendige forbindelsessaker. Bodden skal holdes ordentlig ren.

## § 9.

*Verktøigodtgjørelse.*

De forskalere, som selv holder tilstrækkelig haandverktøi faar herfor en godtgjørelse av 4 øre pr. arbeidet time. Hvis bedriften selv holder verktøi, har arbeideren ikke ret til verktøigodtgjørelse.

## § 10.

Naar arbeidet maa stanse paa grund av mangel paa materialer eller redskaper, som bedriften skal fremskaffe, betales arbeideren sin timeløn for den tid, han har maattet gaa ledig. Dette gjælder dog ikke stans som er forarsaget ved force majeure, eller som arbeideren har faat besked om tre dager før, og heller ikke, hvis bedriftens leder anviser ham andet arbeide med samme timeløn.

## § 11.

*Ferie.*

- a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottat feriegodtgjørelse.
- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.  
Den nærmere fastsættelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tiligger bedriftens leder.
- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse) som fastsættes saaledes:
  1. Naar der arbeides paa fast løn (uten akkord), skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.
  2. Naar der arbeides helt eller delvis paa akkord, skal feriegodtgjørelsen utbetales efter den timelønssats som er gjældende for vedkommende arbeider med et tillæg av 25 pct.  
Feriegodtgjørelsen utbetales dagen før ferien begynner.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.  
Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.
- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
  1. Lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
  3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
  4. Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.  
Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.
- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.

- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 12.

*Attester.*

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 13.

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere, som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellom organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer, disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage, efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist, som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## § 14.

Denne dom gjælder til 31. mars 1922.

Saafernt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelserne gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

Dommen er enstemmig undtagen i følgende punkter:

Ved § 1 litra a har Iversen stemt for at lønnen fastsættes til kr. 2,25 for manden for at den fastsættes til kr. 2,15, Mortenson til kr. 2,10, Fasting til kr. 2,00 og Falkenberg til kr. 1,85. Ved paragraffens litra b har Iversen stemt for kr. 2,25, formanden for kr. 2,15, Mortenson for kr. 2,00, Fasting for kr. 1,90 og Falkenberg for kr. 1,75. Ved paragraffens litra c har Iversen stemt for at det sættes til 25 øre, Mortenson og formanden for at det sættes til 25 øre, Fasting og Falkenberg til 10 øre.

Videre har ved § 1 formanden og Iversen stemt for arbeidernes forslag om, at de arbeidere som er beskæftiget med gravning i særlig bløt grund og andet særlig smudsig arbeide skal faa utlaant fornødne støvler og vareklær.

Ved § 5 har Iversen stemt for at der betales et tillæg av 150 pct. for overtidsarbeide paa de store høitider. Videre har formanden og Iversen stemt for at tillægget for natskiftet sættes til 50 pct.

Ved § 11 har Fasting stemt for at feriens længde sættes til 9 dager og Falkenberg for at den sættes til 1 uke, begge under hensyn til industriens nuværende vanskelige stilling, mens de principielt ikke er imot en forlængelse av ferietiden til 2 uker. Iversen har principalt stemt for at paragraffens litra d første punktum

skal komme til anvendelse ogsaa i det tilfælde at en arbeider selv sier op, og for at andet punktum skal lyde saaledes: «Hvis en arbeider blir ansat ved en bedrift efterat fællesferie er git, eller hvis fællesferien indtræffer for arbeideren har optjent ferien, tilkommer der ham ferie eller ferigodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.

Ved § 15 har Mortenson stemt for at dommen gjøres gjældende kun til 31. mars 1921.

Retten har i henhold til den kongelige resolution av 21. mai 1920 anset det at ligge utenfor sit mandat at træffe nogen avgjørelse i nogen retning av det n.ellem partene omtvistede spørsmål om ledelsen og fordelingen av arbeidet.

*K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson.*  
*Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.*

*J. Fabricius.*

## Dom

avsagt 13. august 1920 av den ved kgl. resol. av 21. mai 1920 nedsatte voldgiftsret: I forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening, A/S Bergens Glasverk, A/S Laurvigs Glasverk og A/S Moss Glasverk paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation og Norsk Arbeidsmandsforbund og vedkommende avdelinger av forbundet paa den anden side fastsættes:

### Gruppe I. Glaspustere.

#### § 1.

Enhver ved forannævnte glasverk fast ansat glaspuster skal i løn for utført arbeide ha de i lønstariffen (se § 9) anførte arbeidspriser pr. 100 stkr. flasker eller kavl.

#### § 2.

Arbeidstiden fastsættes til 48 timers effektivt arbeide pr. uke med inndeling som hittil, dog med den begrænsning som følger av kongelig resolution av 16. juli 1920.

#### § 3.

Arbeidsløn for læregutter betales det første aar med  $\frac{2}{3}$ , det andet aar med  $\frac{3}{4}$  av lønstariffens priser, derefter fuld løn naar vedkommende lærling har tilstrækkelig færdighet i saavel at «blæse op» som «drive op» flasker.

#### § 4.

I tilfælde av at flasker nedsmeltes paa grund av for høi temperatur i kjøleovnene, erstattes arbeidsløn for disse med halvdelen, naar flasketapet beløper sig til mindst 10 stkr. pr. enkelt mands verksted.

#### § 5.

Naar flasker gjøres som prøver, betales en arbeidsløn av kr. 2.15 pr. time. Ved tilvirkning av forskjellige flaskesorter i et kompani beregnes arbeidslønnen efter tariffen. Ved mulige tap i arbeidsfortjeneste i saadanne tilfælde betales erstatning.

#### § 6.

Arbeidslønnen for nye flaskesorter bestemmes efter overenskomst paa grundlag av vekt og andre hensyn som kan gjøre sig gjældende, alt sammenholdt med gjældende tarif.

#### § 7.

For skopning av glas under arbeidstiden betales kr. 2.15 pr. time — efter ordinær arbeidstid betales vanlig procenttillæg.

#### § 8.

##### a) For Bergen:

Frit hus og brænde tilstaaes glaspusterne som hittil i verkets egne boliger. Arbeidere, som bor i egne hus inden gaarden Fleslands omraade, eller som paa grund av pladsmangel i verkets boliger maa leie utenfor, betales herfor en godtgjørelse av kr. 20.00 pr. maaned.

##### b) For Laurvig og Moss:

Frit hus og brænde tilstaaes glaspusterne som hittil. Naar verkets husrum ikke strækker til, ydes familieforsørgere en husleie beregnet efter kr. 25.00 pr. maaned.

Ugifte glaspustere med fuld løn faar i verkets egne huser 1 værelse, eller i mangel av saadant, en godtgjørelse av kr. 10.00 pr. maaned.

#### § 9.

Lønstarif for glaspustere ved Bergen, Moss og Laurviks glasverk pr. 100 stkr. flasker eller kavl fastsættes overensstemmende med § 10 i overenskomst av 5. mai 1916 med senere rettelser — med et tillæg av 185 pct.

- Tariffen er basert paa arbeide i firemandslag med 1 indbærer pr. 4 mand.
- For arbeide i tomandslag (dansk metode) betales kr. 0.10 i tillæg pr. 100 stkr. flasker.
- For skottelag betales kr. 0.15 i tillæg pr. 100 stkr. flasker.
- For paasætning av ringer for «crownkork», «idealkork» eller lignende betales kr. 0.05 mere pr. 100 flasker, hvor ikke tillægget er inkludert i styktariffen.
- Hvis sulfatglas arbeides ved enkeltwannerne betales kr. 0.15 i tillæg pr. 100 stkr. flasker eller kavl.

### Gruppe II. Smeltere ved enkeltwannerne.

#### § 10.

Smelterne ved en enkeltwanne betales med kr. 15.00 pr. skift. Den ordinære arbeidstid begynder kl. 2 eftermiddag og varer til kl. 6 morgen, fordelt paa 2 skift, dog maa i alle tilfælder smelten gjøres færdig og kjøleovnene være opfyrt og andre smelteren som hittil paahvilende pligter være utført. Saafremt alt er i orden, skal smelteren ha ret til at gaa hjem tidligere. Frit hus og brænde tilstaaes som hittil.

### Gruppe III. Fyrere ved enkeltwannerne.

#### § 11.

Fyrere ved enkeltwannerne faar under ordning med 3 skift med tilhørende indlægning av meng, opfyring av kjøleovnene som hittil og indtrilling av kul og ved uten assistanse fra verket, en løn av kr. 15.00 pr. skift. Frit hus og brænde som bestemt for glaspusterne.

Fyrernes arbeide blir iøvrig som hittil.

#### § 12.

Er en av fyrerne syk, eller har han andet forfald, overtar de øvrige fyrere midlertidig helt eller delvis den fraværendes vakt mot at oppebære en tilsvarende del av dennes kontante skiftløn.

### Gruppe IV. Mengere ved enkeltwannerne i Bergen og Laurvig.

#### § 13.

Mengerne betales med kr. 12.00 pr. dag inklusive indlægning. Mengernes arbeide blir forøvrig som hittil.

For ekstraarbeide betales efter overenskomst.

## Gruppe V. Oplæggerne ved enkeltwannerne.

## § 14.

- a) *Bergen*: 32 mands wanne med kjølerør, 1 mester- og 1 hjelpeoplægger.  
Mesteroplægger kr. 15.00 pr. dag.  
Hjelpeoplægger kr. 11.00 pr. dag.  
Oplæggerne pligter at passe og smøre maskineriet, saavel kjølerøret som flasketransportøren.
- b) *Laurvig*: 32 mands wanner med 2 kjøleovner for hver wanne og 2 mesteroplæggere og 2 hjelpeoplæggere.  
Mesteroplægger kr. 14.00 pr. dag.  
Hjelpeoplæggere kr. 13.00 pr. dag.  
Oplæggerne pligter at utføre galling.
- c) *Moss*: 32 mands wanne med 2 kjøleovner for hver wanne og 2 oplæggere.  
Oplæggerne betales kr. 15.00 pr. dag.
- d) *Arbeidstiden* for oplæggerne ved samtlige 3 verk er den samme som for glaspusterne, dog pligter de til enhver tid at sørge for, at deres verktøil og kjøleovn er i ordentlig stand til at motta det færdige produkt ved arbeidstidens begyndelse.
- e) Med hus og brænde forholdes som hittil.

## Gruppe VI. Flaskebærerne ved Laurvig.

## § 15.

2 mand besørger transport av flaskene for 2 wanner fra sortererkammeret til lagrene, hvor de ogsaa lægges op av flaskebærerne.  
Betaling kr. 1.90 pr. time.  
Med hus og brænde forholdes som hittil.

## Gruppe VII. Betjeningen paa motorbaaten ved Bergen.

## § 16.

- a) 1 mand kr. 2.00 pr. time.  
b) 2 mand kr. 1.90 pr. time.  
Begge faar et diættillæg å kr. 3.00 pr. dag under fart.  
Hus og brænde som for glaspusterne bestemt.

## Gruppe VIII. Specielt for Moss.

## Skiftarbeidere ved Owenmaskinen og Dobbeltwannen.

## § 17.

a) Plukkere .....	kr. 14.00 pr. skift.
b) Sorterere .....	« 14.00 —
c) Mengere .....	« 14.00 —
d) Fyrere .....	« 17.00 —
e) Smeltere .....	« 17.00 —
f) Maskinførere .....	« 18.00 —

Alle disse grupper arbeide blir som hittil.  
Hus og brænde som bestemt for glaspusterne.

## Gruppe IX.

## § 18.

Der fastsættes følgende løn for arbeidere som er beskjeftiget med diverse arbeider inden verket:

- a) For mandlige arbeidere over 19 aar kr. 1.80 pr. time.  
Hvis vedkommende arbeider tilstaaes hus og brænde av verket, reduseres timebetalingen med kr. 0.30.
- b) For kvindelige arbeidere over 18 aar kr. 1.25 pr. time.
- c) Ved akkordarbeide skal timelønnen være garantert.

- d) Gutter eller piker som er beskjeftiget:
1. som indbærere eller gaffere,
  2. Som uttagere fra avkjølingsovnene,
  3. som hjælpere i sortererkammeret,  
indgaar ikke under disse bestemmelser.

## § 19.

For mandlige arbeidere under 19 aar og kvindelige arbeidere under 18 aar samt for arbeidere hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat, fastsættes lønnen efter avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider. Hvis arbeideren mener at hans løn sættes for lavt, skal der konfereres med en av tillidsmændene.

## Almindelige bestemmelser.

## § 20.

Av den fastsatte løn er en del at anse som dyrtidstillæg.

## § 21.

I tilfælde av at utvidelse, anskaffelse av nye maskiner eller indvielse av nye arbeidsmetoder nødvendiggjør en forandring i de fastsatte lønninger, skal der herom forhandles med arbeidernes tillidsmænd. Hvis ikke enighet oppnaaes, henvises saken til forhandling mellem hovedorganisationene, eventuelt til voldgift.

## § 22.

## Overtidsarbeide.

Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter:

For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdags aften kl. 10 100 pct. For andet overtidsarbeide 50 pct.

Foranstaaende bestemmelse gjælder ikke skiftarbeide og heller ikke ved arbeide av dubber, glaskork og utstillingsflasker, hvilket altid finder sted utenom den ordinære arbeidstid.

## § 23.

Tiden for lønningenes utbetaling ved de respektive glasverk forblir som nu.

## § 24.

## Ferie.

- a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hatt ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.
- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.  
Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tiligger bedriftens leder.
- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse), som fastsættes saaledes:
1. Naar der arbeides paa fast løn (uten akkord), skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.
  2. Glaspustere skal ha en feriegodtgjørelse av kr. 110.00 pr. uke.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.  
Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen

- for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.
- e) Den sammenhængende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
  3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
  4. Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.
- Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.
- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 25.

*Attester.*

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 26.

*Tillidsmænd.*

- a) De tillidsmænd som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.
- Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendt dygtige arbeidere som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar i bedriften. De valgte navne skal inden 8 dager meddeles bedriftens leder.
- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til bedriftens leder, eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.
- d) De arbeidere som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften; dog forutsættes at tillidsmænd ikke avskjediges med mindre saklige grunder herfor er tilstede.
- e) Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold som angaar bedriften, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkaingsløse.

## § 27.

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere, som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellem organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dager, etterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist, som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## § 28.

Denne dom gjælder til 31. mars 1922.

Saafernt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelsene gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

Dommen er enstemmig undtagen i følgende punkter:

Ved § 1 har Iversen stemt for en tilføielse om at arbeiderne skal være garantert en ukeløn av 60 kroner.

Ved § 4 har formanden og Iversen stemt imot begrensningen av erstatning for nedsmeltede flasker.

Ved § 9 har Iversen stemt for at tillægget fastsættes til 200 pct.

Ved §§ 10, 11, 13, 14 og 17 har Iversen stemt for at lønssatsene sættes kr. 1.50 høiere end i dommen bestemt.

Ved § 18 litr. b har Iversen stemt for at aldersgrensen for kvindelige arbeidere sættes til 17 aar.

Ved § 24 har Fasting stemt for at feriens lengde sættes til 9 dager og Falkenberg for at den sættes til 1 uke. Iversen har stemt for at paragraffens litr. d første punktum skal komme til anvendelse ogsaa i det tilfælde at en arbeider selv sier op.

Ved § 28 har Mortenson stemt for at dommen gjøres gjældende kun til 30. september 1921.

Retten har i henhold til den kongelige resolution av 21. mai 1920 anset det at ligge utenfor sit mandat at træffe nogen avgjørelse i nogen retning av det mellem partene omtvistede spørsmål om ledelsen og fordelingen av arbeidet.

K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson.

Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.

Petrus Gulbrandsen.

**Dom**

avsagt 6. august 1920 av den ved kgl. resol. av 21. mai 1920 nedsatte voldgiftsret: I forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening og de i Norsk Arbeidsgiverforening staaende bryggerier og mineralvandfabrikker i Kristiania og Trondhjem paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation, Norsk Arbeidsmandsforbund, Norsk Jern- og Metalarbeiderforbund og Norsk Matros- og Fyrbøterunion samt vedkommende avdeling av forbundene paa den anden side fastsættes:

## § 1.

*Arbeidstiden.*

Den ordinære arbeidstid skal ikke overstige 48 timer pr. uke. Inndelingen av arbeidstiden skal fastsættes efter forhandling mellem bedriftens leder og arbeidere. Hvis enighet ikke oppnaaes, skal følgende inndeling være gjældende:

Arbeidet begynner kl. 7 morgen. Det varer de 5 første virkedage i uken til kl. 5 em. med frokosthvil kl. 9½—10 og middagshvil kl. 1—2; lørdag arbeides der til kl. 1 em. med frokosthvil kl. 9½—10.

I de avdelinger hvor de vanlige bryggeriprocesser ikke vil kunne føres til ende i bedriftens ordinære arbeidstid, skal bryggeriene ha adgang til for enkelte arbeidere at forskyve arbeidstiden saaledes at den for nogen begynner og slutter tidligere og for andre begynner og slutter senere paa dagen. Denne forskyvning maa dog ikke gaa utenfor den av lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter fastsatte ramme for normal arbeidstid, nemlig kl. 6 morgen til kl. 9 aften. Lørdag slutter dog for alle den ordinære arbeidstid kl. 1.

## § 2.

Normalløn fastsettes:

- a) For mandlige arbeidere over 19 aar til kr. 2.10 pr. time.
- b) For skiftarbeidere (hvad enten skiftet er henlagt til dag, nat eller søn- og helligdage, eller det er ordnet som to eller tre skift i døgnet), for natvakter, fyrbøtere, haandverkere og reparatører til kr. 2.30 pr. time.
- c) For kvindelige arbeidere til kr. 1.50 pr. time.

Av lønnen er en del at anse som dyrtidstillæg.

Ann.: For *Trondhjem* blir den fastsatte timeløn at omregne til ukeløn efter samme forhold som hittil praktisert.

## § 3.

Løn til kjørere.

- a) Ølkjørere lønnes med 62 kroner pr. uke og 5 øre pr. kurv solgt øl. Kjørere utenfor byen samt ordre — og spesielle vorterølkjørere lønnes med 62 kroner pr. uke og 11 øre pr. kurv solgt øl.

Brekkage godtgjøres som tidligere med 1½ pct. av bruttoomsætningen — med oppgjør en gang ukentlig.

- b) Mineralvandkjørere lønnes med 62 kroner pr. uke og dertil 7 pct. av indgaat beløp.

Av lønnen er en del at anse som dyrtidstillæg.

Det daglige renhold av vognene paahviler kjørerne, mens en ukentlig hovedrengjøring besørger av betriften.

Kjørerne skal være fritat for hestepuds paa søn- og helligdage.

Ann.: For *Trondhjem* forblir de hittil gjældende bestemmelser om provision og brekkagegodtgjørelse fremdeles gjældende.

## § 4.

Akkordarbeide.

Akkordarbeide med skylning, tapning og korkning av flasker betaies med kr. 1.05 pr. 100 flasker.

Ved Frydenlunds bryggeri betaies for akkordarbeide i tapperiet kr. 1.15 pr. 100 flasker.

Av lønnen er endel at anse som dyrtidstillæg.

For skoft sker forholdsvis fradrag, og akkorden pligter at betale arbeidshjælp som paa grund av skoft maa indsættes i akkorden.

Sortering og transport av flasker og kurver til skyllemaskinene henhører til akkorden forsaavidt de befinner sig i samme eller umiddelbart tilstøtende lokale som skyllemaskinene.

Den daglige rengjøring av maskinene og arbeidspladsene indgaar i akkorden, hvorimot den ukentlige rengjøring av lokaler og maskiner betaies efter gjældende timeløn. Dog kan disse forhold være gjenstand for specialoverenskomst, hvorefter akkorden alt efter de lokale forhold og arbeidsmetoder kan utvides eller indskrænkes.

Arbeiderskene har krav paa daglig at bli meddelt opgave over antal tappede flasker pr. dag.

Den nuværende assistance ved akkordarbeide bibeholdes.

Hvis en akkordarbeiderske ikke kan skaffes beskjeftigelse med skylning, tapning og korkning, skal der saavidt mulig skaffes hende timelønnet arbeide.

Hvis der paa arbeidsgiverens forlangende arbeides overtid paa et akkordarbeide, tilkommer der arbeidersken overtidsprocenter paa timelønnen som i § 8 fastsatt.

Naar skiftarbeide kommer til anvendelse, betaies for natskiftet 25 pct. tillæg til timelønnen.

## § 5.

Staldtjeneste og staldvakt.

Staldtjeneste og staldvakt paa søn- og helligdage og anden tilfeldig vakt-tjeneste betaies med 25 kroner pr. vakt.

## § 6.

Betaling for forskjøven arbeidstid.

For arbeidere som ifølge § 1 faar sin arbeidstid forskjøvet, fastsettes for de forskjøvne timer et tillæg av 50 øre pr. time.

## § 7.

For mandlige arbeidere under 19 aar og for arbeidere hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanforhet er nedsatt, fastsettes lønnen efter avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider. Hvis arbeideren mener at hans løn sættes for lavt, skal der konfereres med en av vedkommende fags tillidsmænd.

## § 8.

Overtidsarbeide.

Allt arbeide utenfor den for enhver arbeider fastsatte ordinære arbeidstid betragtes som overtidsarbeide, og blir at betale med følgende tillægsprocenter:

For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdags aften kl. 10 100 pct. For andet overtidsarbeide 50 pct.

## § 9.

Lønningsdøg.

Lønning foregaar hver fredag umiddelbart efter arbeidstidens slutning.

## § 10.

I tilfælde av at anskaffelse av nye maskiner eller indførelse av nye arbeidsmetoder nødvendiggjør en forandring i de tidligere fastsatte akkordpriser, skal der herom forhandles med arbeidernes tillidsmænd. Hvis enighet ikke opnaaes, henvises saken til voldgift.

## § 11.

Attester.

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 12.

Ferie.

- a) Enhver arbeider som har været ansatt ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2

arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hatt ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.

- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.

Den nærmere fastsættelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tiligger bedriftens leder.

- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse) som fastsættes saaledes:
1. Naar der arbeides paa fast løn (uten akkord), skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.
  2. Akkordarbeidersker skal ha en feriegodtgjørelse av 80 kroner pr. uke, og øl- og mineralvandkjørere en godtgjørelse av 100 kroner pr. uke. Feriegodtgjørelsen utbetales dagen før ferien begynner.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har vært 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hatt ferie eller faat feriegodtgjørelse.

- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:

1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige årsaker.
3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
4. Legitimert sykdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.

Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.

- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

### § 13.

#### Tillidsmænd.

- a) De tillidsmænd, som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.

Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendt dygtige arbeidere, som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar i bedriften. De valgte navn skal inden 8 dage meddeles bedriftens leder.

- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit beæste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til bedriftens leder eller i hans fravær til den, han dertil bemyndiger.
- d) De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften, dog forutsættes, at tillidsmænd ikke avskediges, medmindre saklige grunde herfor er tilstede.
- e) Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold som angaar bedriften, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkningsløse.

### § 14.

#### Twister.

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere, som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellem organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer, disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage, efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist, som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

### § 15.

Denne dom skal gjælde til 30. april 1922.

Saafernt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelsene gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

Dommen er enstemmig undtagen i følgende punkter:

Ved § 2 litr. a har: Iversen stemt for et beløp av kr. 2,25, formanden for kr. 2,20, Mortenson for kr. 2,10, Fasting for kr. 2,00 og Falkenberg for kr. 1,85.

Ved § 2 litr. b har: Iversen stemt for et beløp av kr. 2,50, formanden for kr. 2,40, Mortenson for kr. 2,30, Fasting for kr. 2,20 og Falkenberg for kr. 2,05.

Ved § 2 litr. c har: Iversen stemt for et beløp av kr. 1,60, formanden for kr. 1,60, Mortenson for kr. 1,50, Fasting for kr. 1,50 og Falkenberg for kr. 1,30.

Ved § 3 har Iversen stemt for et lønstillæg av 17 kroner pr. uke for samtlige kjørere.

Ved § 4 har formanden og Iversen stemt for en betaling av kr. 1,20 for akkordarbeide i tapperiet ved Frydelunds bryggeri og for en betaling av kr. 1,10 for akkordarbeide i de øvrige bryggerier.

Ved § 12 har Fasting stemt for at feriens længde sættes til 9 dage og Falkenberg for at den sættes til 1 uke, begge under hensyn til industriens nuværende vanskelige stilling, mens de principielt ikke er imot en forlængelse av ferietiden til 2 uker. Iversen har stemt for at paragraffens litr. d første punktum skal komme til anvendelse ogsaa i det tilfælde at en arbeider selv sier op.

Retten har i henhold til den kongelige resolution av 21. mai 1920 anset det at ligge utenfor sit mandat at træffe nogen avgjørelse i nogen retning av det mellem partene omtvistede spørsmål om ledelsen og fordelingen av arbeidet.

*K. Thim. Joh. Fasting. Per Mortenson.*

*Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.*

*Petrus Gulbrandsen.*

### Dom

avsagt 26. juli 1920 av den ved kgl. resol. av 21. mai 1920 nedsatte voldgiftsret: I forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening og A/S Bjølsen Valsemølle, Moss Aktiemøller, Skiens Aktiemølle, J. C. Piene & Søn og Fælleskjøpets Mølle, Kambo, paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation, Norsk Arbeidsmandsforbund og vedkommende avdelinger av forbundet paa den anden side fastsættes:

### § 1.

#### Arbeidstiden.

Den ordinære arbeidstid er 48 timer pr. uke. For skiftarbeidere skal ordningen være bygget paa 6 skift pr. mand i uken med en sammenhengende arbeidstid av 8 timer pr. skift. Eftermiddagsskiftet lørdag slutter kl. 6.

## § 2.

## Løn.

1. Ved *Bjølens Valsemølle* betales:

a) *Gruppe 1*: Valseførere, reformpusser, sigtepasser, førstemand i renseriet, silomand, kvernhakker og turbinpasser (utfører slipning og rifling, florspikring, remvedlikehold, tilsyn og renhold ved turbinen) kr. 110.00 pr. uke.

*Gruppe 2*: Arbeider paa skrueløftet, andenmand i renseriet, maismøller, silohjælper, klitapper, altnuligmand og smører kr. 105.00 pr. uke.

b) *Akkordlag*: Melpakning og meloplægning: 6 øre pr. helsæk, halvsæk og 2 kvartssækker.  
Ved innskærkning i driften utskytes av akkordlagene de overflødige mandskaper, som da kan sættes til vanlig pakhusarbeide eller lignende, og da betales som arbeidere i gruppe 2 (litr. a).

2. Ved *Moss Aktiemøller og Fælleskjøpets Mølle* betales:

a) *Gruppe 1*: Valsefører, kvernfører, rifler, dreier, kjører, chauffør, hakker, blander og melapper ved Nye Dühre og Klostermøllen og lagerarbeider som deltar i løsning, kr. 110.00 pr. uke.

*Gruppe 2*: Assistent ved Nye Dühre, loftpasser, rensepasser og øvrige lagerarbeidere, blandere og melappere kr. 105.00 pr. uke.

b) Kvindelige arbeidere kr. 60.00 pr. uke.

3. Ved *Skiens Aktiemølle* betales:

*Gruppe 1*: Valsefører, silomand, lagermand, rifler, mekaniker, smed og snekker kr. 110.00 pr. uke.

*Gruppe 2*: Chauffør, smører, meluttager og lossere kr. 108.00 pr. uke.

*Gruppe 3*: Rensepasser, loftpasser, lagerarbeider, kjører, siloarbeider, sjauer og pudser kr. 105.00 pr. uke.

4. Ved *J. C. Piene & Sønns Mølle* betales:

*Gruppe 1*: Valsepasser, fyrbøter, snekker og kvernhugger kr. 107.00 pr. uke.

*Gruppe 2*: Pakhusarbeider kr. 102.00 pr. uke.

En del av lønnen er at anse som dyrtidstillæg.

## § 3.

For arbeidere under 19 aar og for arbeidere hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat, fastsettes lønnen efter avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider. Hvis arbeideren mener at hans løn sættes for lavt, skal der konfereres med en av tillidsmændene.

Det samme kan ogsaa ske i indtil 3 maaneder for andre arbeidere forsaavidt der til det arbeide de utfører, kræves øvelse eller færdighet. Saadan undtagelse fra dommens satser gjælder dog ikke akkordarbeidere.

## § 4.

## Overtidsarbeide.

Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter til ukelønnen beregnet pr. time:

For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdags aften kl. 10, 100 pct. For andet overtidsarbeide 50 pct.

## § 5.

## Ferie.

a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeids- uker. Arbeideren maa godtgjøre at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottat feriegodtgjørelse.

b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for

ferien at fastsette ved særskilt overenskomst. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tilligger bedriftens leder.

c) I ferien skal arbeideren ha sin ordinære løn (feriegodtgjørelse), som utbetales ham dagen før ferien begynner.

Akkordarbeidere utbetales i feriegodtgjørelse ukeløn som fastsat i § 2 for gruppe 1.

d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.

e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:

1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
4. Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.

Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.

f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.

g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 6.

## Attester.

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 7.

## Tillidsmænd.

a) De tillidsmænd, som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.

Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendt dygtige arbeidere, som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar i bedriften. De valgte navne skal inden 8 dage meddeles bedriftens leder.

b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.

c) Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til bedriftens leder, eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.

d) De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften; dog forutsættes at tillidsmænd ikke avskediges, medmindre saklige grunde herfor er tilstede.



e) Avtaler mellem arbejderne vedrørende arbeidet eller andre forhold, som angaar bedriften, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkningsløse.

## § 8.

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnævnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellem organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Twist, som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## § 9.

Denne dom gjælder til 30. april 1922.

Saafernt der i løpet av dommens gyldighetstid maatte bli git lovbestemmelser vedrørende spørsmålet om ret for arbeiderne til andel i bedriftsledelsen som vil øve indflydelse paa nogen i dommen fastsat bestemmelse, skal lovbestemmelserne gjælde fremfor vedkommende bestemmelse i dommen.

Dommen er enstemmig undtagen i følgende punkter:

Ved § 1 har Iversen stemt for arbeidernes forslag om at igangsættelse av arbeidet efter de store høitider først sker første efterfølgende virkedags morgen.

Ved § 2 1 a og 2 a har Fasting stemt for at betalingens størrelse sættes for gruppe 1 til 105 kroner og for gruppe 2 til 100 kroner, og Falkenberg for at den sættes for gruppe 1 til 100 kroner og for gruppe 2 til 95 kroner.

Ved samme paragrafs 1 b har Iversen stemt for at betalingens størrelse sættes til 6½ øre.

Ved samme paragrafs 3 har Fasting stemt for at betalingens størrelse sættes for gruppe 1 til 105 kroner, for gruppe 2 til 103 kroner og for gruppe 3 til 100 kroner, og Falkenberg for at den sættes for gruppe 1 til 100 kroner, for gruppe 2 til 98 kroner og for gruppe 3 til 95 kroner.

Ved samme paragrafs 4 har Fasting stemt for at betalingens størrelse sættes for gruppe 1 til 102 kroner og for gruppe 2 til 97 kroner, og Falkenberg for at den sættes for gruppe 1 til 97 kroner og for gruppe 2 til 92 kroner.

Ved § 3 har Iversen stemt for at aldersgrænsen sættes til 18 aar.

Ved § 5 har Fasting stemt for at feriens længde sættes til 9 dage og Falkenberg for at den sættes til en uke. Iversen har stemt for at paragraffens litr. d første punktum skal komme til anvendelse ogsaa i det tilfælde at en arbeider selv sier op.

Retten har i henhold til den kongelige resolution av 21. mai 1920 anset det at ligge utenfor sit mandat at træffe nogen avgjørelse i nogen retning av det mellem partene omtvistede spørsmål om ledelsen og fordelingen av arbeidet.

K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson.

Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.

Petrus Gulbrandsen.

## Dom

avsagt 7. december 1920 av den av parterne valgte voldgiftsret i forholdet mellem Norsk Arbeidsgiverforening og vedkommende bedrifter paa den ene side og Norsk Arbeidsmandsforbund og vedkommende avdeling av forbundet paa den anden side angaaende løns- og arbeidsvilkår for kjøpere og lagerarbeidere hos de kulimportører i Kristiania, som er tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening.

## § 1.

## Ordinær arbeidstid.

Den ordinære arbeidstid er 48 timer ukentlig saavel for kjøpere som for lagerarbeidere. Inndelingen av den ordinære arbeidstid kan paa hvert enkelt arbeidssted ordnes ved særskilt avtale mellem vedkommende arbeidsgiver og arbeidere, uten at dette er i strid med dommen.

## § 2.

## Løn.

Ukelønnen for kjøpere og lagerarbeidere over 19 aar fastsættes til 100 kroner, som efter 1 aars praksis stiger til kr. 105.00 Av lønnen er en del at anse som dyrtidstillæg.

For arbeidere under 19 aar, og for arbeidere hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat, fastsættes lønnen efter avtale mellem arbeidsgiveren og vedkommende arbeider.

## § 3.

## Overtidsarbeide.

Overtidsarbeide kan finde sted i den utstrækning som rationel drift nødvendiggjør, med den begrænsning som loven medfører. Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocent: For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage indtil sidste helligdagsaften kl. 10 betales 100 pct. For andet overtidsarbeide betales 50 pct.

For avbrutt natarbeide, hvortved forstaaes arbeide som forlanges paabegyndt efter kl. 9 aften betales 100 pct.

Naar arbeide forlanges for mere end 2 timer over den ordinære arbeidstid, erholdes ½ times hvil, med løn som for overtid. Arbeides over 3 timer overtid, erholdes 1 time, samt betalt for hver paabegyndt ½ time.

## § 4.

## Opbæring og bunkring.

- Ved utkjøring av et lass kul, koks eller ved skal kjøperen ha en mand med til bæring. Lar dette sig ikke gjøre, saa at kjøperen selv maa besørge opbæringen i 2. eller høiere etage godtgjøres han derfor 15 øre pr. kulli.
- Hvis bunkring og bokslempling forlanges, betales efter overenskomst i hvert enkelt tilfælde.

## § 5.

## Hesterøktere og staldkarer.

Hesterøktere og staldkarer gaar ikke ind under denne dom, men forbeholdes det arbeidsgiverne at indgaa særskilte avtaler med disse.

## § 6.

## Gjensidig opsigelsesfrist.

Den gjensidige opsigelsesfrist er 24 timer, medmindre arbeiderne er indtat til et bestemt arbeide, i hvilket tilfælde ansættelse ophører med arbeidets tilendebringelse uten særskilt opsigelse. For arbeidere, der har været ansat i samme firma avbrutt i mindst ½ — et halvt — aar gjælder 14 dages gjensidig opsigelsesfrist.

## § 7.

*Fremmøte, forskyvning av hviletid og lagerarbeide.*

Kjørerene møter frem i stalden  $\frac{1}{2}$  time før lagerarbeiderne begynner om saa forlanges, for paa den halve time at pudse og stelle sin hest, og for at kunne møte frem med denne for at paabegynde kjøringen ved den ordinære arbeidstids paabegyndelse.

Kjørerene er forpligtet til at finde sig i de forskyvninger av hviletiden, der nødvendiggjøres av turens længde, ogsaa til at ta indtræffende hviletid under turen.

Kjørerene er ogsaa forpligtet til paa forlangende at utføre lagerarbeide.

## § 8.

*Ødelæggelser av redskaper.*

Al skade eller ødelæggelse paa heste eller redskaper skal erstattes av vedkommende kjørers eller lagerarbeiders tilgodehavende løn, naar skaden forvoldes ved uagtsomhet eller skjødesløshet.

## § 9.

*Ferie.*

- a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hatt ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.
- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsette ved særskilt overenskomst.

Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tiligger bedriftens leder.

- c) I ferien skal arbeideren ha sin ordinære løn (feriegodtgjørelse), som utbetales ham dagen før ferien begynner.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hatt ferie eller faat feriegodtgjørelse.

- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
  1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige årsaker.
  3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og er regimentsamling.
  4. Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.  
Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.
- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher, hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for, at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 10.

*Attester.*

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn, fødselsaar og dato.
2. Naar begyndt i bedriften.
3. Naar sluttet (uten anførelse av årsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.
6. Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

## § 11.

*Tillidsmænd.*

- a) De tillidsmænd som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.  
Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendte dygtige arbeidere som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar i bedriften. De valgte navne skal inden 8 dage meddeles bedriftens leder.
- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor bedriften at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til bedriftens leder, eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.
- d) De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriften; dog forutsættes, at tillidsmænd ikke avskediges med mindre saklige grunde herfor er tilstede.
- e) Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold som angaar bedriften, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkningsløse.

## § 12.

*Tvist.*

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere, som omfattes av denne dom, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedriftsleder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaaes, eller hvis det gjælder en tvist mellem organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisationer disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage, efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist, som angaar denne dom, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser indskrænker ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

## § 13.

Denne dom gjælder fra den dag arbeidet blev gienoptat efter streiken og til 30. april 1922.

K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson.  
Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.

J. Fabricius.

## Dom

avsagt 7. december 1920 av den av parterne valgte voldgiftsret i forholdet mellem Kristiania Kul- og Vedbolag paa den ene side og Norsk Arbeidsmandsforbund og vedkommende afdeling av forbundet paa den anden side angaaende bedriftens kjørere og lagerarbeidere.

### § 1.

#### Ordinær arbeidstid.

Den ordinære arbeidstid er 48 timer pr. uke.

### § 2.

#### Lønninger.

Ukelønnen for kjørere og lagerarbeidere over 19 aar fastsættes til kr. 100.00, som efter 1 aars praksis stiger til kr. 105.00. Av lønnen er endel at anse som dyrtidstillæg.

### § 3.

#### Overtidsarbeide.

Overtidsarbeidet betales med følgende tillægsprocenter: For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage 100 pct. For andet overtidsarbeide 50 pct. For avbrutt natarbeide, hvorved forstaaes arbeide, som forlanges paabegyndt efter kl. 9 aften 100 pct.

Naar arbeide forlanges utført mere end 2 timer efter den ordinære arbeidstid, skal det være  $\frac{1}{2}$  times hvil med løn. For arbeide over 3 timer — 1 times hvil med løn.

### § 4.

#### Ophøring.

Ved utkjøring av et lass kul, koks eller ved skal kjøreren ha en mand med til bæring. Lar dette sig ikke gjøre, saa at kjøreren selv maa besørge opbæringen i 2. eller høiere etage, godtgjøres han herfor 15 øre pr. kolli.

### § 5.

#### Opsigelsesfrist.

Opsigelsesfristen fastsættes gjensidig til 8 dage, medmindre anden opsigelsesfrist er avtalt.

### § 6.

#### Tillidsmænd.

De tillidsmænd, som er valgt av foreningen anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for arbeiderne.

### § 7.

#### Ferie.

- Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.
- Ferien skal gis som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.  
Den nærmere fastsættelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tilligger bedriftens leder.
- I ferien skal arbeideren ha sin ordinære løn (feriegodtgjørelse), som utbetales ham dagen før ferien begynner.

- Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fællesferie, før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.

- Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
  - En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  - En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
  - Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
  - Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder.  
Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes da ikke i tjenestetiden.
- I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher, hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for, at denne længere ferie tariffæstes.
- Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

### § 8.

#### Attester.

Naar en arbeider forlater en bedrift, enten det sker efter eget ønske, eller han blir sagt op, uanset av hvilken grund, skal der gives ham en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

- Navn, fødselsaar og datum.
- Naar begyndt i bedriften.
- Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
- Fag.
- Timeløn da han forlot sit arbeide.
- Tiden for sidste ferie eller feriegodtgjørelse.

### § 9.

Dommen gjælder fra den dag arbeidet blev gjenoptat efter streiken og til 30. april 1922.

K. Thinn. Joh. Fasting. Per Mortenson  
Andr. Falkenberg. Sverre Iversen.

J. Fabricius.

## Overenskomst\*)

mellem Norsk Arbeidsgiverforening, Norsk Hydro Elektrisk Kvælstof A/S, A/S Rjukanfos, A/S Svælgfos og Norsk Transportaktieselskap paa den ene side og Arbeidernes faglige Landsorganisation, Norsk Arbeidsmandsforbund og dettes stedlige avdelinger paa den anden side angaaende løns- og arbeidsvilkaar ved nævnte selskapers bedrifter og anlæg i Telemark fylke.

\*) Konfliktten ved Norsk Hydro var ogsaa blandt de som skulde undergives behandling av voldgiftsretten; men blev partene imidlertid enig ved forhandling før saken blev optat av retten, saa der blev ikke avsagt dom, men blev der i § 19 fastsat, at overenskomstens bestemmelser gjælder som om de var avsagt ved voldgiftsdom.

## § 1.

Selskapene forpligter sig til ikke at ansætte nogen arbeider paa ringere betingelser, end hvad der i denne overenskomst er fastsat.

For arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet er nedsat, gjælder ikke de i denne overenskomst fastsatte lønssatser.

## § 2.

## Lønninger.

## A. Dagarbeide:

a) Murarbeidere betales med .....	kr. 2.10 pr. time.
b) Cementpudserne, graastensmurere, jernbindere og borsmede betales med .....	« 2.20 —«—
c) Øvrige jord-, sten- og cementarbeidere .....	« 2.10 —«—
d) Stentøireparatører .....	« 2.15 —«—
e) I ammoniakvandfabrikken .....	« 2.15 —«—
f) I syrekonsentrasjonen .....	« 2.20 —«—
g) Alt arbeide som ikke gaar ind under a—f .....	« 2.10 —«—

## B. Skiftarbeide:

a) Arbeide i nitritpander, ammoniumnitratpander, blandaanlæg, nutcher, siloer samt sodafabrikker og opløsningsanlægget paa Rjukan betales med .....	kr. 2.25 pr. time.
b) Arbeide i ammoniakvandfabrikken .....	« 2.30 —«—
c) Arbeide i syrekonsentrasjonen .....	« 2.35 —«—
d) Stentøireparatører .....	« 2.25 —«—
e) Alt arbeide som ikke er nævnt under a—d betales med .....	« 2.20 —«—

## § 3.

Alle bedriftenes nuværende arbeidere over 19 aar gives et lønstillæg av kr. 0.30 pr. time, alle gutter paa 16 og 17 aar 15 øre og gutter paa 18 aar 20 øre. Tillægget gives kun i den utstrækning det ikke opnaaes ved forhøielsen (resp. fastsettelse) av mindstelønssatsene.

De arbeidere, som nu har familietillæg beholder disse i tarifperioden for de barn, de nu har og forøvrig efter tidligere gjældende regler.

## § 4.

For alle skiftarbeidere gjælder følgende bestemmelser:

De i nærværende overenskomst fastsatte lønninger beholdes, naar arbeiderne har opnaadd øvelse og er blit vante til arbeidet.

Som almindelig øvelsestid fastsettes 2 uker.

I øvelsestiden beholder arbeideren 5 øre mindre pr. time.

Dersom skiftarbeiderne overgaar til skift-stentøireparatører, er det forutsætningen, at der i øvelsestiden ikke betales under grundlønnen for almindelige skiftarbeidere.

Forsaavidt selskapene finder, at nyansatte arbeidere har opnaadd den tilstrækkelige færdighet og øvelse forinden øvelsestidens utløp, er der anledning til at erholde de stipulerte lønninger paa et tidligere tidspunkt.

## § 5.

## Bestemmelse om akkordarbeide.

Akkordarbeide anvendes i den utstrækning som selskapene finder tjenlig, og de har fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, som de finder mest hensigtsmessig i hvert akkordlag.

Akkordprisene fastsettes gjennom fri forhandling mellem selskapene og vedkommende akkordformand og en av lagets arbeidere eller det hele akkordlag, uten at dette forhindres ved avtaler i hovedorganisationer, arbeiderforeninger eller andre samlinger av arbeidere og arbeidsgivere. Akkordtagerne bør konferere med sine arbeidskamerater om akkordbetingelsene, før akkorden endelig vedtages.

Akkordprisen skal fastsettes før arbeidet paabegyndes, medmindre begge parter er enige om at utsætte hermed nogen tid. Ved akkordens utsættelse skal der utskrives akkordseddel med tydelig angivelse av lagets størrelse, arbeidets art, omfang, masse og maate, hvorpaa det skal utføres, for at misforstaaelser kan undgaaes. Akkorder skal som regel ikke strække sig utover 2 maaneder.

Opnaaes ikke enighet om akkordprisen, og selskapene allikevel ønsker arbeidet utført, betales efter den for den enkelte arbeider gjældende timeløn. Arbeiderne er ved alle akkorder garantert sin timeløn undtagen ved akkorder, som utføres efter en av begge parter fastsat pristarif. Timelønnen utbetales som forskud.

Efter akkordens fastsettelse skal der ikke uten overenskomst med akkordlaget indsættes et større antal arbeidere end anført paa akkordseddelen, forsaavidt ikke arbeidet maa forceres. Hvis akkorden derved forringes, skal der gives et forholdsvis tillæg til akkordsummen. Opnaaes ikke enighet om tillæggets størrelse, kan akkorden avbrytes mot forholdsvis betaling for det utførte arbeide.

Enhver arbeider har ret til at faa skriftlig oppgjør for utført arbeide. Oppgjør foretages hurtigst mulig efter hvert akkordarbeides avslutning.

Naar forandring i arbeidsplan kræver det, eller naar arbeidet utføres utilfredsstillende, har arbeidsledelsen ret til at avbryte og ophæve akkorden mot forholdsvis betaling for det utførte arbeide.

Saadan avbrytelse av akkorden med forholdsvis utlønning kan ogsaa kræves av akkordlaget, naar arbeidet for en længere tid maa indstilles.

Forlanges akkordarbeide, hvor der ved prisen er forutsat arbeide paa ordinær tid, utført paa overtid, beholder arbeiderne, hvor intet andet uttrykkelig er anmerket i akkordseddelen, utbetalt i tillæg til akkorden den stipulerte overtidsprocent paa sin timeløn.

Hvis alle deltagere i et akkordlag likeoverfor bedriften skriftlig erklærer, at de er enige om, at overskuddet skal deles likt, altsaa uten hensyn til den enkelte arbeiders timeløn, skal dette ske. Bestemmelsen gjælder dog ikke arbeidere under 19 aar, som deltar i et akkordlag, idet disse faar sin andel av overskuddet beregnet i forhold til sin timeløn.

## § 6.

Faste akkordtariffer forblir uforandret, forsaavidt ikke selskapene foretar saadanne ændringer med hensyn til maskinnelle indretninger eller transportvei, at det betinger en nævneværdig forandring i arbeidet. Akkordprisene vil i saa tilfælde bli at forandre og fastsette paany ved forhandlinger mellem selskapene og arbeidernes tillidsmænd. Opnaaes ikke enighet, henvises saken til forhandling mellem organisationene, eventuelt voldgift.

Det samme gjælder, hvis det fastsatte antal arbeidere paa en lagakkord forandres.

## § 7.

## Bestemmelse om arbeidstid.

Arbeidstiden er 48 timer om uken. Hvis enighet ikke opnaaes om arbeidstidens inndeling skal utenfor skiftarbeide følgende gjælde: De 5 første dage i uken kl. 7—11½ og 1—5, lørdag kl. 7—9½ og 10—1.

## Bestemmelse om overtids-, søn- og helligdagsarbeide.

## § 8.

a) Overtidsarbeide bør innskærkes til det mindst mulige, og i særdeleshet ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.

Saaledes skal der ikke kunne forlanges utført av nogen arbeider mere end høist 16 timers arbeide i træk (eksklusive spise- og hviletider), og heller ikke mere end høist 24 timers overtidsarbeide i løpet av 4 paa hverandre følgende uker.

Undtagelse herfra danner:

1. Arbeider som er nødvendige for driftens regelmæssige gang.
  2. Presserende reparationer ved fabrikker, rullende jernbanemateriel eller rutegaende skiber.
  3. Prøveturer.
- b) Arbeiderne skal ogsaa indenfor rammen av den i loven fastsatte begrænsning av adgangen til overtidsarbeide enkeltvis være berettiget til fritagelse for overtidsarbeide ved særlige anledninger som møter m. v. samt ogsaa av andre private grunde.
- c) Som overtidsarbeide regnes alt arbeide utenfor den ordinære arbeidstid med fradrag av den til spising og hvile medgaaende tid.
- d) Tilsies nogen arbeider til overtidsarbeide utover de i loven givne bestemmelser, har han at gjøre opmerksom paa, at saa er tilfældet.

## § 9.

- a) Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter:
- For arbeide paa lørdage og dage før helligdage efter den ordinære arbeidstid og for arbeide paa søn- og helligdage til kl. 10 aften betales 100 pct. For andet overtidsarbeide betales 50 pct. For avbrutt natarbeide betales 100 pct. Der betales mindst for en time selv om arbeidet varer kortere. Hvor der arbeides to skift, betales 30 pct. tillæg for natskiftet, dog saaledes, at der, hvor der nu praktiseres et høiere tillæg, ikke gjøres nogen forandring deri.
- b) For ekstraskift eller del derav som forlanges utført av ordinært skiftmandskap betales 50 pct. tillæg. Utføres saadant arbeide paa søn- og helligdage, blir disse 50 pct. at utbetale i tillæg til de i § 6 c nævnte 50 pct. resp. 100 pct.

## § 10.

- a) Dersom skiftarbeider paa grund av indtrufne omstændigheter mere end én dag blir sat paa dagarbeide, forandres samtidig hans timeløn til hvad der betales for dagarbeide, idet han dog beholder sine personlige tillæg.
- b) Naar dagarbeider sættes til midlertidig skiftarbeide og dette paagaar i én skiftperiode (3 uker) eller derover, kommer de for vedkommende skiftarbeide gjældende bestemmelser og timeløn til anvendelse, dog saa, at ingen arbeider faar sin ordinære timeløn nedsat.
- c) Varer skiftarbeidet kortere end én skiftperiode, beholder arbeideren sin gamle timeløn for dagarbeide og faar derhos 50 pct. tillæg for natskift og 100 pct. tillæg for søn- og helligdagsskift (fra foregaaende aften kl. 10 til kl. 10 søn- og helligdagsaften). Dog skal arbeiderens samlede indtægt under dette midlertidige skiftarbeide ikke være mindre end den, han vilde oppebaaret, om han hadde arbeidet det samme tidsrum paa dagtid efter den for ham gjældende timeløn.
- d) Bestemmelserne under c) kommer ikke til anvendelse paa de faste reservearbeidere. Disse avlønnes altid, naar de arbeider paa skift, med skiftarbeideres løn.\*)

*Bestemmelse om ferie.*

## § 11.

- a) Enhver arbeider som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av 12 uker, har ret til en sammenhengende ferie paa 2 arbeidsuker. Arbeideren maa godtgjøre, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.
- Skiftarbeiderne faar 1 dags tillæg i ferien for hver 1. juledag, hver 1. nytaarsdag, hver 1. paaskedag og hver 1. pinsedag (samtlige regnet fra kl. 2 eftermiddag dagen før til den efterfølgende dags morgen kl. 6) som de har arbeidet.

\*) Det samme gjælder sjauerlagene i de kemiske avdelinger.

- b) Ferien skal gives som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Er bedriftsmæssige eller andre hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien at fastsætte ved særskilt overenskomst.
- Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fællesferie tilligger bedriftens leder.
- c) I ferien skal arbeideren ha en løn (feriegodtgjørelse) som fastsettes saaledes:
1. Naar der arbeides paa fast løn (uten akkord), skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.
  2. Naar der arbeides helt eller delvis paa akkord, skal feriegodtgjørelsen svare til lønnen.
- Feriegodtgjørelsen utbetales dagen før ferien begynner.
- d) Blir en arbeider sagt op til fratredelse 15. mai eller senere i aaret, men før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham feriegodtgjørelse. Hvis en arbeider deltar i en fællesferie før han har været 12 uker i bedriftens tjeneste, tilkommer der ham feriegodtgjørelse paa 12-ukersdagen for hans ansættelse i bedriften, naar han godtgjør, at han i kalenderaaret ikke tidligere har hat ferie eller faat feriegodtgjørelse.
- e) Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betragtes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
1. En lockout eller streik som er besluttet eller godkjendt henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.
  2. En midlertidig arbeidsstans paa grund av bedriftsmæssige aarsaker.
  3. Ordinær militærtjeneste som ikke strækker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
  4. Legitimert sygdomsforfald, dog ikke utover 3 maaneder. Den tid, hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes dog ikke i tjenestetiden.
- f) I enkelte bedrifter eller bedriftsbrancher hvor en længere ferie end 2 uker er indført, er der intet til hinder for at denne længere ferie tariffæstes.
- g) Foranstaaende feriebestemmelser skal ikke være til hinder for at der, hvor særlige forhold (som sundhetsskadelig eller særlig anstrengende arbeide eller lignende) tilsier det, gives enkelte arbeidere længere ferie.

## § 12.

*Bestemmelser om tillægsbetaling etc.*

Ved særlig smudsig arbeide holder bedrifterne til utlaan blaaklær samt eventuelt oljeklær, syredresser, træsko og arbeidshandsker, som ikke maa fjernes fra bedriftene eller benyttes til andet arbeide og som indleveres efter benyttelsen. Hvis man blir enig om at utlevere arbeideren et visst antal blaaklær og træsko pr. aar, bortfalder utlaan av disse ting. Hvilke arbeider er at anse som særlig smudsig, blir at avgjøre ved avtale, som træffes samtidig med de nye overenskomststers vedtagelse.

Likeledes træffes avtale om hvorvidt og for hvilke særlig smudsig arbeider der skal ydes tillægsbetaling pr. time. Størrelsen av denne i de tilfælder, hvor der ikke ved forhøiede timelønssatser allerede er tat hensyn hertil, blir som hittil. Ved særlig smudsig arbeide som tilfældig kan forefalde og som ikke omfattes av disse avtaler, ordnes spørmaalet om klær etc. og tillægsbetaling paa forhaand før arbeidets paabegyndelse.

Arbeidere, som ikke omfattes av de for arbeide i ammoniakvandfabrikken og syrekonsentrasjonen fastsatte satser, erholder et tillæg av henholdsvis 10 øre og 15 øre pr. time ved arbeide i disse avdelinger.

## § 13.

*Arbeide utenfor de vanlige arbeidssteder.*

- a) Sendes arbeideren saa langt bort, at han ikke kan ha nattekvarter i sit hjem, erholder han fri reise og betales for den tid, han har arbeidet et tillæg av

10 pct. til den ordinære timeløn, samt for reisetiden ordinær timeløn uten overtidstillæg.

For overtidsarbeide betales almindelig procenttillæg til den ordinære timeløn. Hvilken kost- og logigodtgjørelse arbeideren skal ha, skal avtales paa forhaand. Hvis arbeidsgiveren skaffer ordentlig kost og logi, bortfalder godtgjørelsen. Det skal paa forhaand bestemmes, hvilken av disse ordninger blir at anvende eller om der skal betales efter regning. Kostgodtgjørelsen under jernbane- og dampskibsreise betales efter regning.

- b) Ved arbeide utenfor vanlige arbeidssteder, hvorunder natophold ikke er nødvendig, regnes arbeidstidens begyndelse og slutning ved det vanlige arbeidssted.

#### § 14.

##### *Attester.*

han Naar en arbeider forlater bedriftene — uanset av hvilken grund — erholder en bevidnelse for hvor længe han har arbeidet der.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn.
2. Naar begyndt.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak).
4. Beskjæftigelse.
5. Løn, da han forlot sit arbeide.
6. Sidste ferietid.

#### § 15.

##### *Arbeidernes tillidsmænd.*

- a) De tillidsmænd (klubformænd og gruppeformænd) som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som talsmænd og representanter for de organiserte arbeidere. Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendt dygtige arbeidere, som saavidt gjørlig har arbeidet de to sidste aar ved bedriftene. De valgte navne skal inden 8 dage meddeles arbeidsgiveren.
- b) Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor arbeidsgiveren at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c) Tillidsmændene skal naar de som saadanne har noget at fremføre henvende sig direkte til bedriftslederen eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.
- d) De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd indtar forøvrig ingen særstilling ved bedriftene. Dog forutsættes, at tillidsmænd ikke avskediges medmindre saklige grunde herfor er tilstede.
- e) Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold, som angaar bedriftene, er uten vedkommende forbunds godkjendelse virningsløse.

#### § 16.

Enhver tvist mellem en bedrift og dens arbeidere som omfattes av denne overenskomst, skal først søkes bilagt ved forhandling mellem vedkommende bedrifts leder og arbeidere, de sidstnevnte ved sine tillidsmænd.

Hvis enighet ikke oppnaes, eller hvis det gjælder en tvist mellem organisationene, skal forhandling optages mellem vedkommende forbund og Arbeidsgiverforeningen eller de underorganisationer, disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dage efterat skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist som angaar denne overenskomst, kan ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene indbringes for Arbeidsretten.

Foranstaaende bestemmelser innskærper ikke bedriftenes eller arbeidernes ret til uten forutgaaende forhandling at delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjendt av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisation.

#### *Varighet.*

#### § 17.

Nærværende overenskomst, som trær i kraft ved overenskomstens vedtagelse, skal være gjældende til 1. mai 1922 og gjælder videre et aar ad gangen, ifald den ikke skriftlig opsies fra en av partene med 2 maaneders forutgaaende varsel.

Ifald nogen av de overenskomster, som selskapene har avsluttet eller avslutter med de forskjellige forbund, og som utløper samtidig med nærværende overenskomst, opsies av en av partene, gir dette hver av organisationene ret til inden en maaned derefter at opsi de øvrige.

#### § 18.

Med hensyn til de saakaldte almindelige bestemmelser gjælder det samme som for de industrier, hvor der iaar er avsagt voldgiftsdom.

#### § 19.

Overenskomstens bestemmelser gjælder som om de var avsagt ved voldgiftsdom.

